

BERÄTTELSE

till 1947 års lagtima riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit;

given Stockholms slott den 3 januari 1947.

Justitiedepartementet.

Förberedelserna för nya rättegångsbalkens ikraftträdande den 1 januari 1948 ha fortsatt. Bland annat har tillsatts en nämnd för upplysnings- och instruktionsverksamhet m. m.

Rådhusrätterna i Strängnäs, Söderköping och Skanör med Falsterbo ha upphört med 1946 års utgång och städerna i judiciellt avseende förenats, Strängnäs med Livgedingets domsaga, Söderköping med Hammarkinds, Stegeborgs och Skärkinds domsaga samt Skanör med Falsterbo med Oxie och Skytts domsaga.

Den 20 september 1946 har förordnats, att Nyeds tingslag skall från och med dag som framdeles bestämmes överflyttas från Älvdals och Nyeds domsaga till Mellansysslets domsaga. Den 11 oktober 1946 har vidare fastställts viss ändrad domsagoindelning inom Västerbottens län att likaledes gälla från och med dag som framdeles bestämmes.

I anledning av straffverkställighetsreformen ha särskilda anstaltsnämnder tillsatts vid fångvårdsanstalter.

Moderniseringen av fångvårdens anstaltsväsende har intensifierats. Under år 1946 ha sex kolonier inrättats. Från och med den 1 juli 1946 har en äldre sluten anstalt nedlagts samt användningen av en annan liknande anstalt starkt begränsats.

Utrikesdepartementet.

Den 22 mars 1946 har Kungl. Maj:t utsett ombud för Sverige vid Nationernas förbunds församlings tjugoförsta ordinarie möte i Genève samt samma dag fastställt instruktion för ombuden. Vid nämnda möte, vilket utgjorde fortsättning på den i december 1939 ajournerade förbunds-församlingen och ägde rum den 8—18 april 1946, har församlingen den 18

april 1946 antagit resolutioner angående Nationernas förbunds upplösning från och med påföljande dag och den nya säkerhetsorganisationen Förenta Nationernas övertagande av förbundets uppgifter och rättigheter på grund av internationella överenskommelser.

Efter riksdagens medgivande har Kungl. Maj:t den 9 augusti 1946 uppdragit åt ministern för utrikes ärendena att inlämna Sveriges ansökan om medlemskap i Förenta Nationerna. Vid andra delen av sitt första möte i New York den 9 november 1946 har Förenta Nationernas generalförsamling beslutat upptaga Sverige till medlem.

Kungl. Maj:t har den 12 november 1946 utsett ombud för Sverige vid nämnda möte samt bemyndigat ministern för utrikes ärendena att underteckna för Sveriges anslutning erforderliga dokument. Ifrågavarande dokument har den 19 november 1946 undertecknats av ministern, varmed Sveriges medlemskap i Förenta Nationerna trätt i kraft.

Den 17 och 26 januari 1946 har i Köpenhamn och Stockholm undertecknats ett kreditavtal med Danmark.

Genom ministeriella noter, växlade med Spanien den 26 januari 1946, har överenskommelse träffats angående handels- och betalningsförhållanden.

Den 1 februari 1946 har i Stockholm undertecknats en överenskommelse med Danmark angående varuutbyte under tiden 1 februari 1946—31 januari 1947.

Den 14 februari 1946 har i Stockholm undertecknats en överenskommelse med Norge angående betalningar.

Den 16 februari 1946 har i Stockholm undertecknats ett protokoll med Polen angående handelsutbyte och betalningar.

Den 23 februari 1946 har i Stockholm undertecknats en överenskommelse med Finland angående varuutbyte under tiden 1 februari 1946—31 januari 1947.

Den 23 februari 1946 har i Stockholm undertecknats ett kreditavtal med Finland.

Genom ministeriella noter, växlade med Belgien i Bryssel den 8 mars 1946, har överenskommelse träffats angående betalningar.

Den 5 april 1946 har i London undertecknats en internationell konvention rörande reglering av maskstorleken å fisknät samt angående minimimått på fisk. Konventionen har den 21 juni 1946 av Kungl. Maj:t ratificerats.

Den 24 april 1946 har i Stockholm undertecknats ett handelsavtal och ett betalningsavtal med Turkiet.

Den 18 maj 1946 har i Stockholm undertecknats en handelsöverenskommelse med Island.

Genom ministeriella noter, växlade med Irland i Dublin den 29 maj 1946, har en överenskommelse träffats angående lufttrafik mellan Sverige och Irland.

Genom ministeriella noter, växlade med Italien i Rom den 23 juni 1946, har överenskommelse träffats angående ändring av det i Rom den 24 november 1945 undertecknade handels- och betalningsavtalet.

Den 26 juni 1946 har i Ankara undertecknats en luftfartsöverenskommelse med Turkiet. Överenskommelsen har den 28 juni 1946 av Kungl. Maj:t ratificerats. Ratifikationerna ha utväxlats i Ankara den 24 oktober 1946.

Den 28 juni 1946 har i Stockholm undertecknats ett protokoll med Frankrike angående handelsutbytet samt ett protokoll angående finansiella frågor.

Genom noter, växlade med Nederländerna i Stockholm den 29 juni 1946, har överenskommelse träffats angående handelsförbindelserna.

Den 18 juli 1946 hava i Washington undertecknats noter med Amerikas Förenta stater, Brittiska riket och Frankrike angående tyska tillgångar i Sverige.

Den 26 juli 1946 hava i Stockholm undertecknats en handelsöverenskommelse och en betalningsöverenskommelse med Ungern.

Den 29 juli 1946 har i Prag undertecknats ett protokoll med Tjeckoslovakien rörande handelsutbytet.

Den 2 augusti 1946 har i Paris undertecknats en överenskommelse med Frankrike angående lufttrafik.

Genom ministeriella noter, växlade i London den 6 och 21 augusti 1946, har Sverige tillträtt det i London den 8 juni 1937 avslutade internationella avtalet för reglering av valfångst.

Genom ministeriella noter, växlade med Spanien i Madrid den 3 oktober 1946, har överenskommelse träffats angående handelsförbindelserna.

Genom ministeriella noter, växlade i Paris den 21 augusti och 5 oktober 1946, har Sverige uppsagt den i Paris den 13 oktober 1919 avslutade internationella konventionen angående reglering av luftfart.

Den 7 oktober 1946 hava i Moskva med De Socialistiska Rådsrepublikernas Union undertecknats ett protokoll rörande varuutbyte och betalningar, ett kreditavtal och ett protokoll till detsamma.

Genom ministeriella noter, växlade med Tjeckoslovakien i Prag den 23 oktober 1945 och den 22 oktober 1946, har överenskommelse träffats angående giltigheten av tidigare avslutade avtal.

Den 25 oktober 1946 har i Moskva undertecknats en överenskommelse med De Socialistiska Rådsrepublikernas Union om upprättande av en reguljär luftfartsförbindelse.

Den 5 november 1946 har i Moskva med De Socialistiska Rådsrepublikernas Union undertecknats ett avtal angående utväxling av postpaket.

Genom ministeriella noter, växlade med Italien i Rom den 9 november 1946, har överenskommelse träffats angående avveckling av clearingen enligt clearingavtalet den 23 december 1940.

Den 18 november 1946 har i Köpenhamn undertecknats en konvention med Danmark om förmedling av arbetskraft m. m.

Den 22 november 1946 har i Stockholm undertecknats en överenskommelse med Norge angående varuutbyte under år 1947.

Den 22 november 1946 har i Stockholm undertecknats en överenskommelse med Norge angående betalningarna under år 1947.

Den 22 november 1946 har i Stockholm undertecknats ett avtal med Norge om vissa fiskerifrågor.

Den 27 november 1946 har i London undertecknats ett luftfartsavtal med Storbritannien och Nord-Irland.

Den 30 november 1946 har i Stockholm undertecknats ett tilläggsprotokoll till handels- och betalningsöverenskommelsen den 24 november 1945 med Italien.

Försvarsdepartementet.

Bland större byggnadsföretag, som under året fullbordats i sådan utsträckning, att etablissement eller byggnader kunnat tagas i bruk, må nämnas för arméns del Svea livgardes och Svea artilleriregementes förläggningar å Järvafältet samt Wendes artilleriregementes förläggning vid Norra Åsum, för marinens del värnplikts- och underofficersskolorna vid Berga samt vissa kasernbyggnader vid avdelning Ankarstierna i Karlskrona samt för flygvapnets del Hälsinge flygflottiljs förläggning vid Söderhamn samt centrala flygverkstaden i Arboga.

Under året har sjösatts ett större örlogsfartyg, jagaren Uppland.

För flygvapnets räkning har inköpts ett stort antal moderna flygplan från utlandet, därav åtskilliga reaktionsdrivna.

Sedan Kungl. Maj:t förordnat, att den förstärkta försvarsberedskapen skulle upphöra med utgången av juni 1945, har under år 1946 arbetet med avveckling av de särskilda anordningar, som vidtagits under beredskapen, fortgått. Åt statens sakrevision har uppdragits att övervaka denna verksamhet.

Socialdepartementet.

Arbetsmarknaden har under år 1946 kännetecknats av fortsatt hög sysselsättningsnivå samt skärpt brist på arbetskraft. Under de tio första månaderna ha vid samtliga offentliga arbetsförmedlingsorgan anmälts 1 261 478 lediga platser samt förmedlats 996 095 arbetsanställningar. Motsvarande siffror för år 1945 voro 1 157 041 respektive 939 153. Arbetslösheten har haft endast obetydlig omfattning. Antalet hos arbetslöshetsnämnderna anmälda hjälpsökande arbetslösa har varit väsentligt lägre än under år 1945. Arbets-

lösheten inom fackförbunden har under sistförflutna sommar varit mindre än något tidigare år, för vilket motsvarande uppgifter föreligga.

Inom jordbruket synes bristen på fast anställd personal ha ytterligare skärpts under år 1946. Extra åtgärder måste vidtagas för att säkerställa behovet av arbetskraft såväl under vårarbetet som vid hö- och stråsädesskörden samt rotfruktsupptagningen. Arbetskraftsbehovet till betfälten har varit större än tidigare år men kunde till avsevärd del täckas genom överflyttning av arbetskraft från andra landsdelar, särskilt från Norrland.

Sysselsättningen inom skogsbruket var under första halvåret 1946 lägre än under motsvarande tid 1945. Stora svårigheter ha liksom tidigare förelegat att tillgodose behovet av arbetskraft till avverkningsarbetena, vilka i större utsträckning än de närmast föregående åren avsett gagnvirke.

Den egentliga industrin, som under år 1945 visat avsevärda sysselsättningsökningar inom flertalet branscher, synes under år 1946 ha endast obetydligt ökat sitt arbetarantal. Arbetstillgången har varit mycket god. De under år 1944 vidtagna inskränkningarna i arbetstiden vid lapplandsgruvorna och vissa exportgruvor i mellersta Sverige upphörde till följd av den inträdda förbättringen av malmexporten med utgången av september 1946. Bristen på arbetskraft har varit särskilt framträdande vid järnverken. Vid sågverk, pappersmassfabriker och pappersbruk har sysselsättningen hela tiden legat på en hög nivå. Inom textil- och beklädnadsbranschen har bristen på arbetskraft, främst kvinnlig, varit det svåraste hindret för en utökning av arbetarantalet, även om samtidigt råvarusituationen för vissa branscher varit besvärande.

Antalet erkända arbetslöshetskassor har under året ökat med 2 till 35. Medlemmarnas antal har stigit från omkring 804 000 till omkring 856 000.

Verksamheten i fråga om barna- och ungdomsvården har utvidgats. I runt tal 350 barnhem ha under år 1946 varit i verksamhet och ungefär 550 kolonier ha mottagit barn för sommarvistelse. Inom den halvöppna barnvården ha 526 (år 1945 486) permanenta institutioner varit verksamma, varav 134 daghem, 245 barnträdgårdar och 32 eftermiddagshem. Förutom dessa permanenta inrättningar ha s. k. jordbruksdaghem varit anordnade på 36 platser.

Förberedelser ha vidtagits att upprätta ett antal inackorderingshem, avsedda för eftervård av elever från skolor tillhörande barna- och ungdomsvården.

Omfattningen av den sociala hemhjälpverksamheten har under året ökat. Antalet sådana hemvårdarinnor, till vars avlöning statsbidrag beviljats, har stigit från 1 038 till 1 542.

Den organiserade nykterhetsvården har tillförts tre nya anstalter, varav en av slutna och två av öppna karaktär. Antalet intagna har visat en mindre ökning. Åtgärder ha vidtagits i syfte att intensifiera nykterhetsvården, bl. a. genom konferenser med och instruktionskurser för personer verksamma inom förevarande socialvårdsområde.

Antalet utlänningar utgjorde i mitten av december 1946 omkring

111 400 (år 1945 vid motsvarande tid 119 000), varav omkring 63 000 voro arbetsanställda. Av de ursprungligen omkring 27 000 personer, som genom röda korsets och UNNRA:s försorg under år 1945 överfördes till Sverige, voro i december 1946 omkring 10 800 kvar i riket. Antalet balter vid samma tid uppskattades till omkring 30 000, varav ungefär 3 700 estlandssvenskar. Omkring 17 000 finska barn finnas i riket.

Personalorganisationen inom medicinalväsendets område har utökats ytterligare. Under år 1946 ha inrättats 40 ordinarie provinsialläkar-distrikt. Antalet distrikt uppgår nu till 402. Vidare har medgivits inrättande av en överläkartsjänst och 14 lasarettsläkartjänster.

Antalet tandpolikliniker har under året ökat från 198 med 38 till 236. I december 1946 funnos omkring 425 tjänstgörande distriktstandläkare.

Apoteksväsendet har tillförts ett självständigt apotek, ett sjukhusapotek och 17 läkemedelsförråd. Ny upplaga av svenska farmakopén har fastställts.

De för stad gällande särskilda föreskrifterna rörande ordning, brandskydd m. m. ha genom särskilda beslut helt eller delvis förklarats skola gälla inom sex köpingar, ett municipalsamhälle och inom vissa delar av sex andra kommuner.

Kommunikationsdepartementet.

De fasta postanstalterna ha under år 1946 ökat i antal med 22 till 4 337. — Antalet postgirokonton har under året ökat från 195 238 till omkring 215 500.

Postbefordran flygledes från Sverige har under året ägt rum till de flesta länderna på jorden. Befordringen av post med andra lägenheter har väsentligt förbättrats under året.

Postförvaltningarna i Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge ha träffat avtal angående Nordiska postföreningen, vars ändamål är förbättring och utveckling av postförbindelserna mellan nämnda fem länder.

Antalet telefonstationer, central-, växel- och fristående samtalsstationer, har under år 1946 ökats från 7 470 till omkring 7 585. — Helautomatisk drift har införts vid centralstationerna i Lidköping, Trollhättan, Linköping och Värnamo. — Antalet telefonapparater har under år 1945 ökats från 1 221 153 till omkring 1 311 000 eller med omkring 90 000. — Telefonförbindelser ha upprättats med Frankrike, Luxemburg och Sovjetunionen samt med Amerikas förenta stater och Canada via Oslo och med Surinam via Amsterdam. — Direkta radiotelegraafförbindelser ha under år 1946 öppnats med Italien, Peru och Ungern. — Antalet radiolicenser har under år 1946 ökats från 1 839 911 till omkring 1 895 000.

Järnvägslinjen Tomtebodas—Kungsängen har öppnats för elektrisk drift den 3 juni 1946.

Av dubbelspårsbyggnaden Järna—Katrineholm har bandelen Järna—Mölnbo öppnats för dubbelspårstrafik.

Provisorisk tåg färjetrafik Trelleborg—Gdynia har igångsatts den 25 april 1946.

Byggnadsarbetena för kraftstationerna vid Nämforsen och Forsmoforsen i Ångermanälven samt Hölleforsen i Indalsälven ha fortsatt. För kraftstationen vid Harsprånget i Stora Lule älv ha ytterligare förberedande arbeten utförts. Vid Porjus kraftstation i samma älv ha sprängningsarbeten pågått för en tredje tilloppstunnel.

Regleringen av vattenföringen i Ångermanälvens flodområde har pågått under året.

Distributionsanläggningarna vid statens kraftverk ha ytterligare förstärkts.

Kraftförbrukningen har under året uppvisat en något mindre ökning än under föregående år. Vattenkrafttillgången var under första halvåret ungefär normal men avtog sedan betydligt fram till september månad, då den förbättrades genom den ovanligt rika nederbörden.

Samarbetet mellan de statliga, kommunala och enskilda kraftföretagen för rationellt utnyttjande av landets krafttillgångar har fortsatt i samma omfattning och efter samma riktlinjer som tidigare.

Av vägförvaltningarna under året utförda nyanlagda vägar uppgå till en sammanlagd längd av 179 km. I städer och stadsliknande samhällen, som själva äro väghållare, ha med statsbidrag utförts nyanläggning av vägar till en längd av 1,5 km.

Bland större byggnadsarbeten, som handhafs av byggnadsstyrelsen och fullbordats under år 1946, må nämnas: bangårdspostkontor i Stockholm, andra etappen, ombyggnads- och inredningsarbete i biblioteksbyggnaden och i institutionen för radioteknik vid tekniska högskolan, nybyggnader för träforskningsinstitutet i Stockholm, första etappen, metallografiskt institut, psykiatrisk klinik i Uppsala, posthus i Majorna i Göteborg samt i Borås, tillbyggnad av flera landsstatshus, sjukpaviljonger vid fjorton länssanatorier. — Under året ha bland annat följande byggnadsarbeten påbörjats: tillbyggnad av telegrafhus i kvarteret Jericho i Stockholm, nybyggnader för rättsmedicinsk institution m. m. vid Karolinska institutet, nybyggnadsarbeten vid S:ta Birgittas sjukhus i Vadstena, ombyggnadsarbeten för växtskyddsanstaltens filial i Alnarp, grundläggningsarbeten för tandläkarinstitut i Malmö, post- och telegrafhus i Gävle, grundläggningsarbeten för hovrättsbyggnad i Sundsvall.

Flygtrafiken på utlandet har under året utvecklats i snabb takt. Sålunda ha genom nyinrättade linjer med större eller mindre trafiktäthet flygförbindelser med svenska flygplan öppnats med bland annat Helsingfors, Stavanger, Zürich, Nizza, Barcelona, Madrid, Lissabon, Rom, Aten, Istanbul, Ankara, Kairo, Addis Abbeba och New York. Försöksflygningar ha vidare företagits till Rio de Janeiro, Montevideo och Buenos Aires, och reguljär trafik på Sydamerika beräknas kunna påbörjas under år 1947. Samtidigt har trafiken på tidigare inrättade flyglinjer undergått en stark ökning.

Luftfartsöverenskommelser ha träffats med Frankrike, Kanada, Storbritannien, Irland, Sovjetunionen och Turkiet, varjämte förhandlingar rörande sådana avtal upptagits med ytterligare ett antal länder såväl inom som utom Europa. Ett livligt samarbete med den provisoriska internationella civila luftfartsorganisationen (PICAO) har ägt rum. — Svenskt flyg har även i betydande omfattning utfört tillfälliga flygningar inom Europa. För den skandinaviska missionens räkning ha ett antal turer gjorts till bland annat Sydafrika, Indien och Fjärran östern. Svenska flygföretag ha vidare medverkat i den internationella hjälpverksamheten efter kriget. — Den inhemska flygtrafiken har under året bedrivits med ökad trafiktäthet. Utvecklingen av det inhemska flyglinjenätet har dock hämmats genom att flera svenska trafikflygplatser visat sig otillräckliga. — Utländsk luftfart har likaledes varit föremål för en snabb utveckling. Krigstidens restriktiva bestämmelser om luftfart av främmande civila luftfartyg inom svenskt område ha upphävts. Trafik — i vissa fall som regelbunden luftfart, i andra såsom kurirflygningar — ha upprätthållits av amerikanska, belgiska, brittiska, danska, franska, holländska, norska, polska, schweiziska samt tjeckoslovakiska företag.

Finansdepartementet.

Redogörelser för förhållanden, som sammanhånga med den ekonomiska utvecklingen, ha lämnats vid anmälan av finansplanen och för flera huvudtitlar gemensamma frågor i 1947 års statsverksproposition, till vilka redogörelser torde få hänvisas.

Åt statens arbetsmarknadskommission har uppdragits att i samråd med statssekreteraren i vederbörande statsdepartement årligen upprätta och till Kungl. Maj:t ingiva förslag till reserv av statliga, kommunala och statsunderstödda investeringsobjekt, att föranstalta om detaljplanering av arbeten, avsedda att intagas i investeringsreserven, samt att från statliga myndigheter inhämta erforderliga uppgifter för förande av ett centralt register över tillgängliga investeringsobjekt.

Under året har inrättats en dyrortsnämnd med uppgift att avgiva utlåtanden i frågor rörande löne- och skattegrupperingarna.

Antalet i verksamhet varande bankaktiebolag utgjorde 22 vid utgången av år 1946.

Ecklesiastikdepartementet.

Löneregleringar hava under år 1946 fastställts för prästerskapet i omkring 25 pastorat.

Arkivdepån i Visby har från och med den 1 juli 1946 omorganiserats till länsarkiv.

En flygmedicinsk nämnd har inrättats från och med den 1 oktober 1946 och ett naturvetenskapligt forskningsråd från och med den 1 december 1946.

Från och med den 1 november 1946 har inrättats en garantilånenämnd för handhavande av ärenden angående statlig kreditgaranti för lån åt den, som avlagt akademisk eller därmed jämförlig examen.

Beslut har fattats om inrättande av ett nytt tandläkarinstitut i Malmö.

Kungl. Maj:t har medgivit, att samrealskolan i Lidköping må förenas med ett kommunalt gymnasium.

Kungl. Maj:t har föreskrivit, att följande kommunala mellanskolor skola från och med den 1 juli 1946 eller den senare tidpunkt Kungl. Maj:t bestämmer successivt ombildas till statliga samrealskolor med fyraåriga real-skollinjer, nämligen kommunala mellanskolorna i Flen, Gislaved, Grängesberg, Hallstavik, Herrljunga, Hofors, Karlsborg, Kopparberg, Malmköping, Munkfors, Norberg, Rättvik, Svenljunga, Säter, Timrå, Töreboda, Undersåker, Vilhelmina, Vännäs, Ånge, Åsele och Överkalix.

Högre folkskolorna i Hagfors, Hoting, Hällefors och Hultsfred ha erkänts som kommunala mellanskolor.

De högre flickskolorna vid Göteborgs nya elementarläroverk för flickor och Sigrid Rudebecks skola i Göteborg ha erkänts som kommunala flickskolor.

Beslut har fattats om upprättande av ett tekniskt gymnasium i Gävle och ett högre tekniskt läroverk i Karlskrona.

Tvååriga gymnasielinjer ha inrättats vid Lunds privata elementarläroverk samt Uppsala enskilda läroverk och privatgymnasium.

Med hänsyn till den brist på lärare inom folkskoleväsendet, som alltmer gör sig gällande, ha nya avdelningar inrättats vid småskoleseminarierna i Härnösand, Norrköping och Landskrona samt provisoriska folkskoleseminarier upprättats i Gävle, Hälsingborg och Stockholm.

Högre folkskolor ha erkänts i Tingsryd, Jokkmokk, Oskarström, Färgelanda, Degerfors köping, Övertorneå, Ramsele, Burträsk, Västra Vingåker, Ragunda och Boliden.

Centrala verkstadsskolor ha erkänts i Oskarshamn och Halmstad.

Arbetena med nomadskolanläggningar i Karesuando och Arjeplog ha i huvudsak slutförts.

Jordbruksdepartementet.

Årets skörderesultat synes kunna betecknas såsom obetydligt över medelmåttigt för höstvetete och obetydligt under medelmåttigt för höstråg. Bland vårsädesslagen lämnade kornet medelmåttig skörd, medan däremot skörden för samtliga övriga vårsädesslag understeg en normalskörd. Den tidigt skördade höstsåden blev i regel väl bärgad, medan den senare inbärgade på flertalet håll blev betydligt regn- och groddskadad. Vårsädesskörden försvårades och försenades avsevärt till följd av synnerligen riklig nederbörd och vårsåden blev på grund härav allmänt vatten- och groddskadad. För potatis blev

skördeutfallet obetydligt under medelmåttigt och detsamma var förhållandet beträffande sockerbetor och foderrotfrukter. Höskörden blev i allmänhet riklig och väl bärgad. Skörderesultatet i sin helhet synes hava motsvarat normalt skördeutfall. Beträffande köksväxterna ha såväl grönsaker som trädgårdsrotfrukter lämnat tillfredsställande och delvis rik skörd. Fruktskörden torde i allmänhet kunna betecknas såsom något under medelmåttan. Skörden av trädgårdsbär var tillfredsställande.

Den animaliska produktionen har liksom under år 1945 ökat något i omfattning men synes ännu ej hava uppnått samma storlek som under tiden närmast före det andra världskriget.

Tillgången på arbetskraft för jordbrukets behov har liksom tidigare i allmänhet varit otillräcklig. Statsmakterna ha, liksom under en följd av år, med åtskilliga åtgärder ingripit reglerande i prisbildningen på jordbrukets produkter.

Knapphet på vissa slag av fiskredskap har alltjämt vållat ej obetydlig olägenhet för fiskerinäringen. Däremot har tillgången på motorbränsle för fiskerinäringen varit tillfredsställande. Den fortgående minröjningen har underlättat fiskets rörelsefrihet. Laxfisket i Östersjön har lämnat osedvanligt rika fångster. Strömmingsfisket har i allmänhet varit mindre givande. I övrigt synes havsfisket ha givit ungefär medelgott utbyte. Sötvattensfisket har utövats i normal omfattning och givit ett medelgott utbyte, ehuru en viss brist på fintrådig garnredskap fortfarande på flera håll vållat avbräck.

Kapitalskulden till egnahemslånefonden och till arbetarsmåbrukslånefonden utgjorde den 1 juli 1946 omkring 255,8 miljoner kronor, respektive 39,3 miljoner kronor. Arbetarsmåbruksstatslån ha under år 1946 beviljats 53 kommuner.

Nya grunder för skogsvårdsstyrelseverksamhetens finansiering och personalorganisation ha trätt i kraft. Gagnvirkesavverkningarna ha under vintern förlöpt i stort sett gynnsamt på grund av goda utdrivningsförhållanden. Vedavverkningarna ha lidit av bristen på arbetskraft. Genom återinförandet av arbetspremierna har dock vedproduktionen kunnat hållas uppe under våren och försommaren för att under hösten åter sjunka kraftigt. Insamlingen av skogsfrö har varit rekordartad. Skogsodlingsverksamheten är i stigande och det praktiska förädlingsarbetet fortskrider.

Sedan berättelsen till 1946 års riksdag avgavs, har för bildande av nya eller för utvidgande av redan befintliga kronoparker eller för annat ändamål inköp avslutats beträffande 164 hektar mark för en köpeskilling av 71 508 kronor.

Rikets allmänna kartverk har omorganiserats.

Handelsdepartementet.

Kungl. Maj:t har den 20 september 1946 uppdragit åt kommerskollegium att verkställa en statistisk undersökning rörande industrins kapitalinvesteringar i egna anläggningar under år 1946 och planerade dylika

investeringar under år 1947. — Från och med den 1 augusti 1946 har inom kommerskollegium inrättats en särskild monopolutredningsbyrå.

Sveriges geologiska undersökning har avslutat det geologiska kartbladsarbetet på bladet Söderfors. Arbetet på bladen Säter och Halmstad har fortsatts, varjämte dylikt arbete påbörjats på bladet Untra. Av trycket ha utkommit bladen Avesta och Möklinta. Rekognosceringen för jordarts-karta över Kopparbergs län har fortsatts. Inom Norrbottens län har med ingången av innevarande budgetår igångsatts kartering av jordarterna. — Berggrundsrekognoscering och malmletning inom Norrbottens län har plan- enligt fortsatts med arbete inom skilda delar av länet. Geofysiska mätningar samt diamantborrningar ha utförts dels i Västerbottens, dels i Norrbottens län. Bland annat har påvisats en något större utsträckning av Lindsköldsmalmen i Malå socken än vad förut var känt. Schaktsänkningen å fyndighe- ten Rudtjebäcken i samma socken har fortsatts. — Djupborrhålet vid Höll- viken i Skåne har likaledes fortsatts och nått omkring 1 890 meters djup. Arbetet har lämnat viktiga upplysningar om berggrundens sammansättning i sydvästra Skåne. Under den senaste tiden ha i borrhålet uppträtt tydliga oljespår.

Bland fyrarybetena har under år 1946 en på undervattensrevet Ut- grunden i södra Kalmarsund uppbyggd fyr, benämnd Utgrunden, färdig- ställts. Bland övriga fyrarybeten må nämnas uppförandet av en ny elektrisk fyr på Nidingen och fyra nya agafyrar. Ett flertal fyrar och liknande an- läggningar har vidare förändrats eller moderniserats. I Åhus och Höganäs ha uppförts nya lotsuppassningshus. Nya båthamnar ha anlagts vid Bjurö- klubb och Vinga lotsplatser. Till främjande av livräddningsverksamheten har under år 1946 ett 100-tal lots- och fyrplatser utrustats med s. k. raket- pistoler. Under året hava vidare förberedande åtgärder vidtagits för förbät- ring av livräddningsväsendet vid norrlandskusten genom anläggandet av nya livräddningsstationer.

Patent- och registreringsverket har under tiden 1 januari— 31 oktober 1946 beviljat 1 957 patent ävensom registrerat 1 260 varumär- ken, 76 mönster och modeller samt 2 047 aktiebolag med ett sammanlagt tecknat aktiekapital av nära 88,4 miljoner kronor.

I en vid denna berättelse som Bil. A fogad sammanställning ha upptagits de bidrag av lotterimedel, som beviljats under år 1946.

Folkhushållningsdepartementet.

Försörjningsläget har under år 1946 icke undergått den förbättring, var- med man i början av året räknat. I fråga om ett mindre antal varor ha kris- regleringarna visserligen kunnat helt eller delvis avvecklas, men på några områden ha restriktionerna måst bibehållas och i en del fall till och med skärpas. Krisförvaltningen, om vars snara avveckling man vid 1946 års ingång haft goda förhoppningar, har därför måst bibehållas i väsentligen oförändrad omfattning under hela året.

Utfärdade bestämmelser om beslag eller handelsreglering ha upphävts beträffande bland annat torkad frukt, ost, tran, asfalt-takpapp, lim, lysfotogen, viss järnplåt, järn- och gummiskrot ävensom cykeldäck, cykelslangar, begagnade bildäck samt begagnade och fabriksnya innerslangar till bilringar. Väsentliga lättnader ha också kunnat genomföras i fråga om gällande importregleringar i det att för åtskilliga förnödenheter regleringar av detta slag under år 1946 upphävts.

Vad angår under året införda skärpta restriktioner må nämnas, att bestämmelser av Kungl. Maj:t utfärdats angående beslag å vissa trävaror av furu och gran m. m. (SFS nr 156) och å vissa tomtunnor, användbara för saltning av fisk (SFS nr 180). Förbud har utfärdats mot inbakning av matfett vid yrkesmässig tillverkning av bröd (SFS nr 199) samt mot användning av vissa slag av rör av smidbart järn eller stål vid tillverkning av vissa varor (SFS nr 630).

Bland de åtgärder i prisreglerande syfte, som vidtagits under år 1946, må nämnas, att Kungl. Maj:t i anledning av de av riksbanken i juli 1946 genomförda förändringarna i växelkurserna för främmande valutor den 26 juli 1946 bemyndigat priskontrollnämnden och livsmedelskommissionen att verkställa härav betingade sänkningar av stopp- och normalpriser på importvaror. Vad trävarumarknaden angår ha visserligen tidigare gällande normalpriser på sågtimmer och massaved upphävts från och med den 1 juli 1946. Priskontrollen å sågade och hyvlade trävaror har däremot skärpts; bland annat har införts viss kontroll i prisreglerande syfte av exportpriserna för dessa varor. Liknande kontroll har anordnats jämväl i fråga om pappersmassa och papper.

Bemyndigandet för Kungl. Maj:t att i prisstabiliserande syfte uttaga prisutjämningsavgifter vid export av varor, vilket bemyndigande gäller till utgången av juni månad 1947, har liksom under föregående år tillämpats i fråga om vissa sågade och hyvlade trävaror. Avgifternas belopp, som vid årets början utgjorde 8 kronor 50 öre för m³ fast mått, höjdes i maj 1946 (SFS nr 197) till 22 kronor 50 öre för m³ fast mått, beroende på väsentliga höjningar av de utländska marknadspriserna å varorna i fråga. Med anledning av de nyss omnämnda förändringarna i växelkurserna å främmande valutor, har dock enligt särskilda av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser prisutjämningsavgiften åter sänkts och utgår numera enligt en glidande skala.

Kommittéer och sakkunniga samt centrala krisorgan.

I. Kommittéer och sakkunniga.

Justitiedepartementet.¹

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1946.

1. *Sakkunniga för utredning rörande åtgärder för att förhindra förorening av vatten och luft samt rörande rätt att utnyttja underjordiska vattentillgångar* (1937: 13; 1940: 14; 1946: I 7).

Kungl. Maj:t har den 29 november 1946 förordnat att utredningen, vars verksamhet sedan december 1939 legat nere, icke skall fullföljas beträffande återstående arbetsuppgifter.

2. *Sakkunniga för kodifiering av gällande rätt på kyrkolagstiftningens område* (1937: 15; 1940: 15; 1946: I 8).

Kungl. Maj:t har den 29 november 1946 förordnat att utredningen, vars verksamhet sedan december 1939 legat nere, icke skall fullföljas enligt de meddelade direktiven.

3. *1938 års patentutredning* (1939: 24; 1940: 20; 1946: I 10).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 juni 1938 (se Post- och Inrikes tidn. den 30 juni 1938):

Hjertén, K. H. R., f. d. generaldirektör (t. o. m. den 27 april 1946).

Sekreterare:

von Zweigbergk, Å. C., byråchef.

Kungl. Maj:t har den 29 november 1946 förordnat, att utredningen icke skall fullföljas beträffande återstående arbetsuppgifter.

4. *Sakkunnig för utredning angående möjlighet för konkursbo att avsluta av konkursgäldenär påbörjat byggnadsföretag* (1940: 26; 1946: I 14).

Kungl. Maj:t har den 29 november 1946 förordnat att utredningen, som påbörjades i mars 1939 men sedan december samma år legat nere, icke skall fullföljas enligt de meddelade direktiven.

¹ Arbetsredogörelse för år 1946 angående lagberedningen är, för att bringas till riksdagens kännedom, bilagd det till årets statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden.

I Ju: 5 5. *Sakkunnig för utredning av vissa flottledsfrågors behandling*
(1940: 31; 1946: I 17).

Utredningen, som påbörjades i juni 1939 men sedan december samma år legat nere, har återupptagits inom den utredning för översyn av flottning-lagstiftningen, som tillsatts enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 juni 1946 (se I Ju: 39).

6. *Sakkunnig för en förberedande utredning om det allmännas skyldighet att svara för skada, som uppkommit genom fel eller försummelse av tjänste-man* (1940: 32; 1946: I 18).

Kungl. Maj:t har den 29 november 1946 förordnat att utredningen, som tillsattes i juli 1939 men sedan december samma år legat nere, icke skall fullföljas enligt de meddelade direktiven.

7. *Fortsatt utredning angående revision av strafflagen för krigsmakten*
(1944: I 20; 1945: I 21; 1946: I 20).

Tillkallad den 30 oktober 1941 enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 maj 1936:

Regner, N. I., riksdagens militieombudsman.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 december 1943 tillkallade att såsom sakkunniga, på kallelse av utredningsmannen, delta i överläggningar med honom:

Brinck, G. F., överste;

Gezelius, L. E. B., advokat, led. av II kamm.;

Lundström, B., ombudsman;

Montelius, S. C. G., kommandörkapten av 1. graden;

Thunborg, F., direktör;

Wetter, F., professor, krigsdomare;

Wilhelmsson, E. A., rådman, vice krigsdomare;

Biträdande utredningsman enligt Kungl. Maj:ts förordnande den 7 juli 1944:

Henkow, K. H., hovrättsråd.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1944: I Ju 20.

Den 16 november 1946 har utredningen avlämnat betänkande med förslag till strafflagstiftning för krigsmakten (SOU 1946: 83).

Uppdraget är därmed slutfört.

8. *Sakkunnig för utredning angående statlig kontroll över organisationer, som avse att nyttiggöra auktorrättigheter* (1943: I 24; 1944: I 22; 1946: I 21).

Kungl. Maj:t har den 29 november 1946 förordnat att utredningen, som sedan december 1943 legat nere, icke skall fullföljas enligt de meddelade direktiven.

9. 1943 års domarutredning (1944: I 27; 1945: I 25; 1946: I 23). **I Ju: 11**

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 oktober 1943 för att verkställa utredning rörande domarutbildningen jämte därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 8 och den 10 november 1943):

Bendz, G. M. E., president, *ordförande*;
 Danielson, B. G. E., statsråd (t. o. m. den 12 januari 1946);
 Eriksson, E. G. E., riksgäldsfullmäktig, led. av II kamm.;
 Gezelius, L. E. B., advokat, led. av II kamm.;
 Laurin, J., borgmästare;
 Lindqvist, A. A., riksgäldsfullmäktig, led. av II kamm.;
 Rodhe, K., professor;
 Siljeström, E. G. H., häradshövding.

Sekreterare:

Widegren, B. G., hovrättsassessor.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1944: I Ju 27.

Utredningen, som under 1946 hållit 5 sammanträden om sammanlagt 20 dagar, har den 30 juli 1946 avlämnat betänkande angående vissa organisations-, utbildnings- och tjänstgöringsfrågor vid domstolarna (SOU 1946: 57).

Uppdraget är därmed slutfört.

10. *Utredning angående reglering av förfarandet hos förvaltningsmyndigheter i ärenden rörande enskild rätt* (1945: I 29; 1946: I 26).

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 15 juli 1944 för att, i enlighet med vad riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 16 maj 1942, nr 236, hemställt, inom departementet verkställa en förberedande utredning angående reglering av förfarandet hos förvaltningsmyndigheter i ärenden rörande enskild rätt och därmed sammanhängande frågor:

Herlitz, N., professor, led. av I kamm.

Utredningsmannen har den 8 oktober 1946 avlämnat ett betänkande med förberedande utredning rörande förvaltningsförfarandet (SOU 1946: 69).

Uppdraget är därmed slutfört.

11. *1945 års kommitté för utredning om rätten till anställdas uppfinningar* (1946: I 29).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 mars 1945 för att utreda frågan om rätten till anställdas uppfinningar (se Post- och Inrikes tidn. den 28 mars 1945):

Löwbeer, N. T., generaldirektör, *ordförande*;
 Dahlberg, A. B. C., civilingenjör;
 Eriksson, K. E., direktör;
 Geijer, J. L., ombudsman;
 Kjellman, W., överingenjör;

I Ju: 11 von Zweigbergk, Å. C., byråchef;
Ödeen, S. A. E., generaldirektör.

Sekreterare:

Berglund, K. H. F., byråsekreterare.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I Ju 29.

Den 11 mars 1946 har kommittén avlämnat betänkande med utredning och förslag angående rätten till arbetstgares uppfinningar (SOU 1946: 21).

Uppdraget är därmed slutfört.

12. 1945 års krigsdomstolsutredning (1946: I 31).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 juni 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 3 juli 1945)

dels såsom utredningsman:

Wilhelmsson, E. A., rådman;

dels ock att såsom sakkunniga deltaga i överläggningar med utredningsmannen:

Brinck, G. F., överste;

Olsson, C. P., f. d. banarbetare, led. av II kamm.;

Persson, K. G., landsfogde;

Regner, N. I., riksdagens militieombudsman;

Rylander, A. O. E., borgmästare;

Siljeström, E. G. H., häradshövding;

Werner, O. E., hemmansägare, led. av II kamm.;

Wiklund, H. O. E., advokat.

Sekreterare:

Skarvall, K.-E., amanuens.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I Ju 31.

Utredningen har den 17 december 1946 avlämnat betänkande angående revision av det militära rättegångsväsendet (SOU 1946: 91).

Uppdraget är därmed slutfört.

13. Utredning angående omorganisation av justitiekanslersämbetet i anledning av processreformen (1946: I 33).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 november 1945 för att inom departementet, i samarbete med processreformbyrån, verkställa utredning angående omorganisation av justitiekanslersämbetet i anledning av processreformen jämte därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 17 december 1945):

Stridsberg, E. R., f. d. generaldirektör, *ordförande*;

Alsén, O., justitiekansler;

Gärde, J. N., f. d. justitieråd.

Sekreterare:

Myrland, T., hovrättsråd.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I Ju 33.

Under tiden 1 december 1945—30 november 1946 ha hållits 45 sammanträden. **I Ju: 15**

De sakkunniga ha den 19 oktober 1946 till chefen för justitiedepartementet överlämnat promemoria med preliminär beräkning av de kostnader omorganisationen torde medföra samt den 19 december 1946 avlämnat betänkande med förslag till omorganisation av justitiekanslersämbetet.

Uppdraget är därmed slutfört.

14. Byggnadsborgenärsutredningen (1946: I 34).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 november 1945 för att verkställa utredning rörande ändrad lagstiftning till tryggande av byggnadsarbetarens lönefordringar samt av andra byggnadsborgenärens fordringar ävensom rörande vissa andra i samband därmed stående spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 11 december 1945):

Bergquist, Th. E. N., landshövding, led. av I kamm., *ordförande*;

Cavallin, S., bankdirektör;

Eriksson, J. A., tekn. d:r;

Johansson, J. E., ombudsman;

Lindblom, E. A., direktör, led. av I kamm.;

Sölvén, K. O. A., advokat.

Sekreterare:

Svennegård, C. J., revisionssekreterare.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I Ju 34.

Utredningen, som hållit 21 sammanträden under tiden den 14 januari—den 10 september 1946, har sistnämnda dag avlämnat betänkande med förslag till lag om tryggande av byggnadsarbetarens lönefordran m. m. (SOU 1946: 62).

Uppdraget är därmed slutfört.

15. 1945 års försvarsuppfinningskommitté (1946: I 36).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 november 1945 för att utreda behovet och utformningen av särskilda för fredstid avsedda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret eller folkförsörjningen (se Post- och Inrikes tidn. den 11 december 1945):

Löwbeer, N. T., generaldirektör, *ordförande*;

Sundfeldt, B., överingenjör;

Widell, G. A., t. f. byråchef;

von Zweigbergk, Å. C., byråchef;

Ödeen, S. A. E., generaldirektör.

Sekreterare:

Berglund, K. H. F., byråsekreterare.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I Ju 36.

I Ju: 15 Den 4 mars 1946 har kommittén avlämnat betänkande med förslag till lag med särskilda bestämmelser om uppfinningar m. m. av betydelse för rikets försvar (SOU 1946: 25).

Uppdraget är därmed slutfört.

16. *Förberedande utredning rörande ökad offentlig redovisning av driftföretags ekonomiska förhållanden* (1946: I 38).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 december 1945 för att i anledning av riksdagens skrivelse den 2 maj 1945, nr 169, inom departementet biträda med en förberedande utredning rörande ökad offentlig redovisning av driftföretags ekonomiska förhållanden:

Nial, S. H., professor;

Karleby, O., sekreterare.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I Ju 38.

De sakkunniga, vilka haft överläggningar med ett flertal utredningar, experter och organisationer, ha den 28 maj 1946 avlämnat en promemoria i ämnet.

Uppdraget är därmed slutfört.

17. *Utredning angående internordisk lagstiftning om verkställighet av straffdomar m. m.*

Förordnade av Kungl. Maj:t den 12 april 1946 för att delta i överläggningar med representanter för övriga nordiska länder angående lagstiftning om verkställighet av straffdomar och vad därmed äger samband:

Eklund, C. A. R., f. d. justitieråd;

Strahl, I., revisionssekreterare.

De sakkunniga ha avlämnat betänkande med förslag till konvention mellan Danmark, Norge och Sverige om erkännande och verkställighet av domar i brottmål m. m.

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1947.

18. *Straffrättskommittén* (1944: I 8; 1945: I 10; 1946: I 9).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 18 juni 1937, den 11 oktober 1940 och den 8 juni 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 3 juli 1937, den 11 oktober 1940 och den 13 juli 1945):

Ekeberg, L. B., riksmarskalk, *ordförande*;

Wetter, F., professor;

Bergendal, R., professor;

Beckman, N. A. T., hovrättsråd, tillika *sekreterare*.

Biträdande sekreterare:

Petrén, B. A. S., hovrättsassessor.

Lokal: Östra riddarhusflygeln; tel. 10 54 85.

Beträffande kommitténs senaste uppdrag, se 1946: I Ju 9.

I Ju: 20

Kommitténs sekreterare och biträdande sekreterare ha under år 1946 biträtt inom justitiedepartementet vid överarbetning av de av kommittén år 1945 upprättade lagförslagen om brott mot staten och allmänheten och om ämbetsbrott av präst. På grund härav har kommitténs verksamhet i huvudsak måst ligga nere.

19. *Strafflagberedningen* (1944: I 10; 1945: I 12; 1946: I 11).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 6 oktober 1938, den 31 december 1942 och den 15 december 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 21 oktober 1938, den 12 januari 1943 och den 3 januari 1945):

Schlyter, K. J. D., f. d. hovrättspresident, led. av I kamm., *ordförande*;

Bergendal, R., professor;

Göransson, H., överdirektör;

Eriksson, G. A., häradshövding;

Heuman, M., borgmästare;

Strahl, I., revisionssekreterare.

Sakkunniga, utsedda att på kallelse av ordföranden delta i överläggningar med beredningen:

Lindberg, H., advokat;

Agge, I., professor (t. o. m. den 23 september 1946);

Jonsson, G., leg. läkare;

Kjellegård, S. A., direktör;

Lindberg, T., förste byråsekreterare;

Nordlund, Elsa-Brita, leg. läkare;

Larsson, S. O., hovrättsassessor;

Lundqvist, M., förste stadsfiskal (fr. o. m. den 10 juli 1946);

Gripmark, W., t. f. revisionssekreterare (fr. o. m. den 21 oktober 1946).

Sekreterare:

Gripmark (t. o. m. den 20 oktober 1946).

Hovrättsfiskalen A. Arvidsson har fr. o. m. den 24 oktober 1946 biträtt med sekreterargöromål i beredningen.

Lokal: Östra riddarhusflygeln; tel. 10 54 23.

Beträffande beredningens uppdrag, se 1939: Ju 25, 1943: I Ju 9 och 1945: I Ju 12.

Under 1946 ha hållits 3 plenarsammanträden med beredningens ledamöter och sakkunniga under sammanlagt 12 dagar.

Beredningen har under år 1946 väsentligen ägnat sig åt utarbetande av lagtext.

Beredningen har avgivit infordrade yttranden i vissa organisations- och lagstiftningsfrågor rörande fängvården.

20. *Auktorrättskommittén* (1944: I 11; 1945: I 13; 1946: I 12).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 oktober 1938 (se Post- och Inrikes tidn. den 12 november 1938)

I Ju: 20 dels såsom sakkunniga:Ekeberg, L. B., riksmarskalk, *ordförande*;

Eberstein, G., professor;

dels ock såsom representanter för olika intressen, som beröras av utredningen:

Hemming-Sjöberg, A., advokat, förutvarande ordförande i Sveriges författareförening och i filmförfattareföreningen för Sverige;

Atterberg, K., sekreterare i musikaliska akademien, vice ordförande i föreningen svenska tonsättares internationella musikbyrå, Stim, u. p. a.;

Dehlgren, S. F., f. d. chefredaktör;

Ahlberg, A., fil. d:r, rektor för Brunnsviks folkhögskola;

Grape, A., fil. d:r, överbibliotekarie vid Uppsala universitetsbibliotek;

Flodin, H., advokat, juridisk rådgivare åt skandinaviska grammophonaktiebolaget m. fl. företag;

Hugo, Y., fil. kand., verkst. direktör i aktiebolaget radiotjänst;

Lindberg, E., vice-professor, sekreterare i akademien för de fria konsterna;

Nordenfalk, J., f. d. revisionssekreterare, verkst. direktör i aktiebolaget P. A.

Norstedt & Söner, vice ordförande i svenska bokförläggarföreningen;

Siljeström, G., häradshövding, ordförande i styrelsen för aktiebolaget svensk filmindustri;

von Konow, U., advokat, ombudsman och sekreterare i Sveriges författareförening och i föreningen svenska tonsättares internationella musikbyrå, Stim, u. p. a.

Sekreterare:

Hedfeldt, N. E., t. f. lagbyråchef (fr. o. m. den 10 maj 1946).

Lokal: Justitiedepartementet.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1939: Ju 26.

Kommitténs arbete, som under de senaste åren på grund av tidsförhållandena huvudsakligen legat nere, har under år 1946 åter upptagits i full utsträckning. Under tiden den 10—den 21 september 1946 hölls i Stockholm en konferens mellan delegerade från Danmark, Finland, Norge och Sverige, vid vilken fortsattes det tidigare bedrivna arbetet på en gemensam nordisk auktorrättslagstiftning. Som resultat av konferensens arbete föreligger ett utkast till lag om upphovsmannarätt till litterära och konstnärliga verk.

21. 1943 års sekretessutredning (1944: I 12; 1945: I 14; 1946: I 13).

Tillkallade den 3 december 1943 enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 mars 1939 (se Post- och Inrikes tidn. den 27 mars 1939):

Gärde, J. N., f. d. justitieråd, *ordförande*;

Beckman, K. E., redaktionschef;

Casparsson, K. R., pressombudsman;

Hagström, B. K. G., borgmästare;

Håstad, E. W., docent, led. av II kamm.

Sekreterare:

Kjellin, B. T. M., hovrättsråd.

Lokal: Rosenbad 2; tel. 11 53 28 (ordföranden) och 11 53 30 (sekreteraren). **I Ju: 22**
 Beträffande direktiven för utredningen, se 1940: Ju 25.

Under år 1946 ha 2 sammanträden hållits. Utredningsarbetet har i huvudsak vilat i avbidan på det förslag till bestämmelser i tryckfrihetsförordningen om allmänna handlingars offentlighet, vilket utarbetas av 1944 års tryckfrihetssakkunniga.

Ett flertal utlåtanden i frågor angående utlämnande av handlingar ha avgivits.

22. *Ungdomsvårdskommittén* (1944: I 14; 1945: I 16; 1946: I 15).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 9 juni 1939, den 12 december 1941 och den 19 juni 1942 för att *dels* verkställa utredning rörande åtgärder för bekämpande av ungdomsbrottsligheten och till utredning jämväl upptaga frågan om de missförhållanden som förefinnas inom det offentliga nöjeslivet och om botemedlen däremot, *dels* ock utreda frågan om åtgärder för en förbättrad ungdomsvård i enlighet med vad riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 10 juni 1942, nr 327, hemställt (se Post- och Inrikes tidn. den 8 augusti 1939 och den 3 juli 1942):

Wangson, O. R., fattigvårdsdirektör, *ordförande*;

Hässelberg, A., folkskolinspektör;

Ronner, G., redaktör, sekreterare i arbetarnes bildningsförbund;

Råberg, E., major, direktör i svenska gymnastik- och idrottsföreningarnas riksförbund;

Dahnberg, E., redaktör;

Elfving, G., chefredaktör, ordförande i Nordens godtemplares ungdomsförbund;

Berggren, A., byråchef.

Jämlikt bemyndiganden den 12 december 1941, den 19 juni 1942 och den 8 september 1944 utsedda att på kallelse av ordföranden deltaga i överläggningar med kommittén:

Alm, Ulla G., redaktör, led. av I kamm.;

Rosén, Göta, byrådirektör;

Eriksson, G. T., byråchef;

Sehlstedt, O., chefredaktör;

Hartmann, L., fil. lic., ordförande i folkpartiets ungdomsförbund;

Holmstedt, I., jur. kand., ombudsman i ungsvenskarnas riksförbund;

Eliasson, L., sekreterare i svenska landsbygdens ungdomsförbund;

Jonsson, G., leg. läkare;

Inghe, G., med. lic.;

Kälvesten, Anna-Lisa, fil. kand.;

Sundström, E., sekreterare i svenska missionsförbundets ungdom;

Jansson, A., ordförande i kommunistiska ungdomsförbundet (fr. o. m. den 9 april 1946).

Sekreterare:

von Hofsten, Birgitta, fru.

I Ju: 22 Biträdande sekreterare:

Essén, E., notarie.

Fil. kand. Anna-Lisa Kälvesten har under år 1946 biträtt med sekreterargöromål i kommittén.

Lokal: Östra riddarhusflygeln; tel. 20 71 14 och 20 71 41.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1940: Ju 27 och 1943: I Ju 13.

Kommittén har under år 1946 intill den 1 december hållit 24 plenisammanträden. Därjämte ha särskilda delegationer hållit ett flertal sammanträden.

Kommittén avser att i början av 1947 avlämna de i 1946 års berättelse omnämnda betänkandena rörande ungdomens fritidssysselsättning och angående ungdomens arbetsförhållanden, yrkesval, yrkesutbildning m. m. Inom samma tid avser kommittén att avlämna ett betänkande med förslag rörande stödåtgärder för de intellektuellt utvecklingshämjade (debila) barnen samt ett särskilt slutbetänkande, vari till behandling upptages bl. a. frågor rörande ungdomens bostadsförhållanden, ekonomi m. m.

Uppdraget beräknas vara slutfört till den 1 april 1947.

23. *Fastighetsbildningssakkunniga* (1944: I 15; 1945: I 17; 1946: I 16).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 juni 1939 (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juli 1939):

Malmberg, H., generaldirektör, *ordförande*;

Andersson, J. A., småbrukare, led. av II kamm.;

Berg, N. R., godsägare, ryttmästare;

Jonsson, C. A. D., lantbrukare, led. av II kamm.;

Näslund, P. J., hemmansägare, led. av I kamm.;

Odenrantz, J. O., häradshövding;

Palm, G., byråchef;

Quensel, S. G. L., regeringsråd, tillika *sekreterare* (t. o. m. den 30 september 1946).

Den 25 maj 1946 med stöd av ovannämnda bemyndigande utsedda att på kallelse av ordföranden deltaga i överläggningar med de sakkunniga:

Hagberg, A. E., civiljägmästare;

Myrbeck, K. D., professor;

Nannesson, P. L., professor emeritus;

Wennerberg, S. G., byråchef;

Örborn, A., agronom.

Sekreterare:

Dennemark, S., hovrättsassessor (fr. o. m. den 1 oktober t. o. m. den 30 november 1946).

Biträde med vissa sekreterargöromål m. m.:

Magnusson, E., e. lantmätare (fr. o. m. den 17 augusti 1946).

Lokal: Lantmäteristyrelsen; tel. 10 09 03.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1940: Ju 29.

Under år 1946 intill den 1 december ha 11 sammanträden hållits.

De sakkunniga ha den 2 juli 1946 till chefen för justitiedepartementet **I Ju: 25** överlämnat en promemoria (stencilerad) med förslag till lagstiftning mot olämplig avstyckning i städer och vissa samhällen, föranledd av riksdagens i skrivelse den 19 mars 1946, nr 62, gjorda hemställan om utredning i ämnet.

Arbetet har under år 1946 väsentligen ägnats åt utredningar rörande grunddragen till en reform av skiftesinstitutet. Expertis i fråga om värderingsproblem och andra tekniska spörsmål av betydelse för reformen har utsetts den 25 maj 1946 (se ovan).

De sakkunniga ha avgivit infordrade utlåtanden och yttranden över ett flertal betänkanden m. m.

De sakkunnigas närmaste arbetsuppgifter äro att utarbeta förslag till reformer på fastighetsbildningslagstiftningens område, ägnade att komplettera de åtgärder för s. k. yttre rationalisering av landets jordbruk, varom förslag väntas komma att föreläggas 1947 års riksdag.

24. *Sakkunniga för kodifiering av ärvdabalken* (1944: I 19; 1945: I 20; 1946: I 19).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 oktober 1941 för att biträda med arbetet på ett sammanförande till en eller flera större enheter av det flertal lagar, som bruka sammanföras under beteckningen nya ärvdabalken (se Post- och Inrikes tidn. den 8 november 1941):

Ekeberg, L. B., riksmarskalk, *ordförande*;

Walin, A. G., statssekreterare;

Edling, S. Å., byråchef för lagärenden.

Lokal: Justitiedepartementet; tel. Kanslihuset.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1942: I Ju 20.

Den 29 juni 1946 ha de sakkunniga avlämnat betänkande med förslag till föräldrabalk (SOU 1946: 49). Därefter har utarbetande av utkast till ärvdabalk påbörjats.

Utredningsuppdraget beräknas bliva slutfört under år 1947.

25. *Dissenterlagskommittén* (1944: I 26; 1945: I 24; 1946: I 22).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 oktober 1943 för att verkställa utredning rörande ny dissenterlagstiftning och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 3 november 1943):

Nordenskjöld, H. J., friherre, f. d. hovrättsråd och divisionsordförande, *ordförande*;

Hedlund, V. V., fattigvårdskonsulent, led. av II kamm. (fr. o. m. den 27 februari 1946);

Ljunggren, G., biskop;

Mosesson, G. A., f. d. rektor, led. av II kamm.;

Sundqvist, E. G., studierektor, f. d. riksdagsman (t. o. m. den 11 februari 1946);

I Ju: 25 Westin, G., professor;
Bärg, A. J., led. av I kamm. (för skattefrågor).

Sekreterare:

Eliaeson, Å. T., assessor;

Bodin, N. A., kammarrättsråd (för skattefrågor).

Ordföranden tel.: 20 04 94; sekreteraren tel.: 44 53 68.

Beträffande direktiven för kommittén, se 1944: I Ju 26.

Kommittéarbetet, som på grund av sjukdomsfall legat nere från början av augusti 1945, återupptogs i april 1946. Därefter har t. o. m. november hållits 5 sammanträden om sammanlagt 28 dagar. Med departementschefens medgivande har docenten i dogmatik P. L. R. Josefson deltagit i kommitténs arbete under flertalet sammanträdesdagar.

Arbetet har fortskridit med utarbetande av motiv i fråga om flera av de grundläggande spörsmålen inom kommitténs arbetsområde. Beträffande skattefrågorna ha under 6 av sammanträdesdagarna vissa principavgöranden fattats och riktlinjerna för det fortsatta arbetet utformats.

Representanter för de mosaiska församlingarna i Stockholm och Göteborg och Filadelfiaförsamlingen i Stockholm ha hörts av kommittén.

Utredningsuppdraget beräknas bliva slutfört under senare hälften av år 1947.

26. *Utredning rörande revision av varumärkes- och firmalagstiftningen*
(1945: I 26; 1946: I 24).

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 3 september 1943 för att inom departementet biträda med en förberedande utredning rörande revision av varumärkes- och firmalagstiftningen samt därmed sammanhängande spörsmål: von Zweigbergk, Å. C., byråchef.

Uppdraget har icke kommit att slutföras under 1946, när det ifrågasatts, att utredningen skall fullföljas i annan ordning, eventuellt i samband med upptagande av nordiskt samarbete.

27. *1944 års tryckfrihetssakkunniga* (1945: I 28; 1946: I 25).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1944 för att verkställa en allsidig utredning angående revision av tryckfrihetslagstiftningen och därmed sammanhängande ämnen (se Post- och Inrikes tidn. den 15 juli 1944):

Gärde, J. N., f. d. justitieråd, *ordförande*;

Brusewitz, A. K. A., professor;

Edberg, R. F., chefredaktör, f. d. riksdagsman;

Engzell, G., utrikesråd;

Hagberg, E. R., chefredaktör, led. av II kamm.;

Petersson, K. Z., fil. d:r, chefredaktör, f. d. riksdagsman;

Rising, P. G. A., rådman;

Sundell, O. E., överste;

Werner, O. E., hemmansägare, led. av II kamm.;

Wiklund, H. O. E., advokat.

Sekreterare:

Kjellin, B. T. M., hovrättsråd.

Lokal: Rosenbad 2; tel. 11 53 28 (ordföranden) och 11 53 30 (sekreteraren).

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I Ju 28.

Under år 1946 ha 5 sammanträden hållits, därvid preliminära utkast till vissa delar av ny tryckfrihetsförordning behandlats.

Uppdraget beräknas bli slutfört under år 1947.

28. Tredjemansskadesakkunniga (1946: I 27).

Förordnade av Kungl. Maj:t den 5 oktober 1945 att fullfölja utredningsarbete rörande de nya privaträttsliga bestämmelser på lufträttens område, vilka kunna erfordras för anslutning till den i Rom den 29 maj 1933 avslutade internationella konventionen rörande fastställande av vissa gemensamma bestämmelser i fråga om skador, som genom luftfartyg tillfogats tredje man på jordytan, jämte tilläggsprotokoll till samma konvention:

Ekeberg, L. B., riksmarskalk, *ordförande*;

Wikander, H. Chr., f. d. hovrättsråd och divisionsordförande;

Folkard von Scherling, F. A. J., häradshövding, tillika *sekreterare*.

Förordnad att på kallelse av ordföranden deltaga i överläggningar med de sakkunniga:

Hall, M., försäkringsdirektör.

I 1946 års berättelse omförmälda förslag till lag om trafikförsäkring å luftfartyg har av de sakkunniga för yttrande remitterats till ett antal myndigheter och flygbolag m. fl. I avbidan på remissvaren har de sakkunnigas arbete i huvudsak vilat under år 1946.

I oktober 1946 ha överläggningar hållits mellan representanter för Danmark, Norge och Sverige rörande fortsatt samarbete på lufträttens område. Enighet förelåg därom, att hithörande frågor borde snarast upptagas till gemensam behandling.

29. Utredning rörande rationalisering av det frivilliga skydds- och hjälparbetet bland villkorligt dömda m. fl. (1946: I 28).

Sedan strafflagberedningen i sitt den 14 november 1944 avgivna betänkande angående verkställigheten av frihetsstraff m. m. framhållit såsom önskvärt, att frågan om en rationalisering av de enskilda skyddsföreningarnas organisation gjordes till föremål för utredning, uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 2 februari 1945 åt fångvårdsstyrelsen att verkställa utredning angående en rationalisering av det frivilliga skydds- och hjälparbetet beträffande villkorligt dömda samt från fångvårdsanstalt frigivna eller utskrivna ävensom med dem jämställda hjälpbehövande samt bemyndigade därjämte chefen för justitiedepartementet att tillkalla särskilda, med skydds-

I Ju: 29 arbete och annan social verksamhet förtrogna sakkunniga ävensom annan expertis, som kunde finnas behövlig för utredningens verkställande.

Tillkallade med stöd av förenämnda bemyndigande för att såsom särskilda sakkunniga biträda fångvårdsstyrelsen:

Eriksson, E. G. E., riksgäldsfullmäktig, led. av II kamm.;

Hedlund, V. V., fattigvårdskonsulent, led. av II kamm.;

Johnsson, J. W., pastor, led. av II kamm.

Under år 1946 ha hållits ett flertal sammanträden för överläggningar i ämnet.

Ikraftträdandet den 1 juli 1946 av 1945 års lagstiftning om verkställighet av frihetsstraff m. m. har — särskilt med hänsyn till de därigenom införda övergångsformerna mellan anstaltsvård och vård i frihet — medfört, att åtskilliga frågor, som röra de frigivnas återanpassning i samhället kommit i ny belysning. Med hänsyn härtill samt till den utvidgning av samhällets hjälpformer, som ägt rum inom den egentliga socialvården, har utredningen delvis kommit att försiggå efter nya linjer.

Preliminära förslag till en utvidgad organisation av organen för skyddsarbetet ha upprättats.

Utredningen beräknas bliva slutförd under år 1947.

30. *Utredning för översyn av lagstiftningen om ekonomiska föreningar* (1946: I 30).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 maj 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 29 maj 1945)

dels såsom utredningsman:

Hagbergh, C. E., revisionssekreterare;

dels ock att, på kallelse av utredningsmannen, deltaga i överläggningar med honom:

Johansson, K. A. A., direktör;

Kilbom, K., redaktör;

Nisell, S., ombudsman;

von Plomgren, C. P. G., advokat;

Stensgård, A. A. H., direktör;

Wijnbladh, C. M. E., revisionssekreterare.

Sekreterare:

Lundgren, Å. V., hovrättsassessor (fr. o. m. den 25 januari 1946).

Lokal: Östra Riddarhusflygeln; tel. 20 64 44.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I Ju 30.

Under tiden den 1 december 1945—den 1 december 1946 ha hållits 7 sammanträden med de sakkunniga. Gemensamma överläggningar ha ägt rum med sakkunniga inom vissa andra utredningar.

Utredningsarbetet har fortsatt med utarbetande av utkast till lagbestämmelser jämte anmärkningar därtill i de ämnen som ej tidigare behandlats, varjämte överarbetning skett av tidigare upprättade lagutkast rörande rä-

kenskapsföring och årsredovisning, revision m. m. Uppmärksamhet har ägnats frågan om koncernförhållanden. **I Ju: 33**

Uppdraget beräknas bli slutfört under år 1947.

31. *Utredning rörande offentliggörande av hemligstämplade protokoll och handlingar i mål rörande spioneri m. m. (1946: I 32).*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 oktober 1945:
 Alexanderson, K. E., revisionssekreterare, t. f. byråchef;
 Bergström, K. A. E., chefredaktör, led. av II kamm.

Lokal: Birger Jarls torg 2; tel. Socialstyrelsen.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I Ju 32.

Registreringen av de ifrågasvarande målen har fullföljts. Uppgifter ha inkommit om c:a 400 mål. I anledning av framställningar från de sakkunniga har Kungl. Maj:t genom beslut den 21 december 1945 samt den 1 februari, den 1 mars, den 29 mars och den 10 maj 1946 hävt hemligstämpeln beträffande sammanlagt 104 mål, i de flesta fall helt och hållet men i några fall med vissa begränsningar.

Utredningen beräknas vara slutförd under år 1947.

32. *Utredning rörande vissa ändringar i vattenlagen (1945: I 35; 1946: I 35).*

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 november 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 15 december 1945):

Walin, A. G., statssekreterare, *ordförande*;
 Andersson, K. J. B., svarvare, led. av II kamm.;
 Berggren, N. C. W., advokat;
 Jönsson, N. O., hemmansägare, led. av II kamm.;
 Kleman, C. F., direktör;
 Riben, K. O., hovrättsråd, tillika *sekreterare*;
 Rusck, J. Å., överdirektör;
 Skoglund, G. T., folkskollärare, led. av II kamm.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I Ju 35.

Under år 1946 ha hållits 4 sammanträden.

De sakkunniga ha den 15 januari 1946 avlämnat en promemoria med förslag till övergångsbestämmelser till lagen den 20 oktober 1939 med särskilda bestämmelser angående tillfällig vattenreglering.

Utredningsuppdraget beräknas kunna slutföras under år 1947.

33. *Utredning angående utformningen av administrativa föreskrifter rörande förundersökningsförfarandet i brottmål enligt nya rättegångsbalken m. m. (1946: I 37).*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 december 1945:
 Persson, K. G., landsfogde;
 Wadenius, S. R., landsfiskal;
 Fahlander, N. L., kriminalöverkonstapel.

I Ju: 33 Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I Ju 37.

Under år 1946 ha de sakkunniga hållit 11 sammanträden, vilka letts av hovrättsassessorn B. Lassen.

De sakkunniga ha medverkat vid utarbetande av två från justitiedepartementets processreformbyrå utremitterade promemorior nämligen PM med utkast till kungörelse med närmare föreskrifter om strafföreläggande samt PM angående ersättning av allmänna medel till personer som höras under förundersökning i brottmål. Preliminärt utkast till kungörelse med vissa bestämmelser angående förundersökning i brottmål har upprättats.

De sakkunnigas arbete kommer att avslutas under år 1947.

34. Processnämnden.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 februari 1946 för att leda den i anledning av rättegångsreformen erforderliga upplysnings- och instruktionsverksamheten samt inom departementet tjänstgöra såsom rådgivande organ vid det fortsatta arbetet med reformens genomförande (se Post- och Inrikes tidn. den 16 februari 1946):

Gärde, J. N., f. d. justitieråd, *ordförande*;

Löthner, O. A., hovrättsråd, led. av I kamm.;

Laurin, J., borgmästare;

Leche, E. H., häradshövding;

Wilhelmsson, E. A., rådman (fr. o. m. den 22 oktober 1946);

Persson, K. G., landsfogde;

Hemming-Sjöberg, A., advokat;

Wiklund, H. O. E., advokat, sekreterare i Sveriges advokatsamfund.

Sekreterare:

Skarvall, K.-E., amanuens (t. o. m. den 6 oktober 1946);

Rappe, N. J., assessor (fr. o. m. den 7 oktober 1946).

Lokal: Rosenbad 2; tel. 11 53 28 (ordföranden) och Statens livsmedelskommission (sekreteraren).

Direktiven för nämndens verksamhet framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelande av förenämnda bemyndigande. Departementschefen anförde därvid bland annat.

Det inom justitiedepartementet pågående arbetet på processreformens genomförande har planlagts med utgångspunkt från att reformen skall träda i kraft den 1 januari 1948. I syfte att förbereda övergången till den nya ordningen har bland annat utfärdats cirkulär till rikets allmänna underrätter och åklagare (SFS 1944: 712), vari Kungl. Maj:t anbefallt en viss anpassning av det processuella förfarandet vid underrätterna efter principerna i nya rättegångsbalken. Vidare har en viss upplysnings- och instruktionsverksamhet bedrivits inom sammanslutningar av domare, åklagare och advokater genom föreläsningar och fingerade rättegångar efter den nya processordningen.

De åtgärder som sålunda vidtagits torde emellertid icke vara tillfyllest. Upplysnings- och instruktionsverksamheten behöver intensifieras och de oli-

ka åtgärderna på lämpligt sätt samordnas. Endast en mera systematisk och effektiv verksamhet torde kunna ge dem, som skola omhändervisa tillämpningen av den nya lagstiftningen, den utvidgade och fördjupade kännedom därom som är erforderlig för att från början säkerställa en enhetlig och lämplig praxis. **I Ju: 35**

För att leda verksamheten synes det vara erforderligt att inrätta en sakkunnig nämnd, där domarna, åklagarna och advokaterna äro representerade. Nämnden bör uppgöra planer för föreläsningar, kortare instruktionskurser och fingerade rättegångar samt föranstalta om lämpliga tryckta framställningar rörande rättegångsreformens innebörd. I sitt arbete bör nämnden särskilt söka tillgodogöra sig de erfarenheter som gjorts och under den återstående övergångstiden komma att göras vid tillämpningen av nyssnämnda cirkulär. Nämnden bör dessutom tjänstgöra såsom rådgivande organ i olika praktiska spörsmål som ha samband med rättegångsreformen och på lämpligt sätt verka för att tillämpningen under övergångstiden må bliva så enhetlig som möjligt.

I samråd med den avdelning inom justitiedepartementet som är sysselsatt med att utarbета följdförfattningar till den nya rättegångsbalken bör nämnden verka för utarbetande av formulär och exempelsamlingar som underlätta handhavandet av de uppgifter rättegångsreformen pålägger domarna och åklagarna. Även formulär till tjänst åt advokater och allmänheten torde böra utarbetas. Det är av vikt, att nämnden söker samarbete med olika sammanslutningar av domare, åklagare och advokater.

Nämnden bör även söka att samordna sitt arbete med det förberedelsearbete för rättegångsreformens genomförande som måste äga rum inom de största underrätterna med hänsyn till deras särskilda problem.

Nämnden har intill den 1 november 1946 hållit 6 sammanträden om sammanlagt 10 sammanträdesdagar.

Till landets domare, åklagare och advokater har nämnden utsänt tre tryckta meddelanden, ett rörande tillämpningen av Kungl. Maj:ts ovannämnda cirkulär nr 712/1944, ett angående förundersökning i brottmål och ett angående inredning av domstolarnas sessionssalar m. m. Under medverkan från processnämnden ha på olika ställen i landet sammanträden ägt rum med domare, åklagare och advokater för överläggningar angående anpassningen av det processuella förfarandet vid underrätterna efter principerna i nya rättegångsbalken. Inom nämnden pågår utarbetandet av en handbok rörande processreformen och en formulärsamling avseende förfarandet enligt nya rättegångsbalken.

35. *Utredning angående omorganisation av nedre justitierevisionen i anledning av processreformen.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 februari 1946 (se Post- och Inrikes tidn. den 6 mars 1946):
Forssman, P. H., justitieråd, *ordförande*;

I Ju: 35 Wijnbladh, C. M. E., revisionssekreterare, nedre justitierevisionens ordförande;

Söderlund, E. G., hovrättsråd.

Lokal: Rosenbad 2; tel. 11 53 27.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Departementschefen erinrade därvid till en början bland annat om att det jämlikt 3 kap. 8 § nya rättegångsbalken tillkomme Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om nedre revisionens organisation och verksamhet. Härefter anfördes:

Dessa bestämmelser torde liksom nu böra upptagas i en av Kungl. Maj:t fastställd arbetsordning för nedre justitierevisionen.

För utarbetande av förslag till dylik arbetsordning erfordras ytterligare utredning. Vid denna bör uppmärksamhet jämväl ägnas åt frågan om nedre justitierevisionens ställning i administrativt hänseende i förhållande till högsta domstolen. Det ändrade rättegångsförfarandet kommer att innebära ett vida närmare samarbete mellan nedre justitierevisionens personal och vederbörande avdelningar inom högsta domstolen eller dessas ledamöter. Det synes böra övervägas, huruvida icke detta bör medföra att högsta domstolen tillerkännes en mera direkt ledning av arbetet inom nedre justitierevisionen.

Vid utredningen bör även göras en beräkning av det blivande personalbehovet inom nedre justitierevisionen. Därvid må erinras att i propositionen nr 5 till 1942 års riksdag antogs, att en viss minskning av antalet revisionssekreterare skulle kunna vidtagas genom att den väsentliga delen av revisionssekreterarnas arbete komme att avse målens föredragning för prövning av fullföljdsfrågan och att detta arbete i många fall borde kräva mindre tid än det nuvarande arbetet. I fråga om övriga befattningshavare beräknades i samma proposition vissa besparingar kunna åstadkommas bl. a. genom reducering av den personal som sysselsattes med utskrift av promemorior.

De sakkunniga ha intill den 1 december 1946 hållit 17 sammanträden, varjämte de sakkunniga Wijnbladh och Söderlund i stor utsträckning sammanträtt för förberedande överläggningar.

Utkast till ny instruktion för nedre justitierevisionen har upprättats.

Med ledning av en statistisk utredning har en uppskattning verkställtts av det antal revisionssekreterare, som erfordras för den nya rättegångsordningen.

Uppdraget beräknas kunna slutföras i början av år 1947.

36. *Delegerade för nordiskt samarbete på lagstiftningens område.*

Förordnade av Kungl. Maj:t den 1 mars 1946 för att inom justitiedepartementet biträda vid planläggning av fortsatt nordiskt samarbete på lagstiftningens område och deltaga i de överläggningar med representanter för övriga nordiska länder som därav föranledas:

Ekeberg, L. B., riksmarskalk;

Walín, A. G., statssekreterare.

Initiativ har tagits för vidgat nordiskt samarbete inom lagstiftningens område. I detta syfte ha den 4—7 juni 1946 överläggningar ägt rum i Stockholm med representanter för Danmark och Norge. Vid dessa överläggningar upprättades utkast till program för samarbetet. Den 28 och den 29 november 1946 deltog de sakkunniga i en konferens i Oslo mellan danska, norska och svenska justitieministrarna, varvid på grundval av programmet vissa riktlinjer för arbetet under den närmaste tiden uppdrogos.

37. Bedömningsnämnden.

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 3 maj 1946 för att biträda med bedömning av uppkommande frågor rörande tjänstemän, som befaras brista i lojalitet mot samhället (se Post- och Inrikes tidn. den 10 maj 1946).

Ledamöter:

Lindhagen, A., president, *ordförande*;
Ahlman, H. W:son, professor;
Andrén, G., professor, led. av I kamm.;
Nerman, T., redaktör, led. av I kamm.;
Segerstedt, T., professor.

Sekreterare:

Brunnberg, A. O. R., hovrättsfiskal (t. o. m. den 9 september 1946).

Sedan den 1 oktober 1946 biträder hovrättsfiskalen B. G. Larson med sekreterargöromål i nämnden.

Lokal: Arbetsdomstolens kansli; tel.: 11 39 98 (sekreteraren).

Direktiven för nämndens verksamhet framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet i samband med nämndens tillsättande. Departementschefen anförde därvid bland annat.

Sedan flera år tillbaka har i samband med handläggningen av militära personalärenden inom försvarsdepartementet en undersökning i viss omfattning ägt rum rörande de till anställning eller befordran ifrågakommande personernas inställning till nationalsocialismens läror. Erfarenheter från länder som varit utsatta för tysk ockupation, exempelvis våra grannländer Danmark och Norge visade att ett icke ringa antal medborgare i dessa länder under inflytande av sådana läror begått förräderi mot det egna landet och gjort gemensam sak med ockupationsmakten. Det ansågs fördenskull angeläget att i vårt land söka i möjligaste mån förebygga en infiltrering av nazistisk åskådning åtminstone bland försvarets personal, beträffande vilken kravet på lojalitet och pålitlighet gentemot landet i ett kritiskt läge framstod som i alldeles särskild grad bjudande.

En prövning av denna art rörande personers lämplighet för anställning eller befordran inom försvarsväsendet kan ske utan hinder av allmänna principer om tjänstemäns oavsättlighet och om förtjänst och skicklighet såsom befordringsnormer. Militära befattningshavare intaga nämligen ur förtroendesynpunkt en särställning. Genom ändringar i det militära avlöningsreglementet, vilka genomförts år 1942 med vissa inskränkande övergångs-

I Ju: 37 bestämmelser, ha militära beställningshavare från lägsta regementsofficersgraden och uppåt samt likställda civilmilitärer blivit skyldiga att avgå, där så befinnes påkallat av hänsyn till statens intresse. Beslut härom meddelas av Kungl. Maj:t. För befattningshavare som tillsatts före nämnda författningsändringar gälla vissa särskilda likartade föreskrifter. Dessa bestämmelser, vilka tillkommo för att garantera att personalen ägde erforderlig tjänsteduglighet, innebära i praktiken att förtroendeämbetena i fråga om militären ökats till att omfatta ej blott de i regeringsformen § 35 uppräknade högre cheferna utan även nu angivna befattningshavare.

Mot det tillvägagångssätt för prövning av personalens pålitlighet i nu angiven bemärkelse, som sålunda tillämpats, ha kritiska anmärkningar framförts såväl av personalsammanslutningar som i den allmänna diskussionen. Man har gjort gällande att förfarandet icke i tillbörlig grad tillgodosett rättssäkerhetens och de enskilda personernas intressen. Det bör ock medgivas, att det anlitade förfaringssättet, som improviserats under krigsåren, icke är fullt tillfredsställande ur nämnda synpunkter.

Jämsides med att kritiska invändningar framställts mot förfarandet vid den speciella prövning, som ägt rum i fråga om den militära personalen, ha önskemål framkommit om en likartad prövning av andra personalkategorier i allmän tjänst. Särskilt har det gjorts gällande, att förekomsten av nazistiska element inom polispersonalen utgör en speciell fara för samhället och fördenskull ej bör tolereras. Jag erinrar om att en särskild utredning rörande polispersonalens inställning till politiska ytterlighetsriktningar verkställdes av särskilda sakkunniga för några år sedan. De sakkunnigas förslag ävensom vissa senare ingivna framställningar i ämnet äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Vad angår det stora flertalet civila tjänster gäller som bekant enligt grundlagen att förtjänst och skicklighet äro de enda befordringsgrunderna och att ordinarie tjänstemän i regel ej kunna avsättas annat än på grund av straffbar handling. Denna oavsättlighetsprincip är dock jämlikt § 35 regeringsformen icke tillämplig i fråga om de där uppräknade förtroendeämbetsmännen. Dessutom kunna sådana ordinarie befattningshavare, som tillsatts genom förordnande, i regel entledigas även av lämplighetsskäl. — I detta sammanhang må vidare erinras om att befattningshavare i allmän tjänst, både civila och militära, åtnjuta samma åsikts- och yttrandefrihet som andra medborgare och icke äro av sin tjänsteställning förhindrade att delta i politisk verksamhet.

De principer som uppställts i svensk rätt beträffande tjänstemäns anställningsvillkor och befordran medgiva sålunda endast i relativt begränsad utsträckning ett hänsynstagande till vederbörandes politiska inställning, även om det är fråga om tillhörighet till politiska ytterlighetsriktningar av nazismens typ. Under fredliga förhållanden synes det icke heller vara påkallat att bryta med dessa för ett demokratiskt styrelsesätt följdiriktiga principer. En kriminalisering av åsikter eller av medlemskap i viss sammanslutning av politisk karaktär kan icke förordas såsom riktig och ändamålsenlig. Den

åsiktsfrihet, som tillkommer medborgare i allmänhet, bör såsom regel icke I Ju: 37 heller begränsas för innehavare av allmänna tjänster. Så länge en tjänsteman icke omsätter sina privata åsikter i brottslig handling eller i straffbar konspiration mot landet, bör han i allmänhet icke diskvalificeras som tjänsteman. En sak för sig är att politisk propaganda under tjänsteutövning — t. ex. i samband med undervisning — kan vara att anse som tjänstefel och därmed hemfalla under strafflagen.

Av det anförda framgår, att den särskilda kontroll som anordnats i fråga om militära befattningshavare är motiverad av att de intaga en särställning. Beträffande befattningshavare inom polisväsendet föreligga likartade skäl att på dem ställa särskilda krav i fråga om pålitlighet. För båda dessa yrkesgrupper, som tillsammans ha att svara för rikets yttre och inre säkerhet, gäller att det är av synnerlig vikt att de icke brista i lojalitet mot det samhälle som de äro satta att tjäna. Det är vidare i hög grad önskvärt, att allmänheten hyser förtroende för dem. Förekomsten av nazistiska element i deras krets kan äventyra detta förtroende.

Utän tvivel förhåller det sig så, att det endast är i relativt få fall som någon anledning föreligger till antagande att befattningshavarna inom militär- och polisväsendet ej skulle under kritiska situationer på ett lojalt sätt fullgöra sina tjänsteåligganden. Någon mera allmän undersökning av de militära och polisiära tjänstemännens lojalitet mot samhället kan därför icke anses påkallad. Det synes emellertid lämpligt att tillsätta en särskild nämnd som kan verkställa en allsidig och objektiv utredning i fall då en sådan synes påkallad. Till nämnden synes böra överlämnas uppgiften att i samband med militära befordringsärenden till ledning för avgörandet uttala sig om vederbörandes pålitlighet. Härigenom torde de erinringar som ur rättssäkerhets-synpunkt riktats mot det nuvarande förfarandet bli beaktade. Nämnden bör även eljest bliva av värde ur den synpunkten att de som eventuellt utsatts för oberättigade misstankar kunna få tillfälle att inför den gendriva beskyllningarna. Därest det i speciella fall finnes påkallat att undersökning äger rum även i fråga om befattningshavare utanför militär- och polisväsendet, bör nämnden också kunna verkställa denna.

Nämnden bör stå under ordförandeskap av en domare. Ärenden böra upptagas av nämnden efter anmodan av vederbörande departementschef eller, efter departementschefs förordnande, av annan myndighet. Något hinder bör emellertid ej föreligga för nämnden att på eget initiativ upptaga och undersöka särskilda fall, då anledning härtill finnes. Efter verkställda undersökningar bör den till departementschefen eller myndighet, som han bestämt, överlämna ärendena med sitt yttrande.

Den ordning, som här förordats, är avsedd att vara av provisorisk karaktär. Skulle det befinnas önskvärt att för framtiden behålla en prövning av denna art vid behandlingen av vissa grupper av personalärenden, torde det vara nödvändigt att i författning närmare reglera förfarandet. Den erfarenhet, som vinnes genom den nu föreslagna anordningen, torde bli av värde, om

I Jun: 37 framdeles frågan om författningsbestämmelser i ämnet upptages till övervägande.

Nämnden har före den 1 december 1946 hållit 20 sammanträden samt avgivit utlåtanden i 42 ärenden.

38. Markutredningen.

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 juni 1946 för att inom departementet verkställa utredning av frågan om utformningen av en rationell markpolitik, såvitt angår jordens användning för annat ändamål än jordbruk eller skogsbruk (se Post- och Inrikes tidn. den 10 juli 1946):

Jacobsson, M. F., landshövding, *ordförande*;

Lindström, S., arkitekt;

Nordenstam, B. A., byråchef;

Palander, T. F., professor;

Åhrén, U., arkitekt.

För att, på kallelse av ordföranden, delta i överläggningar med utredningsmännen ha utsetts:

Ahlmark, S., advokat;

Beskow, G., avdelningschef;

Kaijser, F., sekreterare;

Larsson, O., borgarråd;

Meidner, R., socialekonom;

Rodhe, S. O., sekreterare;

Sundahl, P. E., professor;

Sundström, E. V., byråchef;

Wetterhall, H. C. B., bitr. överlantmätare;

Wetterling, G. M., stadsarkitekt;

von Sydow, Chr., disponent;

Horney, N., redaktör;

Bengtsson, O., ombudsman.

Förordnad av Kungl. Maj:t att biträda utredningen i vissa expropriationsfrågor:

Matz, K. S., kommerseråd.

Biträdande sekreterare:

Leffler, S. B., t. f. andre kanslisekreterare.

Lokal: Biblioteksgatan 3.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelande av förenämnda bemyndigande.

Departementschefen berörde inledningsvis stadsplanutredningens slutbetänkande med förslag till byggnadslag m. m. (SOU 1945: 15). Sedan departementschefen därefter bland annat erinrat om att riksdagen i anledning av väckta motioner i skrivelser den 28 juni 1944, nr 415, och den 30 juni 1945, nr 538, anhållit om utredning av ifrågavarande spörsmål anförde departementschefen följande:

De problem som här berörts äro av vittutseende natur. Särskilda delar av markfrågan ha vid olika tillfällen gjorts till föremål för utredning, men en samlad översyn av denna fråga har hittills icke kommit till stånd. Planläggning av markanvändningen har företagits endast i begränsad omfattning, främst inom den ram som angives i stadsplanelagen. Stadsplaneutredningens förut omförmälda betänkande innehåller ett flertal beaktansvärda förslag till utvidgad och förbättrad planläggning. Ett genomförande i huvudsak av dessa förslag skulle innebära ett steg framåt på vägen mot bättre markkontroll. Betänkandet kan dock icke anses innehålla någon slutgiltig lösning, framför allt emedan stadsplaneutredningen ansett sig sakna befogenhet att sysselsätta sig med annat än egentliga planläggningsspörsmål och fördenskull icke angripit markfrågan i hela dess vidd. Bland annat ha sålunda markvärdefrågorna helt lämnats å sido. En allmän översyn av frågan om markanvändningen synes nu vara påkallad, därvid de synpunkter, som angivits i 1945 års riksdagsskrivelse, böra kunna tjäna till ledning.

Det föreligger sålunda ett stort och växande behov för samhället av att markfrågorna bli upptagna till behandling på ett mera effektivt sätt än hittills och att delvis nya instrument ställas till förfogande för dessa frågors reglering. I det följande lämnas exempel på några av de problem som härvid träda i förgrunden.

En rationell markpolitik måste bland annat förhindra, att tätare bebyggelse kommer till stånd på olämpliga platser. Av vikt är också att förekomma olämplig randbebyggelse utefter huvudvägar, varigenom syftet med dessa helt eller delvis förfelas. Därjämte bör naturskyddsintresset tillvaratagas bättre än hittills varit fallet. Erforderliga medel mot att en olämplig bebyggelse får växa fram torde dock i första hand böra övervägas i samband med bearbetningen av stadsplaneutredningens förslag. Jag går därför ej närmare in på detta problem i det följande.

Planläggningen av markanvändningen vilar enligt den nuvarande stadsplanelagstiftningen på den principen, att samhället, med bevarande i huvudsak av den enskildes ägande- och dispositionsrätt till marken, föreskriver de inskränkningar däri, som befinnas oundgängligen erforderliga med hänsyn till samhällets intressen och behov. Planläggningen innebär sålunda en avvägning mellan de enskilda markägarnas och samhällets intressen. Denna avvägning är svår att verkställa och risk föreligger, att de allmänna intressena få träda tillbaka. I stadsplaneutredningens förslag bibehålles i huvudsak nämnda planeringsmetod. Genom att samhällets möjligheter att dirigera markens användning enligt förslaget ökas, bli emellertid också konfliktanledningarna större. Ju längre utvecklingen fortgår i dylik riktning, desto större svårigheter uppkomma att tillse, att alla de restriktioner och förbud, varmed den enskildes verksamhet kringgärdas, bliva iakttagna. Alla dessa svårigheter minskas emellertid i samma mån som marken icke tillhör ett flertal enskilda markägare. Ej blott planläggningen utan även möjligheterna att realisera planen underlättas väsentligt, om marken befinner sig i samhällets hand. Man ledes fördenskull in på tanken, huruvida det icke för be-

I Ju: 38 fordrandet av en lämplig markdisponering och markanvändning är erforderligt att bygga planläggningsverksamheten på att *marken är i samhällets ägo* i större utsträckning än för närvarande är fallet. Denna fråga bör undersökas.

Det har särskilt under senare tid blivit vanligt, att stadskommunerna söka förvärva sådana jordområden som anses erforderliga för att tillgodose *kommunens behov av lämplig byggnadsmark*. Jordförvärven ha i allmänhet avsett obebyggd mark. Såsom framhålles i bostadssociala utredningens slutbetänkande del I (SOU 1945: 63) synes emellertid tiden nu vara inne för en genomgripande *sanering* av de äldre byggnadsbestånden i tätorterna. En sådan sanering torde nämligen bli oundgänglig i framtiden icke blott för att höja bostadsbeståndets kvalitet samt tillgodose trafiktekniska och luftskyddstekniska behov i städernas centrala delar utan även för att hindra att en avtagande hushållsbildning medför en farlig återverkan på bostadsproduktionen. De hela kvarter omfattande saneringsåtgärder, som här måste tillgripas, torde endast i begränsad utsträckning bli privatekonomiskt lönande och det kan ofta bli omöjligt att utföra dem om kvarteret innehas av flera olika ägare. Dessa åtgärder påkalla därför medverkan av det allmänna, och de förutsätta sannolikt inlösen från kommunernas sida av mark som redan är bebyggd.

Kommunernas strävan att driva en aktiv jordpolitik hämmas av att deras möjligheter att mot markägarnas önskan inlösa mark äro alltför begränsade enligt såväl expropriationslagen som stadsplanelagen. Stadsplaneutredningens förslag innebär även i detta hänseende vissa förbättringar. Förslaget är dock icke uttömmande, särskilt emedan sådan mark, som icke är planlagd, ej beröres därav. Vidare försvåras kommunernas markförvärv, vare sig det är fråga om köp av jord eller förvärv genom expropriation, genom att priset för marken blir högt. Kommunerna nödgas ej sällan betala markpriser, som icke kunna anses skäligen med hänsyn till att markens värde, utöver det rena jordbruks- eller skogsbruksvärdet, uppkommit icke på grund av markägarnas egna åtgöranden utan genom samhällets expansion och genom dess kommunikationsanläggningar och välfärdsinrättningar av skilda slag. Markpriserna kunna också ha drivits i höjden genom monopolistiska förhållanden eller på grund av överdrivna förväntningar om exploatering i förening med ovisshet om var och när exploateringen kommer att ske.

Det kan vidare förutses, att utvecklingen av samhällets allmänna planeringsverksamhet på olika områden även i andra avseenden kommer att ställa väsentligt ökade krav på markpolitiken och nödvändiggöra en effektivisering av densamma. Sålunda kan samhället av flera olika skäl behöva påverka *näringslivets lokalisering*. Det kan exempelvis gälla att söka utjämna könsproportionen i tätorter, som ha industrier med övervägande kvinnlig eller manlig arbetskraft, eller att söka få till stånd en bättre balans inom näringslivet i en tätort eller i en region, där de dominerande näringsgrenarna äro starkt konjunktur känsliga eller av andra skäl utsatta för tillbakagång. En effektivare samhällelig markdisposition skulle utgöra ett av de viktigaste

medlen i en sådan lokaliseringpolitik. Det är givetvis lättare att få nya industrier förlagda till en plats, om goda och välbelägna tomter kunna erbjudas. Samtidigt gäller, att varje ekonomisk expansion på en ort, och ofta redan planeringen av en sådan expansion, medför markvärdestegringar, som till stor del tillfalla enskilda, även om expansionen beror på samhällliga åtgärder. En framgångsrik lokaliseringpolitik kräver därför att samhället erhåller ökade möjligheter att planmässigt reglera markfrågor och markvärden. Väl förekommer det, att industriföretagen själva beakta betydelsen av att industrier förläggas till områden, som icke blott ekonomiskt utan även i andra hänseenden äro lämpade härför. Det är emellertid tydligt, att det allmänna måste äga möjlighet att öva inflytande vid avgörandet av denna för hela samhällsutvecklingen betydelsefulla fråga. Den omständigheten att en ur allmänna synpunkter lämplig förläggning av industriföretagen kan vara till fördel icke blott för de närmast berörda orterna och samhället i dess helhet utan också för företagen själva är icke någon tillräcklig garanti, men ger anledning till antagande att en lösning ofta kan vinnas i samförstånd.

Det är ett allmänt intresse att tätortsbebyggelsens utveckling icke leder till att *enheterna bli vare sig olämpligt stora eller alltför små*. Visserligen erbjuda storstäderna särskilda fördelar, kanske främst genom att arbetsmarknaden är stor och väldifferentierad, till följd varav möjligheterna ökas både för företagen att snabbt och bekvämt tillgodose sitt behov av arbetskraft och för de arbetsökande att erhålla lämplig sysselsättning. Det har emellertid i den allmänna diskussionen hävdats, att storstaden också har betydande nackdelar. I en större stad bli avstånden långa. Detta medför ökade kostnader för anordnande och underhåll av trafikaneläggningar, såsom vägar, gator, trafik- och parkeringsplatser, spårvägar, tunnelbanor m. m. Den välbelägna tomtmarken blir vidare dyr, vilket bland annat medför ökade hyror och höga kostnader för parker, lekplatser och andra gemensamhetsanläggningar. De långa resorna till och från arbetet äro tröttande och innebära slöseri med den dyrbara arbetskraften. En förbättring skulle kunna vinnas ej blott genom en begränsning av de största städernas storlekstillväxt utan även genom en förändring av deras inre struktur genom en uppdelning i lagom stora, i ekonomiskt och kulturellt hänseende såvitt möjligt självförsörjande delar. Vad åter angår de mindre tätorterna är det av betydelse att beakta ej blott nödvändigheten av att de anläggas och utvecklas på ett ur stadsplanesynpunkt ändamålsenligt sätt utan också förebyggande utvecklingsmöjligheter med hänsyn till behovet av att effektivt utnyttja den arbetskraft som kan komma att frigöras från jordbruket. Även det viktiga önskemålet att få till stånd en mera differentierad ekonomisk verksamhet på landsbygden måste uppmärksammas. Dessa spörsmål som sträcka sig vida utöver rent markpolitiska överväganden kräva självfallet fortlöpande behandling genom därför lämpade organ men få icke lämnas å sido vid den utredning som nu är i fråga.

Jag vill vidare erinra, att beträffande *jordbruksnäringen* redan pågå undersökningar, vilka kunna förväntas behandla jordbruksfrågan i hela dess

I Ju: 38vidd. Av särskild vikt är härvid den utredning, som äger rum inom 1942 års jordbrukskommitté. Dennas slutbetänkande kan väntas inom kort. På kommitténs uppdrag har redan utarbetats en PM angående utvecklingsplanering på jordbrukets område (SOU 1946: 18). Enligt denna PM avser den ifrågasatta verksamheten för jordbruksplanering att beröra andra näringsgrenar endast i den mån detta är erforderligt för planeringen av jordbruket. Motsvarande princip synes böra vara vägledande för den nu ifrågasatta utredningen. Denna synes sålunda böra befatta sig med jordbruksproblemen endast i den mån detta befinnes erforderligt för att vinna en överblick av markfrågan i hela dess vidd. Utredningen kommer härigenom främst att avse jorden i och omkring befintliga tätorter. Mark, som nu användes för jord- eller skogsbruk, bör inbegripas, om och i den mån det kan förväntas, att den inom överskådlig tid behöver tagas i anspråk för annat ändamål. Ett samband mellan denna markutredning och den ifrågasatta regionala planeringen av jordbruket föreligger särskilt i det avseendet att sistnämnda planering torde komma att påverka bebyggelsens lokalisering på landsbygden samt att omskifte av jordbruksjorden stundom är förutsättningen för att erforderlig mark i landsbygdssamhällen skall bli tillgänglig för bebyggelse.

Utom av de skäl som nu angivits föreligger även av andra orsaker ett behov av mera effektiv samhällelig reglering av markens användning. Detta behov har tendens att öka i samma mån som samhällsutvecklingen fortskrider.

Både i fråga om *kommuns rätt att expropriera mark* och beträffande *markens värdering* synes tiden nu vara inne för nya överväganden, därvid utgångspunkten bör vara den, att expropriationsrätten måste utvidgas och värderingen verkställas så, att uppkomsten av obehöriga vinster för markägarna förhindras. Jag vill nämna, att enligt vad jag inhämtat spörsmålet om markens värdering har uppmärksamats av bostadssociala utredningen som torde komma att förorda vissa särskilda värderingsregler vid expropriation enligt stadsplanelagstiftningen.

Genomförandet av en aktiv och ändamålsenlig markpolitik behöver icke i alla fall förutsätta, att mark i ökad utsträckning inlöses av det allmänna. Det är möjligt att det i många fall kan vara tillräckligt, om det allmänna *inlöser rätten att exploatera mark för nya ändamål*, medan markägarna behålla äganderätten och alltjämt få utnyttja marken för de ändamål, vartill den förut använts. Denna fråga synes förtjäna närmare undersökning.

Vare sig markpolitiken går ut på ökat förvärv av mark från det allmännas sida eller överförande i statens eller kommunernas hand av exploateringsrätten till mark är det av betydelse, att den sålunda förvärvade rätten till marken kvarbliver i allmän ägo även där marken utnyttjas av enskilda. Om den förra vägen väljes, finnes i *tomträttsinstitutet* ett medel härför, som redan prövats under ganska lång tid. Vid ifrågavarande utredning bör därför övervägas i vad mån åtgärder böra vidtagas för att detta institut skall vinna ökad användning.

Mot bestämmelserna i den gällande expropriationslagen finnes anledning till erinran även i andra hänseenden än sådana som förut berörts. *Förfarandet vid markvärderingen* är, fränsett att ersättningsbeloppen ofta bli för höga, icke tillfredsställande. Värdningen verkställs av expropriationsnämnd. Vid markvärderingen uppkomma ej sällan, särskilt då det gäller bebyggd mark eller mark som avses för bebyggelse, invecklade spörsmål rörande principerna för markvärderingen. Garantier saknas för att dylika principfrågor bli tillräckligt beaktade och ordentligt utredda, särskilt emedan expropriationsnämnderna ej äro skyldiga att motivera sina beslut. Enär nämndernas beslut ej få överklagas, kunna avgörandena därjämte bli i hög grad olika, beroende på vilken nämnd som får ärendet om hand. Detta är icke lämpligt. Genom att helt eller delvis anförtro värderingsfrågorna åt domstol — närmast kommer härvid ägodelningsrätt i fråga — skulle en förbättring ur nu nämnda synpunkter ernås. Andra utvägar äro ock möjliga, t. ex. inrättandet av en särskild överinstans över expropriationsnämnderna, eventuellt med endast rådgivande funktioner. Ytterligare föreskrifter i expropriationslagen, som torde böra ändras, äro de som röra expropriationskostnaderna. Genom att den exproprierande enligt den gällande ordningen städse nödgas ersätta även motsidans kostnader i målet fördyras expropriationsförfarandet, vilket i sin mån bidrager till den rådande obenägenheten att begagna detta institut. En viss jämkning i detta hänseende torde kunna vidtagas utan att berättigade intressen trädas för när. Även i övrigt bör uppmärksammas, om expropriationsförfarandet kan förbilligas.

I visst samband med värderingen står frågan om införande av en *värdestegringskatt* på fastigheter. Denna fråga har länge diskuterats i vårt land. Förslag rörande värdestegringskatt framlades senast av 1941 års sakkunniga för värdestegringskatt i ett den 1 september 1942 dagtecknat betänkande (SOU 1942: 39). Man lär icke kunna undgå att vid behandlingen av markvärdeproblemen även komma in på frågan om värdestegringskatten. I den mån denna fråga ej blir löst i annan ordning torde den förevarande utredningen böra uppmärksamma densamma som ett led i samhällets markpolitik i dess helhet.

Markfrågorna omhändervaras för närvarande av ett flertal olika myndigheter och institutioner, statliga och kommunala, centrala och lokala. En samordning av alla dessa organs arbete i syfte att ernå bättre enhetlighet i markpolitiken och större effektivitet synes böra eftersträvas. För att åvägbringa en sådan samordning bör bl. a. övervägas frågan om inrättande av ett *centralt övervakningsorgan*, därvid dock måste beaktas att den kommunala självbestämmelserätten icke i onödan beskäres.

Ett sådant centralt organ för ledning av samhällets markpolitik synes böra nära anknytas till den centrala stadsplanmyndigheten. För genomförande av en rationell mark- och stadsplanepolitik torde det vara nödvändigt att anskaffa, bearbeta och tillhandahålla uppgifter rörande befolknings- och näringsförhållanden, prognoser för den framtida utvecklingen m. m., vilka uppgifter delvis äro gemensamma för flera olika planeringsområden, delvis

I Ju: 38 behövas speciellt för mark- och stadsplanepolitikens genomförande. Jag vill här erinra, att riksdagen framhållit behovet av dylika undersökningar i skrivelse den 30 juni 1945 (nr 536), i vilken begäres utredning om befolknings- och näringsförhållandena i vårt land. Markutredningen bör överväga, vad som från dess utgångspunkter bör företagas i syfte att skapa den erforderliga kunskapsgrundvalen och de administrativa organen för en rationell markpolitik.

Rörande vissa av de frågor, som sålunda böra prövas vid den blivande utredningen, pågå redan nu undersökningar. Sålunda har bostadssociala utredningen såsom återstående uppgift att framlägga förslag till en intensifierad och effektiviserad sanering av det undermåliga bostadsbeståndet i städer och samhällen. Av 1944 års kommitté för kommunal samverkan torde komma att behandlas vissa markfrågor, vilka för sin lösning fordra samverkan av flera kommuner. Vidare kan nämnas att lagberedningen och fastighetsbildningssakkunniga undersöka möjligheterna att underlätta sammanläggning av fastigheter och förvärv av samfällad mark, varigenom vissa svårigheter för stadsplans genomförande kunna minskas. Vad särskilt angår Stockholm må erinras om den utredning rörande en uppgörelse mellan staden och kronan i avseende å åtskilliga markfrågor, som utföres av 1945 års markkommission.

Den nu ifrågavarande utredningens arbete måste givetvis äga rum i nära kontakt med dessa redan arbetande kommittéer. Därvid bör eftersträvas att de olika kommittéernas arbete bedrivs med likartad målsättning och på sådant sätt, att utredningsresultaten kunna samordnas. Utredningen måste därjämte givetvis beakta resultatet av de undersökningar i hithörande frågor, vilka föreligga i avslutat skick men ännu icke föranlett lagstiftning. Bland sådana utredningsresultat kunna nämnas — förutom de redan nämnda förslagen av stadsplaneutredningen och 1941 års sakkunniga för värdestegringskatt — fritidsutredningens förslag år 1938 angående reglering av strandbebyggelsen och år 1940 angående inrättande av fritidsreservat. Att samarbete bör sökas även med de statliga verk, som syssla med markproblemen, med städernas och landskommunernas organisationer samt med vissa sammanslutningar och institutioner, som stå utanför förvaltningen, torde följa av uppdragets natur.

Utredningen torde i första hand böra söka erhålla en överblick av markproblemet i hela dess vidd. Denna undersökning bör avse att klargöra problemställningarna på området och sammanhangen mellan markfrågans olika delar. Sedan dylik överblick vunnits, bör arbetet inriktas på att belysa de spörsmål inom problemkomplexet, där fortsatt utredning kan antagas vara av särskilt värde. Sådana frågor böra därvid behandlas, där utredningen kan väntas leda till positiva och praktiskt genomförbara resultat.

Utredningen bör bedrivs så snabbt som möjligt och bör närmast syfta till utformandet av principförslag. Det lär dock böra stå utredningen fritt att framlägga även detaljerade författningsförslag, därest omständigheterna

anses giva anledning därtill och utredningsarbetet icke därigenom i onödan I Ju: 39 fördröjes. Särskilt på expropriationslagstiftningens område kan det antagas visa sig erforderligt att utarbeta förslag till vissa författningsändringar, avsedda att gälla i avvaktan på de mera genomgripande lagstiftningsåtgärder som kunna bli en följd av utredningens slutresultat. Vid utredningsarbetet bör även i övrigt eftersträvas att utan dröjsmål efter hand framlägga utredningsresultat och förslag allteftersom arbetet fortskrider.

Sammanträden ha till och med november 1946 hållits vid 4 tillfällen.

Utredningsarbetet har till en början inriktats på en omarbetning av expropriationslagstiftningen. Förslag härutinnan beräknas kunna framläggas under första halvåret 1947.

39. Utredning för översyn av flottningstagstiftningen.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 juni 1946 (se Post- och Inrikes tidn. den 1 juli 1946)

dels såsom utredningsman:

Schirén, G. U., revisionssekreterare;

dels ock att, på kallelse av utredningsmannen, deltaga i överläggningar med honom:

Boberg, S., försäljningschef;

Englund, A., förtroendeman;

Hallenberg, E., auditör, ombudsman;

Hartzell, H., vattenrättsingenjör;

Hedlund, G., jur. d:r, led. av II kamm.;

Holmström, A., flottningsschef;

Lunell, F., disponent;

Wärn, G., disponent.

Lokal: Skogsstyrelsen, Vasagatan 36; tel. 23 36 60.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Departementschefen erinrade därvid bland annat om att skogsstyrelsen i ett den 10 januari 1946 avgivet betänkande (SOU 1946: 3) framlagt vissa förslag till ändrade grunder för flottningstagstiftningen, huvudsakligen avseende flottningsväsendets organisation och flottningsskostnadernas fördelning samt att styrelsen förutsatt, att de i betänkandet behandlade frågorna skulle göras till föremål för fortsatt övervägande, därvid förslag till ändrade lagbestämmelser skulle utarbetas. Härefter anfördes bland annat:

Sedan ett stort antal myndigheter och sammanslutningar efter remiss yttrat sig över betänkandet, torde ifrågavarande utredning nu böra fullföljas.

Vid den fortsatta utredningen bör i första hand upptagas frågan om flottningsväsendets organisation. Därvid bör undersökas möjligheten att införa en sådan ordning, att en skälig avvägning åstadkommes mellan skogsägarnas och träförädlingsindustriens inflytande på flottningsverksamheten. Detta torde knappast kunna genomföras med mindre delvis nya organ skapas för

I Ju: 39 att omhänderhava flottlederna och flottningen. I sådant hänseende bör övervägas att i enlighet med vad skogsstyrelsen ifrågasatt ersätta flottningsstämman med en fullmäktigrepresentation. Förutom att därigenom skulle öppnas möjlighet att skapa jämvikt mellan nyssnämnda båda intressen torde därmed vinnas bland annat fördelen av ett mera beständigt förvaltningsorgan än det nuvarande, vars medlemmar kunna växla från ett år till ett annat.

Om en fullmäktigrepresentation anses ändamålsenlig, torde böra prövas lämpliga utvägar att inom denna tillgodose allmänna intressen. Inom fullmäktige bör plats beredas även åt representanter för flottningsarbetarna, vilka torde kunna tillföra fullmäktige nyttig erfarenhet bland annat vid bedömning av frågor om rationaliseringsåtgärder. I övrigt synas fullmäktige böra utses av de flottande och skogsägarna inom transportområdet var för sig. Det torde därvid böra sörjas för att representanterna för de flottande komma att företräda såväl de skogsägande som de icke skogsägande bland dem.

I detta sammanhang böra även övervägas spörsmålen om sammansättningen av det organ som erfordras för att handhava de löpande förvaltningsangelägenheterna, sättet för dess utseende samt behovet och möjligheten att inom detta tillgodose allmänna intressen.

Omfattningen av flottledsförvaltnings verksamhetsområde bör även upptagas till behandling. Därvid böra beaktas framförda önskemål om ökad möjlighet att sammanföra flera flottleder inom samma eller skilda vattendrag under gemensam förvaltning. För mindre förvaltningsenheter torde möjlighet böra beredas att anordna en förenklad förvaltning.

Efter en omorganisation i enlighet med de riktlinjer som nu uppdragits torde flottningsföreningarna såsom sammanslutningar av de flottande knappast få någon uppgift att fylla. Därest dessa föreningar i följd härav anses kunna avskaffas, bör det undersökas i vad mån rättigheter och skyldigheter, som nu tillkomma de flottande, i fortsättningen lämpligen böra knytas till flottleden eller måhända hellre flottledsförvaltningen såsom särskilt rättssubjekt.

I samband med den nu ifrågasatta utredningen torde böra återupptagas den genom beslut den 23 december 1939 av dåvarande chefen för justitiedepartementet inställda utredningen angående överflyttning av behandlingen av vissa flottledsfrågor från länsstyrelserna till vattendomstolarna.

I fråga om fördelningen av flottningskostnaderna synes utredningen böra inriktas på att lättnader må kunna beredas i kostnaderna för flottning av mindervärdigt virke, att möjlighet öppnas att tillämpa för viss tidsperiod på förhand fastställda flottningskostnader samt att tillfälle beredes att utjämna kostnaderna mellan skilda utflottningsdistrikt.

Vid utredningen torde även få upptagas andra frågor, som äga samband med de nu berörda eller eljest avse flottningsväsendets rationalisering.

Med de sakkunniga har före den 1 december 1946 hållits ett sammanträde.

Infortrade yttranden ha avgivits i 16 hos regeringsrätten anhängiga mål

angående fördelning av flottningskostnaderna i vissa allmänna flottleder inom **I Ju: 41** Norrbottens och Västerbottens län.

40. *Sakkunniga för nordiskt samarbete på medborgarskapsrättens område.*

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 23 augusti 1946 för att såsom sakkunniga deltaga i överläggningar med representanter för övriga nordiska länder angående lagstiftningsfrågor på medborgarskapsrättens område och inom justitiedepartementet biträda med utarbetande av de förslag som därav för-
anledas:

Laurin, J., borgmästare, *ordförande*;

Edberg, R. F., chefredaktör;

Kihlgren, R. W. W:son, förste kanslisekreterare.

Överläggningar mellan de sakkunniga och representanter för Danmark och Norge ha ägt rum i Köpenhamn den 27—den 29 november 1946.

Överläggningarna komma att återupptagas i början av år 1947.

41. *Utredning rörande revision av riksdagens arbetsformer.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 oktober 1946 för att utreda frågan om revision av riksdagens arbetsformer och därmed sam-
manhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 26 oktober 1946):

Bergquist, Th. E. N., landshövding, led. av I kamm., *ordförande*;

Hallén, H. M., prost, led. av II kamm.;

Håstad, E. W., docent, led. av II kamm.;

Nilsson, G. V., stadsbibliotekarie, led. av II kamm.;

Persson, I., agronom, led. av I kamm.;

Senander, K. E. W., tulluppsyningsman, led. av II kamm.

Sekreterare:

Andrén, N. B. E., fil. lic.

Lokal: Riksdagshuset; tel. Riksdagen 67.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Departementschefen erinrade därvid till en början inledningsvis bland annat om att den senast framlagda utredningen rörande riksdagens arbetsformer (SOU 1944: 8) icke föranlett förslag till riksdagen samt att 1946 års riksdag därefter hemställt om ny utredning i ämnet (riksdagens skrivelse nr 457; konstitutionsutskottets utlåtande nr 20; jfr riksdagens skrivelse nr 218).

Härefter anförde departementschefen:

Den begärda utredningen om riksdagens arbetsformer är av största betydelse. Konstitutionsutskottet har angivit flera frågor rörande riksdagens och departementens arbetsorganisation, som vid en sådan utredning böra uppmärksammas. Det kan emellertid ifrågasättas, huruvida man kan stanna härvid. I syfte att vinna mera avsevärda fördelar torde böra upptagas till övervägande, om och i vad mån riksdagens arbetsbörda lämpligen kan

I Ju: 41 minskas genom att vissa avgöranden begränsas till att avse mera väsentliga frågor och huruvida andra ärenden av mera förvaltningsmässig art kunna överlätas till Kungl. Maj:ts prövning. Här möter ett ömtåligt spörsmål om den lämpliga avvägningen av vad som bör bestämmas av riksdagen och vad som bör anförtros åt regeringen. Utvecklingen har gått därhän att allt flera frågor underställts riksdagens avgörande. Sålunda har bland annat Konungens ekonomiskt-administrativa lagstiftningsmakt efter hand inskränkts. Denna utveckling torde i och för sig vara välgrundad. Å andra sidan synes med fog kunna göras gällande, att alltför många detaljfrågor kommit att hänskjutas till riksdagen. Inom åtskilliga områden torde utan olägenhet från riksdagens synpunkt kunna överlämnas åt Kungl. Maj:t att meddela mera detaljerade bestämmelser eller träffa andra avgöranden på grundval av riksdagens principbeslut. Genom en rationalisering i nämnda riktning kan dessutom vinnas lättnad i arbetsbördan ej blott för riksdagen utan även inom Kungl. Maj:ts kansli. Det är ur arbetssynpunkt väsentligt mera tyngande att i propositioner utforma förslag även i detaljfrågor än att, sedan de mera principiella avgörandena träffats, draga konsekvenserna därav. Den mycket stora och ständigt växande arbetsbördan inom departementen har redan föranlett vissa åtgärder för att där genomföra en liknande rationalisering genom att överflytta mindre viktiga frågor till underlydande administrativa organ. Den arbetsbesparing som kan vinnas inom departementen ger ökade möjligheter att i god tid framlägga propositionerna och är således till förmån även för riksdagen. Då tillgången på kvalificerad arbetskraft är begränsad, förtjänar denna sida av saken särskild uppmärksamhet. Anhopningen av tryckeriarbete, som bereder kännbara svårigheter, skulle också lätta.

Vad särskilt angår frågan om en omreglering av budgetbehandlingen i riksdagen bör denna fråga ej upptagas i vidare omfattning än som föranledes av det här angivna ändamålet. Den av riksdagen begärda utredningen i syfte att vinna större ändamålsenlighet, planmässighet och enhetlighet i budgetarbetet bör ske i annan ordning. Samarbete med det **utredningsorgan**, som härför kan komma att tillsättas, bör komma till stånd.

I övrigt anser jag mig icke böra lämna några andra direktiv för utredningsarbetet än en hänvisning till de önskemål och synpunkter som framförts under frågans behandling i riksdagen.

De sakkunniga, som höllo konstituerande sammanträde den 20 november 1946, beräkna kunna slutföra sitt arbete under år 1947.

42. *Sakkunnig för utredning rörande nya privaträttsliga bestämmelser på lufrättens område (1946 års lufrättssakkunnige).*

Förordnad av Kungl. Maj:t den 22 november 1946 att verkställa en förberedande utredning rörande de nya privaträttsliga bestämmelser på lufrättens område, som — vid sidan av de utav tredjemansskadekonventionen påkallade, jfr I Ju 28 — må vara erforderliga:

Wikander, H. Chr., f. d. hovrättsråd och divisionsordförande.

Arbetet är avsett att i första hand inriktas på ett föreliggande förslag till **I Ju: 43** internationell konvention om luftfartygsregister och om panträtter i luftfartyg (Convention sur l'inscription des droits de propriété et des hypothèques sur aéronefs).

43. *Utredning om inrättande av en statlig rättshjälpsanstalt i Haparanda.*

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 december 1946 dels såsom utredningsman:

Henkow, K. H., hovrättsråd;

dels ock för att på kallelse delta i överläggningar med utredningsmannen:

Haara, W., häradsdomare;

Hapaniemi, O., kyrkoherde;

Jansson, B. I., folkskollärare, led. av II kamm.;

Janzon, S., advokat.

Lokal: Justitiedepartementet; tel. Kanslihuset.

I anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av förenämnda bemyndigande framhöll departementschefen inledningsvis, att vissa framställningar gjorts om inrättande av en offentlig rättshjälpsanstalt i Haparanda. Härefter anfördes bland annat:

De hittills tillkomna rättshjälpsanstalterna ha alla inrättats av städer eller landsting, vilka åtnjtit statsbidrag motsvarande en mindre del av kostnaderna för anstalternas drift. På grund av de särskilda omständigheterna i detta fall finner jag det emellertid rimligt att den för Torneå och Kalix domsagor erforderliga rättshjälpsanstalten inrättas av statsverket och t. v. helt bekostas av statsmedel. Anstalten synes emellertid i fråga om uppgift, organisation och arbetsformer böra ansluta sig till den förebild som de förut tillkomna anstalterna lämna, med de avvikelser allenast som betingas av de särskilda lokala förhållandena. Anstaltens verksamhetsområde bör vara Torneå domsaga samt Kalix domsaga, eventuellt med uteslutande av de delar av Kalix domsaga, vilkas rättshjälpsbehov kan anses tillgodosett av de i Luleå och Boden bosatta advokaterna. Vid planläggningen av anstaltens verksamhet bör tillses, att samarbete i möjligaste mån vinnes med advokater som i större eller mindre utsträckning praktisera inom området. I fråga om anställningsformer för befattningshavarna, lönesättningen o. d. bör vederbörlig hänsyn tagas till den föreslagna anstaltens i viss mån försöksmässiga karaktär. — — — Utredningsarbetet bör bedrivas med sådan skyndsamt att proposition i ämnet kan föreläggas 1947 års riksdag.

I U: 1

Utrikesdepartementet.

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1946.

1. Sakkunniga för utredning rörande Sveriges kommersiella och kulturella förbindelser med transoceana länder (Amerikautredningen)

(1944: I 2; 1945: I 2; 1946: I 2).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 februari 1943:

Boheman, E. C:son, envoyé, ordförande;

Sahlin, S. E. G., envoyé;

Johnson, A. A:son, generalkonsul;

Lamm, O. H., generalkonsul;

Jonsson, P. C., landshövding;

von Heidenstam, R. M., kabinettskammarherre;

Vinell, K. T., handelsråd;

Öste, A., redaktör.

Sekreterare:

Rydbeck, O., andre legationssekreterare.

Lokal och tel.: Utrikesdepartementet.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1944: I U 2.

Sakkunniga ha under år 1946 icke hållit något sammanträde.

Kungl. Maj:t beslöt den 29 november 1946, att sakkunnigas uppdrag skulle återkallas och utredningens verksamhet upphöra.

2. Repatrieringskommittén 1945 (1946: I 3).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 juni 1945 för att i samråd med utländska myndigheter planlägga transporter av sovjetryska och tyska medborgare från Norge genom Sverige till respektive hemland:

Frisell, E. G., direktör, ordförande i statens trafikkommission, ordförande;

Bernadotte af Wisborg, F., greve, major;

von Horn, C. C:son, överstelöjtnant;

Kjebon, E., major;

Lundborg, L. Ö. M., t. f. byråchef.

Sedan ifrågavarande transporter avslutats under år 1945, har kommittén med skrivelse den 15 november 1946 redovisat kostnaderna för transporterna.

Uppdraget är därmed slutfört.

3. Sakkunniga för beredande av frågan angående Sveriges anslutning till Förenta Nationerna (1946: I 5).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 19 september 1945 med uppdrag att inom departementet biträda vid beredande av frågan angående Sveriges anslutning till Förenta Nationerna:

Herlitz, N., professor, led. av I kamm.;

Tingsten, H. L. G., chefredaktör.

Sekreterare:

Lundborg, L. Ö. M., t. f. byråchef.

De sakkunniga ha sammanträtt i utrikesdepartementet under ordförandeskap av utrikesrådet och chefen för departementets politiska avdelning S. Hj:son Grafström samt med deltagande av kanslirådet och chefen för departementets arkiv K. S. T. N. Gihl och departementets sakkunnige i folkrätt amanuensen G. A. Sandberg.

De sakkunniga ha den 22 december 1945 framlagt en av dem utarbetad kommentar till Förenta Nationernas stadga. Denna kommentar har såsom bilaga inlutit i Kungl. Maj:ts proposition nr 196 till 1946 års riksdag och därefter utgivits separat i serien »Aktstycken utgivna av Kungl. Utrikesdepartementet».

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1947.

4. *Understödsnämnden för rysslandssvenskar* (1944: I 1; 1945: I 1; 1946: I 1).

Tillsatt genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1934.

Ledamöter:

Engzell, G., utrikesråd, *ordförande*;

Corin, G. E. M., kansliråd, tillika *sekreterare*;

Johnsson, B. E., statskommissarie;

Carlsund, A., ingenjör.

Beträffande nämndens uppdrag, se 1936: U 1.

Nämnden har under år 1946 intill den 1 december hållit omkring 40 sammanträden.

5. *Redaktionsnämnden för utgivandet av en framställning över Sveriges utrikespolitik under det andra världskriget* (1946: I 4).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 augusti 1945:

Sjöborg, A. E. M., f. d. envoyé;

Bolin, A. S. R., professor;

Thermænius, J. E. F., docent (t. o. m. den 30 juni 1946).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 september 1946:

Gihl, K. S. T. N., kansliråd (fr. o. m. den 13 september 1946).

Beträffande nämndens uppdrag, se 1946: I U 4.

Nämnden har förberett utgivande av aktsamlingar belysande Sveriges politik under andra världskriget. Av dessa beräknas två volymer rörande transiteringsfrågor under kriget mellan Norge och Tyskland utkomma i början av 1947.

6. *Sakkunniga för upplysningsverksamheten i utlandet.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 oktober 1946:

Ewerlöf, K. G., direktör, led. av I kamm., *ordförande*;

Björnberg, B. A., fil. d:r;

I U: 6 Dahlman, S. V., byråchef;
Topelius, G. Z., kansliråd.

Sekreterare:

Bjurström, O. G., attaché.

Lokal och tel.: Utrikesdepartementet.

De sakkunnigas uppgift är enligt departementschefens anförande vid meddelandet av förenämnda bemyndigande att inom utrikesdepartementet verkställa utredning och avgiva förslag i frågan, huruvida Svenska institutet, Svenska turisttrafikförbundet och andra organisationer för upplysningsverksamhet i utlandet, vilka åtnjuta statsunderstöd, kunna helt eller delvis sammanslås, ävensom, för den händelse en sammanslagning ej synes böra komma i fråga, huru en klarare avgränsning av nämnda organisationers verksamhetsområden och arbetsuppgifter skall kunna åvägbringas.

Sakkunniga ha under år 1946 hållit 3 sammanträden.

Försvarsdepartementet.

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1946.

1. *Arméns officersutbildningskommitté* (1944: I 26; 1945: I 23; 1946: I 12).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 november 1943 för att biträda med utredning rörande officersutbildningen inom armén m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 17 november 1943):

Douglas, W. A., greve, generallöjtnant, *ordförande*;

Edenman, R. H., fil. lic.;

Ekelöf, J. A. A. S., professor;

Granat, H. A., lektor;

Tamm, V. S. H:son, överste;

Wassberg, L. F. S., överstelöjtnant.

Sekreterare:

Almgren, C. E. Å., kapten.

Kommittén har enligt särskilda förordnanden och medgivanden biträts av vissa experter.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1944: I Fö 26.

Utredningen har den 13 juni 1946 överlämnat betänkande med förslag rörande officersutbildningen inom armén m. m. (SOU 1946: 38).

Uppdraget är därmed slutfört.

2. *Försvarets sakanlagsutredning* (1945: I 29; 1946: I 16).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juni 1944 med uppgift att inom departementet biträda med viss omprövning av frågan om behovet av icke-ordinarie personal inom försvarsväsendet och om bestridande

av kostnaderna för sådan personal samt därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 10 juli 1944):

Stridsberg, E. R., f. d. generaldirektör, *ordförande*;

Aste, J. G., generaldirektör;

Bredberg, A., generalmajor;

Curtman, C. W., avdelningschef.

Sekreterare:

Rydback, A. V. L., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Hallin, G. E., förste byråsekreterare.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I Fö 29.

Utredningen har under tiden den 1 december 1945—den 30 november 1946 hållit 15 sammanträden och avgivit 7 remissutlåtanden. Då det med hänsyn till andra pågående utredningar, främst 1945 års försvarskommitté och 1946 års militära förvaltningsutredning, icke visat sig lämpligt att nu fullfölja förevarande utredning, har försvarets sakanslagsutredning nedlagts.

3. 1945 års hemvärnskommitté (1946: I 17).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 februari 1945 för att biträda med utredning rörande hemvärnets organisation m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 27 februari 1945):

Petri, G. V., generalmajor, *ordförande*;

Holmberg, S., major;

Lindberg, C. A. E., ombudsman, led. av II kamm.;

Persson, F. J. H., ombudsman, led. av II kamm.;

Persson, I., agronom, led. av I kamm.;

Skogh, B. V., överste.

Expert:

Ekeberg, L.-O., t. f. förste kanslissekreterare.

Sekreterare:

Källenius, S. I. R., sekreterare.

Beträffande direktiven för kommittén, se 1946: I Fö 17.

Kommittén har den 3 september 1946 avgivit betänkande med förslag angående hemvärnets (SOU 1946: 59).

Uppdraget är därmed slutfört.

4. 1945 års utredning rörande åtgärder för ridhästavelns befrämjande (1946: I 18).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 maj 1945 för att biträda med utredning rörande särskilda åtgärder för främjande av ridhästaveln (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juni 1945):

Carlström, O. L., lantbrukare, led. av II kamm., *ordförande*;

Aaby-Ericsson, A. V., med lic., leg. läkare;

Wilhelmson, J. F., fältveterinär på fältveterinärkårens reservvstaf.

I Fö: 4 Sekreterare:

Britth, L. G., förste byråsekreterare.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I Fö 18.

Utredningen har den 6 juni 1946 överlämnat betänkande med förslag till åtgärder för främjande av ridhästaveln m. m. (SOU 1946: 45).

Uppdraget är därmed slutfört.

5. 1945 års militärutredning (1946: I 21).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 med uppgift att biträda med utredning rörande förhållandet mellan befäl och meniga inom krigsmakten och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 13 juli 1945):

Dyrssen, G. P. W., generalmajor, *ordförande*;

Bolin, H., överstelöjtnant;

Brundell, A., ombudsman;

Gustafson, M. redaktör;

Heckscher, G. E., docent;

Petersson, Olof, ombudsman;

Schmidt, M. H. L., fanjunkare.

Sekreterare:

Ersman, N. S., hovrättsfiskal.

Utredningen har enligt särskilda medgivanden biträts av ett flertal experter.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I Fö 21.

Utredningen har den 15 november 1946 avgivit betänkande och förslag angående förhållandet mellan befäl och meniga inom krigsmakten (SOU 1946: 75).

Utredningen har dessutom utgivit en broschyr angående förhållandet mellan befäl och meniga, innefattande utredningens synpunkter rörande vissa frågor av principiell betydelse för krigsmaktens arbetssätt och den militära livsformen.

Uppdraget är därmed slutfört.

6. *Utredning rörande provisoriska åtgärder till förbättring av utgående ersättningar i anledning av olycksfall m. m. under beredskapstjänstgöring* (1946: I 22).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 för att inom försvarsdepartementet biträda med utredning rörande provisoriska åtgärder till förbättring av ersättningar i anledning av olycksfall m. m. under beredskapstjänstgöring (se Post- och inrikes tidn. den 14 juli 1945):

Östrand, D. O., generaldirektör.

Sekreterare:

Engström, E. M., e. o. förste byråsekreterare.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I Fö 22.

Efter det en förberedande utredning verkstälts av utredningsmannen, till-

kallades den 12 december 1945, jämlikt förenämnda bemyndigande, följande **I Fö: 8** sakkunniga för överläggningar rörande de förslag, som vid den grundläggande utredningen framlagts:

Östrand, D. O., generaldirektör, *ordförande*;
 Curtman, C. W., avdelningschef;
 Haegglom, E. E., rektor, led. av II kamm.;
 Sandberg, J. M. V., överlärare, led. av I kamm.;
 Svensson, W., agronom, led. av II kamm.

Sekreterare:

Engström, E. M., e. o. förste byråsekreterare.

De sakkunniga ha den 11 februari 1946 överlämnat betänkande med förslag till bestämmelser angående provisorisk förbättring av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring vid förstärkt försvarsberedskap m. m. (jfr Kungl. Maj:ts proposition nr 250 till 1946 års riksdag och SFS 1946: 347).

Utredningen är därmed slutförd.

7. *Utredning av vissa vid sjökarteverket aktuella lönefrågor (1946: I 23).*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 oktober 1945 för att inom departementet biträda med i propositionen nr 170 till 1945 års riksdag (s. 384) omförmäld utredning av vissa vid sjökarteverket aktuella lönefrågor: Lindbergson, K. A., statskommisarie.

Sekreterare:

Stiernstedt, L. J. T., e. o. byråsekreterare.

Utredningsmannen har den 14 januari 1946 avlämnat utredning rörande löneställningen för sjökarteverkets personal (stencilerat).

Uppdraget är därmed slutfört.

8. *1946 års barackutredning (1946: I 24).*

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 december 1945 för att biträda med utredning av vissa med avvecklingen av övertaliga baracker sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 28 december 1945):

Sundström, N. W., led. av II kamm., *ordförande*;
 Carpelan, I. B. T., överste;
 Gabrielson, L., byråchef;
 Jacobson, J. E. K. G., byråchef;
 Johansson, B., sektionschef;
 Thorsell, E. G., kapten;
 Åsbrink, P. V., sekreterare.

Sekreterare:

Wikland, L., förste byråsekreterare.

Utredningen har den 25 maj 1946 överlämnat en promemoria rörande försäljning av staten tillhöriga övertaliga baracker och andra därmed jämförliga byggnader (stencilerad).

Uppdraget är därmed slutfört.

I. Fö: 9

9. 1946 års manskapslöneutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 mars 1946 för att biträda med utredning beträffande manskapslönerna vid försvaret (se Post- och Inrikes tidn. den 23 april 1946):

Jansson, B. I., folkskollärare, led. av II kamm., *ordförande*;

Broomé, J. T. A., byråchef;

Curtman, C. W., avdelningschef;

Ericson, F. C. W., förste kanslisekreterare (fr. o. m. den 7 september 1946).

Sakkunniga:

Wiklund, T. K. E., major;

Falk, K. B. G. F. H:son, major;

Montelius, S. C. G., kommendörkapten av 1. graden;

Nordin, E. L., tygförvaltare av 1. klassen;

Albert, B., förste ombudsman;

Backström, A., förbundssekreterare;

Gustafson, E. M., redaktör;

Bergdahl, C. E., ombudsman.

Experter:

Almroos, A., förvaltare;

Berglund, K. G., t. f. aktuarie.

Sekreterare:

Hultqvist, A. A., kapten.

I de för utredningen meddelade direktiven hänvisas till en början till det av 1944 års manskapsutredning avgivna betänkandet (SOU 1946: 7) med förslag till åtgärder i syfte att nedbringa antalet kontraktsanställt manskap inom försvaret. Därvid erinras, bland annat, om att den av manskapsutredningen föreslagna organisationen förutsatte, enligt nämnda utrednings mening, att en betydande del av det nyantagna manskapet kvarstannade i tjänst såsom furirer och långtjänstunderbefäl (motsvarande) och att de kvalitativa fordringarna därför ej kunde eftersättas. En förutsättning för organisationens genomförande vore därför, att underbefälets ekonomiska villkor bringades upp till likvärdighet med dem som bjödes på andra håll. Eljest komme krigsmakten att ständigt befinna sig i ett dåligt utgångsläge när det gällde anställning av personal. En tillfredsställande anpassning av de militära lönerna till motsvarande förmåner på den allmänna arbetsmarknaden måste alltså äga rum. Ehuru detta spörsmål vore av genomgripande betydelse för utredningens syftemål, nämligen att skapa förutsättningar för en god rekrytering, hade utredningen med hänsyn till att de statsanställdas löneförhållanden för närvarande utreddes av 1945 års lönekommitté ej ansett sig böra framlägga förslag till löne reglering för det fast anställda manskapet men ville framhålla vikten av att en tillfredsställande sådan reglering komme till stånd.

I anslutning till återgivandet i stort av manskapsutredningens förslag har departementschefen framhållit, att de av manskapsutredningen framlagda förslagen innefattade åtskilliga problem, som erfordrade ytterligare övervägande, innan förslag i ämnet kunde framläggas för riksdagen. Det syntes så-

lunda böra övervägas i vad mån civil, kollektivavtalsavlönad personal borde tagas i anspråk i stället för de civilmilitära beställningshavare, varmed manskapsutredningen räknat för armén och flygvapnet. De lönefrågor, vilka utredningen berört, syntes även vara i behov av närmare övervägande. Därvid vore följande spörsmål aktuella.

Lönerna för det fast anställda manskapet måste avpassas så att en god rekrytering av dessa beställningar kunde vinnas. Det bleve följaktligen nödvändigt att lämpa löneläget efter förhållandena på den allmänna arbetsmarknaden, givetvis med beaktande av de särskilda förmåner som följde med den militära manskapsanställningen. Den översyn av lönerna för det fast anställda manskapet som ur nyssnämnda synpunkter vore påkallad borde bedrivas parallellt med 1945 års lönekommittés arbete och i sådan takt att utredningsresultatet kunde framläggas i nära anslutning till det betänkande som komme att avgivas av lönekommittén. Vid utredningsarbetet borde, om utredningens förslag skulle komma att påverka andra personalgruppers lönenivå, särskild försiktighet iakttagas.

Löneställningen för de av manskapsutredningen föreslagna teknikerna vid armén och flygvapnet borde vidare ytterligare övervägas. Härvid borde självfallet beaktas de löneförmåner som utginge till motsvarande befattningshavare på andra områden. I samband härmed borde även granskas manskapsutredningens förslag till löneställning för förrådsvaktmästarna vid försvaret.

Anställningsformen för teknikerpersonalen hade vid remissbehandlingen av manskapsutredningens förslag varit föremål för olika uppfattningar. Även om flertalet remissinstanser i likhet med utredningen ansett, att denna personal borde avlönas enligt allmän löneplan, hade dock i ett par ytranden hävdats, att lön borde utgå enligt kollektivavtal. Någon ingående belysning av denna fråga syntes dock icke ha skett i remissyttrandena. För egen del funne departementschefen det lämpligt, att vid särskild utredning skedde ett bedömande av de fördelar och nackdelar som kunde följa av den ena och den andra anställningsformen samt gäves förord åt den anställningsform som funnes böra komma i fråga.

Av dessa frågor syntes den först nämnda böra hänskjutas till manskapslöneutredningen. Däremot ankomme frågorna om löneställningen för tekniker- och förrådsvaktmästarpersonalen på försvarets tjänsteförteckningssakkunniga, vilka dock vid behandlingen av dessa frågor borde söka samråd med förutnämnda utredning. Vad slutligen anginge anställningsformen för teknikerpersonalen anknöte denna fråga till vissa liknande spörsmål som syntes komma att upptagas av tjänsteförteckningssakkunniga. Emellertid syntes det med hänsyn till frågans betydelse vid bedömandet av anställningsförhållandena för det fast anställda manskapet lämpligt, att denna fråga handlades av förutnämnda utredning i samråd med tjänsteförteckningssakkunniga.

Utredningen har under tiden fr. o. m. den 1 maj t. o. m. den 1 december 1946 hållit 43 sammanträden samt företagit vissa studieresor.

I Fö: 9 Utredningen har den 20 december 1946 avgivit betänkande med förslag angående lönereglering för fast anställt manskap vid försvaret m. m. Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1947.

10. *Försvarsdepartementets granskningsnämnd för byggnadsarbeten* (1944: I 21; 1945: I 21; 1946: I 11).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 april 1943 med uppdrag att, på sätt i statsverkspropositionen till 1943 års riksdag förutsatts, inom försvarsdepartementet biträda vid prövning av skäligheten av från myndigheterna inkommande framställningar rörande anvisande av tilläggsanslag för mötande av prisstegring å byggnadsföretag eller markförvärv inom försvaret samt öva tillsyn över byggnadsföretagens överensstämmelse med fastställda ritningar och byggnadsnormer:

Wittrock, K. J. P., förste byrådirektör, *ordförande*;

Cederwall, G. F. E., fil. lic.;

Suwe, E. G., byråingenjör, tillika *sekreterare*.

Nämnden har sedan den 1 december 1945 hållit 9 sammanträden och besvarat 5 remisser angående framställningar från myndigheter rörande anvisande av tilläggsanslag för mötande av prisstegring å byggnadsföretag eller markförvärv för försvaret samt utfört för besvarandet erforderliga utredningar.

Dessutom har granskningsnämnden utfört besiktning vid Bergslagens artilleriregemente och vissa etablissement i Skövde, Axvall och Gudhem.

Nämndens uppdrag beräknas komma att kvarstå under den tid, som åtgår för utförandet av de i 1942 års försvarsbeslut förutsedda byggnadsarbetena.

11. *1944 års militärsjukvårdskommitté* (1945: I 24; 1946: I 13.)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 december 1943 för att verkställa utredning rörande militärsjukvårdens organisation och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 17 januari 1944): Bredberg, A., generalmajor, *ordförande*;

Asplund, E. G., överläkare;

Byttner, J. T., medicinalråd;

Fast, J. E. G., led. av II kamm.;

Strömberg, O. A. E., fältläkare;

Westring, L., förste flygläkare.

Sekreterare:

Wikland, L. E., förste byråsekreterare (t. o. m. den 25 november 1946);

Eriksson, K., t. f. byråsekreterare (fr. o. m. den 26 november 1946).

Lokal: Försvarets sjukvårdsförvaltning; tel.: 23 00 80.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I Fö 24 och 1946: I Fö 13.

Kommittén har under år 1946 hållit ett 20-tal sammanträden.

Arbetet har i väsentlig grad påverkats av de arbets- och organisationsundersökningar, som med personal ur statens organisationsnämnd bedrivits för att vinna underlag för kommitténs bedömande av de spörsmål, som utgöra kommitténs återstående arbetsuppgifter.

Under året ha utlåtanden avgivits i anledning av vissa remisser.

Kommittén avser att avsluta sin verksamhet under januari 1947.

12. *Utredning rörande Sveriges försvarsberedskap (1945: I 26; 1946: I 14).*

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 14 april 1944 för att biträda med utarbetande av historik rörande de åtgärder som vidtagits för stärkande av Sveriges försvarsberedskap under det då pågående kriget och rörande därunder ur militär synpunkt gjorda iakttagelser och erfarenheter:

Thörnell, O. G., general.

Officer till förfogande:

Schildt, G., major.

Beträffande planen för arbetet, se 1945: I Fö 26 och 1946: I Fö 14.

Arbetet med den översiktliga kronologiska sammanfattningen av händelseförloppet — huvudredogörelsen — har fortsatt. Beträffande den högsta ledningens, arméns och marinens verksamhet, i vilka delar redogörelsen under berättelseåret 1945 i huvudsak framfördes till våren 1944, har arbetet under år 1946 varit inriktat på att komplettera framställningen i vissa avsnitt som tidigare behandlats ofullständigt. För överskådlighetens skull har det dessutom befunnits lämpligt att till huvudredogörelsen foga ett antal sammanfattningar över utvecklingen inom speciella verksamhetsområden. Beträffande flygvapnets historik har arbetet i fråga om materialförsörjningen framförts till beredskapstidens slut, beträffande organisationens uppbyggande till och med 1942 års försvarsbeslut samt beträffande flygförbandens verksamhet till 1940 år utgång.

Specialredogörelserna rörande dels vissa högre militära myndigheter dels försvarsgrensförvaltningarna samt civila verk och myndigheter äro i huvudsak färdiga.

Samlingsverket av expeditionshandlingar har varit föremål för fortsatt komplettering och är framfört intill år 1944.

Beträffande historiken över gjorda iakttagelser och erfarenheter, varav den första delen avlämnades den 28 februari 1945, ha vissa delar av den tillämnade andra avdelningen färdigställts, nämligen avsnitt beträffande arméförvaltningens tygavdelning, arméns fortifikationsförvaltning, postverket och vattenfallsstyrelsen.

13. *Fortsatt utredning rörande sjukhusfrågornas lösande vid vissa truppförband (1945: I 27; 1946: I 15).*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 maj 1944 för att inom försvarsdepartementet biträda med fortsatt utredning rörande de sjuk-

I Fö: 13 husfrågor vid arméns truppförband, som finnas vara av sådan angelägenhetsgrad, att de böra nu upptagas till prövning:

Fast, J. E. G., led. av II kamm.

Experter:

Axén, T. R., arkitekt;

Clason, P., arkitekt;

Groth, C. E. L., förste byråläkare;

Löfström, F., arkitekt;

Molin, F., arkitekt;

Stade, K. Y., överstelöjtnant.

Sekreterare:

Melén, O. F. R., t.f. förste byråsekreterare.

Genom beslut den 23 februari och den 13 april 1945 har Kungl. Maj:t medgivit, att det lämnade uppdraget må utsträckas att omfatta jämväl undersökning och prövning av de frågor, som röra garnisonssjukhusets i Sollefteå framtida ställning, respektive de vid marinen och flygvapnet föreliggande sjukhusfrågorna av sådan beskaffenhet som nyss nämnts beträffande arméns truppförband. Vidare har utredningen under hand lämnats medgivande att utreda och pröva även frågan om garnisonssjukhusets i Linköping fortsatta utnyttjande.

Utredningen har under tiden den 1 december 1945—den 30 november 1946 sammanträtt 11 gånger samt företagit ett flertal studieresor.

Efter samråd med försvarets sjukvårdsförvaltning och arméns fortifikationsförvaltning har utredningen avlåtit skrivelser dels den 31 januari 1946 angående ombyggnad av sjukhus vid Hallands regemente, Smålands artilleriregemente och Göta trängkår samt nybyggnad av sjukhus vid Livregementet till häst, dels ock den 5 februari 1946 angående ombyggnad av sjukhus vid Livregementets grenadjärer. Ytterligare har utredningen den 9 januari 1946 överlämnat en promemoria angående garnisonssjukhusens i Sollefteå och Linköping framtida ställning.

Uppdraget beräknas vara slutfört under januari 1947.

14. 1945 års elektronrörsutredning (1946: I 19).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 maj 1945 för att inom departementet biträda med utredning rörande tillverkning inom landet av elektronrör samt därmed sammanhängande frågor:

Ödeen, S. A. E., generaldirektör.

Experter:

Crafoord, C. G., överste;

Magnusson, E. D. E., överingenjör;

Schleimann-Jenssen, C. A., direktör.

Sekreterare:

Yngström, N. G., byråsekreterare.

Lokal och tel.: Krigsmaterielverket.

Utredningen har under år 1946 sammanträtt 9 gånger. Därjämte har utredningen hållit ett sammanträde med representanter för svenska tillverkare av elektronrör samt företagit ett studiebesök.

Utredningsarbetet har under år 1946 huvudsakligen omfattat inhämtande och bearbetande av uppgifter om landets behov av elektronrör i fred och i krig samt om den inom landet befintliga elektronrörsindustriens produktionskapacitet. Utredningen har även studerat utländsk elektronrörsindustri men har med hänsyn till olika internationella förhållanden på ifrågavarande område funnit sig icke kunna framlägga något principbetänkande under året. Vidare har företagits undersökning rörande lämplig indelning av elektronrören.

Utredningen beräknas bliva slutförd under år 1947.

15. 1945 års försvarskommitté (1946: I 20).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 för att avgiva förslag rörande försvarsorganisationens gestaltning efter budgetåret 1946/47 (se Post- och Inrikes tidn. den 14 juli 1945):

Levinson, K. S., landshövding, *ordförande*;

Andersson, J. E., chefredaktör, led. av I kamm.;

Andersson, S., partisekreterare;

Bjelle, E., direktör;

Ewerlöf, K. G., direktör, led. av I kamm.;

Geijer, A., förbundssekreterare;

Hagberg, K. H., redaktör, led. av II kamm.;

Hall, D. E., bankofullmäktig, led. av II kamm.;

von Heland, K. E. H., godsägare, led. av I kamm.;

Törnkvist, A. Å:son, chefredaktör, led. av II kamm.;

Wallenberg, J., bankdirektör.

Sakkunniga:

Backlund, G. I., generalmajor;

Ehrensvärd, C. A., greve, generalmajor;

Ericson, S. H:son, konteramiral;

Lundberg, E. F., professor;

Malcolm, R. A., direktör;

Silfverberg, K. J. A., överste;

Ström, E. T. H., krigsråd.

Experter:

Ahlgren, N., major;

Löfgren, S. A. L., kapten;

Holmin, G. H., major;

Blomquist, S. K:son, kapten;

Berg, B. G. A., kapten;

Söderbom, Å. H., kapten;

I Fö: 15 Berthelsson, A. E. B., kommendörkapten av 1. graden;
 Bergelin, S. O., kommendörkapten av 2. graden (t. o. m. den 30 september 1946);
 Bohm, E. S., kommendörkapten av 2. graden;
 Eklind, U. C., kapten;
 Larsson, B. G. A., kapten;
 Segrell, K. G., kommendörkapten av 1. graden;
 Möller, N. K. S., kapten;
 Hansson, N. O., kapten;
 Berglund, K. G. H., flygdirektör av 2. graden;
 von Porat, S. A., byrådirektör.

Generalsekreterare:

Lundberg, N. R. W., byråchef.

Biträdande sekreterare:

Söderberg, G., förste byråsekreterare.

Lokal: Mästersamuelsgatan 10; tel.: Krigsmaterielverket (växel).

Beträffande direktiven för kommittén, se 1946: I Fö: 20.

Kommittén har under tiden den 1 december 1945—den 30 november 1946 hållit 47 sammanträden samt företagit ett flertal studieresor.

Kommittén har avgivit utlåtanden i anledning av 26 remisser, avseende bl. a. delar av armé-, marin- och flygförvaltningarnas samt arméns fortifikationsförvaltnings förslag rörande medelsbehovet för budgetåret 1947/48, samt avlåtit en framställning angående viss ändring i värnpliktslagen.

Genom beslut den 21 juni 1946 har Kungl. Maj:t uppdragit åt överbefälhavaren att under hänsynstagande till en av kommittén överlämnad promemoria verkställa och till kommittén överlämna utredning rörande de förändringar i försvarsorganisationen, som med samtidigt tillgodoseende i största möjliga utsträckning av effektivitetens krav borde ifrågakomma för att begränsa de årliga försvarskostnaderna till alternativt 650, 750 och 900 miljoner kronor, räknat efter pris- och löneläget den 1 juli 1946. Uppdraget beräknas av överbefälhavaren kunna vara slutfört under våren 1947. Kommitténs utredningsuppdrag beräknas med hänsyn härtill kunna avslutas under hösten 1947.

16. *Biltraktorutredningen* (1946: I 25).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 december 1945 för att verkställa utredning rörande konstruktion av ett drag-, last- och släp-motorfordon av beskaffenhet att kunna utgöra standardmotorfordon inom försvaret som hästersättande fordon inom det svenska jordbruket samt rörande i samband därmed uppkommande spörsmål av ekonomisk, teknisk och administrativ natur (se Post- och Inrikes tidn. den 15 december 1945):

Ödeen, S. A. E., generaldirektör, *ordförande*;

Berggren, S. N. W., överstelöjtnant;

Hackelius, A., godsägare;

Moberg, H. A:son, agronom.

Sekreterare:

Palme, E. R. C., byråchef.

Lokal och tel.: Krigsmaterielverket.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I Fö 25.

Utredningen har under år 1946 intill den 1 december sammanträtt 5 gånger. Därjämte ha 2 sammanträden hållits med representanter för vissa industrieföretag.

Utredningen, som till en början koncentrerat sitt arbete till konstruktionsuppgifterna, har föranstaltat om vissa försök vid statens maskinprovningar. Vidare har utredningen i syfte att utreda möjligheten att konstruera ett sådant fordon, som avses med utredningen, inrättat ett tillfälligt ritkontor under ledning av överingenjören A. Laurin i krigsmaterielverket. Vid detta ritkontor ha under omkring 2 1/2 månader tjänstgjort två experter, som ställts till utredningens förfogande av ett enskilt företag. Sammanställning av resultatet av dessa konstruktionsundersökningar pågår.

Utredningsarbetet beräknas icke bliva slutfört under år 1947.

17. 1946 års militära domänutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 mars 1946 för att verkställa utredning rörande förvaltningen i vissa fall av försvarets domäner (se Post- och Inrikes tidn. den 6 april 1946):

Wikander, N., f. d. överste, *ordförande*;

Tisell, S. G., f. d. överjägmästare (avliden den 20 november 1946).

Sekreterare:

Berglund, S. F., e. o. andre kanslisekreterare.

Lokal: Arméns fortifikationsförvaltning, Tegelbacken 1; tel.: Fortifikationen.

De för utredningen meddelade direktiven framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Departementschefen anförde inledningsvis, att fortifikations- och byggnadsförvaltningsutredningen i sitt betänkande den 27 december 1945 (SOU 1945: 65) ifrågasatt överförande till domänverkets förvaltning av vissa försvaret tillhörande områden av övnings- och skjutfält, där skogsskötsel syntes kunna bedrivas enligt någorlunda allmänna normer. Då frågan kunde bedömas först sedan de praktiska och ekonomiska konsekvenserna av en överflyttning närmare belysts, torde en särskild utredning i detta avseende företagas. I första hand borde prövas vilka särskilda områden, som kunde och borde ifrågakomma för överförande. För varje sådant område borde överlagsvis beräknas i vad mån ekonomiska besparingar eller andra fördelar kunde uppstå för kronan genom en överflyttning. Härvid borde även övervägas, om icke möjligen uppkommande besparingar för statsverket i lika mån kunde erhållas genom att, utan områdenas överförande till domänfonden personal vid domänverket anlidades vid den direkta skötseln av områdena. Även de ekonomiska konsekvenserna för försvarets fastighetsfond och för fjärde huvudtiteln i dess helhet borde beaktas. — Undersökningen borde in-

I Fö: 17 riktas i första hand på sådana områden, vilka jämlikt de av fortifikations- och byggnadsförvaltningsutredningen uppdragna riktlinjerna skulle kunna ifrågakomma till överförande, men borde även, när särskilda skäl därtill föranledde, kunna utsträckas till andra områden. Vid undersökningen borde även kunna upptagas fråga om överförande av mark från domänfonden till fastighetsfonden. Vid undersökningen borde jämväl övervägas i vad mån det ur ekonomisk och praktisk synpunkt kunde vara lämpligt, att domänverkets personal lämnade försvarets förvaltningsmyndigheter biträde vid skötseln av markområden, vilka under alla förhållanden borde redovisas å fastighetsfonden, samt efter vilka grunder ersättning för dylikt biträde borde utgå till domänfonden. Av undersökningen borde slutligen framgå i vad mån ifrågasatta åtgärder beträffande förvaltningen av försvarets domäner skulle komma att medföra ökat personalbehov för domänverket eller påkalla revidering av personalberäkningarna för försvarets förvaltningsorganisation.

Utredningen har under år 1946 hållit omkring 50 sammanträden samt företagit ett flertal studieresor.

Utredningen beräknar kunna slutföra sitt uppdrag under januari 1947.

18. 1946 års militära fastighetsutredning.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 maj 1946 för att inom departementet biträda med utredning angående redovisning å försvarets fastighetsfond och beräkning av underhållskostnader för sådana militära anläggningar, som böra underhållas enligt andra normer än de för byggnader gällande:

Murray, C. A., byråchef.

Experter:

von Bergen, J. A., byrådirektör;

Jondal, B. E., civilingenjör;

Hasselvall, K. M., ingenjör.

Sekreterare:

von Horn, R. C. F. B., t. f. andre kanslisekreterare.

Lokal: Försvarsdepartementet; tel.: Kanslihuset.

Utredningsarbetet har under 1946 huvudsakligen omfattat undersökning av vissa för utredningen grundläggande frågor. Sålunda ha genom utredningens experter företagits undersökning rörande, bland annat, underhållskostnader för i berg insprängda anläggningar av olika slag samt för anläggningar å de militära övningsfälten. Förberedande diskussioner med sakkunniga inom försvarsförvaltningarna ha ägt rum. Studiebesök ha avlagts vid ett antal militära anläggningar av olika slag. Utredningen har avgivit svar i anledning av en remiss.

Uppdraget beräknas kunna slutföras under första halvåret 1947.

19. Försvarets arkivkommitté.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 maj 1946 för att verkställa utredning rörande gallring av försvarets arkivalier:

Wadén, I. P. J., förste arkivarie, *ordförande*;
Andræ, S. K., kapten;
Insulander, E. I., kapten;
Swedberg, B. B. H., kamrerare.

Expert:

Åberg, A. R. E., förste amanuens.

Sekreterare:

Broomé, J. R. B., förste amanuens.

Lokal: Krigsarkivet, Östermalmsgatan 87; tel.: Militärstaberna.

Kommittén skall, enligt för densamma meddelade direktiv, i första hand utarbета gallringsplaner för arkiv- och expeditionshandlingar, tillhörande truppförband och högre staber vid de tre försvarsgrenarna. Särskild hänsyn skall tagas till frågan om gallring av de i anledning av den förstärkta försvarsberedskapen under åren 1939—1945 organiserade förbandens arkiv. Jämväl frågan om gallring av handlingar vid försvarets centrala förvaltningsmyndigheter skall upptagas. Uppmärksamhet skall ägnas åt gallringen av hemliga handlingar.

Intill den 1 december har kommittén hållit 31 sammanträden och avlagt besök hos centrala förvaltningsmyndigheter och högre staber ävensom hos truppförband i Stockholm, Uppsala, Borås och Strängnäs.

Arbetet har i huvudsak varit inriktat på truppförbanden inom armén och flygvapnet. Preliminära förslag till gallring inom vissa avdelningar vid regimentsexpeditioner (motsvarande) äro utsända till berörda myndigheter för yttrande. Särskilda undersökningar ha påbörjats beträffande gallring av handbrev och hemliga handlingar.

Arbetet med truppförbandens arkiv beräknas vara färdigt under år 1947.

20. 1946 års militära förvaltningsutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 oktober 1946 för att inom departementet biträda med översyn av försvarets centrala förvaltningsmyndigheters organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 10 oktober 1946):

Stridsberg, E. R., f. d. generaldirektör, *ordförande*;
Bergh, N. A. G., överstelöjtnant, tillika *generalsekreterare*;
Hagberg, K. H., redaktör, led. av II kamm.;
von Heland, K. E. H., godsägare, led. av I kamm.;
Hesselbom, K. E., driftsingenjör, led. av I kamm.;
Sällfors, C. T., generaldirektör.

Biträdande sekreterare:

Höijer, G., byråsekreterare.

Lokal: Försvarsstaben, Östermalmsgatan 87; tel.: Militärstaberna.

I de för kommittén meddelade direktiven erinras till en början om att organisationen av försvarets centrala förvaltning till sina grunddrag fastställdes efter beslut av 1943 års riksdag. Det hade därvid icke varit möjligt att på förhand med säkerhet bedöma varje detalj i den nya organisationen,

I Fö: 20 varför jämkningar beräknades framdeles kunna visa sig erforderliga eller önskvärda.

Frågan om en översyn av den sålunda fastställda förvaltningsorganisationen eller delar därav hade under den senaste tiden i olika sammanhang aktualiserats. Bl. a. hade såväl 1945 som 1946 års riksdagar beträffande krigsmaterielverket — i senare fallet efter en av riksdagens revisorer verkställd granskning — i samband med behandlingen av verkets anslagskrav framställt vissa synpunkter avseende verkets uppgifter och organisation. Vidare hade överbefälhavaren framfört betänkligheter beträffande organisation och kostnader rörande såväl krigsmaterielverket som försvarets centrala förvaltning i övrigt.

Det vore angeläget att kostnaderna för förvaltningsverksamheten inom försvaret icke stode i oskäligt förhållande till försvarets utgifter i övrigt. De näraliggande erfarenheterna från beredskapstiden syntes emellertid snarast giva vid handen, att onödiga kostnader i högst avsevärd omfattning förekommit på områden, där förvaltningsorganisationen varit för svag och ej kunnat tillräckligt hastigt omställas till den större aktivitet, som krävts under beredskapen. Även om besparingssynpunkterna måste skänkas det största beaktande vid prövningen av förvaltningsmyndigheternas medelsbehov, finge icke förbises, att för stor återhållsamhet på detta område kunde — vid det förhållandet att förvaltningsverksamheten i stor utsträckning vore inriktad på tekniska och ekonomiska frågor samt kontroll av militära myndigheters dispositioner i ekonomiskt hänseende — få allvarliga konsekvenser på andra och i ekonomiskt hänseende viktigare områden.

Vid fastställandet av 1943 års organisation kunde i brist på närmare utredning icke slutligt avgöras på vad sätt krigsindustriplaneringen borde infogas i sitt sammanhang med verksamheten för central samordning och handläggning av landets försörjningsfrågor i dess helhet. Det hade lämnats öppet, huruvida icke den framtida lösningen av denna mera generella planeringsfråga kunde föranleda vissa jämkningar i krigsmaterielverkets organisation och befogenheter. — Vidare kunde, vad förvaltningarnas personalorganisation beträffar, vid 1943 års beslut ställning i huvudsak tagas endast till behovet av vissa nyckelbefattningar. Personalbehovet i lägre lönegrader kunde i allmänhet under pågående förstärkt försvarsberedskap icke tillförlitligt bedömas. Det förutsattes, att denna fråga skulle upptagas framdeles, sedan normala förhållanden inträtt, samt att vissa utökningar av den för fredstid avsedda personalen då kunde bli erforderliga, främst med hänsyn till den beslutade utbyggnaden av den militära organisationen och till förlängningen av de värnpliktigas övningstid. I avbidan på en mera generell prövning av denna fråga hade sedermera skett en försiktig utökning av förvaltningsorganens personalbestånd. — Slutligen hade man vid 1943 års beslut utgått från att närmare utredning skulle verkställas rörande organisationen av försvarets byggnads- och fortifikationsförvaltning; dock fastslogs, att denna på tre organ fördelade verksamhet skulle centraliseras.

Härutinnan förelägo numera i viss mån ändrade förhållanden. Beträffande

planläggningen av den ekonomiska försvarsberedskapen hade sålunda särskilda sakkunniga — ekonomiska försvarsberedskapsutredningen — framlagt förslag om upprättande av ett nytt centralorgan för denna verksamhet, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, vilket skulle avlösa rikskommisionen för ekonomisk försvarsberedskap. Lösningen av denna fråga kunde framkalla behov av jämkningar i krigsmaterielverkets organisation och befogenheter. — Sedan den förstärkta försvarsberedskapen upphört och det därmed sammanhängande avvecklingsarbetet framförts relativt långt vore det möjligt att vinna en bättre överblick över förvaltningsorganisationens personalbehov under normala förhållanden. Frågan om byggnads- och fortifikationsförvaltningens organisation inom försvaret hade gjorts till föremål för specialutredning, på sätt vid 1943 års beslut förutsattes. För ändamålet särskilt tillkallade sakkunniga hade avvisat tanken på en sammanslagning av civil byggverksamhet med försvarets fortifikations- och byggverksamhet men hade — med fullföljande av de vid 1943 års beslut i förvaltningsfrågan angivna riktlinjerna — framlagt förslag om centralisering av bygg- och underhållsverksamheten inom försvaret.

Av det anförda framginge, att 1943 års beslut i förvaltningsfrågan icke i alla detaljer innebure en lösning av denna stora organisationsfråga utan förutsatte kompletterande utredningar och åtgärder i vissa hänseenden. Att dessa utredningar verkställts i huvudsak endast såvitt angår bygg- och underhållsverksamheten inom försvaret hade sin grund främst däri, att det under beredskapstiden och den därefter följande avvecklingsperioden förelagat alltför stora svårigheter att bedöma förvaltningsorganisationens arbetsbelastning under normala förhållanden och därav betingade personalbehov. Starka skäl talade för att ifrågasvarande utredningar nu ingångsättas. Det vore sålunda angeläget, att utredningsarbetet kunde ske i nära anslutning till försvarskommitténs utredning rörande försvarsorganisationen, så att de båda utredningarna kunde i möjligaste mån samordnas. Det vore även till fördel att beredskapstidens erfarenheter kunde vid utredningsarbetet tjäna till ledning.

Översynen av förvaltningsorganisationen borde kunna ske på grundvalen av de riktlinjer för denna organisation som fastslagits genom 1943 års beslut och som visat sig i stort sett ändamålsenliga. Någon anledning att mer från grunden revidera denna organisation, som efter mycket långvariga och omfattande utredningsarbeten beslutats så sent som år 1943, föreläge enligt departementschefens mening icke. Vid utredningen borde övervägas i vad mån arbetsuppgifter böra och kunna överflyttas från ett verk till ett annat i rationaliserings- och besparingssyfte. Dubbelarbete inom verken och verken emellan måste självfallet undvikas. Även borde undersökas i vad mån ett ytterligare samordnande av försvarets förvaltning kunde medföra ökad ekonomi och effektivitet i förvaltningsarbetet. Härvid trädde frågan om intendenturförvaltningens ordnande i förgrunden. I samband härmed borde beaktas, att arméförvaltningens nuvarande uppdelning på två verksamheter icke torde utgöra en tillfredsställande organisation. Den blivande utredningen

I Fö: 20 borde givetvis även i övrigt föreslå de jämkningar i verks- och personalorganisationen som kompletterande utredningar och vunna erfarenheter visade vara påkallade. Självklart borde förvaltningsorganisationens omfattning anpassas till den ram som kunde bli bestämd för försvaret i dess helhet.

Utredningen hade att uppmärksamma den av riksdagen berörda frågan om krigsmaterielverkets uppgifter och organisation, vilken fråga måste skärskådas i sitt samband med spørsmålet om den ekonomiska försvarsberedskapens fortsatta handhavande. Även syntes vara motiverat att närmare överväga frågan om förhållandet mellan krigsmaterielverket och övriga centrala förvaltningsorgan inom försvaret. Beträffande denna fråga hölle departementschefen för sin del ej för otroligt, att av överbefälhavaren påtalad oklarhet beträffande fördelningen av uppgifter, befogenheter och ansvar mellan nämnda verk och myndigheter i viss mån kunde ha sin grund i bristfälligheter i organisationen av andra centrala förvaltningsmyndigheter än krigsmaterielverket. Vid översynen borde strävan vara att åvägabringa större klarhet vid gränsdragningen mellan de olika centrala förvaltningsmyndigheter, som handhade försörjningen med krigsmateriel, samt att framlägga förslag om därav påkallade organisatoriska åtgärder, oavsett vilka myndigheter som därav berördes. Särskild uppmärksamhet borde härvid ägnas åt de betydelsefulla och svårlösta frågorna om anskaffningens och kontrollens handhavande.

I den mån så funnes behövt, borde organisationstekniska undersökningar föregå ställningstagande i de föreliggande frågorna. Dessa undersökningar, för vilka statens organisationsnämnd borde anlitas, borde emellertid utföras endast inom sådana områden, där de kunde väntas bli av väsentlig betydelse för utredningsresultatet. Självfallet borde vid utredningen hållas kontakt med 1945 års försvarskommitté. Samarbete borde även sökas med på detta förvaltningsområde pågående specialutredningar.

Kommittén har intill den 1 december 1946 hållit ett sammanträde.

21. Översyn av gällande bestämmelser om arbetstid m. m. för försvarets civila icke-ordinarie personal.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 november 1946 för att inom departementet biträda med översyn av gällande bestämmelser om arbetstid m. m. för försvarets civila icke-ordinarie personal samt till departementschefen avgiva förslag till enhetliga bestämmelser i ämnet:

Nordin, J. V., generaldirektör.

Expert:

Rune, I. F., förste byråsekreterare.

Lokal: Arbetsrådet; tel. 10 29 33.

Utredningsuppdraget beräknas vara slutfört under första halvåret 1947.

Socialdepartementet.

I S: 3

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1946.

1. *Fritidsutredningen* (1944: I 13; 1945: I 9; 1946: I 15).

Utredningen, som enligt beslut den 30 december 1939 skulle vila tills vidare, har jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 29 november 1946 upphört.

2. *Sakkunnig för utredning rörande åtgärder för uppnående av största möjliga enhetlighet och rationalisering i fråga om länsstyrelsernas verksamhet och arbetssätt* (1944: I 21; 1945: I 15; 1946: I 21).

Tillkallad genom Kungl. Maj:ts beslut den 4 oktober 1940:
Åkesson, N. O., landssekreterare.

Expert beträffande bokföringsfrågor:
Harvard, O. G., länsassessor.

Sekreterare:
Lundborg, S., länsnotarie.

Beträffande den sakkunniges uppdrag, se 1941: I S 22.
Den sakkunnige har den 9 mars 1946 avgivit betänkande med förslag till rationalisering i vissa hänseenden av länsstyrelsernas arbetssätt m. m. (stencilerat).

Uppdraget är därmed slutfört.

3. *Medicinalstyrelseutredningen* (1944: I 28; 1945: I 22; 1946: I 25).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 januari 1942 för att inom departementet biträda med utredning rörande organisationen av den centrala förvaltningen för medicinal- och veterinärväsendet (se Post- och Inrikes tidn. den 3 februari 1942):

Tiselius, K. E., f. d. landshövding, *ordförande*;

Bager, E. B. E., lasarettsläkare;

Borg, A. W., länsveterinär;

Fast, J. E. G., led. av II kamm.;

Hesselgren, O., häradshövding;

Thunberg, T. L., professor emeritus;

Höglund, H. H., sjukhusdirektör.

Sekreterare:
Björkquist, E. G. A., byråchef.

Biträdande sekreterare:
Mac Dowall-Pihlström, G. H., t. f. förste kanslisekreterare.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1943: I S 36.
Utredningen har den 5 februari 1946 avlämnat betänkande angående den centrala organisationen av det civila medicinal- och veterinärväsendet (SOU 1946: 20).

Uppdraget är därmed slutfört.

- I S: 4** 4. *Sakkunnig för revision av »handbok» rörande länsstyrelsernas och dem underlydande myndigheters åligganden vid krig eller krigsfara* (1944: I 29; 1945: I 23; 1946: I 26).

Uppdraget har upphört jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 29 november 1946.

5. *Sakkunnig för översyn av bestämmelserna rörande arbetsdomstolens, arbetsrådets och försäkringsrådets sammansättning* (1944: I 39; 1945: I 30; 1946: I 29).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1943 för att inom departementet verkställa översyn av bestämmelserna rörande arbetsdomstolens, arbetsrådets och försäkringsrådets sammansättning samt till Kungl. Maj:t avgiva det förslag, vartill denna utredning kan föranleda: Nordin, J. V., generaldirektör.

Sekreterare:

Rune, I. F., förste byråsekreterare.

Den sakkunnige har den 31 augusti 1946 avlämnat betänkande med förslag till vissa ändringar i lagen om arbetsdomstol, lagen om arbetstidens begränsning, lantarbetstidslagen, arbetstidslagen för detaljhandeln, arbetstidslagen för hotell, restauranger och kaféer, butikstängningslagen samt lagen om försäkringsrådet (stencilerat).

Uppdraget är därmed slutfört.

6. *Sakkunnig för utredning av vissa i samband med en avveckling av den allmänna säkerhetstjänsten uppkommande spörsmål* (1946: I 36).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 september 1945 för att inom departementet biträda med utredning av vissa i samband med en avveckling av den allmänna säkerhetstjänsten uppkommande spörsmål: Wahlbäck, J. M., underståthållare.

Sekreterare:

Lindblad, C. W., sekreterare.

Utredningsmannen har med skrivelse den 4 februari 1946 överlämnat en promemoria angående den fortsatta avvecklingen av den allmänna säkerhetstjänsten samt därmed sammanhängande frågor (stencilerad).

Uppdraget är därmed slutfört.

7. *Sakkunniga för utredning rörande behovet av landsfogdeassistenter i länen m. m.* (1946: I 37).

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 29 juni 1945 med uppdrag att inom departementet verkställa utredning rörande behovet av landsfogdeassistenter i länen m. m. samt att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i ämnet:

Thulin, G. Å. L., statspolisintendent;

Enhörning, H. A., landsfogde.

De sakkunniga ha den 22 januari 1946 avlämnat en promemoria rörande behovet av landsfogdeassistenter i länen m. m. (stencilerad). **I S: 8**

Uppdraget är därmed slutfört.

8. *Sakkunniga med uppdrag att i Amerikas förenta stater studera där bedriven experiment- och försöksverksamhet beträffande rationalisering av bostadsbyggandet.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 mars 1946 för att i Amerikas förenta stater studera där bedriven experiment- och försöksverksamhet beträffande rationalisering av bostadsbyggandet (se Post- och Inrikes tidn. den 1 april 1946):

Friberger, E. G., arkitekt, *ordförande*;

Granholt, Hj., professor;

Strokirk, E., civilingenjör.

Direktiven för de sakkunniga framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande. Departementschefen yttrade därvid bland annat följande:

Det har under senare år blivit allt mera tydligt, att maskintekniken, som hittills föga utnyttjats inom byggnadsproduktionen, kommer att bli en betydande faktor i arbetet med att rationalisera och därigenom förbilliga bostadsbyggandet. På många håll pågår utrednings- och experimentverksamhet inom detta område, men den utveckling, som här torde kunna förutses, befinner sig ännu i sitt begynnelsestadium.

I anledning av en framställning den 30 april 1945 av länsarkitekten i Göteborgs och Bohus län Erik Friberger, ordföranden i statens byggnads-lånebyrå e. o. byråchefen Alf Johansson och stadsplanedirektören i Stockholm Sven Markelius beslöt Kungl. Maj:t den 13 juli 1945 tillsätta en kommitté bestående av fyra personer med uppdrag att verkställa utredning rörande den närmare organisationen och planläggningen av en i framställningen föreslagen i statlig regi driven utrednings- och experimentverksamhet rörande mekaniserad serietillverkning av huselement. I nämnda framställning konstaterades, att de nu tillämpade metoderna för tillverkning av s. k. monteringsfärdiga trähus ej medförde effektiv kostnadsminskning, beroende bland annat på att en stor del av byggnadsarbetet — motsvarande ca $\frac{2}{3}$ av kostnaderna — utfördes hantverksmässigt på arbetsplatsen. Enligt förslagsställarnas mening borde kostnadsminskning kunna vinnas genom en mekaniserad serietillverkning av standardiserade huselement, vilka borde vara så beskaffade, att de lätt kunde transporteras till byggnadsplatsen för att där monteras till fullt färdiga bostäder med erforderliga individuella variationer. Standardiseringen skulle omfatta inredningen ävensom värme-, sanitets- och elektrotekniska anläggningar.

I skrivelse den 1 oktober 1945 har nämnda kommitté föreslagit, att ett särskilt statligt utredningsorgan borde skapas, vilket i samarbete med andra statliga ävensom enskilda institutioner och företag skulle handha den utrednings- och experimentverksamhet som erfordrades. Utredningsorganet skulle

I S: 8 vara underställt en nämnd eller kommitté om 7 personer, vilken skulle meddela närmare direktiv för utredningens bedrivande.

I yttranden över kommitténs förslag anfördes, att avsevärda förarbeten syntes återstå, innan utrednings- och experimentverksamheten kunde komma i gång i full utsträckning. Dessa förarbeten innefattade studier av vad som hittills gjorts på området i Sverige och utlandet. En mera ingående plan borde därefter uppgöras med ledning av de erfarenheter, som hittills vunnits.

Enligt vad jag inhämtat ha de utrednings- och experimentarbeten, som igångsatts på detta område i Amerikas förenta stater, nått stor omfattning. För ställningstagande till frågan om anordnande i Sverige av statlig försöksverksamhet beträffande rationalisering av bostadsbyggandet synes det vara av värde att de erfarenheter som vunnits vid berörda utrednings- och experimentverksamhet i Amerikas förenta stater inhämtas. Denna verksamhet torde därför böra göras till förmål för så ingående studium som förhållandena medge.

Studieresa företogs under tiden den 26 mars till den 12 juni 1946. De sakkunniga ha den 1 december 1946 avlämnat betänkande i form av tre reseberättelser.

Uppdraget är därmed slutfört.

9. Sakkunnig för utredning angående den definitiva uppdelningen av överståthållarämbetet efter länsstyrelse- och magistratsuppgifter m. m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 juni 1946 för att inom departementet verkställa utredning angående dels den definitiva uppdelningen av överståthållarämbetet efter länsstyrelse- och magistratsuppgifter, dels poliskammarens ställning efter en sådan uppdelning:
Boëthius, G., assessor.

Utredning i ämnet har framlagts den 30 september 1946.

Uppdraget är därmed slutfört.

10. 1946 års utredning för byggnadsfrågor.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1946 för utredning av frågan om inrättandet av ett centralt organ för samordning av den tekniska och ekonomiska forskningsverksamheten på husbyggandets område med särskilt avseende på bostadsbyggandet ävensom i samband härmed stående spörsmål:

Lindeberg, E. F. L., landshövding, *ordförande*;

Eriksson, J. A., tekn. d:r;

Friberger, E. G., länsarkitekt;

Johansson, A. H., byråchef, *ordförande* i statens byggnadslånebyrå;

Lindqvist, R. H., tekn. d:r.

Sekreterare:

Algott, S. A., kanslichef;

Junæus, H. A. G., byrådirektör.

Utredningen har den 19 december 1946 avgivit ett betänkande med förslag I S: 13 om inrättande av ett centralt utredningsorgan för husbyggnadsfrågor.

Uppdraget är därmed slutfört.

11. *Sakkunniga för utredning rörande grunderna för kommunernas bidrag till pensionskostnaderna.*

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 29 juni 1946 för att såsom sakkunniga inom departementet verkställa av riksdagen i skrivelse den 26 juni 1946, nr 425, begärd utredning rörande grunderna för kommunernas bidrag till pensionskostnaderna:

Östlind, J., byråchef;

Östman, O., taxeringsrevisor, tillika *sekreterare*.

De sakkunniga ha den 26 november 1946 avgivit betänkande med förslag angående kommunernas bidrag till folkpensionskostnaderna (SOU 1946: 82).

Uppdraget är därmed slutfört.

12. *Sakkunniga för utredning av frågan om den tekniska utformningen av utbetalningssystemet för barnbidragen.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 juli 1946 med uppdrag att inom departementet verkställa utredning av frågan om den tekniska utformningen av utbetalningssystemet för barnbidragen:

Andersson, K. O. H., lantbrukare, led. av II kamm., *ordförande*;

Cederwall, G. F. E., fil. lic., tillika *sekreterare*;

Helin, M. S., direktör.

De sakkunniga, som under hösten 1946 hållit ett tjugotal sammanträden, ha den 30 november 1946 avgivit ett betänkande med utredning om utbetalningen av barnbidragen (stencilerat).

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1947.

13. *Bostadssociala utredningen* (1944: I 12; 1945: I 8; 1946: I 14).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 oktober 1933 för att biträda med utredning rörande omfattningen och beskaffenheten av städers och stadsliknande samhällens slumbostadsbestånd ävensom rörande åtgärder ägnade att undanröja missförhållanden i sådant hänseende:

Nyström, B. A. E., byråchef, *ordförande*;

Engkvist, O., byggmästare;

Wallander, S., arkitekt;

Westholm, S., f. d. stadsarkitekt;

Åhrén, U. E., arkitekt.

Sekreterare:

Johansson, A. H., byråchef, *ordförande* i statens byggnadslånebyrå.

I S: 13 Biträdande sekreterare:

Holm, P., pol. mag.

Lokal: Statens byggnadslånebyrå; tel. 23 37 40.

Såsom expert har under år 1946 medverkat hovrättsassessorn E. W. Z. Göransson.

Utredningen har under år 1946 färdigställt andra delen av utredningens slutbetänkande, som behandlar saneringen av stadssamhällellens bebyggelse och vissa med bostadspolitiken sammanhängande organisationsfrågor. Detta betänkande avses att avlämnas i januari 1947. Utredningen har vidare avgivit yttranden i ett antal ärenden rörande bostadssociala frågor.

14. *Socialvårdskommittén* (1944: I 14; 1945: I 10; 1946: I 16).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1937 (se Post- och Inrikes tidn. den 4 januari 1938):

Eriksson, J. B., f. d. landshövding, *ordförande*;

Bexelius, E. G., generaldirektör;

Hagård, S. A. A., lasarettssyssloman, led. av II kamm.;

Hartmann, L., fil. lic.;

Höjer, K. J., generaldirektör;

Nordgren, Olivia, fru, led. av II kamm.;

Persson, F. J. H., ombudsman, led. av II kamm.;

Skoglund, J. M., hemmansägare, led. av II kamm.;

Wallén, O. A., lantbrukare;

Wangson, O. R., fattigvårdsdirektör.

Sakkunniga vid verkställande av en kommittén anförtrodd utredning rörande arbetslöshetsförsäkring och kontantunderstödsverksamhet för arbetslösa, tillkallade av departementschefen den 18 mars och den 7 april 1941:

Jerneman, T. G., t. f. byråchef;

Larsson, I., ordförande i svenska beklädnadsarbetareförbundet;

Sten, H., redaktör, led. av I kamm.;

Brodén, E. H., direktör i svenska arbetsgivareföreningen;

Sölvén, K. O. A., advokat.

Såsom sakkunniga att biträda kommittén vid utredning av frågan om samordnande av sjukkaserverksamheten och den sociala olycksfallsförsäkringen har departementschefen den 4 september 1942 tillkallat:

Behring, I. A., lasarettsläkare;

Bergström, G., f. d. försäkringsdirektör;

von Schulzenheim, C. H. J., f. d. byråchef;

Östrand, D. O., generaldirektör.

Den 1 augusti 1945 har departementschefen åt ledamoten K. J. Höjer uppdragit att såsom sakkunnig beträffande de frågor, som stå i samband med en omarbetning av 1918 års fattigvårdslag, för kommitténs räkning verkställa utredning rörande nämnda frågor.

Sekreterare:

Larsson, S. O., hovrättsassessor (t. o. m. den 8 september 1946);

Svensson, S. O., hovrättsassessor (fr. o. m. den 9 september 1946);
Hessler, J. T. H., förste byråsekreterare (arbetslöshetsförsäkringsfrågor);
Engström, E. M., e. o. förste byråsekreterare (frågor rörande den sociala olycksfallsförsäkringen).

Lokal: Torsgatan 4; tel. 10 83 22.

Beträffande kommitténs uppdrag, se 1939: S 19.

Kommittén har under år 1946 intill den 1 december hållit 31 plenissammanträden, varjämte särskilda delegationer hållit ett stort antal sådana. I vissa frågor har samråd ägt rum med bland annat 1941 års befolkningsutredning samt kommittén för partiellt arbetsföra.

Sedan kommittén under år 1945 avlämnat betänkande XI med förslag till ny folkpensioneringslag, ha förslag rörande folkpensioneringens administrativa handhavande samt ordningen för pensionernas utbetalande utarbetats och i maj 1946 framlagts (SOU 1946: 37).

Den i 1946 års berättelse omförmälda utredningen angående införande av obligatorisk moderskapsförsäkring har under år 1946 avslutats. Betänkande med förslag angående moderskapsbidrag har avlämnats under februari månad (SOU 1946: 23).

Arbetet med revision av fattigvårdslagstiftningen har fortsatt under år 1946. En speciell del av denna lagstiftning, nämligen frågan om ålderdomshemmen, har upptagits till särskild utredning och förslag i ärendet har avgivits under juli månad (SOU 1946: 52).

Den i anledning av den nya folkpensioneringslagen uppkommande frågan om ändrade grunder för barnbidrag till invaliders och änkors barn samt om änkeunderstöd och i samband därmed frågan om revision av bidragsförskottslagen har under 1946 varit föremål för kommitténs utredning, och förslag i ärendet avses att avlämnas i början av 1947.

Utredningsarbetet angående införande av obligatorisk arbetslöshetsförsäkring har fortsatt under år 1946. Som en följd av de i jämförelse med kommitténs förslag till allmän sjukförsäkring i Kungl. Maj:ts proposition till lag om allmän sjukförsäkring ändrade grunderna för försäkringen har kommittén under 1946 upptagit till omarbetning ett av kommittén förut preliminärt utarbetat förslag till obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Förslag i frågan torde kunna framläggas under våren 1947.

Utredningsarbetet på den sociala olycksfallsförsäkringens område, vilket även i hög grad påverkats av det ändrade läget beträffande sjukförsäkringens gestaltning, har fortsatt och torde kunna avslutas under år 1947.

I februari 1946 avgav kommittén förslag till provisoriska förbättringar av ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen och 1927 års militärsättningsförordning m. m., vilket förslag lades till grund för Kungl. Maj:ts av riksdagen bifallna proposition nr 251.

Under år 1946 har kommittén avgivit åtskilliga yttranden i sociala spörsmål.

I S: 15 15. 1938 års arbetarskyddskommitté (1944: I 15; 1945: I 11; 1946: I 17).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1938 (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juli 1938):

Nordin, J. V., generaldirektör, chef för arbetsrådet, *ordförande*;

Andersson, G. L., pappersbruksarbetare, led. av II kamm.;

Fischer, Ida, yrkesinspektis;

Söderbäck, C. F., verkst. direktör i svenska arbetsgivareföreningen;

Hultman, G., verkst. direktör i pappersmasseförbundet;

Löfvander, A., lantbrukare, led. av I kamm.;

Yllner, C. A. T., förste provinsialläkare;

Olovson, O. E., redaktör, led. av II kamm.;

Vahlberg, G. E., andre ordförande i landsorganisationen.

Experter:

Alling, K. G., f. d. provinsialläkare;

André, L., yrkesinspektör;

Bergwall, G., bergmästare;

Blomqvist, G., assessor i försäkringsrådet;

Christenson, A., e. o. förste byråsekreterare;

Fahlman, T., bergsingenjör;

Gabrielson, E. V., byråchef;

Hansen, F. H. R., major i väg- och vattenbyggnadskåren;

Karlsson, K. V., gruvarbetare, led. av II kamm.;

Kvist, S., gruvarbetare;

Odholm, A., direktörsassistent i svenska arbetsgivareföreningen;

Sæmund, G., verkst. direktör i svenska lantarbetsgivareföreningen;

Welin-Berger, J., yrkesinspektör;

Östergren, T., krigsråd.

Teknisk sekreterare, tillika föredragande:

Starland, H., yrkesinspektör.

Lokal: Arbetsrådet, Kungsgatan 2; tel.: 10 29 34 (ordföranden) och 11 29 33 (sekreteraren).

Beträffande kommitténs uppdrag, se 1939: S 20.

Kommittén har under år 1946 intill den 1 december sammanträtt 7 dagar.

Kommittén har den 30 augusti 1946 överlämnat sitt huvudbetänkande med förslag till lag om skydd mot ohälsa och olycksfall i arbete m. m. (SOU 1946: 60) samt i december 1946 betänkande med förslag till organisation av tillsynen å arbetarskyddslagstiftningen m. m.

Av kommitténs arbetsuppgifter återstå utredning av frågan om arbetarskyddet ombord å fartyg samt slutjustering av förslag till vissa specialförfattningar på arbetarskyddets område ävensom utarbetande av motivering för dessa förslag.

Kommitténs arbete beräknas bliva avslutat vid slutet av år 1947.

16. 1944 års kommitté för kommunal samverkan (1944: I 16; 1945: I 12; I S: 18
1946: I 18).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 11 november 1938, den 3 mars 1944 och den 22 februari 1946 (se Post- och Inrikes tidn. den 18 november 1938);

Löwbeer, N. T., generaldirektör, *ordförande*;

Anderson, C. A., direktör, ordförande i Stockholms stadsfullmäktige;

Brännberg, C. M., sjukkassedirektör, ordförande i Göteborgs och Bohus läns landsting (fr. o. m. den 22 februari 1946);

Ekemar, K. E., kanslidirektör;

Fagerberg, J. A., förrådsföreståndare (fr. o. m. den 22 februari 1946);

Larsson, Y. G. R., f. d. borgarråd, led. av II kamm.;

Thun, F. W., poststationsföreståndare, ordförande i Stockholms läns landsting; led. av I kamm.;

Wallentheim, A. V., sekreterare, led. av II kamm.;

Wigert, A. G. A., landskamrerare;

Åhrén, U. E., arkitekt.

Expert för viss fråga:

Waller, S., kanslidirektör.

Sekreterare:

Törngren, C. E. G., sekreterare.

Lokal: Svenska stadsförbundet; tel.: 23 34 60.

Beträffande kommitténs uppdrag se 1939: S 22 och 1944: I S 12.

Kommittén har under år 1946 hållit 4 sammanträden in pleno. Härjämte har ett arbetsutskott inom kommittén sammanträtt 21 gånger. Ordföranden och två ledamöter av kommittén jämte sekreteraren ha företagit en studieresa till Sundsvall.

Inom kommittén har under året utarbetats lagförslag avseende vissa former för kommunal samverkan.

Arbetet beräknas kunna slutföras under våren 1947.

17. 1939 års stadsläkarutredning (1939:24; 1946: I 19).

Enligt beslut den 30 december 1939 av Kungl. Maj:t skall utredningen vila tills vidare.

18. Kommittén för estlandssvenskarna (1944: I 22; 1945: I 16; 1946: I 22).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 september 1940:

Sandström, A. E. F., f. d. justitieråd, *ordförande*;

Curman, J. E., riksantikvarie, ledamot av överstyrelsen för riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet, *vice ordförande*;

Forslund, J. A., led. av I kamm.;

Hellstedt, E. S., legationsråd;

Kuylenstierna, G. W. G., f. d. generaldirektör;

Lindeberg, E. F. L., landshövding;

Skogh, S. A., byråchef;

- I S: 18** Ytterborn, G. H., överdirektör;
 Svedelius, E., f. d. direktör i utlandssvenskarnas förening;
 Bergquist, Th. E. N., landshövding, led. av I kamm. (t. o. m. den 30 juni 1946);
 Hafström, A. G. G:son, fil. lic. och jur. kand.;
 Östberg, L. F. P., advokat;
 Bexelius, E. G., generaldirektör.
 Expert för fiskerifrågor:
 Hesse, C. W., byråchef;
 Expert för mottagande och inkvartering:
 Cronwall, M., kontorsassistent vid Sabbatsbergs vård- och ålderdomshem.
 Expert för befolkningsstatistiska utredningar:
 Hyrenius, H., fil. d:r.
 Sekreterare:
 Ohlson, S., jur. kand.

Lokal: Tunnelgatan 23; tel.: 11 35 00, 11 57 21, 11 57 22.

Angående kommitténs uppdrag, se 1941: I S 26.

Kommittén har under år 1946 sammanträtt in pleno en gång, varjämte ett arbetsutskott i regel sammanträtt en gång varje vecka.

I kommitténs förteckning över estlandssvenskar i Sverige finnas upptagna ca 7 300 personer (år 1945 omkring 7 200). Utplaceringen av åldringar på ålderdomshem har avstannat på grund av platsbrist. Ålderdomshemmet för estlandssvenskar å Ramsö, Kustbohemmet, vars iordningställande påbörjades under 1945, har i februari 1946 tagits i bruk.

Kommitténs huvudsakliga arbete har varit inriktat på att hjälpa estlandssvenskarna att bli svenska medborgare.

Den av Rågöstiftelsen år 1940 påbörjade kolonisationsverksamheten har fortsatt i intimt samarbete med kommittén. Studielåneverksamheten har fortsatt. De kontanta lån, som estlandssvenskarna vid sin ankomst till Sverige erhållit genom kommittén för inköp av nödvändiga kläder och bohagsutrustning, ha till en del återbetalats. Indrivningen av återstående lån fortsättes. Konton över in natura erhållna klädersedlar och bohagsutrustning ha upprättats för varje person.

Kommittén torde kunna slutföra sitt arbete tidigast omkring mitten av år 1947.

19. 1941 års befolkningsutredning (1944: I 25; 1945: I 19; 1946: I 23).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 september 1941 för att inom departementet verkställa utredningar rörande vissa befolkningspolitiska spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 12 sept. 1941):

- Erlander, T. F., statsminister, led. av I kamm., *ordförande*¹;
 Gyllenswärd, C., professor;
 Johansson, A. H., byråchef, ordförande i statens byggnadslånebyrå;
 Wahlund, S. G. W., professor, led. av I kamm.

¹ I framst. ^{12/10} 1946 har statsminister Erlander begärt entled.

Sekreterare:

Cederwall, G. F. E., fil. lic.

Biträdande sekreterare:

Eckerberg, P., fil. kand.

Tegner, G., pol. mag.

Lokal: Fredsgatan 2; tel.: 10 22 03.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1942: I S 35.

Befolkningsutredningen har under tiden den 1 december 1945—30 november 1946 hållit 17 sammanträden.

Av de i 1946 års berättelse omnämnda olika delegationerna har endast *delegationen för hem- och familjefrågor* fortsatt sitt arbete under hela året. På framställning av utredningen ombildades efter den 15 februari 1946 givet bemyndigande utredningens *delegation för den halvöppna barnavården* till en fristående kommitté, 1946 års kommitté för den halvöppna barnavården (se I So 34). Befolkningsutredningens *delegation för förlossningsvården* avslutade sin verksamhet i december 1945. Den *socialpedagogiska delegationen* avlämnade den 18 januari 1946 ett förslag om tillsättandet av en särskild kommitté för folkbadsfrågan och den 9 februari ett förslag om vinterkoloniverksamhet för s. k. kontrollbarn. Därefter ansågs delegationens arbetsuppgifter slutförda.

Frågor av särskild betydelse för de hem- och yrkesarbetande kvinnorna ha som tidigare handlagts av utredningens *delegation för hem- och familje-frågor*.

Delegationens ledamöter:

Höjer, Signe, fru, *ordförande*;

Collin, Karin, fröken;

Osvald, Ingrid M., inspektris för statens lanthushållsskolor;

Rydh, Hanna, fil. d:r;

Wallentheim, Annie, fru;

Wiklund, Gertrud, fru.

Sekreterare:

Åkerman Johansson, Brita, fru, fil. lic.

Delegationen har under tiden den 1 december 1945—den 30 november 1946 hållit 20 sammanträden samt dessutom deltagit i befolkningsutredningens samtliga sammanträden.

Under 1946 har utredningen avlämnat följande betänkanden: Dödföddheten och tidigdödligheten i Sverige — dess samband med nativitetsminskningen och dess förhållande vid olika former av förlossningsvård samt dess socialmedicinska och befolkningspolitiska betydelse. En undersökning utförd inom utredningen av professor Curt Gyllenswärd (SOU 1946: 2); betänkande om barnkostnadernas fördelning med förslag angående allmänna barnbidrag m. m. med särskilda bilagor (SOU 1946: 5 och 6); den familjevårdande socialpolitiken (SOU 1946: 17) samt betänkande om befolkningspolitikens organisation m. m. (SOU 1946: 53).

I S: 19 Dessutom har utredningen den 18 januari 1946 avlämnat kompletterande kostnadsberäkningar i fråga om byggnads- och driftbidragen till förlossningsanstalter, den 5 februari en kompletterande undersökning till utredningens i november 1945 avgivna betänkande om förlossningsvården avseende vårdtidens längd vid olika förlossningsanstalter tiden 1 juli 1943—30 juni 1945, samt den 9 mars en undersökning om planläggning och inredning av skolmåltidslokaler.

I början av januari 1947 avser utredningen att avlämna ett betänkande om kollektiv tvätt.

Utredningen har avgivit utlåtanden i ett flertal ärenden, bl. a. över motionen II: 383 i riksdagen om utredning angående befolkningsfördelningen mellan landsbygd och stad.

Av utredningens arbetsuppgifter återstår ett betänkande om familjeliv och hemarbete, vilket beräknas kunna publiceras under första kvartalet 1947. Samtidigt beräknar utredningen kunna avlämna ett förslag om åtgärder för att nedbringa enskildas kostnader för att häva ofrivillig barnlöshet. Därefter anser utredningen sitt uppdrag vara fullgjort.

20. Statens flyktingsnämnd (1944: I 26; 1945: I 20; 1946: I 24).

Enligt kungörelse den 12 september 1941 (SFS nr 753) om statlig och statsunderstödd flyktingshjälp skall från och med den 1 oktober 1941 en särskild nämnd, kallad statens flyktingsnämnd, finnas för handläggning av ärenden om bidrag av statsmedel till flyktingskommittéer samt om direkt understöd av statsmedel åt utlänning, som icke erhåller hjälp genom flyktingskommitté. Instruktion för nämnden fastställdes den 26 september 1941.

Ledamöter (sedan den 1 oktober 1946):

Hagelin, N., inspektör, ordförande och chef för statens utlänningskommission, *ordförande*;

Andersson, Ebon, bibliotekarie, led. av II kamm.;

Skogh, S. A., byråchef;

Wahlberg, E., direktör i svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet.

Ersättare:

Perslow, M., byråchef;

Birke, G. E., grosshandlare, led. av II kamm.;

Wallentheim, A. V., sekreterare, led. av II kamm.;

Granath, A., sekreterare;

Hagård, S. A. A., lasarettssyssloman, led. av II kamm.

Lokal: Statens utlänningskommission, Valhallavägen 135; tel.: 67 93 00 (växel).

Nämnden har under år 1946 sammanträtt 22 gånger.

Under tiden 1 januari—30 september 1946 har genom nämnden utbetalats understöd med tillhoppa 3 428 229 kronor 84 öre. Härav har 321 935 kronor 30 öre beviljats såsom bidrag åt flyktingskommittéerna och 3 106 294 kronor 54 öre utgått såsom direkt understöd till enskilda flyktingar.

21. Statens sjukhusutredning av år 1943 (1944: I 36; 1945: I 27; 1946: I 27).

I S: 21

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 maj 1943 för att biträda med fortsatt utredning rörande möjligheterna att — utan försämring av vårdresultatet — genom rationalisering begränsa driftkostnaderna vid sådana sjukhus, för vilkas drift staten, landstingen eller städerna utanför landsting i sista hand svara (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juni 1943):

Ljungdahl, M. J. J., professor, *ordförande*;
Björkquist, E. G. A., byråchef;
Goldkuhl, A. E., docent, överläkare;
Hagård, S. A. A., lasarettssyssloman, led. av II kamm.;
Hakeman, Elin, husmoder (fr. o. m. 1 juni 1946);
Hansson, N. H., sjukhusdirektör (fr. o. m. 1 juni 1946);
von Hofsten, S. E. C., landstingsdirektör;
Höglund, H. H., sjukhusdirektör (t. o. m. 31 maj 1946);
Odelberg, A. A., lasarettsläkare;
Olsson, C. P., f. d. banarbetare, led. av II kamm.

Experter:

Assarsson, S., sjukhusintendent, för frågor rörande arbetsstudier och patientarbetet inom sinnessjuk- och sinnesslövärdnaden;
Berg, A. E., civilingenjör, för frågor rörande arbetsstudier;
Blom, S., e. o. byråchef, för vissa med sinnessjukvårdens rationalisering sammanhängande frågor;
Böckert, Signe, första föreståndarinna, och
Dagberg, E. O., överläkare, för frågor rörande revision av inom sinnessjukvården använda blankettformulär;
Jönsson, R. W., civilingenjör, och
Köhler, S., avdelningschef, för frågor rörande rationalisering av sjukhusens tvättavdelningar;
Sjunnesson, W., sjukhusintendent, för frågor rörande utspisningen vid sjukhus (fr. o. m. den 28 juni 1946);
Ström, G., byråchef, för frågor rörande sjukhusens driftsekonomi.

Sekreterare:

Soop, E., fil. lic.

Lokal: Hamngatan 14; tel.: 11 15 95.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1944: I S 36.

Plenisammanträden ha hållits sammanlagt 20 dagar under år 1946.

För utförande av arbetsstudier å vissa sjukhus har utredningen haft, förutom civilingenjören Berg, sex ingenjörer anställda.

Utredning rörande sjukhusväsendets utbyggnad med sjukhus eller sjukhusavdelningar av s. k. B-typ har bedrivits under år 1946. Betänkande avses att publiceras i början av år 1947.

Enligt uppdrag har utredningen till behandling upptagit frågan om selsättningsterapi vid lasarett och vissa andra kroppssjukhus. Betänkande härom torde kunna avlämnas under första halvåret 1947.

Den utredning rörande personalförhållanden vid lasarett, som sjukhusut-

I S: 21 redningen i samarbete med centrala sjukvårdsberedningen slutförde år 1945, har publicerats av tidskriften »Sjukhuset», nr 5 1946.

Frågan om en effektivisering i olika avseenden av sinnessjukvården i landet har omhänderhaft av en särskild subkommitté. Härvid ha i synnerhet frågor rörande sinnessjukhusens planläggning, läkarnas expeditjonsarbete, arbetsterapin, revision av blankettväsendet m. m. varit föremål för behandling. Betänkande i frågan torde komma att avlämnas under första halvåret 1947.

Arbetsstudier ha under året bedrivits dels vid lasarettet i Östersund och Allmänna sjukhuset i Malmö, dels vid hemmen för kroniskt sjuka i Malmö, Eskilstuna, Skurup, Sjöbo, Teckomatorp, Vaxholm och Enköping, dels vid Frösö och Sundby sjukhus, dels vid Sollidens sanatorium och centralsanatoriet i Arvika, dels ock vid köken vid Växjö och Kalmar lasarett samt S:t Lars sjukhus. Fortsatta arbetsstudier beräknas komma att taga även första halvåret 1947 i anspråk.

Utredningen beräknas kunna slutföra sitt arbete omkring årsskiftet 1947/48.

22. 1943 års sockersjukutredning (1944: I 37; 1945: I 28; 1946: I 28).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1943 för att inom departementet biträda med av riksdagen i skrivelse den 20 maj 1943, nr 223, begärd utredning rörande åtgärder för att förbättra förhållandena för de sockersjuka;

Sandén, J. E., redaktör, led. av I. kamm., *ordförande*;

Byttner, J. T., medicinalråd;

Möllerström, J. V. S., med. d:r, docent;

Restad, E. H., landstingsdirektör;

Wistrand, A. D. H., byråchef (fr. o. m. den 12 juli 1946).

Expert:

Cramér, C. H., professor.

Sekreterare:

Wistrand, A. D. H., byråchef (t. o. m. den 11 juli 1946);

Störtebecker, B. G., amanuens (fr. o. m. den 12 juli 1946).

Lokal: Kungsholmstorg 6; tel.: 52 58 12.

Under år 1946 ha 3 sammanträden hållits, varjämte överläggningar ägt rum mellan ordföranden och enskilda ledamöter samt sekreteraren.

På grund av sjukdomsfall har utredningsarbetet icke såsom planerats kunnat fullföljas under årets första månader. Under senare delen av året har arbetet intensifierats. Överläggningar ha ägt rum med experter på olika områden.

Uppdraget beräknas bliva slutfört i början av år 1947.

23. Jordbrukets byggnadsstudiekommitté (1944: I 40; 1945: I 31; 1946: I 30).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 oktober 1943 med uppdrag att anordna arbetsstudier beträffande byggnadsarbete för jordbrukets behov (se Post- och Inrikes tidn. den 15 oktober 1943):

Lindeberg, E. F. L., landshövding, *ordförande*;
von Bergen, J. A., byrådirektör;
Björkman, V., ordförande i svenska murareförbundet;
Eriksson, G., ombudsman;
Grewin, J., ordförande i svenska byggnadsträarbetareförbundet;
Nilson, Hj. R., hemmansägare, led. av II kamm.;
Saemund, G., direktör;
Sjögren, E., direktör;
Strandberg, E., ombudsman;
Örborn, A., agronom.

Utredningsavdelning:

Kindstrand, C. A., civilingenjör (avdelningens chef t. o. m. den 28 februari 1946);
Wale, H., civilingenjör (avdelningens chef fr. o. m. 1 mars 1946, dessförinnan vice chef);
Karlén, F. I. G. D., civilingenjör (t. o. m. 30 april 1946);
Boman, K., civilingenjör (fr. o. m. 1 mars 1946);
Forsgren, K-G., ingenjör (fr. o. m. 1 juni 1946);
Bengtson, K., ingenjör (assistent fr. o. m. 12 augusti 1946);
Brinkmar, A., ingenjör (assistent);
Bryntse, I. (assistent);
Enervald, G., ingenjör (assistent t. o. m. 28 februari 1946);
Fasth, E. L. (assistent);
Hermansson, T., ingenjör (assistent);
Johansson, H. (assistent);
Lindgren, B. E., ingenjör (assistent);
Lööf, E., ingenjör (assistent);
Marmstål, F. (assistent fr. o. m. 1 maj 1946);
Rohlin, A. O. (assistent t. o. m. 31 mars 1946).

Sekreterare:

Junaeus, H. A. G., byrådirektör.

Lokal: Torstenssonsgatan 12; tel.: 62 43 40, 62 43 50.

Beträffande kommitténs uppdrag, se 1944: I S 40.

Under år 1946 ha intill den 1 december 3 sammanträden hållits med hela kommittén. Dessutom ha flera mindre sammanträden och konferenser ägt rum.

Bearbetningen av arbetsstudiematerialet från år 1945 har i stort sett bekräftat föregående års erfarenheter rörande storleken av spilltiderna m. m. vid detta slag av byggnadsföretag.

Arbetsstudier ha under år 1946 bedrivits vid sju olika arbetsplatser. Fem av dessa ha gällt ekonomibyggnader och de övriga bostadshus. Det erhållna arbetsstudiematerialet är under bearbetning. Dessutom ha beträffande enstaka arbetsoperationer och grupper av arbetsoperationer försöksmässiga studier gjorts för utrönande av olika arbetsmetoders lämplighet.

Av kommittén tidigare publicerade »Rekommendationer för konstruktiv

I S: 23 beräkning av jordbruksbyggnader» ha under år 1946 varit föremål för vissa överarbetningar och kompletteringar med ledning av de nya erfarenheter, som framkommit.

Vissa utredningar ha gjorts med avseende på virkesanskaffning i form av uppsågning på byggnadsplatsen.

Den tidigare påbörjade omprövningen av gängse byggnadskonstruktioner har fortsatt i syfte att på detta område åstadkomma lägre byggnadskostnader genom material- och arbetsbesparing.

Kontakt har uppehållits med befintliga organ för forskning, planläggning och standardisering på byggnadsområdet, varigenom en viss arbetsfördelning kunnat åstadkommas.

Ett första skede av utredningsarbetet, resulterande i vissa rationaliseringsförslag på ifrågavarande byggnadsområde, beräknas bliva slutfört under år 1947. Frågan om arbetsstudiernas framtida organisation och tillämpning på byggnadsverksamheten i vidare bemärkelse har hänskjutits till en utredning inom departementet.

24. Kommittén för partiellt arbetsföra (1944: I 42; 1945: I 32; 1946: I 31).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 oktober 1943 med uppdrag att verkställa utredning av de partiellt arbetsföras problem (se Post- och Inrikes tidn. den 25 oktober 1943):

Kjellman, H., landshövding, *ordförande*;

Cederström, Hj., ingenjör;

Hedkvist, C., sekreterare;

Larsson, K., sekreterare;

Larsson, M., direktörsassistent;

Myrdal, Alva, studierektor, fru;

Rehn, G., sekreterare;

Rülcker, A., stadsdistriktsläkare;

Thorelli, H., överingenjör.

Experter:

Bergh, A., förste inspektör;

Ericson, F. C. W., förste kanslisekreterare;

Montell, E., förste kanslisekreterare;

Söderqvist, C., byrådirektör.

Sekreterare:

Ström, N., revisor.

Biträdande sekreterare:

Johnson, A., förste amanuens (fr. o. m. den 21 januari 1946);

Rehnberg, B., förste assistent;

Sandrén, J., redaktör (fr. o. m. den 1 juni 1946).

Lokal: Sturegatan 58; tel.: 67 58 74.

Beträffande kommitténs uppdrag, se 1944: I S 42.

Under tiden den 1 december 1945—30 november 1946 har kommittén hållit

26 plenisammanträden, varjämte särskilda delegationer hållit ett antal sammanträden. I S: 25

Utöver de i 1946 års berättelse omnämnda delegationerna har kommittén tillsatt en delegation för försöksverksamhet.

Kommittén har den 13 mars 1946 avlämnat betänkande I med förslag till effektiviserad kurators- och arbetsförmedlingsverksamhet för partiellt arbetsföra m. m. (SOU 1946:24) samt den 9 september 1946 en bilaga till kommitténs betänkanden »Arbetsterapi, ett led i sjukvården», utarbetad av med. d:r Erik Severin på grundval av en studieresa i U. S. A. (SOU 1946:65). Kommittén har därjämte i skrivelser till chefen för socialdepartementet gjort framställningar om vissa åtgärder för de partiellt arbetsföra.

I övrigt har kommittén koncentrerat sitt arbete på frågan om yrkesvägledning och yrkesutbildning för partiellt arbetsföra, och betänkande i detta ämne beräknas kunna framläggas i början av år 1947.

25. *Parlamentariska undersökningskommissionen angående flyktingärenden och säkerhetstjänst* (1946: I 32).

Tillsatt genom Kungl. Maj:ts beslut den 12 januari 1945 med uppdrag att verkställa en allsidig undersökning rörande vissa förhållanden i samband med uppdragandet att e. o. byråinspektören i statens utlänningskommission R. Paulson tillhandahållit en svensk medborgare, som bedrivit olovlig underrättelseverksamhet, vissa uppgifter (se Post- och Inrikes tidn. den 16 januari 1945).

Ledamöter:

Sandler, R. J., landshövding, led. av I kamm., *ordförande*;

Branting, G., advokat, led. av I kamm.;

Hedlund, G., jur. d:r, led. av II kamm.;

Mosesson, G. A., f. d. rektor, led. av II kamm.;

Sefve, S. I., rektor, led. av II kamm.

Sekreterare:

Romanus, S. E., lagbyråchef.

Förhørsledare m. m.:

Lindskog, A. G., borgmästare;

Tammelin, N. E., rådman;

von Sydow, G., hovrättsassessor.

Notarier (biträdande sekreterare):

Munthe, R. E. L., revisor;

Eberhardt, G., amanuens;

Lindström, E., stadsfiskal (t. o. m. den 31 januari 1946);

Åqvist, N. E., extra fiskal (t. o. m. den 31 juli 1946);

Lindencrona, L. G., extra fiskal (t. o. m. den 30 september 1946).

Biträdande tjänstemän för särskilda uppdrag: Mehr, Hj. L., t. f. drätselkamrer (t. o. m. den 31 maj 1946); von Hartmansdorff, C.-H., byråchef (t. o. m. den 6 juni 1946).

I S: 25 Härjämte har kommissionen med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande såsom biträden under vissa tidsperioder eller för särskilda utredningsuppdrag anlitat tre personer.

Lokal: Rosenbad 2; tel.: 20 28 61, 20 29 75, 20 28 94.

Beträffande kommissionens uppdrag, se 1946: I S 32.

Under tiden den 1 december 1945—den 30 november 1946 har kommissionen hållit 71 sammanträden.

Kommissionen har den 31 maj 1946 överlämnat betänkande (del I) angående flyktingars behandling (SOU 1946: 36) samt den 20 december 1946 avgivit betänkande (del II) angående utlämnande av uppgifter om flyktingar.

Redogörelse för kommissionens undersökningar rörande säkerhetstjänstens verksamhet beräknas komma att avgivas under första halvåret 1947.

26. 1945 års skogshärbärgesutredning (1946: I 33).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 januari 1945 med uppgift att inom departementet biträda med utredning angående förbättrande av skogsarbetarnas och dem närstående arbetargrupper bostadsförhållanden på arbetsplatserna (se Post- och Inrikes tidn. den 31 januari 1945): Wallner, K. O. G., skogs- och flottledsinspektör, *ordförande*;

Sten, H., redaktör, led. av I kamm.;

Sahlin, O., disponent.

Sekreterare:

Broström, S., forstmästare;

Ahlbom, S. V., e. o. byråsekreterare (fr. o. m. den 18 november 1946).

Lokal: Kungsgatan 55; tel.: 11 78 30.

Beträffande direktiven för utredningen se 1945: I S 33.

Utredningen har under år 1946 hållit 4 sammanträden. Utredningens sekreterare har besökt 2 socknar inom vart och ett av de sju nordligaste länen för införskaffande av vissa uppgifter.

Utredningen avser att i början av år 1947 avgiva betänkande beträffande bostadsfrågans ordnande å bondeskogarna.

Med anledning av remisser har utredningen avgivit vissa yttranden.

Utredningens arbetsuppgifter beräknas bliva slutförda under år 1947.

27. Sakkunniga för utredning beträffande erforderliga åtgärder vid överflyttning från socialstyrelsen till statens arbetsmarknadskommission av ärenden rörande arbetslöshetsförsäkring (1946: I 34).

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 26 januari 1945 med uppdrag att inom departementet biträda med utredning rörande vilka åtgärder, som behöva vidtagas vid en överflyttning från socialstyrelsen till statens arbetsmarknadskommission av ärenden rörande arbetslöshetsförsäkring:

Thomson, A. N., landshövding, f. d. ordförande i statens arbetsmarknadskommission, *ordförande*;

Jerneman, T. G., t. f. byråchef.

Sekreterare:

Ringenson, S., t. f. byrådirektör.

Lokal: Arbetsmarknadskommisionen; tel.: 21 18 08 (sekreteraren).

De sakkunniga ha under år 1946 intill den 1 december icke hållit något sammanträde. Studieresor ha företagits till Danmark och Norge.

En promemoria angående den norska arbetslöshetsförsäkringens organisation m. m. har utarbetats.

Med hänsyn till den i mars 1946 igångsatta utredningen rörande ett centralt organ inom statsförvaltningen för handhavande av arbetsmarknadsfrågor (se I So 37), har de sakkunnigas verksamhet i huvudsak varit inställd i avvaktan på att vissa resultat, som äro erforderliga såsom grundval för de sakkunnigas arbete, skulle framkomma genom nämnda utredning.

De sakkunnigas uppdrag väntas kunna slutföras under första halvåret 1947.

28. 1945 års vårdhemssakkunniga (1946: I 35).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 februari 1945 med uppdrag att inom departementet biträda med verkställande av överarbetning av ett av 1940 års civila byggnadsutredning den 15 februari 1943 avgivet betänkande (SOU 1943: 10), i vad betänkandet avser förslag till föreskrifter rörande planläggning och utförande av byggnader för ålderdomshem, hem för kroniskt sjuka, vårdhem för lättskötta sinnessjuka samt lokaler för folktandpoliklinker:

Fast, J. E. G., möbelsnickare, led. av II kamm., *ordförande*;

Dahlgren, I. J. G., sekreterare, tillika *sekreterare*;

Hamrin, Greta, kursledarinna;

Myrgård, A., provinsialläkare;

Molander, M. E., arkitekt.

Experter (fr. o. m. den 2 april 1946):

Löfström, F., arkitekt;

Fröléen, S., arkitekt.

Lokal: Svenska landstingsförbundet, Slussplan 9; tel.: 23 40 45.

De sakkunniga ha under år 1946 hållit 4 sammanträden.

Utredningsarbetet är i det närmaste fullgjort och betänkande avses att avgivas i början av år 1947.

29. Byggnadssäsongutredningen (1946: I 38).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 augusti 1945 för utredning angående överföring av viss del av den nuvarande byggnadsregleringen att gälla även under normala tider (se Post- och Inrikes tidn. den 21 september 1945):

Thomson, A. N., landshövding, *ordförande*;

Björkman, V., förbundsordförande;

Gustafson, D., byggmästare;

Holmén, F. H., direktör;

I S: 29 Johansson, A. H., byråchef, ordförande i statens byggnadslånebyrå;
Olsson, I., sekreterare.

Sekreterare:

Lindblad, C. W., sekreterare.

Lokal och tel.: Arbetsmarknadskommissionen.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I S 38.

Utredningen har under år 1946 hållit 13 sammanträden.

Med hänsyn till inflationsriskerna samt den alltjämt betydande bristen på arbetskraft och byggnadsmaterial har det varit nödvändigt att tills vidare bibehålla regleringen av byggnadsverksamheten. Utredningen, som till en början avsåg att avsluta sitt uppdrag under första hälften av 1946, har funnit det önskvärt att i möjligaste mån anknyta sitt förslag till den vid regleringens upphörande rådande arbetskraftssituationen.

Utredningen räknar med att slutföra sitt arbete under år 1947.

30. 1945 års civilförsvarsutredning (1946: I 39).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 oktober 1945 för att verkställa översyn av gällande anordningar för civilförsvaret (se Post- och Inrikes tidn. den 13 oktober 1945):

Bergquist, Th. E. N., landshövding, led. av I kamm., *ordförande*;

Håstad, E. W., docent, led. av II kamm.;

Lemmel, C. F. R., överstelöjtnant;

Linderot, S. H., redaktör, led. av I kamm.;

Lundquist, S. V., byråchef;

Svenson, Gärda, fru, led. av I kamm.;

Thapper, G. F., metallarbetare, led. av II kamm.;

Öberg, Märta, kassörska, led. av II kamm.

Sekreterare:

Widmark, G. F. S., assessor.

Biträdande sekreterare (fr. o. m. den 6 november 1946):

Fernqvist, L. G., förste byråsekreterare.

Lokal: Hantverkargatan 21; tel.: 52 06 00.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I S 39.

Utredningen har under tiden den 30 november 1945—den 30 november 1946 hållit 29 sammanträden. Mellan sammanträdena ha vissa ledamöter ävensom sekreteraren och biträdande sekreteraren utfört arbete i anledning av utredningsuppdraget. Därjämte ha vissa av ledamöterna ävensom sekreteraren företagit studieresor utomlands.

Till utredningen har för avgivande av utlåtande överlämnats ett flertal framställningar.

I skrivelse den 14 januari 1946 har utredningen till Kungl. Maj:t framlagt förslag rörande verksamheten inom civilförsvaret under tiden intill dess att det slutliga resultatet av utredningen föreligger.

Utredningsuppdraget beräknas bli slutfört under loppet av januari 1947.

31. Sakkunniga angående vissa egnahems- och arbetsmarknadsfrågor I S: 32
(1946: I 40).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 december 1945 för att inom departementet verkställa utredning rörande vissa frågor angående försäljning av egnahem och bostadsrättslägenheter i samband med innehavarens avflyttning till annan ort i arbetsmarknadsreglerande syfte ävensom angående betalning av förfallande annuiteter och räntor å bostadslån vid inkomstbortfall till följd av arbetslöshet och arbetskonflikt (se Post- och Inrikes tidn. den 11 december 1945):

Lindeberg, E. F. L., landshövding, *ordförande*;

Tunhammar, E., direktör i Sveriges industriförbund;

Gonäs, E., ombudsman i svenska gruvindustriarbetareförbundet;

Persson, F. J. H., ombudsman, led. av II kamm.

Expert:

Södermark, S., advokat.

Sekreterare:

Ekdahl, G., förste aktuarie (fr. o. m. den 1 mars 1946).

Lokal: Statens Byggnadslånebyrå; tel.: 23 37 40 (sekreteraren).

Intill den 1 december 1946 ha de sakkunniga hållit 16 sammanträden.

De sakkunniga ha bl. a. genom samråd med representanter för statens arbetsmarknadskommission och bostadssociala utredningen sökt klarlägga de allmänna förutsättningarna för särskilda åtgärder i syfte att lämna stöd åt arbetslös egnahemsägare eller bostadsrättshavare. I anslutning härtill ha de sakkunniga låtit utföra en statistisk undersökning beträffande verkningarna å bostadsmarknaden av en sysselsättningsminskning.

Uppdraget beräknas bliva slutfört under år 1947.

32. 1946 års kommitté för sjuksköterskeutbildningen.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 december 1945 för utredning angående sjuksköterskeutbildningen och vad därmed sammanhänger (se Post- och Inrikes tidn. den 17 januari 1946):

Höjer, J. A., generaldirektör, *ordförande*;

Becker, Anna, fru;

Dahlgren, I. J. G., sekreterare;

Dillner, Elisabet, föreståndarinna vid Uppsala sjuksköterskehems sjuksköterskeskola;

Johnsson, B. E., statskommissarie;

Schuberth, O. O., med. d:r, docent;

Thomson, Lisa, föreståndarinna vid S:t Eriks sjuksköterskeskola.

Experter:

Andrell, Maria, byråinspektör;

Nilstein, A., amanuens (fr. o. m. den 15 februari 1946);

Wernstedt, S., t.f. föredragande i regeringsrätten (fr. o. m. den 20 september 1946).

I S: 32 Sekreterare:

Wernstedt (t. o. m. den 19 september 1946);

Herlitz, N. E., amanuens (fr. o. m. den 20 september 1946).

Lokal: Södersjukhuset; tel.: 44 62 51 eller Kanslihuset.

De för kommittén gällande direktiven framgå av departementschefens anförande vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande. Departementschefen erinrade härvid om riksdagens skrivelse den 30 juni 1945, nr 519, samt anförde bland annat följande:

För att det föreliggande eller förväntade behovet av utbildad sjukvårdspersonal skall kunna tillgodoses erfordras bl. a. att spørsmålet om sjuksköterskeutbildningen blir löst. En första förutsättning härför är givetvis att antalet skolor och andra utbildningsmöjligheter är tillräckligt stort. För tryggnad av rekryteringen till sjuksköterskeyrket erfordras vidare att frågan om utbildningens anordnande erhåller en sådan lösning — bl. a. i vad avser kostnaderna för utbildningen — att icke någon för yrket lämpad ung kvinna av ovidkommande omständigheter avhålls från att ägna sig åt detsamma. En lösning av frågan om utbildningens längd och kvalitet, som åsidosätter sjukvårdens krav på tillräckliga kvalifikationer hos dess utövare, kan å andra sidan självfallet icke godtagas.

I första hand måste omprövas vilka krav som i utbildningshänseende böra ställas på sjuksköterskor inom skilda verksamhetsområden och på olika befattningar inom dessa. Angeläget är att rekryteringen till sjuksköterskeyrket sker med bredast möjliga bas. Prövas bör om och i vad mån kraven på teoretiska förkunskaper för tillträde till sjuksköterskeskolor kunna mildras. Undersökas bör därvid även under vilka förutsättningar tjänstgöring såsom sjukvårdsbiträde skall kunna berättiga till inträde i sjuksköterskeskola. För sjukvårdsbiträden, som icke eftersträva att på dylik väg erhålla full sjuksköterskekompetens, bör beredas tillfälle att genomgå någon mindre, teoretisk kurs, som öppnar väg för befordran inom sjukvårdsbiträdesgraden.

Det bör undersökas i vad mån en omläggning bör ske av de kursplaner, som nu följas vid sjuksköterskeskolorna. Frågan om en sekularisering av dessa skolor kan icke heller längre undanskjutas. Jämväl arten och omfattningen av elevernas praktiska tjänstgöring bör uppmärksammas. Den sammanlagda utbildningstiden synes genom effektiviserings- och rationaliseringsåtgärder kunna åtminstone i någon mån förkortas. I den mån sjuksköterskeleverna rekryterats ur sjukvårdsbiträdeskåren böra de, vid utmätningen av längden av de praktiska kurserna, under närmare angivna förutsättningar äga i skäligen utsträckning tillgodoräkna sin tidigare tjänstgöring.

Spørsmålet om skolornas organisation måste även uppmärksammas. Framkomna förslag att en mot sjuksköterskeutbildningen svarande utbildning borde anordnas för manlig sjukvårdspersonal böra undersökas.

I den mån hinder av ekonomisk art möta för den som önskar genomgå sjuksköterskeskola eller utbildningskurs, böra dessa i görligaste mån undanröjas. Det synes angeläget, att ekonomiskt stöd till utbildningen lämnas — i den mån så befinnes lämpligt i sådan form, att vederbörande bindes vid

yrket under någon tid efter det utbildningen avslutats. Stipendier kunna sålunda lämnas under villkor att eleven efter genomgången utbildning under viss minimitid tjänstgör såsom sjuksköterska. Dylika anordningar få å andra sidan självfallet icke verka därhän att sjuksköterskorna förhindras att ingå äktenskap vid unga år.

I sakens natur ligger att utredningen torde komma att tangera även vissa närliggande utbildningsområden, i synnerhet utbildningen av barnmorskorna. Sålunda torde särskilt beaktas ett framfört förslag att, med tanke särskilt på behovet i mera glest befolkade landsdelar, utbilda distriktssköterskor med jämväl barnmorskekompetens.

Kommittén har intill den 1 december 1946 sammanträtt in pleno 40 gånger. Inom kommittén ha arbetat flera subkommittéer, vilka haft ett betydande antal sammanträden. Enskilda ledamöter ha företagit studieresor inom och utom landet.

Kommittén har till sjukhus och sjuksköterskeskolor m. fl. utsänt ett tiotal frågeformulär rörande behovet av sjukvårdspersonal och sjuksköterskeutbildningens anordnande m. m. De härå avgivna svaren ha statistiskt bearbetats.

Samråd har ägt rum med vissa andra kommittéer ävensom med ett flertal för kommitténs arbetsuppgift intresserade organisationer m. fl.

Kommittén beräknar att kunna slutföra sitt arbete under första halvåret 1947.

33. Synkravskommittén.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 februari 1946 med uppdrag att inom departementet verkställa utredning rörande behovet av särskilda fordringar på synförmågan för anställda inom vissa yrken i allmän och enskild tjänst jämte därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 12 februari 1946):

Ploman, K. G., professor, *ordförande*;

Larsson, S. W., professor;

Lingman, J., ombudsman;

Pelow, M. E., byrådirektör;

Strömberg, A. E., rektor;

Strömberg, O. A. E., fältläkare;

Svahn, O. E., t. f. professor.

Sekreterare:

Stenius, J.-E., t. f. andre kanslisekreterare (t. o. m. den 30 september 1946);

Ström, G. T. W., förste byråsekreterare (fr. o. m. den 1 oktober 1946).

Lokal och tel.: Riksförsäkringsanstalten (sekreteraren).

Direktiven för utredningen framgå av statsrådet Mossbergs anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. I anförandet framhölls bland annat:

Inom vissa yrken i allmän eller enskild tjänst hava för erhållande av anställning uppställts vissa minimikrav i fråga om bland annat synskärpa.

I S: 33 Vad man vanligtvis menar med god syn har för vissa speciella arbetsområden icke ansetts vara tillräckligt för att garantera en ur produktions-synpunkt tillfredsställande arbetskapacitet. Därtill kommer ytterligare, att riskerna för olycksfall i arbetet i en del fall anses äga direkt samband med synorganens funktionsduglighet. Ett tredje och icke mindre viktigt motiv för uppställandet av dessa krav har varit hänsynen till den allmänna säkerheten, exempelvis inom trafikväsendet.

De föreskrifter angående synförmågan, som nu äro gällande, ha varit föremål för en viss kritik från bl. a. en del berörda personalgruppers sida. Senast har styrelsen för svenska järnvägsmannaförbundet i en till chefen för kommunikationsdepartementet den 6 december 1945 överlämnad skrivelse ifrågasatt, huruvida icke med hänsyn till vunna erfarenheter de fordringar på synförmågan och ögonens funktionsduglighet i övrigt, som sedan den 1 juli 1932 gälla för personal i säkerhetstjänst vid statens järnvägar, borde bli föremål för översyn.

Professorn i oftalmiatrik vid universitetet i Lund Sven Larsson publicerade år 1944 en utredning om »Synkrav och arbetsanställning». Denna hade verkställts av en kommitté inom oftalmologförbundet med ekonomiskt bidrag från statens arbetsmarknadskommission. I utredningen anföres som ett generellt omdöme, att »envar ögonläkare har under sin verksamhet känt otillfredsställelse över den förbistring, som råder beträffande kraven på ögonens funktionsduglighet för anställning i allmän och enskild tjänst». Det säges vidare, att nu gällande föreskrifter — där sådana finnas — knappast äro helt tillfredsställande. Efter att ha redovisat resultatet av kommitténs undersökning, som omfattat verk, inrättningar och företag av statlig, kommunal och enskild natur, sysselsättande i runt tal 385 000 anställda, anför författaren, att fordringarna på exempelvis synskärpa i vissa fall synas vara godtyckligt fastslagna, ibland orimligt höga, ibland för låga. Beträffande de fordringar, som uppställts av vissa enskilda företag, heter det, att de äro överraskande i fråga om ineffektivitet och oklarhet.

Frågan om synkravens innebörd och praktiska återverkningar beträffande arbetskraftens utnyttjande är av betydelse för stora områden av arbetsmarknaden. Det är ur arbetsmarknadssynpunkt av vikt att i görligaste mån få klarlagt, i vilken omfattning föreskrifter i angivet syfte föranleda kassation av arbetskraft och därmed bidra till förekomsten av i detta avseende partiellt arbetslösa. Vidare bör det vara av intresse att utröna, vilken betydelse synkraven kunna anses ha för motverkandet av olycksfall i arbete, liksom för förhindrandet av sådana ögondefekter förorsakade olyckor, som kunna drabba allmänheten, särskilt då inom trafikföretagen. Jag har därför funnit, att en utredning av hithörande spörsmål bör företagas. Densamma bör omfatta sådana yrken inom vårt arbetsliv, för vilka särskilda fordringar beträffande synförmågan redan äro föreskrivna eller beträffande vilka efter en närmare undersökning sådana föreskrifter anses böra givas. Då det är möjligt att exakt bestämma och siffermässigt uttrycka synskärpan, bör utredningen undersöka möjligheterna att för olika arbetsområden

efter rationella grunder utarbete förslag till nödiga fordringar i dessa avseenden. De resultat utredningen kan komma att redovisa böra bli av stor betydelse såsom normgivande för de synkrav, som kunna vara erforderliga inom olika arbetsområden.

Eventuella modifieringar av nu gällande föreskrifter eller förslag till bestämmelser för nu icke berörda yrken böra ta sikte på att minimikraven icke utformas strängare än vad som med hänsyn till arbetseffektiviteten och kravet på säkerhet kan anses nödvändigt. I görligaste mån bör en ur såväl vetenskapliga som praktiska synpunkter lämplig systematisering av synskärpekraven ske. Vidare bör uppmärksamhet ägnas åt frågan i vilka fall de av syndefekterna förorsakade olägenheterna i arbetet kunna avhjälpas genom användandet av korrektionsglas.

Slutligen bör utredningen pröva, huruvida det kan vara erforderligt att för den kontinuerliga behandlingen av hithörande frågor vidtaga särskilda åtgärder.

Kommittén har intill den 1 december 1946 hållit 8 sammanträden, varjämte vissa ledamöter deltagit i förberedande överläggningar.

Kommittén har införskaffat utredningsmaterial genom ett frågeformulär, som tillställts skilda myndigheter, företag och organisationer m. fl. Överläggningar ha ägt rum med trafiksäkerhetskommittén samt representanter för järnvägsstyrelsen, generalpoststyrelsen och telegrafstyrelsen. Preliminära förslag till synkravsbestämmelser ha upprättats för handelsflottans personal, sjuksköterske- och barnmorskeaspiranter samt för viss personal vid statens järnvägar och telegrafverket. Beträffande järnvägspersonalen har kommittén gått i författning om att anställa vissa prov.

34. 1946 års kommitté för den halvöppna barnavården.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 februari 1946 med uppdrag att inom departementet verkställa utredning rörande den halvöppna barnavården och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 1 mars 1946).

Elmgren, B., överlärare, led. av I kamm., *ordförande*;

Ahnsjö, S., docent;

Alvén, Hildur, fru, led. av II kamm.;

Höjer, Signe, fru;

Lindblom, Helena, t. f. barnstuguinspektris;

Myrdal, Alva, studierektor;

Nordenfelt, P., leg. läkare.

Sekreterare:

Tegner, G., pol. mag.

Lokal: Fredsgatan 2; tel.: 10 22 03.

Direktiven för kommittén framgå av statsrådet Mossbergs anförande vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande. I anförandet framhölls följande:

I oktober 1943 tillsatte befolkningsutredningen en särskild delegation för

I S: 34 behandling av frågan om utbildning av personal inom den halvöppna barnavården. På grundval av ett inom denna delegation utarbetat förslag framlade befolkningsutredningen i december 1943 en promemoria beträffande kompletteringskurser för viss personal vid daghem och lekskolor. Åt delegationen uppdrogs i juni 1944 att även framlägga förslag beträffande det statliga stödet åt den halvöppna barnavården under budgetåret 1945/46. Med biträdande av det förslag, som delegationen i detta avseende framlade, överlämnade utredningen den 18 november 1944 till Kungl. Maj:t en promemoria med förslag angående ökat statligt stöd åt den halvöppna barnavården. Befolkningsutredningen framlade vidare i skrivelse den 8 januari 1945 ett av delegationen utarbetat förslag om statsunderstöd till utbildning av personal inom den halvöppna barnavården, vilket förslag i huvudsak lades till grund för den proposition i ärendet (nr 214/1945), som statsrådet och chefen för socialdepartementet den 2 mars 1945 förelade riksdagen. Sedan delegationen slutfört här nämnda arbetsuppgifter, upptog den på uppdrag av befolkningsutredningen till förnyat övervägande frågan om den halvöppna barnavårdens ställning i samhällslivet och riktlinjerna för det allmännas stöd åt denna barnavårdande verksamhet. Då befolkningsutredningen nu står inför sin avveckling och delegationens arbete icke synes kunna avslutas inom den tid, som beräknas åtgå till dess att utredningen fullföljt sina övriga återstående arbetsuppgifter, synes det mig lämpligast att delegationen får slutföra sitt arbete såsom särskild kommitté.

I första hand bör härvid beaktas att samhällets möjligheter att omhändertaga barn i förskoleåldern i institutioner för halvöppen barnavård böra ökas. Då 1946 års skolkommision har sin uppmärksamhet riktad på dessa frågor, bör samarbete ske med kommissionen vid utformandet av riktlinjerna för institutionsväsendet. Emellertid bör ej endast förskoleinstitutionernas förhållande till skolväsendet övervägas. En avvägning bör även ske mellan de olika synpunkter av pedagogisk, social, arbetsmarknads- och befolkningspolitisk natur, som motivera ett utbyggt samhälleligt stöd åt förskoleinstitutionerna. Härvid bör särskild uppmärksamhet ägnas åt statsbidragets utformning samt åt lokal- och personalfrågor. Även de medicinska och hygieniska synpunkterna på den halvöppna barnavården böra i detta sammanhang beaktas.

Kommittén har intill den 30 november 1946 hållit 17 sammanträden, därav ett gemensamt med 1946 års skolkommision. Dessutom har en delegation inom kommittén arbetat med de speciella problemen angående daghemmens och barnträdgårdarnas planläggning och inredning och härför sammanträtt ett 20-tal gånger.

På förslag av kommittén har undersökning angående infektionsriskerna på förskoleinstitutionerna igångsatts i oktober 1946 på Stora Essingens daghem i Stockholm.

Kommitténs arbetsuppgifter beräknas kunna vara avslutade under första kvartalet 1947.

35. Sakkunniga för utredning rörande personalorganisationen vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården. I S: 36

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 mars 1946 för att inom socialdepartementet verkställa utredning angående personalorganisationen vid dåvarande statens skyddshem (nu statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården):

Norberg, R. E., statskommissarie;

Eriksson, G. T., byråchef.

Sekreterare:

Örtengren, S. O., t. f. andre kanslisekreterare.

De sakkunniga ha intill den 1 december 1946 hållit 3 sammanträden. Vidare ha de i studiesyfte företagit resor till ett flertal skolor.

Uppdraget beräknas bliva slutfört i mitten av januari 1947.

36. Utredningen rörande ett centralt arbetsmarknadsorgan.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 8 mars 1946 för att verkställa utredning rörande ett centralt organ inom statsförvaltningen för handhavande av arbetsmarknadsfrågor (se Post- och Inrikes tidn. den 11 mars 1946):

Thomson, A. N., landshövding, *ordförande*;

Bergquist, Th. E. N., landshövding, led. av I kamm.;

Fagerholm, P. H., ombudsman, led. av II kamm.;

Gillström, A. K., redaktör, led. av I kamm.;

Grahn, E. G., ombudsman;

Kugelberg, B., direktör;

Svensson, G. Hj., lantbrukare, led. av II kamm.

Expert:

Hedfeldt, N. E., t. f. lagbyråchef.

Sekreterare:

Hultström, L. A. I., byråchef.

Lokal och tel.: Arbetsmarknadskommissionen.

Direktiven för utredningen framgå av statsrådet Mossbergs anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Efter att ha erinrat om förhållandena i samband med tillsättandet av den nuvarande arbetsmarknadskommissionen och denna kommissionens viktigaste arbetsuppgifter m. m., anförde statsrådet bland annat följande:

Efter krigets slut och inför den pågående återgången till fredsförhållanden, synes det mig nödvändigt att till förnyad omprövning ta upp hithörande spörsmål. Det förefaller mig vara uppenbart att det allt framgent kommer att finnas behov av ett centralt, statligt organ för handläggning av de frågor, som avse samhällets arbetsmarknadspolitiska åtgöranden. För förverkligandet av en så hög och jämn sysselsättning som möjligt komma otvivelaktigt åtgärder från samhällets sida av arbetsmarknadspolitisk natur att bli erforderliga. Näringslivets egna ansträngningar i detta syfte torde sålunda kräva det allmännas medverkan i fråga om i första hand en effektiviserad yrkesrådgivning och arbetsförmedling samt industrins lokalisering.

I S: 36 En till följd av befolkningsutvecklingen vikande tillgång på arbetskraft gör det vid en hög sysselsättningsnivå angeläget att särskild uppmärksamhet från samhällets sida ägnas åt sådana åtgärder, som kunna bidra till en så rationell sysselsättning som möjligt av den arbetsföra befolkningen.

Strävandena att åstadkomma ett effektivt nyttjande av våra produktiva resurser utesluta icke risken för perioder av arbetslöshet av mera allmän karaktär eller begränsad till vissa orter eller branscher. Även under sådana förhållanden krävas åtgärder från samhällets sida, exempelvis för att överföra den friställda arbetskraften till områden med brist på sådan eller för igångsättandet av arbeten i sysselsättningsfrämjande syfte. Jämväl för en kontinuerlig översyn och utbyggnad av den beredskap mot arbetslöshet i form av en omfattande investeringsreserv, som upprättats under senare år, torde erfordras ett centralt organ. I förut nämnda och liknande lägen på arbetsmarknaden torde uppkomma behov av skilda, varandra kompletterande åtgärder, som i fråga om den centrala planläggningen och verkställigheten icke utan olägenheter torde kunna fördelas på olika organ. Erfarenheterna av det nu praktiserande provisoriska systemet synas mig styrka ett sådant antagande.

Frågan om inrättandet av ett permanent, centralt organ för arbetsmarknadsfrågor bör av här anförda skäl göras till föremål för en utredning av särskilda sakkunniga.

Utredningen bör klarlägga, vilka uppgifter som lämpligast kunna uppdragas åt ett sådant organ för att erforderliga krav på organisatorisk och administrativ samordning i olika avseenden skola kunna tillgodoses. Med hänsyn till de från tid till annan ytterst skiftande förhållandena på arbetsmarknaden, som ytterst måste komma att bestämma omfattningen och utformningen av ett sådant centralt organs verksamhet, bör särskild uppmärksamhet ägnas åt frågan hur rimliga anspråk på organisationens elasticitet skola kunna låta sig förena med kravet på nödig stadga och kontinuitet i fråga om verksamhetens bedrivande. Utredningen bör jämväl pröva hur med hänsyn till verksamhetens art erforderlig självständighet i fråga om vissa avgöranden skall kunna tillförsäkras ett sådant organ utan att dess ställning i alltför hög grad avviker från vad som är brukligt inom svensk statsförvaltning.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under januari 1947.

37. 1946 års kommunallagskommitté.

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 mars 1946 för verkställande av översyn av den kommunala lagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 1 april 1946):

Fast, J. E. G., möbelsnickare, led. av II kamm., *ordförande*;

Herlitz, N., professor, led. av I kamm.;

Holmberg, H., redaktör, led. av II kamm.;

Larsson, S., förbundsdirektör;

Larsson, Y., fil. d:r, led. av II kamm.;
 Pettersson, J. W., hemmansägare, led. av II kamm.;
 Sjödahl, E., lektor, led. av I kamm.;
 Thun, F. W., poststationsföreståndare, led. av I kamm.;
 Åkesson, N. O., landssekreterare.

Sekreterare:

Ekblom, S., hovrättsassessor.

Lokal: Rosenbad 2; tel.: Kanslihuset 656.

Direktiven för kommitténs arbete framgå av statsrådet Mossbergs anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande. Statsrådet yttrade därvid bland annat följande:

Under senare år har riksdagen vid upprepade tillfällen framfört önskemål om översyn i olika avseenden av kommunallagarna samt om framläggande för riksdagen av de förslag, vartill dessa utredningar kunde föranleda. Jämväl från en del andra håll ha hos Kungl. Maj:t påkallats vissa jämkningar i kommunallagstiftningen.

Beträffande riksdagens framställningar må i första hand nämnas, att riksdagen i skrivelse den 13 april 1944, nr 181, anhållit om en skyndsamt utredning, huruvida och i vad mån nu gällande bestämmelser i kommunallagarna om kvalificerad majoritet för vissa beslut böra så ändras att den kommunala förvaltningen erhåller större rörelsefrihet. I det till stöd för framställningen åberopade utskottsutlåtandet (konstitutionsutskottets utl. nr 13) framhålles att bestämmelserna om att vissa kommunala beslut för sin giltighet fordra två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster i många fall verkat hindrande då det gällt att tillgodose olika kommunala behov. Så hade bland annat varit fallet, då kommunerna haft att genom jordförvärv lösa trängande bostadsfrågor eller att genom upplåning anskaffa medel för att finansiera framdragande av vatten och avloppsledningar. Även för egen del finner jag tiden nu vara inne för en revision av dessa bestämmelser. När jag alltså förordar en utredning i ämnet, vill jag emellertid understryka, att jag, lika litet som utskottet, kunnat taga ställning till frågan om kraven på kvalificerad majoritet böra borttagas eller uppmjukas i *samtliga* de i kommunallagarna för närvarande angivna fallen. Det får bliva den kommande utredningens uppgift att upptaga denna fråga till allsidig undersökning.

I detta sammanhang bör bemärkas att den kommunala verksamheten enligt gällande lagstiftning är begränsad till gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter. Överståthållarämbetet har i framställning till Kungl. Maj:t den 5 augusti 1944 framhållit, att den gränsdragning i fråga om de kommunala representationernas beslutanderätt, som det ankommit på rättspraxis att verkställa, städse skett jämförelsevis snävt. Detta kunde ha varit naturligt under äldre tider, när de kommunala uppgifterna varit föga omfattande och då samhällsutvecklingen ännu icke ställt så många skilda och nya anspråk på det allmänna som nu vore fallet. Något behov hade då knappast förelegat för kommunerna att kunna utsträcka sin beslutanderätt till nya, i de kommunala författningarna ej särskilt angivna frågor. Numera

I S: 37 finge emellertid läget enligt överståthållarämbetets mening anses var ett annat. Det moderna samhällslivet nödvändiggjorde ett ingripande på allt flera områden för tillgodoseende av kommunmedlemmarnas olika intressen. Efter att ha anfört ett antal exempel från rättspraxis, där enligt överståthållarämbetets mening gränsdragningen i fråga om de kommunala representationernas beslutanderätt vore alltför snäv, har överståthållarämbetet hemställt att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande att låta utarbeta och för riksdagen framlägga förslag till sådan ändring av lagen om kommunalstyrelse i Stockholm, att kommunalrepresentationen därstädes tillerkändes en mot tidsutvecklingen svarande vidgad beslutanderätt. Frågan om en utvidgning av kommunernas befogenheter har uppmärksammats jämväl av kommunindelningskommittén, som i sitt betänkande med förslag till riktlinjer för en revision av rikets indelning i borgerliga primärkommuner (SOU 1945: 38) understrukt, att en restriktiv tolkning av begreppet »gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter» icke sällan hindrade en tidsenlig utveckling av den kommunala verksamheten. Kommittén förordade fördenskull lagändring i syfte att revidera tidigare praxis på området. Riksdagen har vidare flera gånger gjort framställningar, berörande kommuns rätt att bevilja anslag för vissa speciella ändamål. Sålunda har 1942 års riksdag avlåtit en skrivelse (nr 233) beträffande frågan om rätt för kommun att anvisa medel till hemvärnets verksamhet. Förslag till lag, innebärande dylik rätt, har sedermera framlagts av 1945 års hemvärnskommitté i skrivelse till Kungl. Maj:t den 25 juli 1945, varöver genom remiss yttranden inhämtats från åtskilliga myndigheter. Spörsmålet om rätt för kommun att anslå medel för underlättande av studier har upptagits i ett par riksdagsskrivelser; nämnda fråga har genom Kungl. Maj:ts beslut den 31 juli 1945 gjorts till föremål för utredning genom en särskild tillkallad utredningsman.

I och för sig synes det vara ändamålsenligt att, såsom är fallet enligt gällande kommunallagar, överlåta åt rättspraxis att närmare bestämma den konkreta omfattningen av kommunernas verksamhetsfält. De i skilda sammanhang framkomna önskemålen om åtgärder för att vidga den av praxis satta gränsen för kommunernas beslutanderätt ge emellertid anledning ifrågasätta, huruvida den nuvarande gränsdragningen tar skälig hänsyn till att den samhälleliga verksamheten kommit att ompänna allt fler områden. Det synes mig därför angeläget att en utredning verkställes om behovet av att utvidga den kommunala beslutanderätten.

I detta sammanhang torde även frågan om rätten att överklaga kommunal myndighets beslut böra uppmärksammas. Skäl kunna anföras för en utvidgning av besvärsrätten i vissa fall. Nämnas må i detta hänseende, att socialstyrelsen i yttrande den 7 februari 1945, avgivet i anledning av framställningar av tjänstemännens centralorganisation och Sveriges allmänna organist- och kantorsförening angående förhandlingsrätten för kommunala tjänstemän m. m., bl. a. hemställt om sådana lagstiftningsåtgärder, att för-

ening, som äger förhandlingsrätt enligt lagen om förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän, tillerkännes rätt att anföra besvär över beslut, som fattats av kommunalmyndighet utan iakttagande av de i nämnda lag givna bestämmelserna. Denna fråga torde böra beaktas vid den förutberörda utredningen. **I S: 37**

Utredningen synes även böra avse vissa andra frågor som uppmärksammas av riksdagen. Riksdagen har sålunda gjort framställningar angående ändrade bestämmelser om ersättning till kommunala förtroendemän samt om utseende av suppleanter för dem. I det utskottsutlåtande (konstitutionsutskottets utl. nr 16/1945) som ligger till grund för framställningen om ersättningsreglerna (riksdagens skrivelse nr 278/1945) påpekas bl. a. att de nuvarande bestämmelserna av skilda anledningar — bl. a. genom penningvärdets fall — icke längre kunna anses tillfyllest. Jag delar riksdagens mening, att ersättningsreglerna böra överses. Utredning torde likaså böra ske i anledning av riksdagens skrivelse den 18 mars 1944, nr 96, rörande lämpligheten av att i kommunallagarna införa sådana bestämmelser, att vid val av stads-, kommunal-, municipal- och kyrkofullmäktige även suppleanter måtte utses för att inträda såväl vid ledamots avgång som vid hinder för honom att bevista sammanträde. Anmärkas må att riksdagen i en tidigare skrivelse — av den 5 mars 1938, nr 83 — begärt utredning och förslag till bestämmelser av innehåll, att i stad, som utgör egen förstakammarvalkrets, vid val av stadsfullmäktige tillika skola utses suppleanter för dessa med uppgift att vid förfall för stadsfullmäktig deltaga i val av ledamöter till första kammaren. Denna specialfråga skulle tydligen erhålla sin lösning om suppleantsystem infördes i enlighet med yrkandet i skrivelsen 96/1944. Slutligen har riksdagen i skrivelse den 11 mars 1944, nr 81, hemställt om utredning och förslag till sådana ändringar eller tillägg i gällande lagar och författningar, att suppleanterna skola underrättas om sammanträden med kommunala nämnder och styrelser, vid vilka de äga närvara. I fråga om den närmare motiveringen till dessa framställningar torde jag få hänvisa till respektive riksdags skrivelser och utskottsutlåtanden (konstitutionsutskottets utlåtanden nr 8/1944, 4/1938 resp. 5/1944). Vad beträffar ersättnings- och suppleantfrågorna är att märka, att icke endast föreskrifterna i kommunallagarna utan även motsvarande bestämmelser i en del andra författningar torde böra överses.

Vidare har riksdagen flera gånger, senast år 1937 (skrivelse nr 266), begärt utredning angående den kommunala revisionen. En mera fackmässig och effektiv revision har väl i viss utsträckning under senare tid ernåtts på frivillighetens väg genom samarbete mellan kommunerna och deras sammanslutningar. Frågan bör emellertid uppmärksammas vid utredningen. Bestämmelserna om centraliserad medelsförvaltning kunna även behöva överses.

Vid utredningsarbetet torde också en del andra spörsmål rörande kommunallagstiftningen böra upptagas. Därest kommunindelningskommitténs förslag leder till en revision av rikets kommunala indelning, torde detta aktualisera flera ändringar i den kommande lagstiftningen. Sålunda kan ifråga-

I S: 37 sättas om icke, därest fullmäktigeinstitutionen blir obligatorisk för de borgerliga primärkommunerna på landet, bestämmelserna om kommunalstämma skulle kunna utmönstras ur kommunalförfattningarna. Även bestämmelserna om allmän rådstuga torde behöva omprövas.

Vad särskilt angår kommunallagstiftningen för städerna må erinras om att riksdagen i skrivelse den 22 juni 1943, nr 351, hemställt om utredning av frågan huruvida de av magistratens funktioner som avses i lagen om kommunalstyrelse i stad kunna upphöra eller överflyttas å andra organ. I den motion, som gav anledning till riksdagens skrivelse, åsyftades en slutgiltig utredning om magistrats skiljande från rådhusrätt i anseende till magistratens såväl kommunala som statliga funktioner. Sammansatta konstitutions- och första lagutskottet framhöll i det utlåtande, som låg till grund för riksdagens skrivelse, att den föreslagna utredningen i och för sig vore önskvärd men att det för närvarande icke syntes kunna ifrågakomma att igångsätta en utredning av så vidlyftig omfattning. Utskottet fann sig däremot kunna förorda en anhållan om en mera begränsad utredning, nämligen rörande avveckling av magistratens befattning med i kommunallag föreskrivna uppgifter jämte därmed sammanhängande ämnen. Ehuru vissa olägenheter äro förbundna med en dylik begränsad revision av magistratsinstitutionen, synes det angeläget, att i samband med en allmän utredning rörande den kommunala lagstiftningen jämväl undersökes i vad mån det av riksdagen framställda önskemålet låter sig realisera.

Vid utredningen torde slutligen även andra frågor, som beröra kommunallagstiftningen utan att likväl angå grunderna för denna, böra prövas i den mån så befinnes påkallat. Jämväl i mera formellt avseende synes viss överarbetning av kommunallagarna önskvärd; bl. a. bör undersökas om icke de nuvarande kommunallagarna för städerna respektive landsbygden skulle kunna sammanföras till en gemensam lag för de borgerliga primärkommunerna samt om icke lagen om kommunal fondbildning bör inarbetas i kommunallagarna. Utredningen kommer med hänsyn till de sålunda angivna uppgifterna i viss mån att innebära en allmän översyn av den kommunala lagstiftningen.

Utredningsarbetet synes böra bedrivas så att frågor som äro av mera brådskande natur i första hand upptagas. I detta hänseende synes det särskilt angeläget att spörsmålen om ändring av bestämmelserna i kommunallagarna om kvalificerad majoritet för vissa beslut och om utvidgning av kommunernas beslutanderätt snarast möjligt bli belysta. Förslag i dessa ämnen torde böra framläggas utan att resultatet av utredningen i övrigt avvaktas. I den mån så befinnes erforderligt böra de sakkunniga söka kontakt med 1944 års kommitté för kommunal samverkan.

Kommittén har under tiden den 14 maj—den 30 november 1946 sammanträtt 13 dagar.

Arbetet har främst inriktats på spörsmålen om ändring av kommunallagarnas bestämmelser angående kvalificerad majoritet för vissa beslut och

om utvidgning av kommuns beslutanderätt. Kommittén avser att framlägga I S: 38 betänkande med förslag i dessa hänseenden under första kvartalet 1947.

38. Sakkunniga för översyn av folktandvårdsorganisationen.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1946 för att verkställa utredning angående översyn av folktandvårdsorganisationen (se Post- och Inrikes tidn. den 29 april 1946):

Andersson, J. Elon, chefredaktör, led. av I kamm., *ordförande*;

Berling, E. B., målarmästare, led. av I kamm.;

Beijbom, G. O. L., landstingsdirektör;

Maunsbach, A. B., byrådirektör;

Osvald, O., chefstandläkare.

Experter:

Holmer, U., tandvårdsinspektör;

Oldmark, I., leg. tandläkare;

Englund, Å., amanuens.

Sekreterare:

Ahlberg, T. V. A., förste amanuens.

Lokal och tel.: Medicinalstyrelsen.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande. Departementschefen anförde därvid bland annat:

Då beslutet om anordnande av en folktandvårdorganisation fattades av 1938 års riksdag, räknade man med att organisationen skulle vara fullt utbyggd senast inom 10 år. Olika omständigheter, däribland bristen på tandläkare som varit villiga att söka anställning inom folktandvården, ha medfört, att det uppgjorda tidsschemat icke kunnat hållas. Det har emellertid redan med den omfattning, som folktandvården hittills erhållit, visat sig, att vissa organisatoriska brister vidlåda densamma och att de i ämnet gällande bestämmelserna icke äro fullt tillfredsställande. Detta förhållande är förklarligt med hänsyn till att man vid 1938 års beslut icke hade någon nämnvärd praktisk erfarenhet att bygga på vare sig inom eller utom riket. I rådande situation är det emellertid särskilt angeläget, att organisationen ernår all den effektivitet, som under de givna förutsättningarna är möjlig. Konstaterade bristfälligheter böra därför snarast avhjälpas och utvägar i övrigt sökas för vinnande av ökade arbetsresultat. Härmed skulle ock organisationens utbyggande till avsedd kapacitet underlättas och folktandvården kunna tillföras vissa organisatoriska vinster av bestående värde. Jag anser förden skull, att en allmän översyn av organisationen nu bör komma till stånd.

Utredningen har intill den 1 december 1946 hållit 9 sammanträden, varjämte överläggningar mellan ordföranden och enskilda ledamöter samt sekreteraren ägt rum.

Enquêter ha utsänts till ett stort antal anstalter rörande anordnande av s. k. anstaltstandvård och till länsstyrelserna rörande omfattningen av tandvård

I S: 38 inom folktandvårdens ram åt obemedlade och mindre bemedlade. Bearbetning av de inkomna svaren pågår.

Utredningsarbetet beräknas kunna slutföras under senare delen av år 1947.

39. *Ortoped- och vanförevårdssakkunniga.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1946 med uppdrag att verkställa utredning av ortoped- och vanförevårdens organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 6 maj 1946):

Johansson, S., professor, *ordförande*;

Bergensfeldt, E. M., lasarettsläkare;

Brännberg, C. M., direktör;

von Rosen, S., överläkare, docent;

Söderqvist, C., byrådirektör;

Thott, A., major (fr. o. m. den 4 november 1946);

Montan, K., sekreterare, tillika *sekreterare*.

Lokal: Jutas backe 1; tel. 21 38 73.

I anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av förenämnda bemyndigande anförde departementschefen bland annat, att ortopediens ställning och uppgifter inom sjukvården aktualiserats från olika utgångspunkter samt krävde en snar och allsidig utredning under beaktande av dess samband med skilda sidor av samhällets sjukvårdande och sociala verksamhet. I sammanhang härmed borde frågan om vanförevårdens organisation i dess helhet tagas under omprövning, helst som betydande utvidgningsplaner torde föreligga vid samtliga vanföreanstalter. I den mån speciella frågor, såsom t. ex. barnförlamningsfallens eftervård, funnes kunna lösas för sig, borde givetvis hinder icke möta att göra dessa till föremål för särskilda förslag.

De sakkunniga ha under år 1946 hållit 4 sammanträden. En studieresa har företagits.

Utredningsarbetet har till en början inriktats på frågan om barnförlamningsfallens nuvarande vårdmöjligheter. I samband härmed ha gjorts en rad enquêter.

De sakkunniga ha vidare fortsatt en av Sveriges läkarförbund påbörjad utredning angående lämpliga förläggningsorter av nya ortopediska kliniker m. m. I anledning härav ha vissa uppgifter infordrats.

I samband med utredning om vanföreanstalternas organisation har en särskild delegation inom kommittén påbörjat en undersökning av elevmaterialets vid vanföreanstalternas yrkesskolor sammansättning.

40. *1946 års hjälp- och särklasslärarytredning.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 maj 1946 för att inom departementet biträda med utredning rörande organisationen av utbildningen av lärare för sinnesslö- och hjälpklassundervisningen (se Post- och Inrikes tidn. den 27 maj 1946):

Isaacsson, A. J., rektor, *ordförande*;
Annell, Anna-Lisa, inspektör för sinnesslövrården;
Jungner, Ragnhild, inspektör för sinnesslöundervisningen;
Sjödén, O. B., chef och läkare för Lövstahemmet;
Sjöström-Bengtsson, Anna, lärarinna, led. av I kamm.

Sekreterare:

Borelius, Astrid, förste amanuens i skolöverstyrelsen.

Tel.: 55 04 36 (sekreteraren).

Direktiven för utredningens arbete framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelande av ovan nämnda bemyndigande. Departementschefen anförde därvid i huvudsak följande:

Då det ökade behov av lärare i kunskapsämnen vid sinnesslöskolorna, som den nya lagen om undervisning och vård av bildbara sinnesslöa beräknas medföra, icke kan tillgodoses inom ramen för nuvarande utbildningsorganisation, bör frågan om en utökning av utbildningsresurserna på detta område utredas. I samband därmed bör prövas lämpligheten av att denna lärarutbildning helt övertages av staten. Då sinnesslöundervisningen äger nära samband med undervisningen av barn å hjälpklassstadiet, bör det vidare undersökas i vad mån utbildningen av lärare för sinnesslöundervisningen och för hjälpklassundervisningen lämpligen kan kombineras. I detta sammanhang bör även uppmärksammas, huruvida utbildningen av lärare för sinnesslöundervisningen skulle kunna omläggas så att den, i likhet med viss annan lärarutbildning, får karaktär av specialutbildning på grundval av tidigare avlagd examen för undervisning av normala barn, närmast småskollärorexamen. Övervägas bör också, huruvida för lärarinnorna i kvinnlig slöjd böra beredas särskilda utbildningsmöjligheter, som göra dem skickade för det speciella arbetet bland de sinnesslöa.

Vid utredningen måste givetvis även undersökas, huruvida undervisningen alltjämt bör vara förlagd till Slagsta eller om den, helt eller delvis, bör förläggas till annan eller andra orter. Det skulle sålunda kunna tänkas vara förmånligt, att den teoretiska delen av lärarutbildningen för sinnesslöundervisningen förlades till Stockholm, medan utbildningens praktiska del kunde ske vid Slagsta och eventuellt därjämte vid en eller flera andra sinnesslöanstalter.

Utredningen har intill den 1 december 1946 sammanträtt in pleno 9 dagar, varjämte ordföranden vid några tillfällen haft överläggningar med enskilda kommittéledamöter. Utredningen har i studiesyfte besökt ett antal sinnesslöanstalter inom landet. Tre ledamöter ha vidare företagit en studieresa till Schweiz.

På utredningens initiativ har anvisats anslag till anordnande under vårterminen 1947 av en provisorisk utbildningskurs för sinnesslölärare.

Under året har införskaffats visst utredningsmaterial från skolor och lärare. Bearbetning av materialet pågår.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 juni 1946 med uppdrag att verkställa revision av gällande föreskrifter om polisens allmänna tjänstefunktioner och sättet för deras fullgörande, främst i vad avser polisens förhållande till allmänheten (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juni 1946):

Lindell, I. A., t. f. statssekreterare, *ordförande*;

Andersson, E. R., poliskonstapel;

Fontell, E., polismästare;

Olofsson, Å. W., redaktör, led. av II kamm.;

Thulin, G. Å. L., statspolisintendent.

Expert och sekreterare:

Sjöholm, B. E., landsfogde.

Lokal och tel.: Kanslihuset.

Direktiven för utredningen framgå av statsrådet Mossbergs anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. I anförandet framhölls bland annat:

I ett demokratiskt samhälle vore det av fundamental betydelse, att polisens och allmänhetens inställning gentemot varandra baserades på ömsesidigt förtroende. På polisen ankomme den svåra och grannliga uppgiften att tillse att ordning och säkerhet upprätthålles samt att lagar och författningar efterlevas. Härvid vore det synnerligen viktigt att polisens oväld icke sattes i tvivelsmål av den enskilde medborgaren. Det vore vidare nödvändigt att polismannen, för att kunna tillvinna sig allmänhetens förtroende, själv kände sig som en del av det demokratiska samhälle, vilket till de övriga medborgarnas bästa utrustat honom med de befogenheter som han hade att utöva å samtligas vägnar. Ett enda misstag från polismannens sida i dessa hänseenden kunde för ett stort antal människor bli bestämmande för deras allmänna inställning under lång tid framåt till polisverksamheten överhuvud.

Grundläggande regler rörande polisens allmänna verksamhet återfunnes i polislagen och polisreglementet. De bestämmelser som här närmast åsyftades inginge emellertid i den av chefen för socialdepartementet den 12 december 1925 jämlikt 15 § polisreglementet fastställda normalinstruktionen för polispersonal. Denna instruktion, som vore avsedd att tjäna till ledning vid utarbetande och fastställande av instruktioner för polispersonalen i de olika polisdistrikten, innehölle nämligen bland annat allmänna regler för hur den enskilde polismannen under sin tjänstgöring skulle förhålla sig gentemot allmänheten. Dessa regler hade merendels i oförändrat skick influtit i de av länsstyrelserna för de särskilda polisdistrikten fastställda lokala polisinstruktionerna.

I skilda sammanhang hade från olika håll framförts önskemål om att normalinstruktionen måtte omarbetas. För egen del hyste statsrådet också den uppfattningen att instruktionen, främst med hänsyn till vad han tidigare anfört om sin allmänna syn på polispersonalens förhållande till allmänheten,

vore otidsenlig samt att det sätt, varpå bestämmelserna rörande polistjänsten och dess fullgörande, särskilt rapporteringsskyldigheten utformats, gåve anledning till onödiga friktioner mellan ordningsmakten och medborgarna. Statsrådet ville därför förorda, att utredning snarast möjligt verkställdes i avsikt att revidera instruktionen i förevarande avseenden.

Utredningens huvudsyfte borde vara dels att klargöra och fastställa polisens allmänna uppgifter och befogenheter dels att, med beaktande av polismannens ställning såsom en allmänhetens förtroendemän, utforma erforderliga direktiv och vägledande anvisningar angående sättet för polistjänstens fullgörande. Vid utredningen borde särskilt tillses att sådana föreskrifter utrensades ur instruktionen som bunde den enskilde polismannen i hans tjänsteövning på ett sätt, som försvårade ett otvunget och naturligt uppträdande gentemot allmänheten. Polismannen borde erhålla visst utrymme att handla självständigt på grund av eget övertägande om vad skäligheten bjöde. Bland de olika spörsmål som påkallade uppmärksamhet i detta sammanhang vore särskilt polisens hjälpande och förebyggande verksamhet. Denna borde i instruktionen givas en väsentligt mera framträdande plats än vad nu vore fallet. Vad särskilt ordningspolisen beträffade syntes dennas verksamhet böra mera än vad för närvarande i allmänhet torde vara fallet inriktas på att genom upplysningar och råd söka förekomma överträdelser av olika slag. En fråga som i detta sammanhang anmälde sig vore i vilken omfattning polismännen borde vara skyldiga att rapportera iakttagna förseelser. För närvarande föreläge i regel ovillkorlig rapporteringsskyldighet för polismannen. Fullgörandet av denna skyldighet uppfattades ej sällan av allmänheten som kitslighet eller överdrivet tjänstenit och anordningen vore uppenbarligen icke ägnad vare sig att öka arbetsglädjen hos polismannen eller att stärka samhörigheten mellan honom och allmänheten. Möjlighet syntes därför böra införas för polispersonalen att låta bagatellartade trafik- och andra ordningsförseelser bero vid en erinran eller varning. Vid utformande av regler rörande rapporteringsskyldigheten torde jämväl böra beaktas den möjligheten att eftergiva åtal vid smärre ordningsförseelser o. d., som enligt den nya rättegångsbalken komme att stå åklagarmyndigheterna till buds.

Då en reglering av hithörande spörsmål helst borde göras enhetlig och gälla alla polismän, oavsett deras stationeringsorter, borde undersökas om icke ifrågavarande instruktionsbestämmelser kunde givas i en av Kungl. Maj:t utfärdad, för hela riket gällande instruktion för polispersonalen. En reglering i denna form skulle vara värdefull icke blott för de enskilda polismännen utan också för allmänheten. Den kännedom allmänheten på så sätt kunde erhålla om polisens åligganden och befogenheter komme säkerligen att i sin mån bidra till att utjämna onödiga spänningsförhållanden mellan ordningsmakten och allmänheten.

Utredningens uppdrag har genom Kungl. Maj:ts beslut den 23 november 1946 utvidgats till att omfatta jämväl frågan om ökat personalinflytande rörande polisväsendet.

I S: 41 Utredningen har intill den 1 december 1946 hållit 7 sammanträden, varvid huvudsakligen behandlats vissa med en ny allmän polisinstruktion sammanhängande spörsmål. Därjämte ha vissa ledamöter av utredningen företagit studieresor till respektive England, Danmark och Amerikas förenta stater.

Utredningsarbetet beräknas bliva slutfört under första hälften av år 1947.

42. 1946 års läkemedelsutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 juni 1946 för att verkställa utredning angående apoteksväsendet, droghandeln och läkemedelsindustrien och framlägga därav föranledda förslag (se Post- och Inrikes tidn. den 25 juni 1946):

Lindberg, E. H., landshövding, *ordförande*;

Ahlgren, J. G., professor;

Andersson, B. E. W., apotekare;

Edberg, R. F., chefredaktör;

Gunnars, E., direktör;

Ljungdahl, M. J. J., professor, överläkare.

Sekreterare:

Rooth, J. H., föredragande i regeringsrätten.

Lokal: Stallgatan 3; tel.: 20 22 84 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen framgå av statsrådet Mossbergs anförande vid meddelande av ovannämnda bemyndigande. Statsrådet anförde därvid bland annat följande:

Beredningen av och handeln med läkemedel har av ålder varit föremål för statlig tillsyn och kontroll. Apoteksväsendet är koncessionerat och för bedrivandet av apoteksrörelse gälla stränga bestämmelser, avsedda att tillgodose det allmännas intresse av en betryggande ordning för läkemedelsförsäljningen. Genom särskilda prisföreskrifter har man sökt förhindra, att läkemedelshandeln otillbörligt utnyttjas i enskilt förvärvsintresse; de särskilda apotekens nettoavkastning är dessutom beskuren till förmån för ändamål, som äro gemensamma för apoteksväsendet i dess helhet. Apoteksväsendet har härigenom erhållit prägeln av ett privatägt kollektivt monopol under statlig kontroll och tillsyn.

Ehuru samhället sålunda utövar ett avsevärt inflytande på apoteksnäringen, har prisnivån å läkemedlen ofta befunnits otillfredsställande hög. Under diskussionen om läkemedlens förbilligande bör emellertid icke endast apoteksväsendet uppmärksammas. I våra dagar är nämligen läkemedelsförsörjningen och prissättningen på läkemedlen i hög grad beroende även av grosshandeln med droger och läkemedel samt av läkemedelsindustrien. Medan tidigare såväl anskaffningen av råvarorna som tillverkningen och försäljningen av läkemedlen uteslutande handhades av apoteken, har genom den kommersiella och industriella utvecklingen de särskilda funktionerna inom läkemedelsförsörjningen kommit att fördelas på olika händer. Tillverkningen av läkemedel sker numera i betydande omfattning vid särskilda läkemedelsfabriker, och en om-

fångsrik grosshandel med för läkemedelstillverkningen behövliga råvaror samt färdigberedda läkemedel har vuxit fram. Apoteken ha genom denna utveckling kommit att alltmera intaga ställningen av distributionsföretag. För närvarande torde drygt hälften av apotekens totala avsättning utgöras av fabriksstillverkade specialiteter och av lösviktspreparat, som framställas utanför apoteksväsendets ram.

Genom att droghandeln brutits ut ur apoteksväsendet och läkemedelsindustrien vuxit upp utanför detsamma ha dessa led i läkemedelsförsörjningen i stort sett fallit utanför apotekskontrollen från samhällets sida. Under det att de belopp, till vilka apoteken högst må upptaga sina tillverkningskostnader och sin handelsvinst, reglerats genom allmänna taxor, äro sålunda engrospriserna — utgångspunkten för apotekens prissättning — icke tillgängliga för offentlig kontroll och granskning. Detta har i sin tur medfört, att den statliga kontroll, som utövas över prissättningen å läkemedlen, i viss utsträckning kommit att bliva mera skenbar än verklig. Avsaknaden av en planmässig reglering på läkemedelsindustriens och droghandelns områden är vidare ägnad att leda till att organisationsformerna, sedda som en helhet, icke bliva de mest ändamålsenliga.

1944 års riksdag har anhållit om utredning av möjligheterna att förbilliga läkemedlen och att därvid frågan om ett helt eller delvis förstatligande av läkemedelsindustrien, droghandeln och apoteksväsendet i syfte att åstadkomma en rationellare och ändamålsenligare organisation måtte uppmärksammas. Av vad jag redan anfört framgår, att en dylik utredning lämpligen bör erhålla formen av en allmän översyn av läkemedelsförsörjningen, därvid dess olika led böra ses i sammanhang med varandra. Vid utredningen bör en rationell plan för läkemedelsförsörjningen och de organisatoriska formerna därför utarbetas. Möjligheterna till ytterligare ökad industriell tillverkning av läkemedlen böra undersökas. Syftet bör vara att få fram billigare läkemedel utan att säkerhets- och kvalitetssynpunkterna eftersättas samt att bereda allmänheten snabb och bekväm tillgång till behövliga läkemedel. Angelägenheten även för statens egen räkning av att läkemedlen förbilligas framträder med skärpa i belysningen av framlagda förslag, enligt vilka staten skulle påtaga sig en avsevärd del av läkemedelskostnaderna för landets befolkning.

Från de synpunkter jag nu utvecklats bör sålunda grosshandeln med läkemedel, dess prissättning och affärsförhållanden i övrigt göras till föremål för en ingående utredning. Om det härvid skulle visa sig att grosshandeln behöver omläggas enligt riktlinjer, som uppdragits vid tidigare utredningar i ämnet, bör utredningen upptaga dessa linjer till förnyad prövning.

Läkemedelsindustriens produktionsförhållanden, prissättning och affärsförhållanden i övrigt böra även ingående granskas. Med den dominerande roll, som de fabriksframställda läkemedlen intaga i läkemedelsförsörjningen, är en kännedom om de förhållanden och villkor under vilka de framställas och prissättas av grundläggande betydelse. Skulle det visa sig att en effektiv

I S: 42 kontroll över läkemedelsindustriens tillverkning och prissättning samt dess planmässiga inordnande i läkemedelsförsörjningen kan vinnas endast genom ett statligt övertagande av denna industri, böra också denna fråga och dess konsekvenser utredas.

Utredningen bör vidare upptaga frågan om en rationell organisation av apoteksväsendet. Därvid bör undersökas om icke vissa läkemedel, som nu tillverkas på det apotek, där de försäljas, och icke lämpligen böra tillverkas inom industrien, med fördel skulle kunna beredas antingen vid ett för hela riket gemensamt laboratorium eller å ett mindre antal därför lämpade apotek (distriktsapotek). Härigenom skulle apoteken komma att i viss mån differentieras, varjämte en del apotek skulle kunna ersättas av filialapotek, läkemedelsförråd eller någon annan lämplig form av inrättning för läkemedelsdistribution. Möjligheten att i de stora städerna i ökad utsträckning förlägga försäljningsställena från de med höga hyror belastade lokalerna i affärscentra till bostadsområdena bör undersökas. Frågan om ett helt förstatligande av apoteken bör ingående prövas och skälen för och emot redovisas.

Gällande grunder för beräkning av läkemedlens utförsäljningspris måste i samband med utredningsarbetet göras till föremål för revision. I samband härmed böra föreskrifterna angående handeln med farmaceutiska specialiteter överses. I sistnämnda avseende har medicinalstyrelsen med skrivelse den 15 juni 1944 övrlämnat ett förslag till nya föreskrifter, vilket synes böra tagas under omprövning vid förevarande utredning.

Vid utredningsarbetet torde jämväl böra beaktas de åtgärder, som kunna finnas påkallade i fråga om importen av läkemedel. Jämväl spørsmålet om lagerhållning i beredskapssyfte bör uppmärksammas.

Av vikt är att förutsättningarna för ett upprätthållande och stärkande av apotekspersonalens kunnighet och skicklighet icke försvagas genom de ändrade organisationsformerna. De problem, som i samband med en omorganisation kunna uppstå för den nu i läkemedelsväsendet sysselsatta personalen, böra noga beaktas.

Utredningen har intill den 1 december 1946 hållit 4 sammanträden in pleno för principdiskussioner samt beslut om riktlinjer för utredningsarbetet. Mellan sammanträdena ha dessutom åtskilliga överläggningar ägt rum mellan ordföranden och enskilda ledamöter samt sekreteraren. I studiesyfte ha besök avlagts vid bland annat militärapoteket och vissa läkemedelsfabriker.

43. 1946 års statsbidragssakkunniga för hälso- och sjukvården.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 juni 1946 för att verkställa översyn av grunderna och villkoren för statens bidrag till hälso- och sjukvården (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juli 1946):

Wahlbäck, J. M., underståthållare, *ordförande*;

Björkquist, E. G. A., byråchef;

Dahlgren, I. J. G., sekreterare;

Hansson, N. H., sjukhusdirektör;

Viklund, K. G., landstingsdirektör, led. av II kamm.

Sekreterare:

Radhe, S. A., borgarrådssekreterare.

Lokal och tel.: Överståthållarämbetet.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande. Departementschefen anförde därvid bland annat:

Svenska landstingsförbundets styrelse har gjort framställning om en översyn och omläggning av grunderna för statsbidrag till landstingens hälso- och sjukvårdande verksamhet i syfte att ernå enklare och rationellare bidragsgrunder. Liknande synpunkter hava också framkommit från andra håll.

Det nuvarande statsbidragssystemet, som från början tagit sikte på att befrämja ett fåtal vårdgrenar beträffande vilka ett betydande riksintresse förelåg, har efter hand som systemet utvidgats till att omfatta nya vårdgrenar blivit alltmera osmidigt och administrativt tungrott. Systemet lämnar även sakligt sett rum för erinringar. Då förslag tillika föreligger, vilkas förverkligande skulle ytterligare komplicera systemet, synes mig en allmän omprövning av systemet icke längre böra uppskjutas.

Vid utredningen, som bör vara förutsättningslös, torde bland annat ett av landstingsförbundet framfört uppslag till generellt driftbidrag per vård dag allvarligt böra övervägas. Uppmärksamhet bör ägnas sambandet mellan statsbidragsfrågan och spørsmålet om statens medverkan vid pensionering av vissa personalgrupper. I detta avseende bör samråd ske med 1944 års pensionsutredning.

Övervägas må ock i vad mån särskilda åtgärder äro befogade i syfte att befrämja ett övertagande från landstingens sida av den slutna sjukvård, som för närvarande bedrivs av kommuner, vilka deltaga i landsting. Vidare bör en omprövning komma till stånd av grunderna för statens bidrag till den av vissa enskilda huvudmän bedrivna vården, närmast vården av vanföra och kirurgiskt tuberkulösa, vilken till huvudsaklig del formellt ombesörjes av stiftelser och föreningar men med staten som reell garant. Samråd bör i detta hänseende ske med dels 1946 års ortoped- och vanförevårds-sakkunniga, dels ock vederbörande huvudmannasammanslutningar.

I fråga om den öppna vården torde översynen i avvaktan på vårdens utbyggande väsentligen böra begränsas till att undanröja mera speciella olägenheter, som äro förenade med det nuvarande bidragssystemet.

De sakkunniga ha intill den 1 december 1945 hållit 10 sammanträden, varvid i första hand behandlats frågan om statsbidrag till den slutna kroppsjukvården. De sakkunniga beräkna att i början av år 1947 avgiva ett betänkande rörande denna del av sjukvården. Därefter komma spørsmålet om statsbidrag till den öppna vården och övriga frågor att upptagas till behandling.

De sakkunniga beräkna kunna slutföra sitt uppdrag under första halvåret 1947.

I S: 44

44. *Kommittén för kommunal upplysningsverksamhet.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1946 med uppdrag att verkställa utredning rörande statsmakternas medverkan för utarbetande av handböcker och korrespondenskurser i sociala frågor för i första hand kommunala förtroendemän och tjänstemän samt, enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 november 1946, för att verkställa utredning jämväl beträffande den kursverksamhet, som är avsedd för kommunala förtroendemän (se Post- och Inrikes tidn. den 13 juli och den 6 december 1946):

Larsson, S., direktör i svenska landskommunernas förbund, *ordförande*;

Andersson, A., pol. mag.;

Wallentheim, A. V., sekreterare, led. av II kamm.;

Heckscher, G., docent (fr. o. m. 15 nov. 1946).

Sekreterare:

Thylin, H., redaktör.

Lokal: Svenska landskommunernas förbund, Vasagatan 14; tel.: 23 04 65.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens, statsrådet Möller, anförande till statsrådsprotokollet den 27 juni 1946 och av statsrådet Mossbergs anförande till statsrådsprotokollet den 15 november 1946.

Statsrådet Möller erinrade bland annat därom, att 1945 års riksdag i anledning av likalydande motioner (I: 22 och II: 48) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhållit om utredning rörande åtgärder för ökad social allmänbildning och upplysningsverksamhet för kommunala förtroendemän och tjänstemän. Även om man icke bör överdriva den påtalade bristen på för det lokala reformarbetet nödiga insikter i och kunskap om hithörande frågor, syntes det statsrådet angeläget, att detta spörsmål ägnades uppmärksamhet från statsmakternas sida. En utredning i syfte att klarlägga vad som genom statsmakternas medverkan i berörda avseende borde och kunde göras borde komma till stånd genom särskilda sakkunniga. Efter att ha erinrat om, att statsrådet samma dag hemställt om Kungl. Maj:ts bemyndigande att få tillkalla sakkunniga för utredning dels av frågan om inrättandet av ett socialmuseum och dels statsmakternas medverkan i syfte att främja tillkomsten av upplysningsfilmer i sociala ämnen samt att frågan om eventuell kursverksamhet av det slag socialutbildningssakkunniga antytt i sitt betänkande (SOU 1944: 29) torde böra tagas upp till behandling i annat sammanhang, anförde statsrådet, att nu förevarande utredning borde begränsas till att avse frågan om utarbetandet av handböcker och korrespondenskurser i sådana ämnen, som kunna befinnas lämpliga och inte endast omfattande sociala frågor utan även andra grenar av den kommunala verksamheten, exempelvis skolfrågor, jord- och markfrågor etc. Utredningen borde, förutom en ämnesförteckning, så långt en sådan under utredningsarbetets gång visar sig möjlig att sammanställa, utmyнна i vissa principförslag avseende handböckernas och korrespondenskursernas pedagogiska uppläggning och tekniska utformning, formerna för deras förläggande och distribution samt omfattningen och sättet för det allmännas medverkan. I den mån så är möjligt, borde förslagen vara åtminstone preliminärt kostnadsberäknade. I den utsträckning så kan visa

sig erforderligt, borde utredningsmännen söka samråd med de sakkunniga, som ha att utreda frågan om inrättandet av ett socialmuseum m. m. och nämnden för utgivande av förvaltningsrättsliga publikationer. **I S: 45**

Genom statsrådet Mossbergs nyssnämnda anförande till statsrådsprotokollet utökades de sakkunnigas uppdrag till att avse utredning jämväl beträffande den särskilda kursverksamhet, som är avsedd för kommunala förtroendemän. Statsrådet erinrade, att i Kungl. Maj:ts proposition den 29 mars 1946 (nr 236) med förslag till ny indelning av riket i borgerliga kommuner föredragande statsrådet förklarar sig dela den uppfattning angående behovet av kursverksamhet för de kommunala förtroendemännen, åt vilken kommunindelingskommittén i sitt den 26 september 1945 framlagda betänkande (SOU 1945: 38) givit uttryck. Genom anordnande av sådana kurser skulle ökade möjligheter beredas för förtroendemännen att anpassa sig efter förhållandena i de nya större kommunbildningarna, och skulle behovet av särskilda tjänstemän i de nya kommunerna kunna i viss mån nedbringas. Kursverksamheten för de kommunala förtroendemännen kräver omsorgsfull planläggning. Arbetet med denna bör påbörjas i sådan tid, att — sedan medel för ändamålet ställts till förfogande av riksdagen — kurser kunna anordnas, så snart intresse för dylika kurser visar sig föreligga bland kommunalmännen. Då förberedelserna för indelningsreformens genomförande nu kommit igång, förklarade sig statsrådet anse det vara tid att påbörja planlägningsarbetet i fråga om kursverksamheten.

Sakkunniga ha intill utgången av december 1946 hållit 3 sammanträden. Uppdraget avses bli slutfört under år 1947.

45. 1946 års sinnesslövärdsutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1946 för att verkställa utredning i fråga om organisationen och finansieringen av den sinnesslövärd, som icke regleras genom 1944 års lag om undervisning och vård av bildbara sinnesslöa (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juli 1946):
Björklund, L. A., f. d. reparatör, led. av II kamm., *ordförande*.
Annell, Anna-Lisa, inspektör för sinnesslövärdens;
Haage, E. H., folkskolinspektör.

Sekreterare:

Eckerberg, P. A., fil. kand., sekreterare.

Lokal: Socialdepartementet; tel.: Kanslihuset.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande. Departementschefen anförde bland annat:

Genom lagen den 30 juni 1944 om undervisning och vård av bildbara sinnesslöa infördes skolplikt för bildbara sinnesslöa samt skyldighet för dem att underkasta sig viss praktisk utbildning efter skoltiden till dess de fyllt 21 år. Landsting och städer, som ej deltaga i landsting, skola draga försorg om att bildbara sinnesslöa erhålla sådan undervisning och vård som

I S: 45 avses i lagen. För dylikt ändamål skall för varje landstingsområde och stad utanför landsting finnas en centralanstalt, i princip omfattande upptagningshem för barn före skolåldern, skolhem med sinnesslöskola för barn i skolåldern samt arbetshem för utbildning i praktiskt hänseende av dem, som avslutat undervisningen i skolhemmet. Det har vid lagens tillkomst förutsatts, att de sinnesslöanstalter, som av landstingen och städerna utanför landsting tidigare inrättats och å vilka intagits såväl bildbara som obildbara, skola efter erforderliga kompletteringar kunna fungera som centralanstalter.

I den proposition (nr 205), varigenom förslaget till 1944 års lag framlades för riksdagen, föreslogs att centralanstalterna skulle stå under medicinalstyrelsens överinseende. På denna punkt vidtog riksdagen den ändringen av förslaget, att överinseendet skulle utövas av skolöverstyrelsen.

I skrivelse den 15 december 1945 har svenska landstingsförbundets styrelse framhållit, att enligt det sakkunnigförslag, som låg till grund för Kungl. Maj:ts proposition i ämnet, skulle hela den sinnesslövärd, för vilken landstingen hade att svara, kunna anslutas till centralanstalterna, varvid de statliga byggnadsbidragen, som formellt allenast avser anstalter för bildbara sinnesslöa, automatiskt skulle komma hela landstingens sinnesslövärd till godo. Denna uppfattning delades emellertid icke av skolöverstyrelsen som ansåge, att centralanstalterna borde erhålla rent pedagogisk karaktär. Godtoges sistnämnda uppfattning, skulle landstingen bli nödsakade att inrätta särskilda anstalter för såväl obildbara sinnesslöa barn som för bildbara sinnesslöa över 21 år. En dylik differentiering medförde för landstingens del betydande ekonomiska konsekvenser, som icke hade förutsetts vid sakkunnigförslagets remissbehandling. Differentieringen vore tillika förbunden med praktiska olägenheter, när vissa landstingsområden vore för små för att uppbära en sådan utbyggnad. Förbundsstyrelsen hemställde därför om en snar omprövning av detta spörsmål.

Skolöverstyrelsen har å sin sida i särskild skrivelse hemställt om bemyndigande att meddela anvisningar till landstingen och städerna utanför landsting rörande sinnesslövärdens ordnande, innebärande bland annat att skol- och arbetshem jämte därtill hörande upptagningshem i princip skulle vara skilda från såväl vårdhem för obildbara som arbetshem för äldre bildbara sinnesslöa.

Medicinalstyrelsen har i yttrande i ärendet anslutit sig till landstingsförbundets uppfattning, att anstalterna böra omfatta jämväl vårdhem för obildbara barn samt arbetshem för bildbara över 21 år. Härvid borde emellertid överinseendet över centralanstalterna uppdelas mellan medicinalstyrelsen och skolöverstyrelsen allt efter avdelningarnas art, så att avdelningar med övervägande pedagogisk karaktär, d. v. s. skolor, ställdes under skolöverstyrelsens ledning och avdelningar med övervägande vårduppgifter, d. v. s. vårdhem för barn, upptagningshem och arbetshem, ställdes under medicinalstyrelsens överinseende.

Styrelsen för svenska stadsförbundet har för sin del hävdad, att ur peda-

gogiska synpunkter betänkligheter icke borde möta mot att ansluta vården av obildbara barn till centralanstalterna, om lämplig lokal utredning kunde äga rum. Däremot borde man ur enahanda synpunkter såvitt möjligt undvika att till centralanstalterna knyta vården av äldre bildbara sinnesslöa. Erforderliga anstalter för dessas vård borde enligt förbundets uppfattning lämpligen anordnas genom statens försorg.

Nu berörda spørsmål har även upptagits till behandling i en vid innevarande års riksdag väckt motion (I: 22), vari påyrkats utredning åsyftande en klarare gränsdragning mellan skolöverstyrelsens och medicinalstyrelsens uppgifter och befogenheter på sinnesslövärdens område. Andra lagutskottet, till vilket motionen hänskjutits, har i utlåtande (nr 35) avstyrkt motionen under hänvisning till att frågan om en reglering av vården av de sinnesslöa, som icke omfattas av 1944 års lag, i skilda sammanhang blivit föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet. Riksdagen har emellertid, med bifall till en vid utlåtandet fogad reservation, i skrivelse (nr 392) hemställt om utredning i de hänseenden motionen berört. I reservationen framhålles, att de praktiska svårigheter av organisatorisk art, som bevisligen framträtt på sinnesslövärdens område efter införande av lagen om undervisning och vård av bildbara sinnesslöa delvis vore en följd av en oklar gränsdragning mellan skolöverstyrelsens och medicinalstyrelsens befogenheter beträffande vården av sinnesslöa. Dessa svårigheter vore av sådan storleksordning, att en utredning på området kunde anses vara motiverad. I detta sammanhang borde även utredas frågan angående riktlinjerna för vården av obildbara sinnesslöa och äldre bildbara sinnesslöa samt undersökas, huruvida en enhetlig lagstiftning rörande vården av samtliga sinnesslöa borde genomföras. Bestämmelserna rörande statsbidrag till uppförande och drift av sinnesslöanstalter borde även underkastas en granskning i syfte att möjliggöra statsbidrag till alla av landsting och städer utanför landsting inrättade sinnesslöanstalter, oberoende av det vårdade klienteletts beskaffenhet.

Den situation, som enligt det anförda uppstått på sinnessjukvårdens område, torde även enligt min uppfattning få i huvudsak ses mot bakgrunden av 1944 års riksdags beslut att överlåta tillsynen av centralanstalterna åt skolöverstyrelsen. Även om Kungl. Maj:ts proposition i ämnet icke direkt tog ställning till utbyggnaden av den sinnesslövärd, som faller utanför 1944 års lag, utgick den emellertid — i likhet med sakkunnigförslaget — från att hinder i princip icke skulle föreligga för de lokala huvudmännen att ansluta all sin sinnesslövärd till centralanstalterna. I betraktande av de olika synpunkter, som i diskussionen anlagts på denna fråga, torde en omprövning av densamma snarast böra komma till stånd. Därvid bör även spørsmålet om den lämpligaste gränsdragningen mellan statens och de lokala huvudmännens ansvar och skyldigheter beträffande den sinnesslövärd, som icke regleras genom 1944 års lag göras till föremål för övervägande. Jag vill i detta sammanhang erinra om att — fränsett vissa specialkategorier av sinnesslöa — statsmakterna hittills icke tagit ståndpunkt till denna fråga i vidare mån än att de (prop. nr 177/46, riksdagens skriv. nr 209) uttalat sig

I S: 45 för att staten borde i viss utsträckning medverka till att landstingens centralanstalter befriades från obildbara sinnesslöa samt att för detta ändamål avsetts att, efter hand som utbyggnaden av sinnessjukvården det medgiver, helt taga i anspråk Källhagens sjukhus vid Vänersborg.

Utredningen har under tiden till och med den 30 november 1946 hållit 13 sammanträden, varav ett gemensamt med svenska landstingsförbundets styrelse. Vissa av de sakkunniga samt utredningens sekreterare ha besökt sinnesslöanstalter inom landet.

Utredningen har utfört en orienterande undersökning rörande möjligheterna att inom respektive landstingsområden omorganisera sinnesslövärderna i enlighet med inom utredningen övervägda planer. Genom utredningens försorg ha åtgärder vidtagits för att få situationen den 31 december 1946 beträffande antalet bildbara respektive obildbara sinnesslöa inom de skilda landstingsområdena siffermässigt belyst.

Utredningens arbetsuppgifter beräknas bliva slutförda under första halvåret 1947.

46. *Kommittén för social upplysning.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1946 med uppdrag att verkställa utredning om dels inrättande av ett socialmuseum och dels statsmakternas medverkan i syfte att främja tillkomsten av upplysningsfilmer i sociala ämnen (se Post- och Inrikes tidn. den 13 juli 1946):

Myrdal, Alva, fru, studierektor, *ordförande*;

Johansson, G., redaktör;

Åkerman-Johansson, Brita, fru, vice direktör;

Lundberg J., ombudsman, led. av II kamm.;

Munthe, G., direktör;

Skjöld, H., direktör;

Theдин, N., redaktör;

Thörnberg, E., kanslichef.

Sekreterare:

Skoglund, E., t. f. förste kanslisekreterare.

Lokal och tel.: Kanslihuset (sekreteraren).

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Sedan departementschefen inledningsvis omnämmt en till departementet ingiven framställning med yrkande om inrättandet av en permanent institution, förslagsvis beämnad socialmuseum, med uppgift att i utställningens form sprida kunskap om vårt lands sociala förhållanden och socialpolitiska verksamhet samt fortsättningsvis anlagt synpunkter på behovet av och avvägningen av en dylik utställningsverksamhet anförde departementschefen vidare, bland annat, i huvudsak följande.

Utredningen borde utmynna i så preciserade förslag som möjligt beträf-

fande verksamhetens omfattning och organisation, beräkningar över engångskostnader för utställningens iordningställande — innefattande lokaler, utställningsmaterial etc. — liksom ungefärligen löpande omkostnader för materialets successiva förnyelse och underhåll, utrustandet av vandringsutställningar, löner m. m. De sakkunniga syntes vid förslagets utformning och uppgörandet av kostnadsberäkningarna böra utgå ifrån, att någon egentlig forskningsverksamhet icke torde kunna ifrågakomma vid en sådan institution, men väl att densamma skulle kunna tagas i anspråk för undervisning i samband med kortare föreläsningkurser, särskilt anordnade studiebesök och andra liknande arrangemang. Särskilt beaktande förtjänade frågan hur allmänheten skulle kunna intresseras för utställningens verksamhet och hur den centrala institutionen genom vandringsutställningar och på annat sätt skulle kunna tillgodose behovet av en motsvarande verksamhet i landsorten. Den permanenta institutionen syntes nämligen av många skäl böra vara förlagd till huvudstaden. Beträffande utställningens tekniska formgivning borde de sakkunniga överväga utnyttjandet av alla de olika tekniska arrangemang, som kunde vara ägnade att göra anordningarna så intresseväckande och lättillgängliga som möjligt. Det syntes vidare angeläget att pröva, hurvida icke en för allmänheten liksom för mera speciellt intresserade avpassad informationstjänst i sociala frågor kunde anordnas i direkt anslutning till utställningen. Då benämningen socialmuseum lätt kunde ge intryck av en till övervägande del på historiskt material byggd verksamhet borde även övervägas om icke denna benämning med fördel kunde bytas ut mot någon, som bättre svarade mot verksamhetens egentliga syfte.

Då det under utredningsarbetet sannolikt torde komma att visa sig fördelaktigt att ta filmen i anspråk för vissa av de ämnen utställningen skulle åskådliggöra syntes det vidare lämpligt att i direkt samband med denna utredning verkställa den av 1946 års riksdag i skrivelse nr 284 begärda skyndsamma utredningen om och på vad sätt och i vilken utsträckning statsmakterna kunna och böra främja tillkomsten av kortare upplysningsfilmer i syfte att popularisera och sprida kunskap om i främsta rummet samhällets egen sociala hjälpverksamhet. En dylik filmverksamhet syntes — förutom tillgodoseendet av det behov av dylik film som skulle kunna komma att uppstå i anledning av upprättandet av en permanent socialutställning — böra avse såväl inslag i den reguljära biografrepertoaren som program vid av olika organisationer och institutioner särskilt anordnade upplysningsmöten i sociala frågor. Även i den sociala utbildningen och skolundervisningen borde sådana filmer med fördel kunna komma till användning. Olika alternativ beträffande såväl i vilken ordning beslut om inspelande av sådana filmer borde träffas som i fråga om verksamhetens finansiering och filmernas distribution torde vara tänkbara. Det borde ankomma på de sakkunniga att avgiva förslag om i vilken form denna verksamhet lämpligast borde bedrivas med hänsyn till kravet på erforderligt inflytande över verksamheten från det allmännas sida och största möjliga smidighet i fråga om verksamhetens organisatoriska utformning.

I S: 46 Sammanträden ha intill den 1 december 1946 hållits med kommittén i dess helhet under 6 dagar samt med en inom kommittén tillsatt delegation för specialbehandling av spörsmålet om statsmakternas eventuella medverkan för tillkomsten av upplysningsfilmer i sociala ämnen under 3 dagar. Tre av filmdelegationens ledamöter jämte kommitténs sekreterare ha företagit en studieresa till Köpenhamn.

Kommittén avser att i början av januari 1947 avgiva förslag till provisoriska åtgärder för statligt stöd åt produktionen av upplysningsfilmer i sociala ämnen. Vissa förberedande undersökningar ha igångsatts till vägledning för kommitténs fortsatta överväganden rörande frågan om inrättande av en socialutställning.

Utredningen beräknas bliva slutförd tidigast under slutet av år 1947.

47. *Barackförsäljningsnämnden.*

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1946 med uppgift att med ledning av angivna anbud besluta till vilken anbudsgivare staten tillhöriga övertaliga baracker må försäljas:

Sundström, N. W., folkskollärare, led. av II kamm., *ordförande*;

Larsson, A. O. E., t. f. förste byråsekreterare;

Åsbrink, P. V., sekreterare.

Sekreterare:

Widström, C. F., kontorist.

Nämnden har intill den 1 november 1946 hållit ett sammanträde.

48. *Beredningen för utländsk arbetskraft.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 juli 1946 med uppdrag att biträda vid handläggningen av frågor som avse sysselsättande av utländsk arbetskraft (se Post- och Inrikes tidn. den 12 augusti 1946):

Thunborg, F., direktör, *ordförande*;

Andersson, G., ordförande i landsorganisationen i Sverige, (avliden den 19 oktober 1946);

Kugelberg, B., direktör i svenska arbetsgivareföreningen;

Olsson, K. J., ordförande i statens arbetsmarknadskommission, led. av I kamm.;

Vahlberg, G., andre ordförande i landsorganisationen i Sverige, (fr. o. m. den 1 november 1946);

Åselius, Hj., verkst. direktör i Fagersta bruks aktiebolag.

Experter beträffande vissa försäkringsfrågor (fr. o. m. den 22 november 1946):

Jerneman, T. G., t. f. byråchef;

Engström, E. M., förste byråsekreterare.

Sekreterare:

Wahlström, K.-O., inspektör.

Lokal och tel.: Kanslihuset (ordföranden) och arbetsmarknadskommissionen (sekreteraren).

Vid meddelandet av förenämnda bemyndigande anfördes till statsrådsprotokollet bland annat.

Den akuta brist på arbetskraft, som för närvarande gör sig starkt kännbar på praktiskt taget alla områden av näringslivet och som till följd av den stagnerade tillväxten av befolkningen i produktiva åldrarna kan komma att göra sig gällande under en följd av år, har aktualiserat frågan om vidtagande av olika åtgärder i syfte att åstadkomma en bättre balans på arbetsmarknaden. Sålunda har planerats en begränsning av investeringsverksamheten. Därjämte pågå undersökningar om möjligheten att tillföra arbetsmarknaden den arbetskraftsreserv, som framför allt representeras av icke yrkesverksamma kvinnor och partiellt arbetsföra. Dessa ansträngningar böra fullföljas med all kraft. Då det emellertid kan tänkas att nämnda åtgärder kunna komma att visa sig otillräckliga för att, i varje fall på kort sikt, åstadkomma en förbättring av läget, torde även andra möjligheter i sådant syfte böra övervägas, bland annat frågan om att i vårt land i viss omfattning bereda sysselsättning åt utländska arbetare. Utöver vad som kan visa sig möjligt att göra för att tillföra arbetsmarknaden den inhemska arbetskraftsreserven torde därför förutsättningarna för sysselsättande av arbetskraft från utlandet böra prövas och såväl de fördelar som nackdelar, som för vårt lands vidkommande kunna vara förenade med en sådan åtgärd, ägnas beaktande. Den lämpligaste formen härför synes vara att det uppdrages åt tillkallade sakkunniga att som en särskild beredning inom socialdepartementet biträda vid handläggningen av härmed sammanhängande frågor.

Vid urvalet av de personer, som i detta sammanhang skola kunna medgivnas tillstånd för inresa till och uppehåll i vårt land, skall hänsyn tagas icke endast till vederbörandes yrkeskvalifikationer utan även till hans medborgerliga förhållande i hemlandet under kriget. Rimliga anspråk på en god omvårdnad i olika avseenden skola tillgodoses. Beträffande löner och övriga i avtal reglerade arbetsvillkor förutsättes, att en tillfredsställande ordning skall kunna åvägbringas genom att vederbörande söka och erhålla medlemskap i respektive fackorganisationer.

Beredningen har intill den 1 december 1946 hållit 7 sammanträden. Dessutom ha beredningens ordförande jämte ledamoten Vahlberg tillsammans med de för ändamålet särskilt tillkallade experterna åt beredningen, verkmästaren R. Gustafsson, ingenjören G. Ingelman, byråchefen G. Lindencrona och redaktören A. Stenbom företagit en resa till Italien.

Förhandlingar ha förts med såväl officiella myndigheter i utlandet som motsvarande länders beskickningar i Sverige beträffande främst möjligheterna för en organiserad överföring av ett begränsat antal specialarbetare, särskilt för verkstadsindustrien, på viss tid. Dessutom ha överläggningar ägt rum med statens utlänningskommission och statens arbetsmarknadskommission.

Verkställda undersökningar ha bland annat avsett bostads- och transportfrågor samt vederbörande utvandringslands socialförsäkringssystem och för-

I S: 48 utsättningarna för arbetarna att för i hemlandet kvarvarande familjemedlemmar utan avbrott få bibehålla nu gällande försäkringsskydd.

49. *Utredning rörande viss utländsk propaganda under krigsåren.*

Tillkallad för att ur den allmänna säkerhetstjänstens material sammanställa vissa rapporter beträffande utländsk propaganda i Sverige:

Kjellberg, G. K:son, fil. lic.

Sekreterare:

Janzon, Karin, fru.

Lokal: Stallgatan 3 IV; tel. 20 86 31.

Den sakkunnige avser att i början av januari 1947 avlämna en redogörelse för viss utländsk propaganda i Sverige under krigsåren.

50. *1946 års alkoholistvårdsutredning.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 september 1946 för utredning rörande alkoholistvården (se Post- och inrikes tidn. den 9 oktober 1946):

Bergquist, Th. E. N., landshövding, led. av I kamm., *ordförande*;

Edlund, K. E. V., förste provinsialläkare;

Hedvall, J. J., byråföreståndare;

Jonsson, J. N., hemmansägare, led. av I kamm.;

Lundquist, G. A. R., överinspektör för sinnessjukvården;

Sundberg, N. E. L., direktör;

Wieslander, I. L., hovrättspresident;

Öhman, H. G., praktiserande läkare.

Sekreterare:

Wiklund, S. A. D., byråinspektör.

Lokal: Riksdagshuset; tel. Riksdagen.

Direktiven för utredningen framgå av statsrådet Mossbergs anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. I anförandet framhölls bland annat:

I skrivelse den 13 maj 1944, nr 246, har riksdagen hemställt om utredning av alkoholistvårdsproblemen. Av de utskottsutlåtanden, som åberopas i riksdagsskrivelsen, framgår, att riksdagens hemställan i främsta rummet tager sikte på vissa speciella spörsmål inom alkoholistvården, vilka under senare tid tilldragit sig ökad uppmärksamhet och vilka framför allt röra anstaltsväsendet och anstaltsvården.

Efter att ha redogjort för de nuvarande alkoholistanstalternas organisation och vårdverksamhet samt förefintliga möjligheter till differentiering av dessa anstalters klientel konstaterade statsrådet, att förutsättningar i stort sett saknats för att på ett tillfredsställande sätt å dessa anstalter mottaga och vårda psykiskt defekta alkoholist, bland vilka sådana av mycket skiftande slag torde rymmas.

Behovet av speciell vård åt sådana alkoholist, som äro psykiskt eller fy-

siskt sjuka, har i någon mån kunnat tillgodoses utanför anstaltsorganisationens ram därigenom att anstaltsvårdade alkoholister blivit omhändertagna på olika sjukvårdsanstalter. Detta har emellertid skett endast sporadiskt och tillfällighetsbetonat. Relativt betydande insatser för behandling av alkoholister ha dock gjorts på vissa sinnessjukhus, varjämte medicinsk vård meddelats alkoholmissbrukare på ett par kroppssjukhus.

En påfallande brist i fråga om den slutna alkoholistvården är, att intagning å anstalt i allmänhet icke föregås av en mera ingående fysisk läkarundersökning. Ofta torde ej heller en tillräckligt grundlig utredning föreligga beträffande de sociala faktorer, som kunna ha föranlett alkoholmissbruket, och angående den aktuella sociala situationen.

De brister på alkoholistvårdens område, som här berörts, jämte en stigande insikt om alkoholmissbrukets samband ej endast med sociala förhållanden utan även kroppsliga eller själsliga rubbningar ha föranlett de önskemål om bättre resurser inom alkoholistvården, vilka under senare år allt starkare gjort sig gällande och även kommit till uttryck i de motioner, som föranlett riksdagens i det föregående omnämnda skrivelse. Såvitt gäller den medicinska sidan av problemet, har härvid i förgrunden stått frågan om inrättande av ett specialsjukhus för alkoholister. Detta skulle ha till uppgift både att bereda vård åt vissa slag av alkoholister och att vara en diagnostisk central för hela anstaltsorganisationen. Sjukhuset skulle vidare tjänstgöra som ett centralt institut för vetenskaplig forskning rörande alkoholismen och för klinisk undervisning i fråga om alkoholsjukdomarna. Icke minst för sistnämnda ändamål har en sådan specialanstalt ansetts erforderlig. Det har ofta framhållits, att läkarna i gemen vore bristfälligt orienterade om alkoholistproblemet även såvitt anginge dess medicinska sidor samt att läkarutbildningen fördenskull borde kompletteras med teoretisk och praktisk undervisning om alkoholsjukdomarna men att de kliniska förutsättningarna härför saknades.

Utredningen bör enligt min mening icke begränsas till att avse endast anstaltsväsendet. Jag vill erinra, att de samhälliga åtgärderna i fråga om alkoholister i betydande utsträckning äga rum utanför anstaltsorganisationens ram. Nykterhetsnämndernas verksamhet berör sålunda för närvarande omkring 20 000 personer. Å alkoholistanstalter intagas varje år omkring 1 300 alkoholmissbrukare. Anstaltsklientelet utgör alltså numerärt sett endast en mindre del av de alkoholister, beträffande vilka samhällsingripanden av olika slag förekomma. Det står för mig klart, att anstaltsvården också bör vara supplementär såtillvida, att intagande å anstalt bör äga rum endast i sådana fall, då erforderligt ingripande i andra och friare former icke kan anses tillräckligt. Möjligheterna att ytterligare utbygga dessa ingripanden, så att därigenom skapas en effektiv öppen vård, måste därför skänkas nödigt beaktande vid en utredning av alkoholistvårdsproblemen. Framhållas må vidare, att anstaltsvistelsens längd i de enskilda fallen uppenbarligen måste påverkas av de möjligheter till eftervård, vilka stå till buds. Sådana eftervårdande åtgärder måste givetvis, åtminstone i viss omfattning, bli av

I S: 50 samma natur som de ingripanden, vilka företagas mot alkoholister, vilka anses kunna erhålla uteslutande öppen vård. Det nära samband, som sålunda förefinnes mellan olika former av alkoholistvård, bör därför enligt min mening medföra, att frågorna om öppen vård, sluten vård och eftervård lösas i ett sammanhang. Jag anser på grund av det anförda, att den föreslagna utredningen till behandling böra upptaga alkoholistvårdsproblemen i deras helhet.

Såsom riktpunkt för utredningen bör, i överensstämmelse med den uppfattning jag förut givit tillkänna, gälla, att sådana åtgärder skola eftersträvas, att anstaltsvården, vilken innefattar ett vittgående frihetsberövande, icke håller större omfattning än som är oundgängligen nödvändigt. I enlighet härmed bör utredningen ägna särskild uppmärksamhet åt möjligheterna att omhändertaga alkoholister i andra och friare former än genom intagning å alkoholistanstalt. Därvid bör även den eftervårdande verksamheten skänkas nödigt beaktande. Vid åtgärdernas utformning bör tillses, att vården, i den mån så är möjligt, inriktas på att bevara och stärka den enskilde individens känsla av ansvar för sitt personliga öde samt underlätta och stadga möjligheterna för honom att genom ombyte av sysselsättning — eventuellt efter omskolning eller yrkesutbildning — eller av miljö erhålla nya förutsättningar för en ordnad livsföring. Härvid kan även ifrågakomma, att tjänlig medicinsk vård beredes de alkoholskadade och att de placeras i inackorderingshem eller i familjevård. Då genomförandet av sådana åtgärder i vissa fall kan böra medföra förflyttning från ort till annan, måste den öppna vården organiseras så, att samarbete mellan organ i olika orter kan etableras utan svårighet. Vidare böra lämpliga former sökas för samarbete i arbetsanskaffningsfrågor med de arbetsberedande organen och i sjukvårdsfrågor med de allmänna sjukhusen. I detta sammanhang bör övervägas, hur kostnaderna för sjukvård, omskolning, yrkesutbildning och miljöombyte skola bestridas.

Till de problem, som alkoholistvården erbjuder, hör spörsmålet om de grunder, på vilka ingripande mot alkoholmissbrukare må äga rum. Dessa grunder angivas i alkoholistlagen. De sakkunniga böra ingående pröva, huruvida lagstiftningen i denna del är tillfredsställande, och framlägga de ändringsförslag, som kunna finnas påkallade.

Den nuvarande ordningen för fattande av beslut om tvångsintagning å alkoholistanstalt har under de senare åren utsatts för kritik. Krav ha rests på att för tvångsintagning å sådan anstalt liksom i åtskilliga andra fall av s. k. administrativt frihetsberövande skulle erfordras beslut av allmän domstol eller av särskilt tillskapade socialdomstolar av ett eller annat slag. Beslut om intagning å anstalt skulle föregås av muntlig förhandling av i huvudsak samma art som vid domstol.

För egen del finner jag starka skäl tala för en ändring av nuvarande regler rörande intagningsförfarandet. Internering å alkoholistanstalt torde efter den reformering, som straffverkställigheten på senaste tid undergått, i stort sett från den enskilde individens synpunkt te sig i det närmaste lika starkt

ingripande på den personliga rörelsefriheten som det frihetsberövande, vilket äger rum i straffrättsliga former. Interneringsklientelet å alkoholistanstalterna är även av relativt betydande storlek. Sålunda torde medelbeläggningen å alkoholistanstalterna uppgå till inemot hälften av medelbeläggningen å fångvårdsanstalterna. Medan ådömandet av frihetsstraff är kringgärdat av starka rättsgarantier, är emellertid kravet på rättsskydd vid intagning å alkoholistanstalt mindre väl tillgodosett. Även om avsaknaden av fastare rättsgarantier i sistnämnda fall icke föranlett några påtagliga missförhållanden, synes mig det nuvarande tillståndet icke tillfredsställande. Jag delar alltså uppfattningen, att intagning å alkoholistanstalt bör föregås av ett muntligt förfarande vid kvalificerad myndighet. En alkoholskadad, vars omhändertagande ifrågasättes, bör ha möjlighet att fritt framlägga sin talan inför denna myndighet, att härvid anlita rättsbiträde och att inkalla personer, på vilkas uttalanden han anser sig kunna stödja sin talan. Kostnaderna för biträde och inkallade böra kunna, då behov därav finnes, gäldas av allmänna medel. Självfallet bör tillses, att organisationen icke utformas så, att den hindrar ett snabbt ingripande mot en alkoholmissbrukare då sådant ingripande är påkallat. Vikten att skydda anmälare och inkallade mot hämndåtgärder från den omhändertagnes sida bör även beaktas. Jag är icke beredd att nu taga ställning till frågan om förfarandet bör förläggas till allmän domstol eller om särskilda socialdomstolar eller annat lämpligt organ böra tillskapas för ändamålet, och detta så mycket mindre som spörsmålet om det administrativa frihetsberövandet berör även andra områden än alkoholistvården. Kunna de sakkunniga föreslå en för alkoholistvården lämplig ordning, vilken vid behov kan utvidgas för motsvarande uppgifter i andra ifrågakommande fall, måste detta hälsas med tillfredsställelse. Om så icke kan ske utan frågan finnes böra lösas i ett större sammanhang, torde de sakkunniga böra anmäla detta förhållande för Kungl. Maj:t och därvid redovisa de särskilda synpunkter, som för alkoholistvårdens del äro att beakta vid en dylik lösning.

Vad anstaltsorganisationen angår, kan jag helt ansluta mig till uppfattningen om behovet inom alkoholistvården av specialanstalt med medicinska och psykiatriska vårdmöjligheter. Det bör övervägas, hurvida icke denna anstalt jämväl bör fungera såsom diagnostisk central för hela anstaltsorganisationen. Såsom förut nämnts har även föreslagits, att vid anstalten skulle drivas vetenskaplig forskning rörande alkoholismen och meddelas klinisk undervisning i fråga om alkoholsjukdomarna. Då alkoholismen genom sin utbredning och sina verkningar är en starkt invalidiserande företeelse i samhället, är det uppenbarligen angeläget, att studiet av alkoholismen får en helt annan ställning inom den medicinska forskningen och utbildningen än hittills. Jag är emellertid icke beredd att nu taga ställning till frågan om i vilken utsträckning nu nämnda uppgifter böra åläggas ifrågavarande anstalt eller om andra anordningar för tillgodoseende av forsknings- och undervisningsbehovet kunna vara mera ändamålsenliga. Givetvis kan jag icke nu uttala mig om huruvida det är tillräckligt med en anstalt för hela riket eller

I S: 50 om två eller flera anstalter böra komma till stånd. Dessa frågor torde få närmare öfvervägas vid utredningen. Det är önskvärt, att de sakkunniga utan att resultatet av deras öfverväganden i öfrigt föregripas utarbета förslag angående inrättande av en eller flera specialanstalter för angivna ändamål och rörande riktlinjerna för verksamheten samt med all den skyndsamhet, som finnes möjlig, framlägga dessa förslag i särskilt betänkande.

Den nuvarande anstalten å Svartsjö, vilken icke tillfredsställer fordringarna på en modern alkoholistanstalt, bör enligt min mening nedläggas. Åtminstone en del av denna anstalts klientel torde kunna öfverföras till specialanstalt av nyss angiven karaktär.

Vad anstaltsorganisationen i öfrigt beträffar, bör denna bli föremål för en allmän översyn avseende såväl vårdverksamheten som anstalternas organisatoriska ställning. I fråga om vårdsnaden ligger huvudvikten givetvis vid att verksamheten med beaktande av de rön, som särskilt den medicinska forskningen gjort, inriktas på att effektivt bota de intagna. Härvid bör öfvervägas, bland annat, att genomföra en ökad differentiering av klientelet, att skapa bättre sysselsättningsmöjligheter vid anstalterna, att införa en mera aktiv — medicinsk eller psykologisk behandling m. m. Frågan, huruvida de nuvarande normerna för anstaltsvistelsens längd äro lämpliga, bör ägnas uppmärksamhet. Vid bedömande härav föreligger för de sakkunniga den förut angivna uppgiften att undersöka möjligheterna för en friare vård i form av placering å inackorderingshem eller i familjevård och genom meddelande av tjänlig medicinsk vård. Reformen med avseende å behandlingen kunna böra förandlea, att själva anstaltsorganisationen ändras. De sakkunniga böra pröva, huruvida anstaltsväsendet kan behöva kompletteras med — förutom den förut angivna specialanstalten — andra anstaltstyper av ny karaktär. När det gäller anstalternas organisatoriska ställning, inträder spörsmålet, huruvida det är möjligt att tillgodose behovet av en mera enhetlig planläggning av organisationen i dess helhet med bibehållande av den nuvarande ordningen med enskilda anstalter vid sidan av statliga. Vid prövningen av denna fråga böra de sakkunniga vara oförhindrade att undersöka, huruvida ett förstatligande av anstaltsorganisationen i dess helhet bör ifrågakomma.

I nära sammanhang med anstaltsvårdens utformning står frågan om personalens utbildning och de för personalen önskvärda kvalifikationerna. Löne- och pensionsförhållandena för de enskilda alkoholistanstalternas befattningshavare äro för närvarande helt oregerade. Därest så finnes av rekryterings-skäl påkallat, bör utredningen vara oförhindrad att upptaga till behandling jämväl löne- och pensionsspörsmålen jämte frågan om de ändringar i statsbidragsbestämmelserna, som därav kunna påkallas. Om de sakkunniga finna anstaltsväsendet böra förstatligas, bör förslag angående personalens placering i de statliga löneplanerna framläggas.

Jag vill slutligen beröra två för den öppna och slutna alkoholistvården gemensamma spörsmål, nämligen frågorna om alkoholistvårdens utbyggande med en social kuratorsorganisation och om tillgodoseende av behovet i fråga om medicinsk rådgivning och behandling.

Med avseende å den förstnämnda frågan bör det ankomma på de sakkunniga att utreda behovet av att tillföra nykterhetsvårdsorganen större antal socialt kunniga och helst även psykologiskt utbildade befattningshavare. Dessa befattningshavare skulle kunna tjänstgöra bland annat såsom sociala kuratorer med uppgift att lämna råd och bistånd åt personer, vilka kände sig vara hotade av ett överdrivet alkoholbruk och därför frivilligt vände sig till en kurator för att söka hjälp häremot. Kuratorerna skulle vidare kunna få betydelsefulla uppgifter såsom övervakande och hjälpende organ såväl inom den öppna alkoholistvården som beträffande eftervården av personer, vilka försökspermitterats eller utskrivits från alkoholistanstalt. Vidare skulle en sådan utbyggnad av organisationen bereda de nykterhetsvårdande myndigheterna större möjligheter än för närvarande att vid ett ingripande kunna stödja sitt bedömande av den föreliggande situationen på en utredning, vilken gäve en så långt möjligt fullständig bild av de socialt betingade faktorer, som kunna ha medverkat till att den person, som är föremål för myndighetens uppmärksamhet, förfallit till alkoholmissbruk.

Möjlighet bör vidare beredas den, som känner sig hotad av alkoholmissbruk, att ställa sig under observation och erhålla behandling i sjukvårdsanstalt. Övervägas bör även, huruvida icke en sådan ordning bör skapas, att intagning å alkoholistanstalt eller andra ingripanden icke må ske utan ingående läkarundersökning, som regel företagen å sjukhus. Det bör vidare prövas, huruvida icke i ökad utsträckning psykiatrisk eller sjukhusmässig vård utanför det egentliga alkoholistanstaltsväsendets ram böra kunna ifrågakomma såsom en mellanform mellan den öppna och den slutna vården. Jag vill erinra, att riksdagen i år fattat beslut om statsunderstöd för upprättande vid kroppssjukhusen av psykiatriska kliniker avsedda bland annat för alkoholister med symptom på psykisk sjukdom. Vid utredningen torde böra beaktas de erfarenheter, som redan vunnits av alkoholistvården vid de allmänna sjukhusens medicinska avdelningar och psykiatriska kliniker. De sakkunnigas överväganden böra även avse frågan, huruvida och i vilken utsträckning staten bör ekonomiskt stödja sjukhusens ifrågavarande verksamhet. — — —

De sakkunnigas arbete torde böra bedrivas i närmaste samråd med 1944 års nykterhetskommitté.

Utredningen har under år 1946 hållit 2 sammanträden.

Den 6 november 1946 har utredningen avlåtit promemoria angående disponering av anslag till statsbidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter samt samma dag avgivit infortrat utlåtande över framställningar av föreningen Lunds stifts prästers nykterhets- och diakoniförbund u. p. a. om erkännande av dess anstalt Björstorp såsom allmän alkoholistanstalt m. m.

Utredningen har igångsatt vissa förberedande undersökningar till utrönande av dels platsbehovet för en specialanstalt inom alkoholistvårdens anstalts-system, dels möjligheterna att bereda alkoholister vård å nyupprättade, psykiatriska lasarettavdelningar vid länslasarett.

Utredningsuppdraget beräknas bliva slutfört under år 1947.

I S: 51

51. *Sakkunniga för utredning rörande polismännens utbildningskostnader m. m.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 oktober 1946 med uppdrag att inom departementet biträda med utredning rörande polismännens utbildningskostnader och en eventuell statlig kreditgaranti för dessa ävensom viss stipendiegivning åt elever vid statens polis-skola (se Post- och Inrikes tidn. den 29 oktober 1946):

Norman, D., folkskollärare, led. av I kamm.;

Norman, N., fil. lic., lärare vid statens polis-skola;

Sahlin, M., sekreterare i svenska polisförbundet.

Sekreterare:

Blomqvist, G., notarie.

Direktiven för utredningen framgå av statsrådet Mossbergs anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Efter att hava framhållit att eleverna vid statens polis-skola såväl i konstapelklassen som överkonstapelklassen ofta ådraga sig avsevärda skulder under denna utbildning och att en del därutöver måst skuldsätta sig under sin praktikanttjänstgöring samt att polisdistrikten förfara mycket olika i fråga om lönen till befattningshavare som bevista skolan, yttrade statsrådet bland annat:

Utan tvivel ställer ifrågavarande skuldsättning många polismän i en svår situation. Då polislönerna i regel äro ganska små, kan även en begränsad skuldsättning komma att innebära allvarliga påfrestningar på ekonomien särskilt för polismän som äro familjeförsörjare. Svårigheterna för den enskilde att ordna en kontinuerlig amortering på längre sikt äro uppenbara. Dessutom måste ur samhällelig synpunkt en skuldsättning av den omfattning som den preliminära undersökningen utvisar anses som olämplig av den anledningen att polismännen lätt kan riskera att komma i beroendeställning till sina kreditörer. I detta sammanhang må erinras om att i normalinstruktionen för polispersonal, § 13, understrukits att polisman särskilt bör iakttaga, att han icke sätter sig i skuld hos någon, vars verksamhet han har att å tjänstens vägnar övervaka, eller anlita sådan person såsom borgensman. Förutom de problem som all skuldsättning normalt aktualiserar för den, som har begränsade inkomster kan förevarande skuldsättning sålunda även komma att för polismännen medföra svårigheter att uppfylla de krav, som ställas på deras förhållande i tjänsten.

I avvaktan på en lösning av polisutbildningens framtida organisation torde frågan om polismännens skuldsättning på grund av utbildningskostnader och praktikanttjänstgöring och därmed sammanhängande problem skyndsamt böra utredas. I samband härmed bör möjligheten för polismännen att komma i åtnjutande av statlig kreditgaranti på samma villkor, som enligt beslut av innevarande års riksdag skola gälla för dem, vilka avlagt akademisk eller därmed jämförlig examen, göras till föremål för prövning.

Utredningen bör även pröva förutsättningarna för åstadkommande av en-

hetliga normer för polisdistriktens avlöning av elever vid polisskolan. I princip bör med utbildningen förenade skäliga kostnader täckas genom avlöning från respektive polisdistrikt. Skulle vissa elever på grund av sin tjänsteställning icke kunna komma i åtnjutande av lön från polisdistrikt torde möjligheten att genom statsstipendium bidra till utbildningskostnaderna böra tagas under övervägande. En sådan stipendiegivning bör dock utformas under iakttagande av att polisdistriktens intresse att utbetala skälig lön under studietiden ej minskas.

De sakkunniga ha intill den 1 december 1946 hållit ett sammanträde. Uppdraget beräknas bliva slutfört under första hälften av år 1947.

52. *Sakkunnig för utredning rörande en central polisinspektion och härmed sammanhängande frågor.*

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 25 oktober 1946 för att såsom sakkunnig inom departementet biträda med verkställande av utredning rörande en central polisinspektion och härmed sammanhängande frågor:

Enhörning, H. A., landsfogde.

Lokal och tel.: Länsstyrelsen, Örebro.

53. *Sakkunnig för översyn av statens utlänningskommissions och statens flyktingsnämnds verksamhet och organisation m. m.*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 november 1946 för att verkställa översyn av statens utlänningskommissions och statens flyktingsnämnds verksamhet och organisation, vilken översyn skall syfta till att skapa en efter fredsmässiga förhållanden anpassad ordning för handläggningen av de frågor, som hittills ankommit på nämnda organ; skolande den sakkunnige äga att successivt inkomma med resultaten av berörda översyn:

Hagelin, N., inspektör, ordförande i statens utlänningskommission och i statens flyktingsnämnd.

Sekreterare:

Lindencrona, G., byråchef.

Lokal: Utlänningskommissionen; tel.: 23 31 20.

Den sakkunnige har den 6 december 1946 avlämnat en promemoria angående den tekniska handläggningen av ärenden om uppehålls- och arbetstillstånd för utlänningar (stencilerad).

Uppdraget beräknas bliva slutfört under första halvåret 1947.

I K: 1

Kommunikationsdepartementet.**A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1946.**

1. 1939 års traktorsutredning (1944: I 2; 1945: I 4; 1946: I 6).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 juli 1939 (se Post- och Inrikes tidn. den 20 augusti 1939)

dels såsom utredningsman:

Berglund, H., kansliråd;

dels ock i egenskap av särskilda sakkunniga att överlägga med utrednings-
mannen:

Björklund, L. A., led. av II kamm.;

Elliot, C. W., överstelöjtnant, länsbesiktningsman;

Lindberg, C., trafikbilägare;

Sjögren, C. E., verkst. direktör i Sveriges lantbruksförbund;

Svensson, G. Hj., lantbrukare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Schwartz, V. A. O., förste byråsekreterare.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1940: K 10.

Utredningen har den 5 november 1946 avgivit utlåtande över en av styrelsen för statens maskin- och redskapsprovningsanstalter (statens maskinprovningar) i skrivelse till lantbruksstyrelsen den 13 augusti 1938 väckt fråga om skattefrihet för i jordbruket använd bensin.

Uppdraget är därmed slutfört.

2. 1943 års rundradioutredning (1944: I 7; 1945: I 8; 1946: I 9).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1943 (se Post- och Inrikes tidn. den 1 juli 1943):

Sävström, A. V., talman, led. av II kamm., *ordförande*;

Berger, O. A., kansliråd, tillika *huvudsekreterare*;

Hugo, Y., verkst. direktör i aktiebolaget radiotjänst;

Hökerberg, Eva, chefredaktör, fru;

Johansson, J., rektor;

Linder, E. H., redaktör;

Sterky, H. K. A., generaldirektör.

Sekreterare:

Hahr, H., intendent.

Biträdande sekreterare:

von Schéele, C.-A., andre kanslisekreterare.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1944: I K 7.

Utredningen har den 9 januari 1946 avgivit betänkande angående rundradion i Sverige, dess aktuella behov och riktlinjerna för dess framtida verksamhet (SOU 1946: 1).

Uppdraget är därmed slutfört.

3. 1943 års flygplatsutredning (1944: I 12; 1945: I 11; 1946: I 12). **I K: 5**

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 decemebr 1943 (se Post- och Inrikes tidn. den 15 december 1943):

Gärde, A. B., f. d. landshövding, *ordförande*;

Delin, B. G., kapten;

Jung, E. S., överlantmätare;

Ljungberg, E. C. R., överdirektör;

Lundqvist, R., byråchef;

Wirseen, Å., kansliråd.

Experter:

Lignell, K., överingenjör;

Ångström, T. K., lufifartsinspektör.

Sekreterare:

Liljevall, B. G:son, förste byråsekreterare.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1944: I K 12.

Utredningen har den 12 augusti 1946 framlagt betänkande med förslag rörande utbyggnad av civila flygplatser m. m. (SOU 1946: 58).

Uppdraget är därmed slutfört.

4. *Utredning rörande organisation och personalbehov för vissa avdelningar inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen m. m.* (1945: I 17; 1946: I 17).

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juni 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 28 juni 1944):

Sahlin, O. E., direktör, *ordförande*;

Braune, E. G., byråchef;

Sundström, E. V., avdelningschef;

Wittrock, E. J. P., förste byrådirektör.

Sekreterare:

Hagstrand, E. F., förste kanslisekreterare.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I K 17.

Utredningen har den 4 januari 1946 avgivit betänkande med förslag till omorganisation av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen m. m. (SOU 1946: 10).

Uppdraget är därmed slutfört.

5. 1944 års telefonkommitté (1945: I 20; 1946: I 19).

Genom beslut den 13 oktober 1944 bemyndigade Kungl. Maj:t telegrafstyrelsen att tillkalla högst fem sakkunniga för att inom styrelsen verkställa utredning i fråga om åtgärder till förbättring av landsbygdens telefonförhållanden.

Tillkallade med stöd av nämnda bemyndigande:

Lundgren, J. A., f. d. överdirektör, *ordförande*;

Heimbürger, H. A., byråchef;

Lindblad, K. F. T., trafikinspektör;

I K: 5 Nehrfors, A. E. L., linjeingenjör;
Sigmar, E. R. J. K., trafikinspektör.

Sekreterare:

Nygren, T. G., förste byråsekreterare.

Kommittén har den 31 december 1945 överlämnat betänkande med redogörelse och förslag till åtgärder för förbättring av landsbygdens telefonförhållanden (stencilerat).

Uppdraget är därmed slutfört.

6. *1945 års bilbesiktningsutredning (1946: I 24).*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 19 juli 1945):

Nylander, K. A. S., civilingenjör, *ordförande*;

Ekberg, K. G., vägtrafikinspektör;

Elliot, C. W., överstelöjtnant, länsbesiktningsman;

Hellbacken, G. K., hemmansägare, led. av II kamm.;

Klackenberg, O. H., expeditionschef.

Sekreterare:

Nilsson, C. E., förste byråsekreterare och ombudsman.

Biträdande sekreterare:

Salomonson, C. S. R., amanuens (fr. o. m. den 14 augusti 1946).

Beträffande utredningens uppdrag, se 1946: I K 24.

Utredningen har den 22 november 1946 framlagt betänkande med förslag till omorganisation av besiktningsväsendet för motorfordon m. m. (stencilerat).

Uppdraget är därmed slutfört.

7. *Utredning rörande förhållandet mellan löneställningen för däcks- och maskinbefälet vid statens järnvägars tågfarjor (1946: I 25).*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945:

Löfgren, T. E., landshövding, *ordförande*;

Eggert, E. A. F., f. d. byrådirektör;

Johnsson, B. E., statskommisarie.

Sekreterare:

Andersson, F. V., byråsekreterare.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I K 25.

De sakkunniga ha den 6 februari 1946 avlämnat betänkande i ämnet (stencilerat).

Uppdraget är därmed slutfört.

8. *Verkstadskommittén 1945 för väg- och vattenbyggnadsväsendet (1946: I 26).*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juli 1945):

Granholt, A., f. d. generaldirektör, *ordförande*;
Hallgren, H. H., fabrikör;
Hedqvist, A. S., metallarbetare, led. av II kamm.;
Malcolm, R. A., direktör;
Nelander, J. E., förrådsdirektör;
Norinder, T. E., verkstadsdirektör.

Expert:

Belz, F. A. A., ingenjör.

Sekreterare:

Laurin, L. E., överingenjörsassistent.

Biträdande sekreterare:

Hård af Segerstad, N. J. G., förste amanuens.

Beträffande kommitténs uppdrag, se 1946: I K 26.

Kommittén har den 25 maj 1946 avgivit betänkande med förslag till verkstadsorganisation för väg- och vattenbyggnadsväsendet (SOU 1946: 43).

Uppdraget är därmed slutfört.

9. *Utredningen om Säfte kanal* (1946: I 27).

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 29 juni 1945:

Malm, C. G. O., f. d. generaldirektör.

Sekreterare:

Fröman, K. A., f. d. byråchef.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1946: I K 27.

Utredningsmannen har den 28 augusti 1946 avlämnat betänkande rörande ombyggnad och förbättring av Säfte kanal samt dess framtida förvaltning och drift (stencilerat).

Uppdraget är därmed slutfört.

10. *Utredning rörande vissa ersättningsspörsmål m. m. vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut* (1946: I 29).

Tillkallad med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945:

Edsberg, P. G. H. L., assessor.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1946: I K 29.

Utredningsmannen har den 15 februari 1946 överlämnat utlåtande med förslag beträffande löneställning och befordringsförhållanden för viss personal vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.

Uppdraget är därmed slutfört.

11. *Utredning angående översyn av bestämmelserna rörande postverkets ensamrätt till befordran av brev och brevkort m. m.* (1946: I 30).

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 för att biträda generalpoststyrelsen vid utredningen:

Hagberg, E. R., chefredaktör, led. av II kamm.;

Hellquist, C. G. I., justitieråd;

- I K: 11** Olsson, G. A., redaktör, led. av II kamm.;
 Werner, O. E., hemmansägare, led. av II kamm.
 Beträffande utredningsuppdraget, se 1946: I K 30.
 Förslag till nya bestämmelser angående postverkets ensamrätt till brevbe-
 fordran har avlämnats den 28 augusti 1946.
 Uppdraget är därmed slutfört.

12. 1946 års trafiksäkerhetskampanj.

Verkställande utskott, tillsatt av chefen för kommunikationsdepartementet
 den 21 januari 1946:

Eklom, O., landshövding, *ordförande*;
 Holmstedt, E. W. A., rektor, *verkställande ledamot*;
 Englund, O., överkonstapel;
 Hagarth, S. A. O., advokat;
 Hansson, H. O. G., föredragande i regeringsrätten;
 Hellqvist, H., direktör;
 Nilsson, C. O., trafikförmän, led. av II kamm.

Verkställande utskottet har i samarbete med statliga och kommunala myn-
 digheter samt organisationer och andra intresserade under år 1946 anordnat
 en riksomfattande propagandakampanj för ökad trafiksäkerhet. Medel för
 ändamålet ha ställts till förfogande *dels* av statsmakterna (se proposition nr
 163 till 1946 års riksdag, bilaga 5, punkten 1, samt riksdagens skrivelse nr
 157), *dels ock* från enskilt håll, huvudsakligen trafikförsäkringsföreningen.

Uppdraget är slutfört.

13. Flygplatsekonomisakkunniga.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 maj 1946 (se Post-
 och Inrikes tidn. samma dag):

Kock, Karin, professor, *ordförande*;
 Gabrielsson, A. T. N., direktör;
 Reuterwall, S. E., överdirektör.

Sekreterare:

Lindblom, S. G., fil. lic.

I departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet
 av ovannämnda bemyndigande refererades dels en driftskostnads kalkyl för
 en flygplats vid Väsby, framlagd av 1944 års flygplatsutredning den 10 mars
 1945, dels en av luftfartsstyrelsen under hand till kommunikationsdeparte-
 mentet överlämnad promemoria, dagtecknad den 27 februari 1946, innehåll-
 lande en gemensam driftskalkyl för Bromma flygplats och ny flygplats vid
 Halmsjön.

Departementschefen anförde vidare i huvudsak följande.

Mot bakgrunden av de nya, mycket betydande statsutgifter, som antingen
 redan beslutats eller varom förslag inom en nära framtid torde komma att
 föreläggas riksdagen, är det särskilt angeläget att ingående och fördomsfritt

pröva frågan om de ekonomiska konsekvenserna av en så avsevärd kapitalinvestering, som lösandet av Stockholms flygplatsfrågor kräver. Visar det sig därvid, att å en sådan investering kan erhållas full förräntning eller att i allt fall förräntning å en stor del därav är att påräkna, kan spørgsmålet ur statsfinansiell synpunkt bedömas betydligt gynnsammare än om investeringen måste antagas bliva helt eller i huvudsak oräntabel. Såsom av luftfartsstyrelsens utredning framgår skulle, därest man utgår från styrelsens beräkningar, rörande utgiftssidan i driftskostnadskalkylen för Bromma och Halmsjöns flygplatser, för en balansering av utgifter — däri inräknade ränta och avskrivning på anläggningskostnader — och inkomster erfordras såväl en betydande trafikökning som mycket avsevärda höjningar av nu utgående flygplatsavgifter och andra intäkter. Den civila flygtrafiken berörande vårt land har efter krigsslutet utvecklats avsevärt och skulle säkerligen ha nått ett ännu större uppsving, därest flygbolagen kunnat erhålla flygmateriel i önskad utsträckning. Å andra sidan är det av luftfartsstyrelsen för kalkylen förutsatta flygprogrammet av betydande omfattning. Vad flygplatsavgifterna beträffar, äro de i vårt land för närvarande tillämpade enligt vad som framgår av vissa från luftfartsstyrelsen inhämtade uppgifter i allmänhet lägre än de som tillämpas i andra länder. Särskilt i förhållande till de avgifter, som uttagas vid flygplatsen La Guardia utanför New York, äro de svenska avgifterna mycket låga. Det är emellertid vanskligt att bedöma föreliggande möjligheter att mera avsevärt öka flygplatsavgifterna utan att därigenom flygtrafikens utveckling hindras. Vidare har man att taga hänsyn till i vad mån ökade flygplatsavgifter kunna tänkas komma att inom det internationella flygets område ofördelaktigt påverka våra förhållanden till andra länder, som beröras av svenskt flyg.

Med hänsyn till å ena sidan den betydelse, som måste tillmätas utsikterna att erhålla en godtagbar förräntning av flygplatskapitalet, och å andra sidan de på grund av rådande förhållanden osäkra premisser, på vilka luftfartsstyrelsens driftskalkyler helt naturligt måste bygga, anser jag, att ställning till frågan om utbyggnad av en ny flygplats för Stockholm icke bör tagas, förrän driftskalkylerna blivit underkastade en förutsättningslös granskning av särskilt tillkallade personer, vilka kunna antagas besitta allmän insikt i ekonomiska frågor och förmåga att på ett i möjligaste mån objektivt sätt bedöma här berörda spørgsmål. Granskningsarbetet bör bedrivas med sådan skyndsamhet, att eventuellt förslag om flygplatsens anläggande kan i god tid nästkommande höst föreläggas riksdagen.

De sakkunniga ha den 30 september 1946 avgivit ett ullåtande, vilket tryckts såsom bihang I till propositionen den 15 november 1946 (nr 379) angående byggande av en storflygplats m. m.

Uppdraget är därmed slutfört.

I K: 14 **B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1947.****14. Nämnden för behandling av vid statsinlösen av enskild järnväg uppkommande tvistefrågor om järnvägsegendomens värde m. m.**

(1944: I 3; 1945: I 5; 1946: I 7).

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 4 augusti 1939.

Ledamöter:

Leo, H. V., generaldirektör, *ordförande*;

Bolinder, N. L., generaldirektör;

Westman, K.-A., lantbrukare, led. av I kamm.

Sekreterare:

Gemzell, Chr., häradshövding.

Beträffande nämndens uppdrag se 1940: K 16.

Genom beslut den 14 september 1946 uppdrog chefen för kommunikationsdepartementet åt nämnden att söka åstadkomma uppgörelse rörande förvärv för statens räkning av de under trafikförvaltningen Göteborg—Dalarne—Gävle lydande järnvägarna.

Nämnden har i anledning av detta uppdrag under år 1946 intill den 1 december hållit 5 sammanträden samt företagit en resa över trafikförvaltningens järnvägar.

15. 1942 års järnvägskostnadsutredning (1944: I 5; 1945: I 7; 1946: I 8).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 januari 1942 för verkställande av utredning om principerna för statens järnvägars självkostnadsberäkningar i syfte att erhålla möjligast tillförlitliga grunder för de kostnadskalkyler, på vilka taxesättningen bygger (se Post- och Inrikes tidn. den 26 januari 1942):

Ohlin, B. G., professor, led. av II kam., *ordförande*;

Lundvik, V. G., landshövding;

Malmkvist, E. V., byråchef;

Rapp, Y., civilingenjör;

Sjöberg, E. A., förste byråsekreterare, tillika *sekreterare*;

Sällfors, C. T., generaldirektör.

Lokal: Järnvägsstyrelsen; tel.: Järnvägen 1342.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1943: I K 8.

Utredningen har under 1946 intill den 1 december sammanträtt 9 dagar. Utredningens sekreterare har under tiden den 11 januari—den 23 mars 1946 företagit en resa till Amerikas förenta stater för att studera frågor angående kostnadsberäkningar vid amerikanska järnvägar.

Utredningens arbete i vad gäller metodfrågorna för kostnadsberäkningarna vid statens järnvägar är i huvudsak avslutat. Det praktiska genomförandet av utredningens olika förslag förutsätter i flera fall experimentella försök och statistiska undersökningar, vilka emellertid på grund av den intensiva trafiken vid statens järnvägar under de senaste åren icke kunnat genomföras annat än i mycket begränsad omfattning. Då mera normala trafikförhållan-

den åter inträda, komma emellertid dessa försök och utredningar att full- **I K: 17**
följas.

Utredningen har för avsikt att under år 1947 avgiva principbetänkande an-
gående kostnadsberäkningarna vid statens järnvägar.

16. *1943 års järnvägskommitté* (1944: I 9; 1945: I 9; 1946: I 10).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 september 1943 (se
Post- och Inrikes tidn. den 28 september 1943):

Forsslund, J. A., led. av I kamm., *ordförande*;
Johnsson, P. A., lantbrukare, led. av II kamm.;
Malmkvist, E. V., byråchef;
Palander, T. F., professor;
Sandström, K. H., överingenjör;
Sundberg, C. G., disponent, led. av I kamm.;
Söderling, E. G., direktör.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts beslut den 6 april 1945:

Blomberg, A. M. R., distriktschef.

Huvudsekreterare:

Gemzell, Chr., häradshövding.

Biträdande sekreterare:

Svensson, J. S., byråsekreterare.

Lokal: Järnvägsstyrelsen, tel.: Järnvägen 1339.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1944: I K 9 och 1946: I K 10

Under tiden den 1 december 1945—den 30 november 1946 har hela kom-
mittén sammanträtt 12 dagar, varjämte ordföranden och statens järnvägars
representanter i kommittén samt sekretariatet sammanträtt ytterligare 9 da-
gar. Kommittén har vidare företagit ett flertal studieresor, bl. a. till Norge.

Kommittén har uppvaktats av deputationer från östra Småland och östra
Blekinge den 10 december 1945, från Skaraborgs län den 18 september 1946
och från Askersund den 27 september 1946. Även enstaka representanter för
orter vid smalspåriga järnvägar ha hos kommittén framfört önskemål i järn-
vägsspörsmål.

Kommittén har den 10 december 1945 avlämnat betänkande med förslag
till utbyggande på vissa villkor av järnvägen Visby—Lärbro till Fårösund
(stencilerat).

Utredningsarbetet har under året varit inriktat på de smalspåriga järn-
vägarna i Småland och Östergötland. Kommittén avser att inom den när-
maste tiden avlämna sitt utlåtande rörande dessa banors framtida gestaltning.

17. *Utredning rörande revision av gällande regler om järnvägs ansvar för
skada å gods m. m.* (1944: I 11; 1945: I 10; 1946: I 11).

Tillkallad med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 december 1943
(se Post- och Inrikes tidn. samma dag) för att verkställa av riksdagen i skri-
velse den 1 juli 1943, nr 440, begärd utredning i ämnet:

Bihang till riksdagens prot. 1947. 1 saml.

Riksdagsberättelsen.

I K: 17 Bagge, A. J. F., f. d. justitieråd.

Angående direktiven, se 1944: I K 11.

Utän kostnad för statsverket har utredningsmannen under resor i Frankrike, England och Schweiz införskaffat utredningsmateriel.

Utredningsmannen har vidare bearbetat problemet angående ett internationellt genomgångskonossement, omfattande sjö-, luft- och järnvägstrafik.

De av standardiseringskommissionens emballageavdelning med hjälp av statens provningsanstalt förra året påbörjade hållbarhets- och stadighetsproven å pappemballage ha fortsatts under 1946.

18. 1944 års fiskehamnsutredning (1944: I 13; 1945: I 12; 1946: I 13).

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 december 1943 för att verkställa utredning rörande planläggning av statliga och statsunderstödda fiskehamnsbyggnader (se Post- och Inrikes tidn. den 30 december 1943):

Hansén, D., landshövding, *ordförande*;

Hessle, Chr. W., byrådirektör;

Hällgren, E. W., möbelsnickare, led. av II kamm.;

Stenberg, S. J., byråchef;

Utbult, B., affärsföreståndare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Hall, G. V., byråchef.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. Kanslihuset 261.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1944: I K 13.

Utredningen beräknar kunna slutföra uppdraget i början av år 1947.

19. Kraftledningsskadeersättningssakkunniga (1945: I 13; 1946: I 14).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 januari 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 27 januari 1944):

Quennerstedt, N. H., f. d. vattenrättsdomare, *ordförande*;

Edén, J. A., jägmästare;

Hagberg, A. E., biträdande jägmästare;

Hagberth, N. E., domänintendent;

Herlitz, N. A., direktör;

Pontén, S., lantbruksskoleföreståndare;

Streyffert, K. T., professor.

Lokal: Vattenfallsstyrelsen; tel. Vattenfall 352.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1945: I K 13.

De *åkernormssakkunniga* ha under år 1946 hållit 4 sammanträden. Dessutom har ett gemensamt samarbetsutskott för kraftledningsskadeersättningssakkunniga och vägmarsersättningssakkunniga hållit överläggning med representanter för Riksförbundet Landsbygdens Folk. Samarbetsutskottet har hållit 9 sammanträden. Vidare ha vissa ledamöter av samarbetsutskottet i september 1946 haft överläggning med representanter för markutredningen och bostadssociala utredningen.

Ett under år 1945 uppgjort preliminärt förslag till åkernormer har prövats under år 1946. De sakkunniga ha därvid funnit det önskvärt att normerna om möjligt förenklas. Arbetet å denna förenkling har pågått under år 1946. I K: 20

De *skogsnormssakkunniga* ha icke hållit något sammanträde under året. Bearbetning pågår av en del material som insamlats i samband med värdering av intrånget i skog vid framdragande av tre kraftledning: Lycksele—Storuman, Stadsforsen—Untra, Linköping—Åtvidaberg. Vissa produktions-tabeller skola utarbetas av statens skogsforskningsinstitut men ha ännu icke kommit de sakkunniga tillhanda.

20. 1944 års hamnutredning (1945: I 15; 1946: I 15).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 mars 1944 för att, i enlighet med i riksdagens skrivelse den 21 juni 1943, nr 375, gjord hemställan, utreda frågan om större planmässighet i den svenska hamnbyggnadspolitiken (se Post- och Inrikes tidn. den 17 mars 1944):

von Sneidern, A., f. d. landshövding, *ordförande*;

Berger, T., byråchef;

Diederg, G., f. d. hamndirektör, överstelöjtnant;

Eneborg, H., förste aktuarie, tillika *sekreterare*;

Enström, A., direktör;

Flink, A., kassör;

Sandström, B., direktör;

Sundin, T. W., tullpackhusförman;

Sylwan, E. C., fil. lic., *sekreterare*.

Biträdande *sekreterare*:

Edgren, A., civilingenjör.

Lokal: Kommerskollegium.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1945: I K 15.

Utredningen har sammanträtt den 26 och 27 februari samt den 17—18 december 1946.

Utredningen har bedrivit fortsatta undersökningar angående statens ställning till hamnbyggnadspolitiken i en del länder och har härvid ägnat förhållandena i Amerikas förenta stater särskild uppmärksamhet. En delegation av utredningen, bestående av utredningens ordförande, ledamoten Sundin samt utredningens båda *sekreterare* gjorde under tiden den 28 mars—den 28 maj 1946 en resa till Amerikas förenta stater och Canada.

Undersökningar ha verkställts angående hamnarnas varutrafik och fraktskillnadsgränser med avseende å stapelvaror. Vidare äro vissa undersökningar under arbete rörande förutsättningen för samt dispositionen och dimensioneringen av hamnbyggnadsprojekt, rörande vilka utredningen införskaffat uppgifter.

Utredningen har bedrivit fortsatta undersökningar angående frågan om en eventuell koncentration av viss trafik till en eller flera hamnar, varvid särskilt trafikens ekonomi under olika förutsättningar undersökts.

I K: 20 Slutligen har utredningen ägnat frågan om hamnbyggnadsärendenas behandling närmare studium.

Under år 1946 ha vissa remissyttranden avgivits.

Utredningen beräknar att under år 1947 slutföra sitt uppdrag.

21. *1944 års trafikutredning* (1945: I 13; 1946: I 16).

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 april 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 17 april 1944):

Rausing, A. R., direktör, *ordförande*;

Grill, C. L. C. C., konsul, verkst. direktör;

Huss, E., verkst. direktör, tillika *huvudsekreterare*;

Olsson, O. L., ombudsman;

Palander, T. F., professor;

Simonsson, Y. A., verkst. direktör;

Sylwan, E. C., fil. lic., sekreterare.

Experter:

Akselsson, L., fil. lic. (t. o. m. den 27 juni 1946);

Bager, J. H., byrådirektör;

Forsblom, E., åkeriägare;

Källberg, H., åkeriägare;

Ljunggren, Th., ingenjör;

von Matern, N., överingenjör;

Sjöberg, E. A., förste byråsekreterare;

Svennberg, T., civilingenjör.

Biträdande sekreterare:

Lindahl, B. G., sekreterare.

Lokal: V. Trädgårdsgatan 9, Stockholm 16; tel. 23 13 10.

Utredningen har under 1946 intill den 1 december hållit 12 sammanträden (19 dagar), varjämte utredningen företagit tre studieresor till olika delar av landet.

Utredningen har den 19 december 1945 avgivit betänkande med förslag till inrättande av en statens trafiknämnd (stencilerat) samt den 15 juni 1946 betänkande med förslag till omorganisation av statens järnvägar (stencilerat). Därjämte har utredningen under år 1946 behandlat bl. a. lagstiftningen rörande yrkesmässig biltrafik och därmed sammanhängande spörsmål om samverkan mellan biltrafik och övriga trafikmedel, samt spörsmål om investeringar i vägväsendet och formerna för dess finansiering och i samband därmed frågor om biltrafikens andel i vägkostnaderna.

Utredningen har i anledning av remisser avgivit ett flertal utlåtanden.

Utredningen beräknas bli slutförd under första halvåret 1947.

22. *1944 års trafikförfattningssakkunniga* (1945: I 19; 1946: I 18).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 september 1944 (se Post- och Inrikes tidn. samma dag):

Löfgren, T. E., landshövding, *ordförande*;
 Christensson, J., ombudsman;
 Elliot, C. W., överstelöjtnant, länsbesiktningsman;
 Forsselius, E. J. E., trafikpolisintendent;
 Hagarth, S. A. O., advokat;
 Rapp, F., droskägare;
 Rimby, Hj., folkskollärare.

Sekreterare:

Beskow, B. G., hovrättsassessor.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. Kanslihuset.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1945: I K 19.

Under tiden från och med den 1 december 1945 till och med den 30 november 1946 ha de sakkunniga sammanträtt 65 dagar. Mellan de sakkunnigas sammanträden ha utredningsarbeten utförts, förutom av sekreteraren, av vissa av ledamöterna. Två av de sakkunniga samt sekreteraren ha i november 1946 företagit en studieresa till Norge och Danmark.

De sakkunniga, som samträtt med representanter för ett flertal intressegrupper, ha uppgjort preliminära utkast till författningstext, motsvarande bl. a. större delarna av motorfordonsförordningen och vägtrafikstadgan, varjämte de sakkunniga utarbetat motiv i anslutning till vissa delar av författningstexten. Vissa förslag och remissvar ha därjämte avlåtits till Kommunikationsdepartementet.

Då de sakkunnigas arbete i vissa väsentliga delar är beroende på de utredningar, som bedrivs av 1945 års trafiksäkerhetskommitté, kan för närvarande tiden för arbetets slutförande ej närmare beräknas.

23. 1945 års markkommission (1946: I 20).

Av Kungl. Maj:t den 26 januari 1945 förordnad ordförande (se Post- och Inrikes tidn. den 9 februari 1945):

Nothin, T. K. V., överståthållare.

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande nämnda dag såsom *statens representanter*:

Heiding, G. A., godsägare, led. av I kamm.;

Leo, H. V., generaldirektör;

Malmberg, O. H., generaldirektör;

Ward, K. S. V., redaktör, led. av II kamm.

Utsedda av Stockholms stadskollegium såsom

representanter för Stockholms stad:

Berglund, H. J., borgarråd;

Göranson, K. H., borgarråd;

Höglund, C. Z. K., borgarråd;

Larsson, Y. G. R., f. d. borgarråd, led. av II kamm.;

Persson, S. E., borgarråd.

Sekreterare:

Joachimsson, N., hovrättsråd.

I K: 23 Lokal: Överståthållarämbetet.

Beträffande kommissionens arbetsuppgifter, se 1946: I K 20.

De under 1946 inom kommissionen förda förhandlingarna ha resulterat i två förslag till avtal mellan staten och Stockholms stad. Det ena förslaget, vilket avser ett antal fastigheter m. m., huvudsakligen belägna inom de mera centrala delarna av huvudstaden, avlämnades till chefen för kommunikationsdepartementet med skrivelse den 20 mars 1946. Det andra avtalsförslaget rör upplåtelse under 50 år av Bromma flygplats till staten och Ladugårdsgärde till staden jämte vissa i samband därmed stående förhållanden. Detta avtalsförslag avlämnades till departementschefen med skrivelse den 12 september 1946 samt har lagts till grund för en den 15 november 1946 avlåten proposition till riksdagen (nr 348).

En dispositionsplan över vissa delar av Djurgården, avsedd att i stora drag angiva huru mark bör reserveras för statliga behov, för olika kommunala ändamål, för bostadsbebyggelse och för friområden m. m., beräknas under viss förutsättning vara i huvudsak färdig under första hälften av 1947.

Det i 1946 års berättelse omförmälda arbetet med utarbetande av förslag till stadsplaner har fortsatt. Under den närmaste tiden torde förslag föreliggande till ändrad stadsplan för Mariebergs- och Konradsbergsområdena. Arbeta för utredning om stadsplan för Långholmen, avsedd att ligga till grund för värdering av kronans därvarande mark, torde likaledes inom kort vara fört till slut.

Härjämte har kommissionen under år 1946 fört förhandlingar rörande åtskilliga frågor om fastigheter och markområden inom huvudstadens mera centralt belägna delar. En grupp av sådana frågor avse mellanhavanden mellan järnvägsstyrelsen och staden. De förberedande utredningarna om detta frågekomplex ha fortskridit så långt, att slutliga förhandlingar inom den närmaste tiden torde kunna påbörjas. Även i övrigt pågå fortfarande vissa förberedande utredningar beträffande fastigheter, som ifrågasatts till överlåtelse.

Därest icke hinder möta på grund av oförutsedda dröjsmål med färdigställande av stadsplaner och dispositionsplaner samt återstående värderingar, torde kommissionens arbete kunna vara i huvudsak slutfört med utgången av 1947.

24. Vägmarkersättningssakkunniga (1946: I 21).

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande de 29 juni 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 17 juli 1945):

Quennerstedt, N. H., f. d. vattenrättsdomare, *ordförande*;

Bexelius, T. A., revisionssekreterare;

Hedlund, G., jur. d:r, led. av II kamm.;

Håård, K. H., byggnadschef;

Hagberth, N. E., domänintendent, för utarbetande av åkernormerna;

Pontén, S., lantbruksskoleföreståndare, för utarbetande av åkernormerna;

Herlitz, N. A., direktör, för utarbetande av skogsnormerna;
Streyffert, K. T., professor, för utarbetande av skogsnormerna.

Expert:

Nanneson, L., professor.

Sekreterare:

Önnesjö, K.-E. A., revisor.

Lokal: Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1946: I K 21.

Ett intimt samarbete har ägt rum med kraftledningsskadeersättningssakkunniga och har för detta ändamål bland annat utsetts ett gemensamt arbetsutskott. Sammanträde har ägt rum med hela kommittén en gång, med arbetsutskott eller mindre del av kommittén 4 gånger samt med det gemensamma arbetsutskottet 9 gånger. Därjämte ha de sakkunniga jämte deras sekreterare företagit studieresor med åtföljande sammanträden och överläggningar till Blekinge, Västernorrlands och Södermanlands län.

Experten har utfört vissa utredningar rörande möjligheterna att med anlitan av tillgängliga statistiska och andra uppgifter bestämma allmänna saluvärdet å mark, som upplåtits till väg. Kommittén har vidare i fråga om vissa för skogsnormerna betydelsefulla specialundersökningar hänvänt sig till statens skogsforskningsinstitut, där dylika undersökningar för närvarande bedrivs.

Överläggningarna och utredningsarbetet i övrigt ha huvudsakligen avsett de principiella grunderna för beräkning av ersättning i olika fall. De sakkunniga ha beträffande dessa grunder bland annat även överlagt med representanter för fastighetstaxeringsväsendet och lantmäteriväsendet.

Utredningsarbetet kommer under år 1947 att ytterligare intensifieras för att normerna snarast möjligt skola kunna tillämpas. Utredningen torde åtminstone i huvudsak kunna avslutas under år 1947.

25. 1945 års skärgårdsutredning (1946: I 22).

Tillkallade på grund av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juli 1945):

Nylander, O. E., landshövding, *ordförande*;

Böös, C. C., marindirektör;

Engelstedt, E. C. L., expeditionschef;

Lindencrona, A., byråchef;

Martin, K. A. M. J., disponent;

Södergren, J. R. A., vägdirektör;

Thorburn, B., direktör.

Sekreterare:

Winberg, A. H., e. o. förste kanslisekreterare.

Biträdande sekreterare:

Karlson, S. G. L., amanuens (fr. o. m. den 8 mars 1946).

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel.: Kanslihuset 233.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I K 22.

I K: 25 Utredningen har under tiden den 1 december 1945—den 30 november 1946 sammanträtt tillhoppa 52 dagar samt företagit 2 studieresor inom Östergötlands, Kalmar, Blekinge och Västernorrlands läns skärgårdar. Utredningen har i huvudsak slutfört sina undersökningar rörande skärgårdarnas behov av förbättrade kommunikationer i vad avser väg-, bro- och färjeanläggningar samt hamn- och farledsarbeten av natur att komma under utredningens prövning. Utredningen är för närvarande sysselsatt med frågan om ordnandet av sjötrafiken i de olika skärgårdarna.

Utredningen har under året sökt kontakt med 1944 års trafikutredning, 1944 års fiskehamnsutredning och kommittén för kommunal samverkan samt avgivit utlåtanden i anledning av remisser angående frågor, som omfattats av utredningens uppdrag. Utredningens arbete avses att avslutas i så god tid att proposition med förslag i ämnet kan föreläggas 1947 års vårriksdag.

26. 1945 års trafiksäkerhetskommitté (1946: I 23).

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 19 juli 1945):

Ekblom, O., landshövding, *ordförande*;
 Bennich, L., försäkringsdirektör;
 Bång, O. G. M., rådmän;
 Ekberg, K. G., vägtrafikinspektör;
 Hagardt, S. A. O., advokat;
 Helgesson, H. I. R., förbundsordförande;
 Holmstedt, E. W. A., rektor;
 Håstad, E. W., docent, led. av II kamm.;
 Nilsson, C. O., trafikförman, led. av II kamm.;
 Rimby, Hj., folkskollärare;
 Wallenberg, G. O., direktör;
 Ygberg, N. H., leg. läkare.

Experter:

Bergquist, J. A., civilingenjör;
 Cassler, A. L., kapten;
 Fellenius, V., fil. lic.;
 Hansson, H. O. G., föredragande i regeringsrätten;
 Insulander, H., direktör;
 Kugelberg, I. F. R., docent;
 Lundberg, T., förste byråingenjör;
 Möllerström, J., docent;
 Norström, K., ombudsman;
 Nyström, E. V., förste flygläkare;
 Rylander, C. G., docent;
 Wassén, K. E., docent;
 Wold, H. O. A., professor.

Sekreterare:

Cassel, L. D., länsnotarie.

Biträdande sekreterare:

Salomonson, C. S. R., amanuens (t. o. m. den 15 juni 1946);

Petri, E. Hj., jur. kand. (fr. o. m. den 16 juni 1946).

Lokal: Riksdagshuset; tel. Riksdagen 73, 74.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1946: I K 23.

Under tiden från och med den 1 december 1945 till och med den 30 november 1946 har kommittén in pleno hållit 14 sammanträden. Inom kommittén arbeta flera subkommittéer, vilka hållit ett betydande antal sammanträden. Kommittén har gemensamt med 1944 års trafikförfattnings-sakkunniga utsett en subkommitté för undersökning av möjligheten att konstruera väg- och gatusignaler lämpade även för de färgblinda och en särskild delegation för studium av rattfyllerifrågan. Denna delegation har företagit en studieresa till Norge och Danmark.

27. 1946 års SJ-bostadsutredning (1946: I 28).

Tillkallade av järnvägsstyrelsen den 16 november 1945 med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juli 1945):

Gärde, A. B., f. d. landshövding, *ordförande*;

Johansson, K. A., trafikbiträde;

Jonson, B., arkitekt;

Poring, A. A., förste baningenjör;

Strokirk, E., civilingenjör.

Sekreterare:

Genborg, H. I., bokhållare.

Lokal: Järnvägsstyrelsen; tel. Järnvägen 1279.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I K 28.

Intill den 1 december 1946 har utredningen hållit 36 sammanträden. Utredningen har företagit ett antal studieresor å olika statsbanelinjer samt avlagt studiebesök vid andra statliga verk och större industriella anläggningar. Utredningen har därjämte under två dagar i jämförelsesyfte studerat bostadsförhållandena vid de danska statsbanorna.

Utredningen har från vederbörande linjemyndigheter införskaffat detaljerade uppgifter rörande samtliga statens järnvägar tillhöriga, till ett antal av cirka 10 000 uppgående bostadslägenheter, i vad avser dessas storlek och bekvämlighetsutrustning m. m. Bearbetningen av detta uppgiftsmaterial pågår.

Utredningsarbetet beräknas taga större delen av år 1947 i anspråk.

28. 1945 års Gotlandskommitté (1946: I 31).

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 september 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 3 oktober 1945):

Malmkvist, E., byråchef, *ordförande*;

I K: 28 Pettersson, G., socialvårdsassistent;
Svennberg, T., civilingenjör;
Wahlgren, Å., direktör.

Sekreterare:

Lemne, M., förste kanslisekreterare (t. o. m. den 13 maj 1946);
Bjured, G., förste amanuens (fr. o. m. den 14 maj 1946).

Lokal: Järnvägsstyrelsen.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I K 31.

Kommittén har intill den 1 december under år 1946 hållit 12 sammanträden. Därjämte har kommittén företagit en studieresa till Visby, varvid kommittén haft överläggningar med representanter för ångfartygsaktiebolaget Gotland samt studerat olika turistanläggningar å Gotland.

Utredningsarbeten ha utförts beträffande bl. a. hamnavgifterna i Visby hamn jämförda med vissa hamnavgifter å fastlandet samt rörande ångfartygsaktiebolagets andel i sjötrafiken på Gotland med avseende å varukvantiteter och fraktavgifter. Vidare har kommittén låtit verkställa en utredning om ångfartygsaktiebolagets taxa för godsbefordran jämförd med statens järnvägars godstaxa.

Kommittén beräknar kunna slutföra sitt arbete under år 1947.

29. 1946 års klassificeringskommitté.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 maj 1946 (se Post- och Inrikes tidn. den 23 maj 1946):

Berger, O. A., kansliråd, *ordförande*;

Hultman, G. A., byråchef;

Oredsson, H. E., överinspektör;

Wold, S. G., byråchef.

Sekreterare:

Ulf, B. L., e. o. förste byråsekreterare.

Kommittén har att i första hand bedöma grunderna för klassificering av trafikanstalterna vid post- och telegrafverken samt statens järnvägar. Därjämte bör kommittén, såvitt möjligt, utarbeta fullständigt förslag till klassificering av de olika verkens trafikanstalter.

Kommittén har intill den 1 december 1946 sammanträtt 7 gånger samt företagit en studieresa, under vilken trafikanstalter inom mellersta och södra Sverige besökts. På föranstaltande av kommittén pågå vissa specialundersökningar inom de olika verken.

Uppdraget beräknas bliva slutfört under år 1947.

30. Utredning rörande anläggnings- och bidragsverksamheten i fråga om vattenförsörjning och avlopp.

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 november 1946 (se Post- och Inrikes tidn. den 8 november 1946):

Lindeberg, E. F. L., landshövding, *ordförande*;

Andersson, J. A., bankofullmäktig, led. av II kamm.;

Bexelius T. A., revisionssekreterare;
Petrelius, B., byråchef;
Sundström, E. V., avdelningschef.

I K. 30

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande. Departementschefen anförde därvid bland annat:

I skrivelse den 21 februari 1946 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, under åberopande av innehållet i två vid skrivelsen fogade promemorior, hemställt att Kungl. Maj:t måtte *dels* vidtaga erforderliga åtgärder för ändring av bestämmelserna angående statsbidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp i enlighet med ett av styrelsen uppgjort förslag, *dels ock* låta genom särskilda sakkunniga utreda frågan om anläggnings- och bidragsverksamhetens fortsatta bedrivande och därmed sammanhängande spörsmål. Genom kungörelse den 21 juni 1946 (nr 287) har Kungl. Maj:t förordnat, att gällande statsbidragskungörelse i ämnet (733/1944) skall i vissa delar erhålla ändrad lydelse samt i sålunda ändrat skick äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1947. Jag anhåller nu att få anmäla den av styrelsen väckta frågan i de delar, som ännu ej prövats av Kungl. Maj:t.

Från och med innevarande budgetår torde statsbidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp komma att i större utsträckning än dessförinnan beviljas från det å riksstaten för ändamålet anvisade anslaget. Detta utgör i och för sig anledning att företaga en översyn av gällande statsbidragsbestämmelser, vilka i avbidan på en rikligare medelstildelning och på erfarenhet från någon tids bidragsverksamhet erhållit en allenast provisorisk karaktär. Därvid måste emellertid beaktas, att det redan nu aktuella behovet av dylika anläggningar är så stort, att en anläggningsverksamhet för dess täckande av praktiska och ekonomiska skäl måste utsträckas över en jämförelsevis lång tidrymd, samt att statsbidragssystemet därför under de närmaste åren måste inriktas på att främja tillkomsten av anläggningar, vilka framstå såsom särskilt angelägna. Samtidigt bör emellertid även ihågkommas, att förhållandena trots det nuvarande läget på arbetsmarknaden kunna komma att utveckla sig därhän, att på beredskapsstat anvisade medel till bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp kunna behöva tagas i anspråk för sysselsättning av friställd arbetskraft. Mot bakgrunden av det anförda framstår det såsom angeläget, att den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen begärda utredningen snarast kommer till stånd. För utredningsarbetets bedrivande torde följande synpunkter kunna tjäna till ledning.

Vid prövning av frågor huruvida statsbidrag överhuvud taget skall utgå till viss anläggning måste ett flertal faktorer beaktas. Vissa sådana finnas angivna i 3 § av gällande kungörelse i ämnet. Det torde emellertid vara önskvärdt, att mera utförliga riktlinjer utformas för bedömandet av dessa frågor.

Vid statsbidragssystemets utformning synas nu gällande grunder i huvudsak kunna tagas till utgångspunkt. För närvarande skola vattenkostnaderna upp till en viss gräns helt bestridas av konsumenterna, medan statsbidrag kan utgå till nedbringande av den överskjutande kostnaden. Härigenom er-

I K: 30 hålles en viss utjämning av vattenkostnaderna mellan olika anläggningar. Jag är icke beredd att utan ytterligare utredning taga ställning till frågan huruvida de nuvarande grunderna medgiva en tillräcklig utjämning av vattenkostnaderna eller om en längre gående utjämning i riktning mot en för hela landet enhetlig vattenkostnad bör eftersträvas genom höjning av statsbidragsprocenten vid anläggningar med särskilt hög vattenkostnad. I senare fallet kan ökningen av det totala bidragsbehovet motverkas genom höjning av den nyssnämnda gränsen, såvida detta icke kan anses leda till en oskäligt hög vattenkostnad för konsumenterna.

Med nu angivna utgångspunkter kommer beviljandet av statsbidrag väsentligen att bliva beroende av om en anläggning objektivt sett är kostsam. Frågan härom jämte frågan om anläggningens angelägenhetsgrad bör också enligt min mening träda i förgrunden vid prövningen av bidragsbehovet. Viss hänsyn torde emellertid jämväl — såsom också kommit till uttryck vid förarbetena till gällande författning — böra tagas till vederbörandes förmåga att själva bära kostnaderna för anläggningen. Åtminstone så länge tillgången på bidragsmedel är ringa i förhållande till det aktuella behovet av nyanläggningar förefaller det sålunda naturligt, att statsbidrag icke beviljas sådana kommuner, vilka med hänsyn till skatteunderlag och uttaxering måste anses utan större svårigheter kunna mot rimliga avgifter helt på egen hand förse sina invånare med vatten och avlopp. Mera komplicerad blir nu förevarande fråga, då sökanden är ett kollektiv av enskilda personer. Svårigheten att här undersöka och taga hänsyn till samtliga deltagares skiftande ekonomiska förhållanden synes berättiga till den slutsatsen, att i dylika fall någon mera ingående behovsprövning i nu förevarande hänseende icke är lämplig.

Vid bidragsverksamheten tillämpar väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för närvarande den regeln, att alla av en anläggning berörda skola äga ansluta sig till anläggningen. Några mera i detalj gående grunder för anslutningsrättens omfattning finnas dock ej utarbetade. Anslutningsrätt bör uppenbarligen finnas för huvuddelen av bebyggelsen i en tätort, men även fastigheter utanför den egentliga tätbebyggelsen böra vara berättigade att ansluta sig till den gemensamma anläggningen i sådana fall där detta skulle medföra en allenast tämligen obetydlig höjning av den genomsnittliga kostnaden för övriga deltagare. Riktlinjer torde böra uppdragas för ett bedömande huru långt en sådan lokal utjämning bör få komma till stånd och huru anslutningsområdena lämpligen böra begränsas.

I vissa fall kan tillkomsten av en vattenledningsanläggning tänkas bliva äventyrad genom ovillighet från någon eller några fastighetsägare att delta i företaget. Det bör övervägas huruvida i sådana fall — såsom redan gäller beträffande avloppsledningsföretag — särskilda samfälligheter för vattenförsörjning med tvångsanslutning böra bildas. I många fall torde anläggningar för vattenförsörjning och avlopp lämpligen böra ägas och drivas av kommunen. Det kan ifrågasättas huruvida icke såsom villkor för statsbidrags lämnande i sådana fall bör föreskrivas, att anläggningen skall omhändervaras av vederbörande kommun. I samband härmed bör även prövas, om

behov föreligger av att genom administrativa föreskrifter kunna i ökad utsträckning ålägga kommun att vidtaga åtgärder för ordnande av vatten- och avloppsförhållandena inom en begränsad del av kommunen. I K: 30

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i sin förutnämnda framställning föreslagit, att större statsunderstöd skulle kunna utgå under en anläggnings första brukningstid, därest vattenkostnaderna under denna tid eljest kunde beräknas bli högre än senare, exempelvis efter en successiv ökning av antalet till anläggningen anslutna förbrukare. Styrelsen har upprättat två alternativa förslag till den bidragstekniska lösningen av frågan. Det bör nu övervägas, huruvida något system för återkrävande av utbetalda bidragsbelopp eller någon låneform bör införas i det angivna syftet. Även frågan om statliga lån till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp bör upptagas i hela sin vidd.

För att främja och säkerställa, att en anläggnings utförande föregås av tillräckliga och med anlåtande av erforderlig sakkunskap verkställda utredningar, vore det antagligen av värde om statsbidrag kunde beviljas särskilt till utrednings- och undersökningskostnader samt om sådana planeringsbidrag kunde få utgå även till smärre anläggningar. I samband med behandlingen av denna fråga bör också övervägas huruvida icke statsbidrag till mindre anläggningar lämpligen må kunna utgå i form av material samt sådant undersöknings- och förslagsarbete och sådan arbetsledning m. m. som icke kan besörjas av de bidragssökande själva. Då det måste anses ligga i statens intresse icke endast att en delvis med statsmedel tillkommen anläggning från början är lämpligt dimensionerad, konstruerad och utförd utan även att den sedermera underhålles på bästa sätt, bör vidare i detta sammanhang uppmärksamhet ägnas åt frågan om teknisk kontroll från statens sida av vatten- och avloppsverkens skötsel.

Ett effektivt arbete på nu ifrågavarande område ställer betydande krav på administrativ samordning. Sålunda ha väg- och vattenbyggnadsverket samt lantbruksstyrelsen och de styrelsen underställda lantbruksingenjörerna att befatta sig med i vissa fall delvis artskilda i andra fall återigen i sin helhet eller i stora delar likartade avloppsanläggningar. Sättet för en samordning av verkens praxis samt behovet av en mera preciserad fördelning av arbetsuppgifterna dem emellan bör undersökas. Motsvarande torde böra gälla beträffande väg- och vattenbyggnadsverket och egnahemsstyrelsen, vilka båda handlägga såväl tekniska frågor rörande smärre anläggningar för vattenförsörjning och avlopp som frågor om bidragsgivning till dylika anläggningar.

Resultatet av sistnämnda undersökning måste givetvis göras beroende av de organisatoriska och andra förändringar, som under utredningens gång kunna komma att genomföras på det bostadspolitiska området. Vid bedömningen av frågan, huruvida en anläggning för vattenförsörjning och avlopp bör komma till stånd med bidrag av statsmedel och hur den bör dimensioneras, måste hänsyn tagas till befolkningsutvecklingen och andra för samhällsbyggnaden viktiga frågor. Såväl av dessa som av tekniska skäl förekommer samarbete mellan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt byggnadsstyrelsen och

I K: 30 dess länsarkitektorganisationer. Lämpliga riktlinjer och former för detta samarbete bör nu övervägas, varvid även bör undersökas i vad mån och på vilket sätt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens tekniska expertis bör i ökad utsträckning bistå de statliga stadsplanemyndigheterna vid sådana markundersökningar och utredningar som erfordras för stads- och byggnadsplaners uppgörande och vilka kunna väntas minska kostnaderna för blivande vatten- och avloppsanläggningar.

I fråga om bidragsärendenas behandling bör eftersträvas, att förfarandet såvitt möjligt förenklas för den enskilde bidragssökanden och att handläggningen av ärendena sker i enkla och smidiga former, så att icke onödig tidsutdräkt vållas. På längre sikt bör en decentralisering av verksamheten och ärendenas handläggning övervägas.

31. *Värderings- och förhandlingsnämnd för beredande av frågor rörande markförvärv för den planerade storflygplatsen.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts förordnande den 15 november 1946:

Elmroth, A. E., landstingsordförande, *ordförande*;

Flodkvist, G. F., domänintendent;

Pavell, O. G., distriktslantmätare;

Ringi, H. S., biträdande jägmästare;

Svenngren, G. O., byråsekreterare.

Sekreterare:

Lindstedt, B., amanuens.

Nämnden har att verkställa värdering av för den planerade storflygplatsen vid Halmsjön erforderlig mark samt att föra förhandlingar med vederbörande ägare om förvärv av densamma.

32. *Djurgårdskommissionen.*

Ledamöter:

Malmberg, O. H., generaldirektör, *ordförande*;

Grönvall, S. I., kammarråd, tillika *ombudsman*;

Heiding, G. A., godsägare, led. av I kamm.;

Persson, J. A. L., tändsticksarbetare, led. av II kamm.;

Schönmeyr, L. J., major, tillika *verkställande direktör*;

Sjöwall, H. E. J., advokat.

Sekreterare:

Grönvall, S. I., kammarråd.

Ingenjör:

Frölén, G. H. F., kapten.

Lokal: Blasieholmstorg 11 C; tel.: 10 55 91, 10 38 04 och 11 46 88.

Beträffande kommissionens allmänna uppgifter samt huvudsakliga förvaltningsuppgifter, se 1937 s. 60 och 1942: I K 11.

A. Exploateringsverksamheten å Ladugårdsgärdet.

Liksom under budgetåret 1944/45 har ej heller under sistförflutna budgetår av samma skäl som tidigare några nya bostadslägenheter kunnat utföras

inom stadsdelen Ladugårdsgärdet. Behovet härav har genom tillkomsten av de nya militära ämbetsbyggnaderna invid Värtavägen och Banérgatan blivit mycket stort. Efter nybyggnader för radiohus och statens normalskola på Svea artilleriregementes nuvarande kasernområde och för andra statliga ämbetsverk på Svea livgardes kasernområde vid Linnégatan och Banérgatan kommer behovet av nya bostadslägenheter att ännu mer göra sig gällande.

I anledning av Svea artilleriregementes förestående utflyttning till Ursvik har efter förhandlingar med vederbörande militära myndigheter överenskommits, att tomten nr 14 i kvarteret Mässen kunde få disponeras för bostadsbebyggelse hösten 1946 och övrig tomtmark i kvarteret Marketenteriet under vissa förutsättningar den 1 april 1947. Med anledning härav har kommissionen med Hyresgästernas sparkasse- och byggnadsförening i Stockholm u. p. a. upprättat preliminära avtal rörande försäljning av tomterna nr 14 och 15 i kvarteret Mässen. Försäljningen av tomtmarken i kvarteret Marketenteriet har måst uppskjutas i avvaktan på resultatet av viss utredning inom 1945 års markkommission.

Under budgetåret har djurgårdskommissionen i samråd med byggnadsstyrelsen och stadens vederbörande myndigheter upprättat förslag till stadsplaneändring för de delar av Svea artilleriregementes kasernområde, vilka enligt statsmakternas beslut skola disponeras såsom tomter för statens normalskola och för radiohus. Kommissionen har vidare med Stockholms stads fastighetsnämnd träffat ett villkorligt avtal av den 3 och den 12 mars 1946 rörande förslaget genomförande. Sedan Stockholms stadsfullmäktige å sammanträde den 17 juni 1946 beslutat godkänna stadsplaneändringsförslaget och avtalet, det sistnämnda dock under viss angiven förutsättning av sådan innebörd, att grunderna för det träffade avtalet ändrades, har kommissionen upptagit fortsatta förhandlingar om förslaget genomförande.

Efter Svea livgardes utflyttning till nya kaserner i Ulriksdal ha vissa delar av Gustaf Adolfskyrkans område, som tidigare tagits i anspråk för övningsändamål, upplåtits tills vidare till Stockholms stad för att disponeras såsom en för allmänheten städse tillgänglig parkanläggning. Giltigheten av avtalet härom, som träffats mellan djurgårdskommissionen och Stockholms stads gatunämnd den 28 juni och den 1 juni 1946, har gjorts beroende av Kungl. Maj:ts godkännande.

Inom det vid Frihamnen belägna industriområdet i kvarteret Tegeludden har under budgetåret ingen ny tomt upplåtits.

Budgetårets gatuarbeten inom Ladugårdsgärdesområdet hava huvudsakligen omfattat färdigställandet av Valhallavägens norra kör- och gångbanor mellan Banérgatan och Oxenstiernsgatan.

B. Exploateringsverksamheten å Mariebergs—Konradsbergsområdena.

På grund av att förhandlingarna mellan kronan och staden genom 1945 års markkommission rörande områdenas framtida disposition alltjämt pågå har den fortsatta exploateringen av de delar av Marieberg—Konradsberg, vilka ställts under kommissionens vård och förvaltning, ytterligare uppskjutits.

Ekonomiskt sammandrag rörande djurgårds-

	Ladugårdsgårds- området kronor		Johanneshov—Kvarn- ängen-området kronor	
<i>Inkomster:</i>				
1. a) Influtna köpeskillingar för tomter under budgetåret	70 000:—		15 000:—	
b) Köpeskillning för tomt nr 3 i kvarteret Vinjetten, som överförts till generalpoststyrelsens förvaltning enligt kungl. brev den 20/s 1946	—		232 900:—	
c) Köpeskillingsandel för fastigheter att erläggas budgetåret 1946/1947	1 454 000:—	1 524 000:—	270 000:—	517 900:—
2. a) Å reverser, avlämnade som köpeskillingslikvid för tomter, på budgetåret belöpande räntor		6 599:78		53 794:—
3. Arrenden och hyror m. m. för områden		93 062:98		
4. Inkomster av administrationstillägg		12 986:53		26 023:89
5. Inkomster från fastighetsägare för gårdsutrymmenas inom kvarteren iordningställande:				
a) för in-teckningar	—		1 268:—	
b) » planteringsarbeten		3:38	113 571:32	114 839:32
6. Inkomster av förskotterad kostnad för expenser, renhållning och fastighetsbildning		4 517:55		9 731:05
7. Inkomster för förskotterade gatukostnader:				
a) Kostnader att helt återgäldas kommissionen	20 009:33		304 328:90	
b) Kostnader för breddning av Valhallavägen öster om Värtavägen	6 446:44		—	
c) Kostnader för breddning av Värtavägen	—		—	
d) Övriga gatu-anläggningskostnader	119 437:07	145 892:84	16 562:67	320 891:57
Summa inkomster		1 787 063:06		1 023 179:83
<i>Utgifter:</i>				
1. Förvaltningskostnader:				
a) Avlöningar och expenser	21 812:81		21 812:81	
b) Renhållning, vägunderhåll och tillsyn	23 134:07		9 970:80	
c) Skatter	19 865:51		5 233:90	
d) Kostnader för fastighetsbildning	212:—		244:—	
e) Övriga förvaltningskostnader	3 089:92	68 114:31	—	37 261:51
2. Stadsplanearbete och kartläggning		2 510:—		4 200:—
3. 1945 års markkommission		50 257:—		—
4. Flyttning och iordningställande av militära och övriga anordningar m. m.		1 101:60		—
5. Gottgörelse till djurgårdskassan för minskade inkomster (kungl. brev den 20/s 1946)		2 500:—		—
6. Kostnader för gatuarbeten:				
a) att helt återgäldas kommissionen	19 181:59		300 853:44	
b) för breddning av Valhallavägen öster om Värtavägen	32 426:61		—	
c) för breddning av Värtavägen	—		—	
d) övriga gatu-anläggningskostnader	45 763:40	97 371:60	176 477:12	477 330:56
7. Utgifter för gårdsutrymmenas inom kvarteren iordningställande:				
a) för in-teckningar	190:—		1 116:—	
b) » planteringsarbeten	189:57	379:57	77 192:72	78 308:72
Summa utgifter		222 234:08		597 100:79

Kommissionens förvaltningsverksamhet budgetåret 1945/46.

Marieberg—Konrads- bergsområdena kronor		Årsta—Bellevue- områdena kronor		Torphagen- området kronor		Summa kronor
100 000:—		736 450:—		—	—	
—		—		—	—	
—	100 000:—	2 569 100:—	3 305 550:—	—	—	5 447 450:—
	—		1 475:77	—	—	41 896:55
	1 125:—		—	—	—	94 187:98
	5 764:82		—	—	—	44 775:24
—		493:75	493:75	—	—	122 465:97
	7 149:52	—	—	—	—	15 891:—
11 926:12	1 642:40	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	
62 072:98	73 999:10	651:—	651:—	—	—	541 434:51
	189 680:84		3 308 170:52	—	—	6 308 094:25
21 812:81		21 812:81		9 683:46		
2 111:40		—		—	—	
559:01		3 266:—		—	—	
5:—			25 078:81	—	9 683:46	164 626:31
	24 488:22		119:—	—	2 001:56	8 830:56
	—		—	—	—	50 257:—
	360:29		—	—	—	1 461:89
	—		—	—	—	2 500:—
8 553:44		106 518:54		—	—	
—		—		—	—	
113 536:35	122 083:79	160 427:15	266 945:69	—	—	963 737:64
90:—		266:25		—	—	
21 371:47	21 461:47	—	266:25	—	—	100 416:01
	168 399:77		292 409:75		11 685:02	1 291 829:41

I K: 32 Gatuarbetena inom området ha under budgetåret endast omfattat mindre kompletteringsarbeten för gatudelarnas förseende med beläggning och planteringar.

C. Exploateringsverksamheten inom Johanneshov—Kvarnängen.

Under budgetåret har tomten nr 2 i kvarteret Vinjetten inom nordvästra Johanneshovsområdet försålts till Stockholms stads sparbank för en köpeskilling av 285 000 kronor. Antalet normaleldstäder uppgår till 152,5 och köpeskillingen motsvarar ett eldstadspris av ca 1 869 kronor.

Genom kungl. brev den 29 mars 1946 har tomten nr 3 i kvarteret Vinjetten överförs till generalpoststyrelsens vård och förvaltning. Värdet av tomten har beräknats till 232 900 kronor, vilket för 136 normaleldstäder motsvarar ca 1 713 kronor per normaleldstad. Inom Johanneshov—Kvarnängensområdena återstår endast en osåld tomt, nämligen tomten nr 1 i kvarteret Blåsut, som är avsedd att försäljas under nästkommande budgetår, sedan genom djurgårdskommissionens försorg å tomten befintliga grusmassor över gatuplanet blivit bortschaktade.

D. Exploateringsverksamheten inom Årstaområdet.

Efter det att stadsplaneändringen för området faststälts av Kungl. Maj:ts den 23 augusti 1945 påbörjades arbetena för gatornas iordningställande med erforderliga ledningar. Gatuarbetena ha så bedrivits att vid budgetårets slut gatudelarna inom exploateringsområdet voro färdigställda i körbart skick. Tomtförsäljningen ägde rum under december månad 1945 och omfattade 3 tomter för låghusbebyggelse och 21 tomter för höghusbebyggelse. Sammanlagt hava köpeskillingarna uppgått till 3 305 550 kronor.

E. Torphagenområdet.

Stadsplaneutredningarna för Torphagenområdet ha under budgetåret bedrivits i samråd med domänstyrelsen och Stockholms stads stadsplanekontor. Preliminärt stadsplaneförslag föreligger som kan ligga till grund för upptagandet av förhandlingar med staden.

Finansdepartementet.

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1946.

1. 1938 års tulltaxerevision (1944: I 18; 1945: I 12; 1946: I 13).

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 29 november 1946 har utredningens verksamhet, som sedan juli 1940 varit vilande, numera upphört.

2. Sakkunniga för utredning av frågan om malmexportens fördelning mellan Luleå och Narvik (1944: I 19; 1945: I 13; 1946: I 14).

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 29 november 1946 har utredningens verksamhet, som sedan december 1939 varit vilande, numera upphört.

3. 1939 års sulfitspritsakkunniga (1944: I 20; 1945: I 14; 1946: I 15). **I Fi: 6**

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 29 november 1946 har utredningens verksamhet, som sedan december 1939 varit vilande, numera upphört.

4. Utredningar angående ekonomiska efterkrigsproblem.

Kungl. Maj:t bemyndigade den 19 mars 1943 chefen för finansdepartementet att föranstalta om vissa utredningar rörande de ekonomiska problem, som möta vid omställningen efter ett vapenstillestånd. Direktiven för nämnda utredningar ha återgivits i propositionen nr 365 till 1943 års riksdag.

Angående de med stöd av nämnda bemyndigande under år 1943 lämnade utredningsuppdragen, se 1944: I Fi 26.

Under åren 1944 och 1945 färdigställda utredningar ha redovisats under 1945: I Fi 19; 1946: I Fi 4 och I Fi 19.

De utredningar som färdigställts under år 1946 redovisas nedan under respektive utredningsorgan.

Investeringsutredningen, se nedan I Fi 5.

Överstyrelsen för yrkesutbildning. Genom beslut den 29 november 1946 har Kungl. Maj:t förklarat, att det till överstyrelsen lämnade utredningsuppdraget (se 1944: I Fi 26) tills vidare icke skall fullföljas.

Sakkunniga angående arbetsförmedlingens organisation, se nedan I Fi 6.

5. *Investeringsutredningen* (1944: I 27; 1945: I 20; 1946: I 20).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 mars 1943 (se Post- och Inrikes tidn. den 30 mars 1943):

Thomson, A. N., landshövding, *ordförande*;

Westling, E. A., landshövding;

Sundström, E. V., avdelningschef i statens arbetsmarknadskommission;

Mossberg, H. K. E., statsråd.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1944: I Fi 27.

Utredningen har den 2 januari 1946 avgivit betänkande med utredning rörande personal- och materielresurser m. m. för genomförande av ett arbetsprogram enligt av utredningen tidigare framlagt förslag.

Sedan vid statens arbetsmarknadskommission inrättats en teknisk och social beredskapssektion för bland annat sådana undersökningar, som bedrivits av investeringsutredningen, har utredningen efter hand överlämnat sina arbetsuppgifter jämte allt utredningsmaterial till kommissionen.

Utredningen har därmed upphört.

6. *Sakkunniga angående arbetsförmedlingens organisation* (1944: I 32; 1945: I 22; 1946: I 21).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 mars 1943 (se Post- och Inrikes tidn. den 30 mars 1943):

Thomson, A. N., landshövding, *ordförande*;

I Fi: 6 Bergquist, Th. E. N., landshövding, led. av I kamm.;

Lindberg, A., förste ordförande i landsorganisationen;

Söderlund, G., direktör, f. d. ordförande i svenska arbetsgivareföreningen.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1944: I Fi 32 och 1945: I Fi 22.

Kommitténs sekretariat har varit förlagt till arbetsmarknadskommissionens kansli och sekreterararbetet har utförts av tjänstemän inom kommissionen, varjämte i vissa fall särskilda till kommissionen knutna experter anlåtats.

De sakkunniga ha den 27 mars 1946 dels överlämnat en redogörelse för den offentliga arbetsförmedlingens utbyggnad efter den 20 maj 1940, dels ock ingivit ett förslag till modifierat kontrollsystem vid arbetsförmedlingens behandling av arbetsansökan från kontantunderstödda arbetslösa.

Under de sakkunnigas ledning har inom arbetsmarknadskommissionens kansli utarbetats en redogörelse över den offentliga arbetsförmedlingen under krigsåren (SOU 1946: 44).

Vidare ha de sakkunniga den 13 juni 1946 avlämnat ett betänkande angående Den offentliga arbetsförmedlingens framtida organisation. Motiv och förslag (SOU 1946: 51).

Uppdraget är därmed slutfört.

7. 1943 års jordbrukstaxeringssakkunniga (1944: I 35; 1945: I 24; 1946: I 23).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 november 1943 (se Post- och Inrikes tidn. den 27 november 1943):

Rietz, A. T., landskamrerare, *ordförande*;

Andersson, K. A. M., hemmansägare, led. av II kamm.;

Janson, S., agronom, led. av II kamm.;

Lodenius, V. G., lantbrukare, led. av I kamm.;

Svensson, W., agronom, led. av II kamm.

Sekreterare:

Bækkevold, A. F., länsassessor.

Bokföringssakkunnigt biträde:

Elvefors, B. E., taxeringsintendent.

Efter därom av de sakkunniga gjord framställning har departementschefen den 10 mars 1945 förordnat professorn L. Nanneson att biträda de sakkunniga i vissa frågor rörande avdrag vid inkomsttaxeringen för värdeminskning å inventarier och byggnader i jordbruk och skogsbruk.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1944: I Fi 35.

De sakkunniga, som under december 1945 och under 1946 hållit 5 sammanträden, ha den 19 februari 1946 avgivit betänkande med förslag till ändrade bestämmelser i fråga om taxering av inkomst av jordbruksfastighet samt lag om jordbruksbokföring (SOU 1946: 29).

De sakkunniga ha därmed slutfört sitt uppdrag.

8. 1944 års deltidstjänstutredning (1945: I 32; 1946: I 29).

I Fi: 10

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 maj 1944 med uppdrag att inom finansdepartementet biträda med utredning i fråga om deltidsarbete i allmän tjänst (se Post- och Inrikes tidn. den 19 juli 1944):

Lundquist, R., överdirektör, *ordförande*;

Jäderström-Rössel, Agda, fru;

Nevrell, B., avdelningschef i finansdepartementet;

Nilsson, G. V., stadsbibliotekarie, led. av II kamm.;

Wallberg, C. E. F., bankdirektör;

Vedberg-Larsson, Elvira, fru;

Vinge, Margit, biblioteksassistent.

Sekreterare:

Lingren, G. W., byråchef.

Att biträda utredningen vid behandlingen av löne- och pensionsfrågor ha förordnats, den 13 mars 1945 förste kanslisekreteraren Folke Ericson och den 29 juni 1946 e. o. förste byråsekreteraren J. O. Ulne.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1945: I Fi 32.

Utredningen, som under år 1946 hållit 17 sammanträden, har den 23 oktober 1946 avlämnat betänkande om deltidsarbete i allmän tjänst m. m. (SOU 1946: 71).

Uppdraget är därmed slutfört.

9. 1944 års militära pensionsutredning (1945: I 34; 1946: I 31).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 september 1944 för att biträda med utredning om ändrade bestämmelser om pensionsålder m. m. för viss personal inom försvarsväsendet (se Post- och Inrikes tidn. den 31 oktober 1944):

Sverne, E. V., generaldirektör, *ordförande*;

Nilson, J. F., krigsråd;

Silfverberg, K. J. A., överste;

Törnkvist, A. Å:son, led. av II kamm.

Sekreterare:

Dickson, W., andre kanslisekreterare.

Angående direktiven för utredningen, se 1945: I Fi 34.

Utredningen, som under år 1946 hållit 16 sammanträden, har den 26 juni 1946 avgivit en promemoria angående avgångsskyldighet för beställningshavare vid försvarsväsendet m. m. (stencilerad).

Uppdraget är därmed slutfört.

10. 1944 års lönekommitté, avseende sjukvårds- och ekonomipersonal
(1945: I 40; 1946: I 33).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 november 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 30 november 1944):

I Fi: 10 Johnsson, B. E., statskommissarie, *ordförande*;
 Anderberg, H. R., stationsmästare, led. av I kamm.;
 Andersson, A. J., förste expeditionsvakt;
 Blomqvist, H. K. G., kapten;
 Elfving, K. I., byrådirektör;
 Höjer, Gerda, sjuksköterska.

Sekreterare:

Elfving, K. I. (se ovan);
 Petré, K. B. T., assessor.

Angående kommitténs uppdrag, se 1945: I Fi 40 och 1946: I Fi 33.

Kommittén, som under år 1946 hållit 21 sammanträden och efter remisser avgivit utlåtanden i ett flertal frågor, har den 30 september 1946 avlämnat betänkande med utredning och förslag angående löneställningen för viss statsanställd sjukvårds- och ekonomipersonal m. m. (SOU 1946: 67).

Uppdraget är därmed slutfört.

11. 1945 års statsskatteberedning (1946: I 36).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 oktober 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 15 oktober 1945):

Andersson, J. Elon, chefredaktör, led. av I kamm.;
 Brandt, E. R., ombudsman, led. av II kamm.;
 Bärg, A. J., led. av I kamm.;
 Hermansson, C., redaktör;
 Olsson, G. A., redaktör, led. av II kamm.;
 Rubbestad, A. L., lantbrukare, led. av II kamm.;
 Sjödahl, H. L. E., lektor, led. av I kamm.;
 Sundén, O. R., direktör.

Experter:

Bredal-Bauer, J. F., t. f. förste aktuarie;
 Lundberg, O., fil. d:r;
 Sundström, C.-E., assessor;
 Östman, O., taxeringsrevisor.

Sekreterare:

Bodin, N. A., kammarrättsråd.

Vidare har förste amanuensen i finansdepartementet I. Löfqvist biträtt med inom sekretariatet förekommande arbetsuppgifter.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1946: I Fi 36.

De sakkunniga, som under år 1946 sammanträtt under departementschefens ordförandeskap 21 gånger, ha den 19 november 1946 avgivit betänkande med förslag till omläggning av den direkta statsbeskattningen samt angående kvarlåtenskapsskatt m. m. (SOU 1946: 79).

Uppdraget är därmed slutfört.

12. *Utredning angående anställningsvillkoren för de underordnade läkarna vid Karolinska sjukhuset och Serafimerlasarettet (1946: I 38).* **I Fi: 15**

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 november 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 21 december 1945):

Johnsson, B. E., statskommissarie.

Sekreterare:

Kull, B., e. o. förste byråsekreterare.

Utredningsmannen har den 26 mars 1946 avgivit betänkande i ämnet (stencilerat).

Uppdraget är därmed slutfört.

13. *Utredning för översyn av det statliga kommittéväsendet (1946: I 40).*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 december 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 4 januari 1946):

Rosander, K. E., borgmästare.

Sekreterare:

Bucht, S. F. V., e. o. förste kanslisekreterare.

Beträffande utredningsmannens uppdrag, se 1946: I Fi 40.

Utredningsmannen har den 28 september 1946 avlämnat en promemoria med redogörelse för den verkställda översynen (stencilerad).

Uppdraget är därmed slutfört.

14. *Museivaktutredningen.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 december 1945 med uppdrag att verkställa utredning rörande löne- och anställningsvillkoren för den lägre personalen vid museer och därmed jämförliga institutioner (se Post- och Inrikes tidn. den 18 januari 1946):

Andersson, A. J., förste expeditionsvakt;

Johnsson, B. E., statskommissarie.

Sekreterare:

Rydbäck, A. V. L., byrådirektör.

De sakkunniga, som hållit 6 sammanträden och avlagt studiebesök vid de av uppdraget berörda institutionerna, ha den 7 oktober 1946 framlagt utredning med förslag angående löne- och anställningsvillkoren för den lägre personalen vid museer och därmed jämförliga institutioner (stencilerad).

Uppdraget är därmed slutfört.

15. *1946 års lönestatistiksakkunniga.*

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 januari 1946 (se Post- och Inrikes tidn. den 31 januari 1946):

Bergquist, Th. E. N., landshövding, led. av I kamm., *ordförande*;

Brodén, E. H., direktör;

Rehn, L. G., sekreterare;

I Fi: 15 Svensson, G. I. H., statistikförare;
Styrman, G. A., direktör;
Åman, O. V., direktör, led. av I kamm.
Expert:
Twengström, A. J., t. f. byråchef.
Sekreterare:
Björk, S. L., t. f. förste aktuarie.

Direktiven för de sakkunnigas arbete framgå av departementschefens anförande vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande. Departementschefen anförde därvid bland annat:

Önskemål om förbättringar i den officiella löpande lönestatistiken beträffande arbetar- och förvaltningspersonal inom industri och samfärdsel m. m. ha framkommit i olika sammanhang. Olika brister vidlåda den på detta material grundade statistiken, i främsta rummet att den ger en relativt ofullständig belysning av lönestrukturen inom den svenska industrien. Såsom en brist har jämväl framhållits, att bearbetningen av materialet vanligen medfört en sådan tidsutdräkt, att användbarheten av statistiken väsentligen minskats.

Landsorganisationen i Sverige hemställde i skrivelse den 4 mars 1944, att Kungl. Maj:t måtte igångsätta en utredning angående frågan om en förbättring av ifrågavarande lönestatistik. Socialstyrelsen tillstyrkte i yttrande häröver förslaget om en utredning i ämnet. På basis av då föreliggande material för frågans bedömande ansåg jag icke lämpligt att tillsätta en särskild sakkunnigutredning med representanter för arbetsmarknadens olika parter. Jag anmodade i stället socialstyrelsen att i samråd med de hos arbetsmarknadsparterna anställda statistikerna verkställa en preliminär undersökning av vissa spörsmål av betydelse för den ifrågasatta förbättringen av lönestatistiken. Styrelsen lämnade i skrivelse den 8 oktober 1945 en redovisning för detta uppdrag.

De av landsorganisationen framhållna önskemålen i fråga om lönestatistiken åsyftade dels att denna statistik — för att kunna tjäna som grundval för den ekonomiska och sociala politiken — skulle ge en bättre och säkrare uppfattning om löneinkomsterna inom olika yrkes- och åldersgrupper och om den allmänna löneutvecklingen, dels ock att statistiken skulle erbjuda ett mera värdefullt material för förhandlingarna på arbetsmarknaden. För tillgodoseende av båda syftena vore det enligt landsorganisationens uppfattning erforderligt, att statistiken, åtminstone delvis, byggde på individuella löneuppgifter och dessutom bearbetades väsentligt snabbare än för närvarande.

Socialstyrelsen framhöll för sin del, att det i så fall torde vara nödvändigt, att en obligatorisk uppgiftsskyldighet för arbetsgivarna och en viss standardisering av företagens lönebokföring genomfördes. En sådan standardisering ansåg styrelsen kunna ske i samband med uppbördsreformens genomförande utan att detta skulle behöva medföra någon väsentligt ökad arbetsbörda för flertalet större arbetsgivare. För att tillgodose de båda förut angivna önskemålen i fråga om lönestatistiken skulle man enligt styrelsen

vidga denna statistik till att bland annat omfatta allmänna löneräkningar, baserade på individuella årslöneuppgifter och återkommande med vissa års mellanrum, och dessutom årliga snabbundersökningar, grundade på motsvarande uppgifter för kortare perioder och avseende mera begränsade områden av näringslivet, vilka vore aktuella ur förhandlingssynpunkt. **I Fi: 16**

Genom den av socialstyrelsen framlagda undersökningen synes mig ha erhållits en utgångspunkt för igångsättande av en utredning i ämnet. Vid utredningen bör i främsta rummet prövas, huruvida de av socialstyrelsen preliminärt angivna riktlinjerna för lönestatistikens utveckling tillgodose de anspråk, som böra ställas på lönestatistiken, och kunna realiseras inom en rimlig kostnadsram. Måhända kunna även andra vägar ifrågakomma för att åstadkomma den önskvärda förbättringen av lönestatistiken. Vid bedömandet av den rimliga kostnadsramen bör beaktas, i vad mån utbyggnaden av den statliga lönestatistiken kan förväntas medföra en begränsning av den statistik, som fackorganisationerna på arbetsmarknaden för närvarande uppätta var för sig. I samband härmed bör prövas, i vad mån en sådan utbyggnad även möjliggör begränsningar i avseende å annan statistik beträffande inkomster, som för närvarande utarbetas.

Genomförandet av en sådan utvidgning av lönestatistiken, som socialstyrelsen skisserat, innefattar ett flertal olika problem, till vilka utredningen måste ta ställning. Särskild uppmärksamhet kräver frågan om arbetsgivarernas medverkan vid uppgiftslämnandet. Beträffande detta spörsmål bör samråd äga rum med de utredningsmän, som chefen för justitiedepartementet den 31 december 1945 bemyndigats tillkalla för att verkställa en förberedande utredning om ökad offentlig redovisning av företagens ekonomiska förhållanden.

Även lönestatistiken beträffande förvaltningspersonalen inom industri och samfärdsel m. m. torde vid utredningen böra bli föremål för en närmare översyn och de särskilda problem, som en förbättring av denna statistik innefattar, ägnas uppmärksamhet.

Strävandena att koordinera den nordiska lönestatistiken böra vid utredningen beaktas och kontakt i sinom tid tagas med den expertkommitté för ändamålet, som planerades vid det nordiska socialministermötet i Köpenhamn i september 1945, dock utan att detta samarbete i högre grad må fördröja framläggandet av utredningens arbetsresultat.

De sakkunniga, som sammanträtt 10 gånger, ha den 21 december 1946 avlämnat betänkande med förslag angående den offentliga lönestatistiken (SOU 1946: 90).

Uppdraget är därmed slutfört.

16. *Utredning rörande anställnings- och avlöningsförhållandena för viss verkstadspersonal m. fl. vid mynt- och justeringsverket.*

Tillkallad med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1946 (se Post- och Inrikes tidn. den 29 april 1946):
Antoni, N.-F. G., förste intendent.

I Fi: 16 I en den 30 november 1946 dagtecknad skrivelse har utredningsmannen redogjort för sin medverkan vid behandlingen av vissa lönefrågor inom verket.

Uppdraget är därmed slutfört.

17. Militära skatteinståndskommittén.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 juni 1946 med uppdrag att verkställa utredning av frågan om särskilda bestämmelser angående anstånd med inbetalning av värnpliktiga påförda utskylder (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juni 1946):

Sjödahl, H. L. E., lektor, led. av I kamm., *ordförande*;

Curtman, C. W., avdelningschef;

Edström, K. S., länsassessor.

Sekreterare:

Edström, K. S., länsassessor (t. o. m. den 11 september 1946);

Wadén, I. P. J., förste arkivarie (fr. o. m. den 12 september 1946).

Direktiven för kommittén framgå av chefens för finansdepartementet anförande till statsrådsprotokollet den 7 juni 1946, därvid departementschefen bland annat anförde:

I första hand bör undersökas om tillräcklig anledning överhuvud kan anses föreligga att efter uppbördsförordningens ikraftträdande bibehålla särskilda regler om värnpliktigas utskyldsbetalning. Vid prövning av denna fråga bör beaktas å ena sidan angelägenheten av en sådan utformning av hithörande regler att värnpliktens fullgörande icke bereder de skattskyldiga särskilda svårigheter i fråga om utskyldsbetalning, å andra sidan att lagstiftningen icke bör ytterligare kompliceras utan att ett verkligt behov av specialregler för de värnpliktiga kan anses föreligga. Därest utredningen ger till resultat att vissa särskilda regler erfordras rörande värnpliktigas utskyldsbetalning, bör vidare undersökas huruvida dessa regler lämpligen skola infogas i uppbördsförordningen eller om de böra meddelas i en fristående författning.

Kommittén, som hållit 14 sammanträden, har den 25 september 1946 överlämnat betänkande med förslag till bestämmelser angående anstånd med inbetalning av värnpliktiga påförda utskylder (stencilerat).

Uppdraget är därmed slutfört.

18. 1946 års pensionsakkunniga.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1946 med uppdrag att verkställa utredning i fråga om de ändringar i tjänste- och familjepensionsförfattningarnas bestämmelser om storleken av pensionsförmåner och om pensionsavdrag samt i övrigt av teknisk natur, som kunna påkallas i samband med den pågående allmänna lönerrevisionen för statliga befattningshavare m. fl. (se Post- och Inrikes tidn. den 18 september 1946):

Bergvall, J. H., direktör, led. av I kamm., *ordförande*;

Björn, E. O. F., statskommissarie;

Jansson, E. T., fil. d:r, försäkringsdirektör.

Sekreterare:

Jerdenius, K. E., förste byråsekreterare.

Det ursprungliga uppdraget för kommittén framgår av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid kommitténs tillsättande. Departementschefen anförde därvid bland annat följande.

Vid sina förhandlingar med vederbörande personalorganisationer hade 1945 års lönekommitté enligt meddelade direktiv haft att upptaga även frågan om de ändringar i tjänste- och familjepensionsförfattningarnas bestämmelser om storleken av pensionsförmåner och om pensionsavdrag, som kunde påkallas i samband med den pågående avlöningsrevisionen. I sådant sammanhang hade kommittén bland annat haft att beakta det av statsmakterna nyligen fattade beslutet om ändrade grunder för folkpensioneringen. Enligt vad för departementschefen anmälts hade vid förhandlingarna överenskommelse träffats om den blivande pensionsnivån, varvid dock frågan om tjänstepensionsbeloppens storlek lämnats i viss utsträckning svävande. Anledningen till sistnämnda förhållande vore i första hand, att det vid förhandlingarna funnits erforderligt, att frågan i vilken utsträckning och på vilket sätt samordning av folkpension och tjänstepension skulle ske och vilken inverkan folkpensionen borde ha på tjänstepensionsbeloppen gjordes till föremål för särskild utredning, vid vilken även motsvarande förhållande på den allmänna arbetsmarknaden skulle beaktas. Det hade vidare framhållits som önskvärt, att den närmare avvägningen av tjänste- och familjepensionerna, även i vad den ägde samband med andra spørsmål än de nu berörda, överlämnades till den ifrågasatta särskilda utredningen.

Departementschefen hade vidare inhämtat, att lönekommittén avsåge att framlägga förslag om övergång från brutto- till nettolönesystem, innebärande att lönerna skulle beräknas sålunda, att särskilda pensionsavdrag icke skulle verkställas. Vid genomförande härav erfordrades vissa ytterligare ändringar i gällande pensionsreglementen för de av ändringen berörda personalgrupperna. Även vissa andra av de förslag, lönekommittén avsåge att framlägga, måste föranleda ändringar av teknisk natur i pensionsbestämmelserna.

För lönekommitténs här avsedda förslag komme närmare redogörelse att lämnas i kommitténs betänkande.

I samband med överläggningarna i fråga om övergång till nettolönesystemet hade framförts önskemål, att lönerna för statstjänstemän och närstående personalgrupper måtte anordnas på sådant sätt, att en jämförelse utan större svårighet kunde ske mellan dessa löner och dem som utgå på den allmänna arbetsmarknaden. Detta önskemål hade ansetts böra tillgodoses genom att publicering på lämpligt sätt skedde av de belopp, som för här avsedda personalgrupper framkomme, då till nettolönerna lades belopp, motsvarande befattningshavarnas tänkta avgifter för viss del av pensionerna, bestämd un-

I Fi: 18 der hänsynstagande till vad på den allmänna arbetsmarknaden vore brukligt i fråga om arbetsgivarnas och de anställdas pensionsavgifter. Härför erforderliga beräkningar hade ansetts lämpligen kunna utföras i samband med den särskilda utredning angående pensionerna, som i det föregående berörts.

För egen del ville departementschefen förorda, att utredningsarbetet för löne- och pensionsregleringen fullföljdes genom en särskild utredning i angivna hänseenden. Denna utredning borde anförtros åt särskilda inom finansdepartementet tillkallade utredningsmän till ett antal av högst fem.

Utredningsmännen borde fungera dels som utredningskommitté i vanlig mening och dels som delegation för förhandlingar under ordförandens ledning med representanter för de av utredningen berörda personalgrupperna. Vad angår formen för förhandlingarna syntes man böra räkna med att dessa jämväl i större eller mindre utsträckning skulle kunna föras av ordföranden under medverkan i erforderlig omfattning av ledamöter av utredningen. Vid utredningen borde vidare samråd kunna äga rum mellan utredningsmännen och representanter för myndigheter och institutioner. Det borde få ankomma på chefen för finansdepartementet att meddela erforderliga närmare föreskrifter om formen för ifrågavarande förhandlingar och samråd.

Enligt förordnande av Kungl. Maj:t den 8 november 1946 ha för att tagas i övervägande vid fullgörandet av utredningsuppdraget till de sakkunniga överlämnats framställningar av styrelserna för statsläroverkens rektorsförening och svenska seminarieläraryöreningen samt rektorerna vid de tekniska läroverken om ändring av bestämmelserna rörande tjänste- och familjepensionsunderlagen för rektorerna vid vissa läroanstalter.

De sakkunniga ha under tiden intill den 1 december 1946 sammanträtt 21 dagar. Förhandlingar med de organisationer — statstjänarkartellen, statstjänstemännens riksförbund och tjänstemännens centralorganisation — som företråda de av utredningsuppdraget berörda personalgrupperna inleddes den 27 september 1946.

De sakkunniga ha avgivit ett den 31 december 1946 dagtecknat betänkande med förslag till pensionsreglering i anslutning till 1946 års lönereglering för statstjänstemän m. fl. (stencilerat).

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1947.

19. *Sakkunnig för utredning av frågan om den rättsliga vården och förvaltningen av kronans fasta egendom (1944: I 17; 1945: I 11; 1946: I 12).*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 februari 1935:
Berglöf, L., f. d. generaldirektör.

Utredningsarbetet, som med hänsyn till andra brådskande arbeten en tid legat nere, har under år 1946 återupptagits och kommer att under närmaste tiden avslutas.

20. *Arbetstidskommittén för kust- och gränsbevakningen* (1944: I 22; **I Fi: 21**
1945: I 15; 1946: I 16).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 juni 1939:
Nordin, J. V., generaldirektör, *ordförande* (t. o. m. den 29 juni 1946);
Wistrand, A. D. H., byråchef, *ordförande* (fr. o. m. den 30 juni 1946);
Lindberg, P. H., byråchef;
Mårtenson, C., tullkontorist.

Sekreterare:

Rune, I. F., förste byråsekreterare.

Lokal: Kontrollstyrelsen; tel. 23 05 60.

Beträffande kommitténs uppdrag, se 1940: Fi 26.

Sedan utredningen enligt departementschefens beslut den 30 december 1939 tills vidare uppskjutits, förordnade departementschefen den 23 november 1945, att utredningsarbetet skulle återupptagas.

Kommittén har hållit 4 sammanträden samt företagit resor till vissa kust- och gränsposteringar.

Uppdraget beräknas bliva slutfört i början av år 1947.

21. *1941 års lärarlönesakkunniga* (1944: I 24; 1945: I 16; 1946: I 17).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 juni 1941 (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juli 1941):

Weijne, J. J. E., statsråd, *ordförande* (t. o. m. den 31 januari 1946);

Andersson, D. E., undervisningsråd, *ordförande* (fr. o. m. den 1 februari 1946);

Arvidsson, K. A. V., byråchef;

Källquist, K. G. E., undervisningsråd;

Swartling, A. E. V., generaldirektör;

Tamm, K. G. L. H., jägmästare.

Sekreterare:

Ulne, J. O., e. o. förste byråsekreterare.

Biträdande sekreterare:

Öhman, B., förste kanslisekreterare.

Lokal och tel.: Skolöverstyrelsen.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1942: I Fi 25.

Under tiden 1 december 1945—30 november 1946 ha de sakkunniga hållit 76 sammanträden.

De sakkunniga ha avgivit ett flertal utlåtanden i anledning av remisser samt i december 1946 betänkande med förslag till reglering av övningslära- rarnas anställnings- och avlöningsförhållanden.

De sakkunniga räkna med att under våren 1947 framlägga

betänkande med förslag till lönerreglering för övningslärarna vid de stats- understödda folkhögskolorna m. m., vilket uppdrag de sakkunniga erhållit genom beslut den 24 juli 1942, och

betänkande med förslag till reglering av anställnings- och avlöningsför- hållanden för vissa lärare vid statsunderstödda sinnesslöskolor och fristå-

I Fi: 21 ende arbetshem samt statsbidrag till avlöning åt sådana lärare, vilket uppdrag de sakkunniga erhållit genom beslut den 8 november 1946.

Av de sakkunnigas uppdrag återstår vidare frågan om statsbidrag till folkskolans och de högre kommunala skolornas lärarlöner, vilken fråga nära berör 1945 års folkskolesakkunnigas utredningsuppdrag.

Slutligen återstår frågan om löneförmånerna till ämneslärare vid fortsättnings- och ersättningskolor. Av de lärare, som ha sådan undervisning som huvudsyssla, är det överbärande flertalet lärare i manlig och kvinnlig slöjd samt hushållsgöromål vid yrkesbestämd fortsättningsskola, där nämnda ämnen då betecknas arbetskunskap. Dessa lärare föreslås ingå i den allmänna löneregleringen för övningslärare. Andra lärare i arbetskunskap och lärare i läroämnen ha endast i ett fåtal fall denna undervisning som huvudsyssla. Då fortsättnings- och ersättningskolan i enlighet med förslag av 1940 års skolutredning med tiden torde ersättas av andra skolformer, det för den skull synes tveksamt, huruvida sistnämnda lärare nu böra bliva föremål för en lönereglering, varigenom de beredas en fastare anställning, ha de sakkunniga överbärande att hemställa om befrielse från utredningsuppdragen beträffande statsbidrag till folkskolans och de högre kommunala skolornas lärarlöner samt löneförmåner till ämneslärare vid fortsättnings- och ersättningskolor. De sakkunniga ha emellertid ännu icke tagit slutlig ställning härtill.

22. *Sakkunnig angående hyresersättningen i staten tillhöriga fastigheter* (1944: I 5; 1945: I 18; 1946: I 18).

Tillkallad av besparingsberedningen den 8 oktober 1941 med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 november 1940:

Löhr, B. A. H., kamrer.

Enligt departementschefens beslut har verksamheten sedan april månad 1943 tills vidare varit inställd men återupptagits hösten 1946.

Det pågående arbetet avser omprövning av gällande hyresbelopp för tjänstebostäder hos armé-, marin- och flygförvaltningarna, fångvården, medicinalstyrelsen, tullverket, lotsverket, telegrafverket, postverket, statens järnvägar och riksbanken samt vissa anstalter.

Uppdraget beräknas kunna slutföras under år 1947.

23. *1943 års järnvägspensionsutredning* (1944: I 33; 1945: I 8; 1946: I 10).

Sedan 1943 års järnvägspensionsutredning den 13 september 1945 avgivit förslag angående reglering av tjänste- och familjepensioneringen för personal vid Halmstad—Nässjö och Nässjö—Oskarshamns järnvägar i anslutning till dessa järnvägars förstatligande och deras uppdrag därmed slutförts (se 1946: I Fi 10), uppdrog Kungl. Maj:t den 3 maj 1946 åt de sakkunniga i nämnda utredning att jämväl verkställa utredning och inkomma med förslag angående reglering av tjänste- och familjepensioneringen för personal vid Bergslagernas och därmed samförvaltande järnvägar i anslutning till järnvägarnas förstatligande.

Tillkallade såsom sakkunniga i 1943 års järnvägspensionsutredning:
Lindstedt, S., f. d. direktör i statens pensionsanstalt, *ordförande*;
Gemzell, Chr., häradshövding;
Ruist, G. F., byråchef i järnvägsstyrelsen.

I Fi: 26

Utredningsarbetet har, i avvaktan på slutförandet av förhandlingar angående järnvägarnas förstatligande, under år 1946 måst inskränkas till vissa förberedande undersökningar m. m.

24. *Tullverkets redovisningskommission* (1945: I 23; 1946: I 22).

Tillkallade genom Kungl. Maj:ts beslut den 5 november 1943:
Johnsson, B. E., statskommissarie, *ordförande*;
Dahlberg, G. W., kanslichef;
Dahlstedt, R. G. A., tullförvaltare.

Expert:
Tammelin, P. A. V., förste distriktsingenjör.
Sekreterare:
Bergström, S., e. o. förste byråsekreterare.

Lokal: Generaltullstyrelsen; tel.: 11 14 93.
Angående kommissionens uppdrag och tidigare arbete, se 1945: I Fi 23 och 1946: I Fi 22.

Kommissionen har under år 1946 intill den 1 december hållit 2 sammanträden.

Kommissionen har under september 1946 igångsatt vissa praktiska prov i syfte att undersöka möjligheterna till rationalisering av tulltaxeringsarbetet. Förslag i anledning av vad som framkommit vid proven beräknas kunna framläggas under första halvåret 1947, varmed kommissionens uppdrag kommer att vara slutfört.

25. *Sakkunnig för fortsatt utredning angående rationalisering av den statliga statistiken* (1944: I 36; 1945: I 25; 1946: I 24).

Tillkallad genom Kungl. Maj:ts beslut den 17 december 1943:
Höijer, E. J., överdirektör.

Angående den sakkunniges uppdrag, se 1945: I Fi 25.
Utredningsarbetet har under år 1946 kunnat bedrivas endast i mindre omfattning.

26. *1944 års skattesakkunniga* (1944: I 37; 1945: I 26; 1946: I 25).

Tillkallade av chefen för finansdepartementet den 23 december 1943:
Bärg, A. J., led av I kamm.;
Bergstedt, C. J., landskamrerare, tillika *sekreterare*.

Statistiker:
Östman, O., taxeringsrevisor.
Lokal: Munkbron 7; tel.: 10 74 33 och 11 23 36.
Angående de sakkunnigas uppdrag, se 1944: I Fi 37.

I Fi: 26 De sakkunniga ha under år 1946 hållit 30 sammanträden.

De sakkunniga ha dels den 31 mars 1946 avgivit betänkande med förslag angående idrottssammanslutningars beskattning för inkomst (SOU 1946: 56), dels ock den 1 april 1946 avgivit yttrande över 1941 års befolkningsutrednings betänkande om barnkostnadernas fördelning.

De sakkunniga avse att under år 1947 avgiva betänkande med förslag angående vissa återstående, till de sakkunniga hänskjutna beskattningsfrågor.

27. 1944 års personalutredning (1945: I 29; 1946: I 26).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 mars 1944 för att inom departementet biträda med utredning rörande anställningsförhållandena för viss icke-ordinarie personal i statens tjänst (se Post- och Inrikes tidn. den 15 april 1944):

Westling, E. A., landshövding, *ordförande*;

Broström, Jane, kanslibiträde;

Carlsson, A., kansliråd;

Ekelöf, P. O., professor;

Eriksson, E. G. E., riksgäldsfullmäktig, led. av II kamm.;

Höijer, E. J., överdirektör;

Johansson, Helga, förbundskassör;

Styrud, S. G., byrådirektör;

Woxén, R., professor.

Sekreterare:

af Malmborg, N. M., kansliråd.

Biträdande sekreterare:

Åmark, S. O. F., t. f. byråsekreterare.

Statistiska medhjälpare:

Agnell, Anna Lisa, förste amanuens;

Lublin, F. J., t. f. aktuarie (t. o. m. september 1946).

Lokal: Finansdepartementet; tel.: Kanslihuset (sekreteraren).

Angående utredningens uppdrag, se 1945: I Fi 29.

Utredningen har under tiden den 1 december 1945—den 30 november 1946 sammanträtt in pleno 28 gånger, varjämte de för behandling av biträdes- och amanuenspersonalens befordringsförhållanden tillsatta sektionerna haft särskilda sammanträden.

Den i 1946 års berättelse omnämnda undersökningen av befordrings- och rekryteringsförhållandena för biträdespersonal och amanuenser har slutförts. Resultatet har framlagts i ett den 17 september 1946 dagtecknat betänkande angående reglering av anställningsförhållandena för viss civil personal inom statsförvaltningen: Del I. Kontorspersonal och amanuenspersonal (SOU 1946: 66).

Materialet från den likaledes i föregående berättelse omförmälda undersökningen beträffande personal med viss teknisk utbildning har gjorts till föremål för statistisk bearbetning. En särskild sektion torde komma att till-

sättas inom utredningen för närmare behandling av frågan om tekniska be- **I Fi: 29**
fattningshavares befordrings- och rekryteringsförhållanden.

Utredningsarbetet väntas kunna slutföras under loppet av år 1947.

28. 1944 års allmänna skattekommitté (1945: I 30; 1946: I 27).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 maj 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 30 maj 1944):

Sandström, K. G. A., skattedirektör, *ordförande*;

Browaldh, K. E., bankdirektör;

Lindahl, E., professor;

Lundblad, N. W., direktör;

Strand, A. W., kassör, led. av I kamm.;

Werner, O. E., hemmansägare, led. av II kamm.

Experter:

Bredal-Bauer, J. F., t. f. förste aktuarie;

Johansson, A. E. M., taxeringsrevisor;

Lindgren, G., fil. lic.;

Lundberg, F., fil. d:r (t. o. m. den 15 oktober 1946);

Prawitz, H. A., byråchef.

Sekreterare:

Lindquist, N. G., assessor.

Lokal: Storkyrkobrinken 4^{III}; tel.: Kanslihuset 535.

Beträffande kommitténs direktiv, se 1945: I Fi 30.

Kommittén har under år 1946 intill den 30 november sammanträtt 2 gånger, varjämte inom kommittén för speciell utredning tillsatt arbetsutskott sammanträtt 5 gånger.

Kommittén har den 1 oktober 1946 överlämnat promemoria rörande avdragsrätt och skattskyldighet för medlemsavgifter vid taxering (stencilerad).

Under år 1946 ha utredningar pågått angående olika spørsmål, därvid i första hand behandlats försäkringsfrågor, beskattningsperioden, beskattning av medlemsavgifter och periodiska understöd. Utredningsarbetet har försenats i viss utsträckning genom att kommitténs sekreterare under större delen av våren anlitats för andra offentliga uppdrag i samband med förordningen om krigskonjunkturskattens avveckling.

Vidare har kommittén i anledning av remiss avgivit utlåtande över 1941 års befolkningsutrednings betänkande om barnkostnadernas fördelning med förslag angående allmänna barnbidrag m. m.

Kommittén har för avsikt att i början av år 1947 avgiva förslag till vissa ändringar angående avdragsrätt för försäkringspremier m. m.

Utredningen torde komma att pågå även under år 1947.

29. 1944 års pensionsutredning (1945: I 31; 1946: I 28).

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 maj 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 19 juni 1944):

Bihang till riksdagens prot. 1947. 1 saml.

Riksdagsberättelsen.

I Fi: 29 Sverne, E. V., generaldirektör, *ordförande*;
 Andersson, Ebon, bibliotekarie, led. av II kamm.;
 Björn, E. O. F., statskommissarie;
 Dahlgren, I., sekreterare i svenska landstingsförbundet;
 Lindstedt, S., f. d. direktör i statens pensionsanstalt.

Expert:

Kjellén, T. B., direktör i statens pensionsanstalt.

Sekreterare:

Isoz, N. P. E., förste byråsekreterare.

Biträdande sekreterare:

Sollander, E. R., förste amanuens.

Lokal: Statens pensionsanstalt; tel.: 23 27 30 (sekreteraren) och 23 45 60 (bitr. sekreteraren).

Beträffande utredningsuppdraget, se 1945: I Fi 31.

Utredningen har under året sammanträtt in pleno 5 gånger. Dessutom ha ett flertal sammanträden hållits med ett av utredningen tillsatt arbetsutskott.

Utredningsarbetet har i huvudsak varit inriktat på dels omprövning av de allmänna förutsättningarna för statens omhändertagande av pensionering av icke-statliga befattningshavare samt de allmänna principerna i övrigt för pensioneringen av dylika befattningshavare, dels ock upprättande av nya reglementen för pensioneringen. Behandlingen av vissa spörsmål rörande pensionsförmåner och pensionsavgifter har utredningen funnit böra uppskjutas i avvaktan bl. a. på framläggandet av 1946 års pensionsakkunnigas förslag till ändringar av de allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena.

Under våren 1947 beräknas ett delbetänkande med förslag till avgränsning av pensionsverksamheten och till pensionsreglementen kunna avgivas.

Utredningen torde bliva slutförd under år 1947.

30. *Försvarets tjänsteförteckningssakkunniga* (1945: I 33; 1946: I 30).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juni 1944 för att inom finansdepartementet biträda med viss omprövning av lönegradsplacement m. m. för befattningshavare inom försvarsväsendet (se Post- och Inrikes tidn. den 22 september 1944):

Ödeen, S. A. E., generaldirektör, *ordförande*;

Carlsson, A., kansliråd;

Dahl, C. E. H., ingenjör;

Helldén, B. E., förbundsordförande;

Norberg, R. E., statskommissarie;

Ström, E. T. H., krigsråd.

Sekreterare:

Edsberg, H., assessor.

Biträdande sekreterare:

Cars, G. F. O., förste amanuens.

Lokal och tel.: Krigsmaterielverket.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1945: I Fi 33 och 1946: I Fi 30. **I Fi: 31**

De sakkunniga, som intill den 1 december 1946 hållit 44 sammanträden, ha på grund av remisser avgivit utlåtanden i ett flertal frågor. Vidare ha de sakkunniga avlagt studiebesök vid vissa militära institutioner.

Den 20 mars 1946 medgav departementschefen, att de sakkunniga fingo till överläggningar kalla representanter för ett antal personalorganisationer.

De sakkunniga ha funnit utredningsarbetet lämpligen böra fullföljas i olika etapper. Såsom en första etapp ha de sakkunniga upptagit frågan om lönegradsplacering, tjänstebestämmning och kompetenskrav i allmänhet för de befattningshavargrupper som beröras av utredningen. Resultatet av utredningen i denna del beräknas kunna framläggas i januari 1947.

De preliminärt uppgjorda följande etapperna av arbetet skulle avse: tillämpning av förteckningen på försvarets olika verk och enheter, uppskattning av personalbehovet vid dessa, upprättande av tjänsteförteckningar för ordinarie och extra ordinarie befattningshavarna samt slutligen frågan om avlöningsförmånerna m. m. för övrig personal.

Vad angår fullföljandet av utredningsuppdraget i sistnämnda delar har den för översyn av det statliga kommittéväsendet tillkallade utredningsmannen i en den 28 september 1946 dagtecknad promemoria anført, att det för närvarande vore förenat med stora svårigheter att bedöma det framtida personalbehovet inom försvaret, då denna fråga i väsentlig grad vore beroende av resultaten av vissa ännu pågående utredningar. Utredningsmannen har vidare framhållit, att sedan det nu pågående första avsnittet av kommitténs arbete slutförts, departementet borde taga i övervägande i vilken omfattning och i vilka former kommitténs övriga då aktuella arbetsuppgifter borde bringas till en lösning.

31. 1944 års nykterhetskommitté (1945: I 39; 1946: I 32).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 november 1944 såsom sakkunniga för utredning rörande nykterhetslagstiftningens framtida innehåll och utformning (se Post- och Inrikes tidn. den 23 november 1944):

Ingvar, S. I., professor, *ordförande* (t. o. m. den 20 november 1946);

Danielson, B. G. E., statsråd, *ordförande* (ledamot och ordförande fr. o. m. den 21 november 1946);

Bergvall, J. H., direktör, led. av I kamm.;

Englund, E. V., aktuarie, led. av I kamm.;

Furuskog, K. J., rektor;

Hagberg, E. R., redaktör, led. av II kamm.;

Larsson, Karin, fru;

Nilson, J., distriktsföreståndare, led. av II kamm. (avliden den 3 november 1946);

Olsson, G. A., redaktör, led. av II kamm.;

Onsjö, J., lantbrukare, led. av II kamm.;

Sefve, S. I., rektor, led. av II kamm.;

Svensson, Valborg, redaktör;

Svensson, W., agronom, led. av II kamm. (fr. o. m. den 21 november 1946);

I Fi: 31 Åkerberg, O. H., redaktör, led. av I kamm.;
Öberg, Märta, kassörska, led. av II kamm.

Experter:

Dahlberg, G., professor;
Klackenberg, O. H., expeditionschef;
Segerstedt, T., professor.

Sekreterare:

Elmér, Å. B. A., fil. mag.

Biträdande sekreterare:

Nelker, H. G., t.f. aktuarie.

Lokal: Storkyrkobrinken 2; tel. Kanslihuset 388.

Beträffande direktiven för kommitténs utredningsuppdrag, se 1945: I Fi 39.

Kommittén har under år 1946 hållit 6 plenarsammanträden, varjämte ett inom kommittén utsett arbetsutskott, bestående av ordföranden samt herrar Bergvall, Furuskog, Hagberg och Olsson, sammanträtt 8 gånger.

Kommittén har under året igångsatt en större undersökning, grundad på material från 1945 års folkräkning, systembolagens registermaterial, socialregistren och straffregistret, angående alkoholmissbrukets nuvarande omfattning och restriktionssystemets verkningar i olika avseenden med särskild uppmärksamhet på frågan om ungdomens alkoholvanor. Dessutom har kommittén genom aktiebolaget svenska Gallupinstitutet låtit företaga en översiktlig kartläggning av alkoholvanornas omfattning och karaktär samt påbörjat mindre undersökningar rörande den illegala alkoholhanteringen, rörande sambandet mellan könssjukdomarnas utbredning och olika former av alkoholförtäring (i samarbete med medicinalstyrelsen) samt rörande verkningarna av olika slag av maltdrycker, den sistnämnda utförd på karolinska institutets farmakologiska institution under ledning av docenten L. Goldberg.

32. Sakkunniga för undersökning rörande taxering av jordbruksfastighet vid 1945 års allmänna fastighetstaxering (1946: I 9).

Tillkallade genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 december 1944 och den 12 april 1946:

Lindeberg, E. F. L., landshövding;

Höijer, E. J., överdirektör.

Uppdraget innebär verkställande av sådan undersökning med avseende å 1945 års allmänna fastighetstaxering, som avses i 71 § taxeringsförordningen, för utrönande huruvida vid taxeringen av jordbruksfastigheter å landsbygden jämnhet och likformighet äe olika länen emellan blivit uppnådd.

Sedan en första preliminär redogörelse avlämnats den 23 maj 1945 (se 1946: I Fi 9), fullföljes utredningen på grundval av fastighetsprövningsnämndernas protokoll samt fastighetstaxeringslängderna m. m.

33. 1945 års bankkommitté (1946: I 34).

Tillkallade genom Kungl. Maj:ts beslut den 23 mars 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 3 april 1945):

Jonsson, P. C., landshövding, *ordförande*;
 Andersson, I., fil. d:r, chefsredaktör, led. av I kamm.;
 Andersson, O., ombudsman, led. av II kamm.;
 Browaldh, K. E., bankdirektör;
 De Geer, J. G. G., friherre, disponent;
 Elofsson, G., lantbrukare, led. av I kamm.;
 Fredriksson, K., redaktör;
 Hall, D., bankofullmäktig, led. av II kamm.;
 Hallnäs, S., ombudsman;
 Lindahl, C., bankdirektör;
 Rooth, I., riksbankschef;
 Severin, F., chefredaktör, led. av II kamm.;
 Wulff, K. E., byråchef, tillika *sekreterare*;
 Wörn, T., f. d. statssekreterare

Biträdande sekreterare:

Gabrielson, L., byråchef.

Lokal: Bank- och fondinspektionen, Sturegatan 16; tel.: 62 43 18.

Beträffande kommitténs uppdrag, se 1946: I Fi 34.

Kommittén har under år 1946 sammanträtt in pleno 18 dagar.

Efter därom av kommittén gjord framställning har chefen för finansdepartementet genom beslut den 18 januari 1946 förordnat kanslichefen i statens byggnadslånebyrå S. A. Algott, verkställande direktören i Sveriges allmänna hypoteksbank L. B. Allstrin samt verkställande direktören i konungariket Sveriges stadshypotekskassa J. A. Zotterman att såsom experter biträda kommittén vid utredning rörande fastighetskreditväsendets organisation. Departementschefen har samtidigt förordnat tjänstemannen vid stadshypotekskassan K. Å. Fredricsson att med sekreterareuppgifter biträda kommittén vid nyssnämnda utredning. Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut den 28 juni 1946 förordnat verkställande direktören i Stockholms stads sparbank O. Norbeck och verkställande direktören i svenska sparbanksföreningen O. Sahlin att vid handläggning inom kommittén av viss fråga rörande den offentliga tillsynen över bank- och sparbanksväsendet vara ledamöter av kommittén.

Kommittén har under året upptagit till behandling frågor av central betydelse för kreditväsendets organisation. För utredning av frågan om den statliga och halvstatliga bostadskreditgivningen har kommittén tillsatt en särskild delegation, vilken avgivit vissa alternativa förslag till frågans lösning. Dessa ha varit föremål för förberedande diskussioner inom kommittén. Vidare har denna upptagit till behandling frågan om bankernas inlåningsrätt samt i denna fråga gjort framställning hos Kungl. Maj:t. Framställningen har föranlett proposition (nr 364) till höstriktsdagen 1946 med förslag till provisorisk lagstiftning i ämnet. Utredningar ha verkställts rörande bankernas holdingbolag samt angående förutsättningarna för inrättandet av en statlig affärsbank.

Dessutom har kommittén under året beretts tillfälle att genom remissyttrandet framföra sina synpunkter i en del frågor av betydelse för kreditväsendets organisation. Sälunda har kommittén den 9 februari avgivit utlåtanden

I Fi: 33 de över en av svenska jordbrukskreditkassan den 16 juni 1945 avläten skrivelse med förslag till ändring i vissa delar av förordningen den 5 juni 1942 om jordbrukets kreditkassor. Den 5 mars har kommittén avgivit utlåtande över bostadssociala utredningens slutbetänkande, del I, och den 14 juni har kommittén yttrat sig rörande småföretagareutredningens förslag till ordnande av kreditgivnings- och rådgivningsverksamheten för hantverk och småindustri m. m. Slutligen har kommittén den 9 oktober avgivit yttrande rörande frågan om inrättandet av en gemensam tillsynsmyndighet för bank- och sparbanksväsendet.

Uppdraget beräknas vara slutfört under 1948.

34. 1945 års lönekommitté (1946: I 35).

Tillkallade genom Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1945 med uppdrag att verkställa revision av gällande avlöningsbestämmelser för befattningshavare vid den civila och militära statsförvaltningen och det statsunderstödda kommunala skolväsendet (se Post- och Inrikes tidn. den 7 juli 1945):

Westling, P. W. N., advokat, *ordförande*;

Birke, G. E., grosshandlare, led. av II kamm.;

Jonsson, C. A. D., lantbrukare, led. av II kamm.;

Lindblom, E. A., direktör, led. av I kamm. (fr. o. m. den 16 februari 1946);

Mårtensson, J. W., f. d. tändsticksarbetare, led. av II kamm.;

Nilson, J., distriktsföreståndare, led. av II kamm. (t. o. m. den 15 februari 1946);

Nilsson, G. V., stadsbibliotekarie, led. av II kamm.;

Persson, S. E., borgarråd, f. d. riksdagsman;

Swartling, A. E. V., generaldirektör.

Expert:

af Malmborg, N. M., kansliråd.

Sekreterare:

Ericson, F., förste kanslisekreterare.

Att biträda med inom kommitténs sekretariat förekommande arbetsuppgifter har chefen för finansdepartementet förordnat amanuensen hos statens arbetsmarknadskommission C. H. H. Edgardh och förste amanuensen hos riksräkenskapsverket N. V. Simonsson.

Kommittén har vidare för utredning av särskilda frågor åtnjutit biträde av ett flertal experter.

Lokal: Storkyrkobrinken 2; tel.: Kanslihuset 661 (sekreteraren) och 395 (expeditionen).

Beträffande kommitténs uppdrag, se 1946: I Fi 35.

Under tiden efter den 30 november 1945, då föregående redogörelse avgavs, ha plenisammanträden hållits sammanlagt 49 dagar. En inom kommittén tillsatt särskild delegation har därjämte sammanträtt 37 dagar.

Den del av uppdraget, som avsåg utredning rörande ändringar i tjänste- och familjepensionsförfattningarnas bestämmelser om storleken av pensionsförmåner och om pensionsavdrag, vilka kunde påkallas i samband med avlöningsrevisionen, har med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1946 av departementschefen anförtrots åt särskilda utredningsmän,

1946 års pensionssakkunniga. Sedan åt 1946 års manskapslöneutredning I Fi: 36 uppdragits att företaga utredning rörande det militära manskapets löneställning, ha även de härmed sammanhängande spörsmålen undantagits från lönekommitténs verksamhetsområde.

Under våren 1946 ägde förhandlingar rum med statstjänarkartellen, statstjänstemännens riksförbund och tjänstemännens centralorganisation. Med nämnda organisationer träffades därvid en överenskommelse rörande de nya lönebeloppen samt i vissa frågor, vilka ingå såsom väsentliga led i själva löneavvägningen eller nära sammanhänga därmed. I överenskommelsen ingingo även vissa uttalanden rörande den blivande pensionsnivån.

Överenskommelsens resultat och det till grund därför liggande utredningsarbetet ha av kommittén redovisats i ett betänkande med förslag till statliga löneplaner m. m. (SOU 1946: 48). Kommitténs verksamhet har därefter inriktats på kvarstående frågor rörande olika slag av anställningsförmåner m. m. samt på utarbetandet av förslag till nya avlöningsförfattningar. Förhandlingar i dessa ämnen ha under hösten 1946 upptagits med vederbörande tjänstemannaorganisationer. Kommittén beräknar kunna slutföra sitt uppdrag i början av år 1947.

35. *Kust- och gränsbevakningsutredningen (1946: I 37).*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 november 1945 för att verkställa utredning angående arbetsuppgifterna för tullverkets kust- och gränsbevakning jämte därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 22 december 1945):

Linnér, S. N., f. d. landshövding, *ordförande*;

Lindberg, P. H., byråchef;

Beskow, C. A., kommandörkapten;

Andersson, H. B. W., ombudsman.

Sekreterare:

Malmberg, S. L., kammarskrivare.

Lokal: Generaltullstyrelsen; tel.: 11 24 15.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1946: I Fi 37.

Utredningen har med början den 23 februari och under tiden intill den 1 december 1946 sammanträtt 5 gånger. I samband med studieresor till ett flertal tullposter har överläggningar rörande till utredningsuppdraget hörande frågor hållits med vissa länsstyrelser.

Från överbefälhavaren, vederbörande länsstyrelser och generaltullstyrelsen m. fl. myndigheter har utredningen införskaffat skriftliga upplysningar i de ämnen utredningen har att behandla. Bearbetningen av insamlat material pågår.

Utredningen beräknar att avsluta sitt uppdrag under första halvåret 1947.

36. *Sakkunniga för utredning angående riksräkenskapsverkets organisation (1946: I 39).*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 december 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 4 januari 1946):

I Fi: 36 Linnér, S. N., f. d. landshövding, *ordförande*;
 Runemark, P. S., generaldirektör;
 Dahlberg, G. W., kanslichef.

Sekreterare:

Ehnbom, E. B. A., byråchef.

Lokal: Riksräkenskapsverket: tel. 20 09 91 (sekreteraren).

Angående direktiven för utredningen, se 1946: I Fi 39.

De sakkunniga ha under år 1946 intill den 1 december hållit 42 sammanträden.

Ett flertal överläggningar ha hållits med representanter för olika verk och myndigheter, varjämte de sakkunniga besökt åtskilliga större myndigheter ävensom från sådana myndigheter införskaffat utredningar i syfte att klarlägga den interna medelsredovisningen och medelskontrollen.

Uppdraget beräknas bliva slutfört i början av år 1947.

37. Sakkunniga för folkbokföringen i Stockholm och Göteborg.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 februari 1946 med uppdrag att inom finansdepartementet biträda med utredning av frågan om folkbokföringens ordnande i Stockholm och Göteborg (se Post- och Inrikes tidn. den 14 februari 1946):

Höijer, E. J., överdirektör, *ordförande*;

Elsin, P.-E., vice stadsjurist;

Jungen, E. B., överlärare, ordförande i Göteborgs stadsfullmäktige;

Kollberg, G. N., mantalsintendent;

Meijer, P. O. B., mantalsdirektör;

Mogård, J. A. B., kyrkoherde;

Rylander, A. O. E., borgmästare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Bergqvist, J. E. A., förste revisor.

Lokal: Statistiska centralbyrån; tel.: Skatteverket (sekreteraren).

För utarbetande av förslag till författningstexter ha de sakkunniga biträttats av hovrättsassessorn K. L. Larsson och t. f. assessorn K. G. Linnander.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande. Departementschefen anförde därvid bland annat följande.

Vid anmälan i statsrådet den 20 april 1945 av frågan angående omorganisation av folkbokföringen uttalade jag bland annat (se proposition till 1945 års riksdag, nr 282, s. 122), att med hänsyn till de särskilda förhållandena i Stockholm och Göteborg jag i likhet med folkbokföringskommittén ansåge, att det föreslagna folkbokföringssystemet i nämnda städer borde genomföras först efter viss ytterligare utredning. Sedan jag vidare uttalat att representanter för städerna borde medverka vid utredningen, anförde jag, att jag torde få återkomma till berörda fråga, sedan detaljutformningen av förslaget i övrigt fortskridit så långt att systemet kunde med erforderlig bestämdhet överblickas även i fråga om dess enskildheter. Jag förordade även

att, vad Göteborg anginge, det tryckande registret skulle föras å mantalskontoret i staden.

Utredningen bör avse att klarlägga i vad mån specialbestämmelser beträffande folkbokföringen erfordras för Stockholm och Göteborg. Utredningen bör alltså bygga på det förslag till detaljutformning av folkbokföringen för riket i övrigt som för närvarande är under utarbetande inom finansdepartementet. Vidare erfordras — eftersom Stockholm tills vidare kommer att arbeta med ett annat plåtssystem än riket i övrigt — en skyndsamt utredning av frågan om vilka föreskrifter, som erfordras för att möjliggöra utväxling av uppgifter beträffande flyttningar till och från Stockholm.

De sakkunniga ha under tiden februari—november 1946 hållit 17 sammanträden samt företagit en studieresa.

Mellan sammanträdena ha de sakkunniga inom sig utsett särskilda delegerade för beredning av vissa till behandling upptagna frågor.

Sedan de sakkunniga i skrivelse till chefen för finansdepartementet den 3 maj 1946 uttalat bl. a., att det ur såväl statens som Göteborgs stads synpunkt vore mest lämpligt och rationellt att det tryckande registret för folkbokföringen, såvitt anginge Göteborgs stad, handhades av mantalskontoret därstädes, anbefalldes Kungl. Maj:t genom beslut den 24 maj 1946 de sakkunniga dels att utreda vilka frågor som i samband med en överföring å Göteborgs stad av det tryckande registret för staden borde bli föremål för överenskommelse mellan staten och staden, dels ock att med utgångspunkt från de av riksdagen godkända huvudgrunderna för kostnadsfördelningen upprätta förslag till överenskommelse. Sådant förslag lämnades av de sakkunniga i skrivelse den 7 september 1946.

Med skrivelse den 29 oktober 1946 ha de sakkunniga överlämnat utredning och förslag till folkbokföringens ordnande i Stockholm (otryckt).

De sakkunniga ha därefter varit sysselsatta med utarbetande av bestämmelser angående folkbokföringen i Göteborg.

Uppdraget beräknas kunna slutföras under första hälften av år 1947.

38. Sakkunniga för utredning av frågan om rätt för stadshypoteks- och bostadskreditföreningar att utlämna lån mot säkerhet av inteckning i tomträtt.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 maj 1946 (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juli 1946):

Nordenfalk, J., f. d. revisionssekreterare, *ordförande*;

Eriksson, K., försäkringsdirektör.

Sekreterare:

Hagström, S., direktör.

Lokal: Kungsgatan 42; tel.: 23 36 20.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens yttrande vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande. Departementschefen anförde därvid bland annat följande.

I en den 29 november 1945 dagtecknad framställning till Kungl. Maj:t ha styrelserna för konungariket Sveriges stadshypotekskassa och svenska bo-

I Fi: 38 stadskreditkassan hemställt, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande förutsättningarna för en utvidgning av stadshypoteks- och bostadskreditinstitutionernas verksamhet att omfatta jämväl utgivande av lån mot säkerhet av tomträttsinteckning samt angående formerna för en sådan långivning.

Styrelserna ha uttalat, att under de senare åren allt starkare önskemål framträtt, att hypoteksinrättningarna måtte kunna tillhandahålla lånesökandes tomträttshavare bunden kredit.

Beträffande det sätt, på vilket tomträtten skulle kunna anpassas till hypoteksinrättningarnas lånesystem, ha styrelserna framhållit, att stadshypoteks- och bostadskreditföreningarna utgjorde sammanslutningar av låntagarna själva, vilka såsom medlemmar i respektive förening vore solidariskt ansvariga för dess förbindelser. Föreningarna hade till uppgift att förmedla lånen till sina medlemmar och vore anslutna till en centralkassa — stadshypoteksföreningarna till stadshypotekskassan och bostadskreditföreningarna till bostadskreditkassan — för vars förbindelser de vore solidariskt ansvariga. Kassorna anskaffade de erforderliga lånemedlen genom försäljning av obligationer. Säkerheten för obligationerna utgjordes av de av låntagarna till föreningarna överlämnade, av dessa till kassan pantförskrivna fastighetsinteckningarna, varjämte staten till vardera kassan tillskjutit en viss grundfond. Det ankomme på de ansvariga styrelserna att bedriva utlåningsrörelsen med beaktande av att säkerheten för obligationerna icke försämrades och medlemmarnas solidariska ansvar icke ökades. Nu angivna huvudgrunder för organisationen vore av fundamental betydelse för rörelsen. I dessa grunder borde några sådana ändringar icke få vidtagas, som kunde kränka de villkor, under vilka låntagarna eller obligationsinnehavarna trätt i förbindelse med organisationen. Författningsändringar, som skulle innebära ett försvagande av säkerheten, syntes icke kunna vidtagas, försåvitt icke staten genom att själv påtaga sig därmed ökade risker hölle de gamla obligationsinnehavarna och låntagarna skadeslösa eller tillsåge, att eljest åtgärder i sådant syfte vidtoges. Det vore givetvis svårt att härvidlag uppdraga någon klar gränslinje mellan sådana författningsändringar, som kunde vidtagas utan åsidosättande av de civilrättsliga avtal, som låge till grund för institutionernas upp- och utlåning, och sådana ändringar, som icke kunde vidtagas utan nämnda konsekvens. Det måste här bliva en prövning av de i varje särskilt fall föreliggande förhållandena. Frågan huruvida tomträttsbelåningen borde införlivas med hypoteksinrättningarnas verksamhet, borde prövas med särskild hänsyn tagen till nu angivna synpunkter.

Vidare ha styrelserna såvitt angår förutsättningarna för en belåning av inteckning i tomträtt anfört, att ett huvudvillkor för dylik belåning vore, att i förordningar och reglementen för hypoteksinrättningarna stadgades vissa minimikrav med avseende å tomträttsavtalens innehåll av sådan art, att tomträttens kreditvärde kunde anses tryggt.

Enligt vad styrelserna framhållit med avseende å formerna för belåning av inteckning i tomträtt skulle två olika huvudformer kunna komma i fråga. Tomträttsbelåningen kunde nämligen anordnas antingen såsom en fristående,

från fastighetsbelåningen helt avskild rörelsegren eller ock såsom en endast i statistiskt hänseende från fastighetsbelåningen skild rörelsegren. **I Fi: 39**

Styrelserna ha därefter understrukt, att med hänsyn till de berörda spörsmålens beskaffenhet och omfattning desamma icke torde kunna bringas till en tillfredsställande lösning utan att en ingående utredning företoges. I samband med en sådan utredning borde även utarbetas förslag till de ändringar i de för stadshypoteks- och bostadskreditinstitutionerna gällande författningarna, vilka vore erforderliga, för den händelse ifrågavarande långivning funnes böra medgivnas.

Med hänsyn till den ökade betydelse för bostadsbyggnadsverksamheten, som tomträttsinstitutet under de senare åren fått och ytterligare kan förväntas komma att få, synes det påkallat, att frågan om förutsättningarna för en utsträckning av stadshypoteks- och bostadskreditföreningarnas verksamhet att omfatta långivning mot säkerhet av inteckning i tomträtt upptages till närmare övervägande. Hinder torde icke möta att låta utredningen i ämnet avse långivning av angivet slag i huvudsak inom den nuvarande tomträttslagstiftningens ram. Utredningen bör därför kunna verkställas utan avvaktan på resultatet av den utav 1945 års riksdag begärda översynen av tomträttslagstiftningen.

Under utredningsarbetet böra de olika synpunkter på detta slag av utlåningsrörelse, vilka anförts i framställningen från styrelserna för stadshypotekskassan och bostadskreditkassan, beaktas.

Det må erinras, att 1945 års bankkommitté torde komma att behandla jämväl frågor, som beröra stadshypoteks- och bostadskreditföreningarnas utlåningsrörelse. Denna kommitté, som har till uppgift att utreda centrala spörsmål inom bankväsendet överhuvud taget, kan emellertid icke förväntas avsluta sitt arbete inom den närmaste tiden. Härtill kommer, att en utvidgning av nyssnämnda föreningars utlåningsrörelse på sätt nu ifrågasättes torde kunna genomföras utan att därigenom bankkommitténs blivande förslag föregripes.

De sakkunniga ha intill den 1 december 1946 hållit 8 sammanträden.

Utredningen beräknas bliva slutförd i början av år 1947.

39. *Sambeskattningssakkunniga.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 juni 1946 med uppdrag att verkställa utredning av frågan om ändrade bestämmelser rörande beskattningen av äkta makar (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juni 1946):

Lutteman, S. E., assessor, *ordförande*;

Ahlberg, Iris, fru;

Andersson, Ebon M. I., bibliotekarie, led. av I kamm.;

Bladh, E. H., ämneslärare, led. av II kamm.;

Gärde-Widemar, Ingrid, jur. kand.;

Hermansson, C.-H., redaktör;

Larsson, Elsa, fru.

Sekreterare:

Wasteson, S. A. F., länsbokhållare av första klass.

I Fj: 39 Sammanträdeslokal: Riksdagshuset; adress och tel.: Länsstyrelsen, Linköping (sekreteraren).

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande. Efter att ha redogjort för innebörden av nu gällande bestämmelser rörande sambeskattning av äkta makar erinrade departementschefen om att frågan om ändrade grunder för äkta makars beskattning upprepade gånger varit föremål för behandling i riksdagen, senast åren 1944, 1945 och 1946. Departementschefen anförde vidare bland annat.

Med hänsyn till de krav på ändrade bestämmelser rörande beskattningen av äkta makar, som under de senaste åren framställts såväl inom riksdagen som i andra sammanhang, torde hithörande frågor nu böra göras till föremål för utredning.

Vid denna utredning torde i första hand böra till förnyad prövning upptagas frågan huruvida den nuvarande sambeskattningen av äkta makar bör avskaffas och ersättas med ett system, enligt vilket äkta makar taxeras och beskattas såsom av varandra oberoende skattskyldiga. Vid prövningen av denna fråga bör beaktas bland annat den risk för överflyttningar av kapital och inkomst mellan äkta makar, som ett upphävande av sambeskattningen kan medföra.

Skulle utredningen i förenämnda del giva till resultat, att sambeskattningen av äkta makar alltjämt bör bibehållas, torde i andra hand böra undersökas huruvida ett särskilt avdrag för förvärvsarbetande kvinna bör återinföras vid statsbeskattningen och i samband därmed motsvarande, vid kommunalbeskattningen utgående avdrag bör höjas.

I övrigt torde den nu förordade utredningen böra vara förutsättningslös. Skulle sålunda under utredningens gång framkomma förslag till lösning av hithörande spörsmål enligt andra linjer än de nyss antydda, torde jämväl dessa förslag böra närmare prövas.

De sakkunniga ha under år 1946 intill den 1 december sammanträtt 4 gånger.

Vissa förberedande undersökningar ha företagits, bland annat rörande utländsk skattelagstiftning samt beträffande erforderliga statistiska uppgifter.

Då de sakkunniga för sitt fortsatta arbete delvis äro beroende av de ändrade bestämmelser beträffande Ortsavdrag m. m., som förväntas bliva resultatet av 1945 års statskatteberednings arbete, har slutlig ståndpunkt till principfrågorna ännu icke kunnat tagas. De sakkunnigas uppdrag beräknas emellertid kunna slutföras under år 1947.

40. 1946 års upphandlingssakkunniga.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 21 juni och den 20 september 1946 (se Post- och Inrikes tidn. den 10 juli och den 26 september 1946):

Hammarskiöld, S. L., f. d. hovrättsråd, *ordförande*;

Antoni, N. F. G., förste intendent;

Ehnbom, C. J. G., förste revisor, tillika *sekreterare*;
Jerdenius, K. E., förste byråsekreterare;
Lindqvist, R., byggnadschef;
Palme, E. R. C., byråchef.

I Fi: 41

Lokal: Nobelstiftelsen, Sturegatan 14; sekreteraren: statens sakrevision, Smålandsgatan 14; tel. 23 53 40.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande. Departementschefen yttrade därvid bland annat följande.

Under senare år har från olika håll uttalats önskemål om att upphandlingsförordningen måtte göras till föremål för en allmän översyn. En framställning i detta syfte har avgivits av byggnadsstyrelsen den 10 juli 1944 och i yttrande över nämnda framställning har statens sakrevision understrukit, att upphandlingsförordningen vore i behov av omarbetning i flera betydelsefulla avseenden. Vidare har krigsmaterielverket i skrivelse den 23 januari 1946 föreslagit, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda frågan angående revision av upphandlingsförordningen och i samband därmed eventuellt upprättande av för den statliga upphandlingen lämpliga allmänna leveransbestämmelser. Frågor berörande tillämpningen av upphandlingsförordningen ha vid åtskilliga tillfällen varit föremål för undersökning av riksdagens revisorer.

Under den tid som förflutit sedan upphandlingsförordningen trädde i kraft har den statliga förvaltningen i åtskilliga hänseenden utbyggts och förändrats. Sålunda har utvecklingen gått i den riktningen, att den statliga upphandlingsverksamheten i stor utsträckning centraliserats till vissa myndigheter samtidigt som denna verksamhet blivit av större omfattning. Härigenom har statsverket erhållit möjlighet att utöva effektivare kontroll över myndigheternas upphandlingar än som var fallet vid tiden för upphandlingsförordningens tillkomst. Å andra sidan har för de upphandlande myndigheterna behov av att vid upphandlingarna anlita särskild merkantil expertis gjort sig mera gällande.

Med hänsyn härtill torde upphandlingsförordningen böra göras till föremål för sådan omarbetning, att den närmare ansluter sig till nuvarande förhållanden inom statsförvaltningen. Särskilt erfarenheterna på detta område under krigsåren torde böra tillgodogöras vid den utredning, som sålunda bör igångsättas. Säsom krigsmaterielverket framhållit bör vid utredningen upptagas till undersökning jämväl frågan, huruvida icke för den statliga upphandlingen böra fastställas vissa allmänna leveransbestämmelser, exempelvis i avseende å vite och force majeure.

Intill den 1 december ha med början den 4 oktober under året hållits 8 sammanträden, varvid förhandlingar bland annat förts med representanter för ett flertal organisationer inom industri och handel m. m.

41. *Varubeskattningskommittén.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 september 1946 (se Post- och Inrikes tidn. den 22 oktober 1946):

I Fi: 41 Sjödahl, H. L. E., lektor, led. av I kamm., *ordförande*;
 Sundén, O. R., direktör;
 Sundström, N. W., folkskollärare, led. av II kamm.;
 Thulin, E. E:son, t. f. byråchef;
 Åkesson, A. O., centralkonsulent.

Sekreterare:

Granlund, S. Å., assessor.

Lokal: Centrala omsättningsskattenämnden, Storkyrkobrinken 4; tel.: 11 63 13.

De för kommittén gällande direktiven framgå av departementschefens anförande vid beslutet om kommitténs tillsättande. Departementschefen erinrade därvid om att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 26 juni 1946, nr 431, hemställt om förslag angående den allmänna omsättningsskattens avveckling från och med den 1 juli 1947, vilket förslag jämväl borde avhandla frågan huruvida särskild beskattning av varor, som nu vore underkastade skärpt omsättningsskatt, skulle bibehållas. Riksdagen hade tillika framhållit, att därest förhållandena skulle utveckla sig på sådant sätt att det kunde befinnas angeläget att omsättningsskatten slopades redan före den 1 juli 1947, frågan därom borde upptagas till omprövning.

Departementschefen framhöll därefter, att en utredning nu borde verkställas rörande sådana frågor av teknisk natur, som sammanhänge med avvecklingen av den allmänna omsättningsskatten. Utredningsarbetet borde i denna del planläggas med utgångspunkt från att det kunde visa sig lämpligt att avveckla nämnda skatt redan fr. o. m. den 1 januari 1947.

I samband med nämnda utredning borde även undersökas i vilken omfattning det kunde anses motiverat att, sedan den allmänna omsättningsskatten avvecklats, bibehålla den såsom ett komplement till nämnda skatt införda strängare beskattningen av vissa konsumtionsvaror av mera umbärlig eller lyxbetonad art. Denna utredning borde sålunda avse såväl de varugrupper, vilka nu vore underkastade skärpt omsättningsskatt, som de varugrupper, vilka vore föremål för varuskatt respektive pälsvaruskatt. Den avgörande synpunkten borde härvid vara, att beskattningen borde bibehållas huvudsakligen endast beträffande varor, vilka vore av mera väsentlig betydelse i fiskaliskt hänseende och vilkas karaktär av umbärliga varor vore mera allmänt erkänd.

Därest under utredningens gång skulle befinnas att jämväl andra varor än de, som för närvarande vore föremål för skärpt omsättningsskatt eller varuskatt, borde indragas under beskattningen, borde förslag utarbetas jämväl härom.

I den mån en särskild varubeskattning ansåges böra bibehållas beträffande varor som nu vore föremål för skärpt omsättningsskatt, borde vid utredningen vidare prövas, om skatten alltjämt borde utgå såsom en omsättningsskatt eller om den i skattetekniskt hänseende borde omläggas till en hos tillverkaren utgående varuskatt.

Vad särskilt anginge de nu med varuskatt belagda varorna hade frågan om en allmän översyn av bestämmelserna angående nämnda skatt varit

aktuell sedan lång tid tillbaka, och vissa förslag till ändringar i denna beskattning hade utarbetats inom kontrollstyrelsen. Vid den nu förevarande utredningen borde därför frågan om varuskattens tekniska utformning m. m. prövas i hela sin vidd. **I Fj: 43**

Kommittén har under tiden intill den 1 december 1946 sammanträtt 16 dagar.

Kommittén har den 9 november 1946 avgivit betänkande med förslag till avveckling av den allmänna femprocentiga omsättningsskatten (stencilerat).

Uppdraget beräknas bliva slutfört i början av år 1947.

42. Sakkunniga för utredning rörande avlöningsförmåner till timlärare.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 november 1946 att såsom sakkunniga inom departementet biträda med utredning rörande avlöningsförmåner till timlärare vid det civila undervisningsväsendet och inom försvaret:

Lindbergson, K. A., statskommissarie;

Swedenborg, G. B. V. E., major.

Utredningsarbetet har påbörjats.

43. Utredning rörande spritfabrikationens avsättningsförhållanden m. m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 november 1946 (se Post- och Inrikes tidn. den 30 december 1946):

Schwartz, S. G., direktör, *ordförande*;

Almgren, S. G., överdirektör;

Lindholm, P. S., led. av II kamm.;

Marcus, M., fil. d:r, tillika *sekreterare*;

von Schwerin, W., byråchef;

Wahlstedt, G. V. R., direktör.

Enligt direktiven avser utredningen i första hand en planering av sulfitspritindustriens förhållanden under fredstid, men i samband därmed böra avsättningsproblemen för spritfabrikationen i dess helhet upptagas till allsidig och förutsättningslös omprövning.

Behovet av en utredning framstår i dagens läge såsom särskilt trängande av två skäl. Dels är det nödvändigt för statsmakterna att före den 1 april 1947 taga ståndpunkt till de olika problem, som aktualiseras, när avtalet med aktiebolaget svensk sprit utlöper. Dels påkallar den nuvarande, värmeekonomiskt förlustbringande användningen av högvärdigt bränsle vid framställning av sulfitsprit en snabb omprövning med beaktande av de krav, som det ansträngda försörjningsläget ställer. Därest det finnes önskvärt att staten vid utgången av avtalet med aktiebolaget svensk sprit befrias från avsättningsgarantierna enligt avtalen med de nya fabrikena, böra utredningsmännen undersöka möjligheterna av att få till stånd en överenskommelse och förhandla med vederbörande företaget härom.

Vid utredningen torde böra undersökas, i vilken utsträckning sprit av olika slag kan beräknas bli erforderlig såväl för tillgodoseende av skilda behov

I Fi: 43 under fredstid som eventuellt med hänsyn till beredskapens krav. I den mån avsättningen anses böra stödjas genom statliga åtgärder, bör övervägas i vad mån ändringar böra ske i den nuvarande ordningen härför. Därvid bör även frågan om beskattning av motorsprit upptagas till omprövning. Vid bedömandet av avsättningsproblemen bör ståndpunkt tagas till frågan, om den före kriget fastställda avgränsningen av skilda konsumtionsområden för olika slag av sprit bör behållas i framtiden.

Utredningsmännen böra, i vad uppdraget berör beredskapssynpunkter, arbeta i nära kontakt med och framlägga sina förslag efter samråd med den riksnämnd för ekonomisk försvarsberedskap, om vars inrättande riksdagen fattat beslut. Utredningsmännen böra beredas möjlighet att överlägga med representanter för av utredningen berörda näringsföretag och organisationer.

Ecklesiastikdepartementet.

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1946.

1. 1940 års skolutredning (1944: I 13; 1945: I 17; 1946: I 9).

Genom beslut den 22 november 1940 uppdrog Kungl. Maj:t åt en kommitté att verkställa utredning rörande skolväsendets organisation m. m. och framlägga därav föranledda förslag (se Post- och Inrikes tidn. den 30 november 1940).

Sammansättning:

Bagge, G., professor, led. av II kamm., *ordförande*;
 Andræ, T. J. E., biskop;
 Cardell, Karin, småskolläroverlärarinna;
 Dahr, Elisabeth, rektor;
 Fredriksson, V. A., folkskolinspektör;
 Hjärne, U. G. E:son, överläkare vid Stockholms stads folkskolor;
 Iverus, G. H., rektor;
 Jonsson, Sigrid, överlärare;
 Jonzon, B. A. S., förste folkskolinspektör;
 Karnell, N. B., e. o. undervisningsråd;
 Kolmodin, K. M., rektor;
 Kärre, K., t. f. generaldirektör;
 Persson, N. A., folkskolinspektör;
 Sandberg, F. W. E., f. d. kansliråd, tillika *sekreterare*;
 Wellander, E. L., professor.

Därjämte har f. d. undervisningsrådet N. H. Hänninger såsom ledamot av skolutredningen biträdd vid utarbetandet av det under år 1946 överlämnade, nedan omförmälda betänkandet VI.

Beträffande kommitténs uppdrag, se 1941: I E 23.

Under år 1946 ha följande personer av departementschefen tillkallats för att såsom experter biträda skolutredningen vid behandlingen av vissa frågor, nämligen rektorerna Martha Grönvall, Ingrid Larsson, Margaretha (Greta)

Rothstein, ämneslärarna Lajla Hoppe-Gunnarson, Monica Aurivillius, Linnéa Roosvall och Signe Lagerström, lärarinnorna Gertrud Sjöberg, Inga Ekelund och Greta Davidsson samt konsulenten Ebba Virgin såsom experter för vissa ämnen vid utarbetandet av förslag till kursplaner för flickskolan, teckningsläraren K. A. R. Bendelius, musikläraren C. A. Ahlberg samt gymnastiklärarna G. H. Lindau och Anna (Annickan) Edde såsom experter vid utredning av gymnasiets organisation m. m., t. f. förste aktuarien T. O. Widstam för biträde vid vissa statistiska undersökningar m. m., rektorn A. G. R. Ekholm såsom expert vid utredning av frågan om terminsavgifterna vid de allmänna läroverken och vissa därmed sammanhängande spörsmål samt rektorn S. K. O. Olsson Nordberg såsom expert vid behandlingen av vissa med studentexamen sammanhängande frågor. Därjämte hava vissa tidigare tillkallade experter även under år 1946 biträtt skolutredningen.

Kommittén och dess underavdelningar ha under år 1946 sammanträtt ett stort antal gånger.

Under år 1946 har kommittén avlämnat den 9 februari betänkande VI. Skolans inre arbete (SOU 1946: 31) och den 22 oktober betänkande VII. Radio och film i skolundervisningen (SOU 1946: 72). Den 19 december har undertecknats betänkande VIII. Utredning och förslag rörande vissa socialpedagogiska anordningar inom skolväsendet samt den 31 december betänkande IX. Gymnasiet och X. Den högre flickskolan. Sistnämnda tre betänkanden torde komma att föreligga i tryck i början av år 1947.

För kommittén återstående uppdrag, nämligen att utreda spörsmålet om utbildningsbehoven för olika ändamål och i skilda landsdelar, har på därom gjord framställning återkallats.

Kommittén har alltså vid 1946 års utgång avslutat sitt egentliga arbete. Därefter återstår endast ombesörjande av tryckning av de den 19 och den 31 december dagtecknade betänkandena.

2. *Socialutbildningssakkunniga* (1944: I 16; 1945: I 18; 1946: I 10).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1942 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande den högre socialvetenskapliga och sociala utbildningen och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 19 juni 1942):

Thomson, A. N., landshövding, *ordförande*;

Andersson, Ebon, bibliotekarie, led. av I kamm.;

Heckscher, G. E., docent, rektor för socialinstitutet i Stockholm, tillika *sekreterare*;

Hult, W. P. A., professor;

Högbom, I., professor, rektor för handelshögskolan i Stockholm;

Karlbom, T. O., studierektor;

Larsson, Y. G. R., f. d. borgarråd, led. av II kamm.;

Lindahl, E. R., professor;

Swartling, A. E. V., generaldirektör.

I E: 2 Biträdande sekreterare:

Edgardh, C., amanuens.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1943: I E 21.

De sakkunniga ha den 30 mars 1946 avlämnat betänkande med utredning och förslag rörande statsvetenskapliga examina m. m. (SOU 1946: 30).

Uppdraget är därmed slutfört.

3. 1942 års kyrkomusikerutredning (1944: I 17; 1945: I 19; 1946: I 11).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1942 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag angående en nyorganisering av klockarinstitutionen och dit hänförliga befattningar samt vad därmed sammanhänger (se Post- och Inrikes tidn. den 23 juli 1942):

Hallén, H. M., prost, led. av II kamm., *ordförande*;

Gustafsson, K. G., kantor;

Ralf, E. C., direktör för musikhögskolan;

Staxäng, E. V., lantbrukare, led. av II kamm.;

Wohlin, T. H., kammarråd, tillika *sekreterare*.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1943: I E 22.

I utredningens arbete under år 1946 ha såsom särskilda experter deltagit förste kanslisekreteraren N.-E. Brolin och direktören i statens pensionsanstalt T. B. Kjellén.

Utredningen har med skrivelse den 27 juni 1946 avlämnat del II av betänkande med förslag till nyorganisation av kyrkomusikerbefattningarna m. m. (SOU 1946: 50).

Uppdraget är därmed slutfört.

4. 1943 års sexualundervisningssakkunniga (1944: I 22; 1945: I 20; 1946: I 12).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 augusti 1943 för att inom departementet i anslutning till gällande författningar och i samråd med 1940 års skolutredning skyndsamt utarbeta och avgiva förslag till instruktionskurser och annan handledning i sexualundervisning för lärare vid folkskolor och övriga under skolöverstyrelsens inseeende stående läroanstalter samt förslag till anordnande av ifrågavarande undervisning för lärjungar på olika åldersstadier i nämnda skolor:

Herlitz, C. W., skolöverläkare, sammankallande ledamot;

Ahlberg, G. A., överlärare;

Nordlund, Elsa-Brita, leg. läkare;

Runestam, A., biskop.

Sekreterare:

Näsmark, K. E. J., lektor.

De sakkunniga ha den 13 augusti 1946 överlämnat betänkande med utredning rörande sexualundervisningen i högre skolor jämte förslag till handledning i sexualundervisning för lärare i högre skolor (SOU 1946: 55).

Uppdraget är därmed slutfört.

5. Sakkunnig för utredning rörande reglering av församlingsindelningen i Stockholm (1945: I 24; 1946: I 15). **I E: 7**

Tillkallad den 11 februari 1944 för att i enlighet med bestämmelserna i lagen den 13 juni 1919 om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning verkställa utredning rörande reglering av församlingsindelningen i Stockholm:

Schalling, E. H., kammarråd.

Den sakkunnige har i augusti 1946 avlämnat betänkande angående reglering av den territoriella församlingsindelningen i Stockholm (SOU 1946: 54), varmed utredningsuppdraget fullgjorts.

6. Kyrkomötesutredningen (1945: I 34; 1946: I 24).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 december 1944 för utredning rörande kyrkomötets sammansättning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 11 januari 1945):

Rodhe, E. M., biskop, *ordförande*;

Berggren, G. H., kansliråd;

Gustavson, J. A., lantbrukare, led. av I kamm.;

Göransson, H. P., överdirektör;

Hermelin, Gunilla (Gunneri), friherrinna;

Hultgren, G. A. E., domprost;

Lindqvist, A. A., riksgäldsfullmäktig, led. av II kamm.

Sekreterare:

Svensson, T. V., förste amanuens.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I E 34.

De sakkunniga ha under år 1946 hållit 4 sammanträden om sammanlagt 7 sammanträdesdagar.

Med överlämnande den 10 april 1946 av betänkande med förslag till förordning angående allmänt kyrkomöte m. m. (SOU 1946: 32) ha de sakkunniga slutfört sitt uppdrag.

7. Sakkunniga för utredning rörande organisationen av den meteorologiska forskningen och undervisningen (1946: I 27).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 februari 1945 för att inom departementet verkställa utredning och avgiva förslag beträffande vissa frågor rörande organisationen på längre sikt av den meteorologiska forskningen och undervisningen:

Ahlmann, H. J. K. W., professor;

Norinder, E. H., professor.

Angående de sakkunnigas uppdrag, se 1946: I E 27.

Professorn vid universitetet i Chicago C.-G. Rossby har biträtt de sakkunniga med viss utredning.

De sakkunniga ha den 26 januari 1946 avgivit betänkande i ämnet (stencilrat).

Uppdraget är därmed slutfört.

I E: 8

8. *Helgdagssakkunniga* (1946: I 33).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 31 juli 1945 med uppdrag att inom departementet verkställa en förutsättningslös utredning, huruvida en allmän högtidsdag med eller utan kyrklig karaktär kunde inrättas under höstens lopp, samt inkomma med det förslag vartill utredningen kunde föranleda:

Hallén, H. M., prost, led. av II kamm., *ordförande*;

Lindström, K. A. R., redaktör, led. av I kamm.;

Mosesson, G. A., f. d. rektor, led. av II kamm.;

Nilsson, A. H., disponent.

Sekreterare:

Hallberg, B. O. C. L., amanuens.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1946: I E 33.

De sakkunniga ha enligt uppgift slutfört sitt utredningsarbete och komma i början av år 1947 att avlämna betänkande.

Uppdraget är därmed slutfört.

9. *Socialvetenskapliga forskningskommittén* (1946: I 34).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 27 september 1945 och den 25 januari 1946 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande socialvetenskapernas ställning vid universitet och högskolor m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 28 september 1945):

Bergquist, Th. E. N., landshövding, led. av I kamm., *ordförande*;

Bonow, K. D. M., fil. lic.;

Heckscher, G. E., docent, rektor för socialinstitutet i Stockholm;

Nelson, H. M. O., professor;

Ohlin, B. G., professor, led. av II kamm.;

Segerstedt, T., professor;

Svennilson, S. I., professor;

Wold, H. O. A., professor (fr. o. m. den 25 januari 1946);

Åkerman, J. G., professor.

Sekreterare:

Westerståhl, J., docent.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I E 34.

Kommittén har den 31 oktober 1946 avgivit betänkande angående socialvetenskapernas ställning vid universitet och högskolor m. m. (SOU 1946: 74).

Uppdraget är därmed slutfört.

10. *Utredningen angående den husliga utbildningens centrala ledning.*

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 december 1945 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande möjligheterna att åstadkomma en gemensam tillsynsmyndighet för viss yrkesutbildning, särskilt med tanke på den husliga utbildningen (se Post- och Inrikes tidn. den 29 januari 1946):

Lundquist, O. R., överdirektör, *ordförande*;

Arnegren, O. A. P., byråchef;

Oswald, Ingrid M., inspektris för lanthushållsskolorna.

Sekreterare:

Sjöberg, O. T. E. V., t. f. e. o. byråsekreterare.

I anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda be- myndigande redogjorde departementschefen inledningsvis för den nuvarande handläggningen av frågor rörande den husliga utbildningen och berörde ett av 1941 års befolkningsutredning i betänkande angående den husliga utbild- ningen (SOU 1945: 4) gjort uttalande angående olägenheterna av den nuva- rande splittringen på detta område. Departementschefen erinrade vidare om den utredning i hithörande ämne, som i juli 1945 anförtrotts inspektrisen Ingrid Maria Oswald (1945: I E 31) samt anförde därefter bland annat föl- jande:

Jag är för egen del övertygad om, att den nuvarande splittringen av led- ningen över den husliga undervisningen på flera olika myndigheter, utan att någon bestämd gränsdragning dem emellan föreligger och utan att arbets- kraften på något håll kan anses tillräcklig, innebär betydande olägenheter och misshushållning med arbetskraft. Behov av en förstärkt ledning torde därför föreligga redan för den undervisning, som nu bedrivs, och för möj- ligheten att utvidga och effektivisera undervisningen i anslutning till befolk- ningsutredningens förslag torde en förbättrad ledning vara ett oeftergivligt villkor. Jag anser det därför vara en angelägenhet av stor vikt, att denna fråga göres till föremål för en ingående och allsidig utredning, vilken bör taga sikte på problemet i ett vidare sammanhang än vad fallet är i nyssnäm- da utredningsuppdrag. Den bör sålunda avse, huruvida möjligheter finnas att åstadkomma en centralisering till om möjligt en gemensam tillsynsmy- ndighet av till den husliga utbildningen i allmänhet hörande ärenden. Då denna utredning torde bli alltför omfattande och krävande för att kunna av den av min företrädare tillkallade sakkunnige medhinnas vid sidan av de övriga viktiga uppgifter, som ålagts henne, vill jag förorda, att densamma hänskjutes till särskilda inom ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkun- niga, lämpligen tre till antalet, i samband varmed Ingrid Maria Oswald torde böra befrias från det henne givna utredningsuppdraget, i vad det avser före- varande fråga.

Den ifrågasatta utredningen torde närmast böra avse den del av den hus- liga utbildningen, som har karaktären av egentlig yrkesutbildning. Undan- tagen blir alltså den husliga undervisning, som bedrivs i de allmänna sko- lorna och som även i fortsättningen lämpligen synes böra sortera under skol- överstyrelsen.

Befolkningsutredningen har ifrågasatt en koncentration av ärendena rö- rande den husliga yrkesutbildningen till överstyrelsen för yrkesutbildning. Detta synes vara ett uppslag, som de sakkunniga torde böra taga till sin upp- gift att närmare undersöka. Särskilt intresse knyter sig därvidlag till den ut- bildning, som för närvarande bedrivs vid lanthushållsskolorna och andra under lantbruksstyrelsens överinseende stående yrkesutbildningsanstalter. Jag vill erinra, att överstyrelsen för yrkesutbildning enligt sin instruktion skall vara tillsynsmyndighet för yrkesutbildningen i riket ävensom den yr-

I E: 10 kesutbildning, som med bidrag av statsmedel bedrivs inom näringslivet, varvid emellertid undantagits sådan utbildning, som hänför sig till jord- och skogsbruk samt fiske, vilken utbildning i stället står under lantbruksstyrelsen och domänstyrelsen. Bland de anstalter, som enligt nämnda instruktion skola stå under överstyrelsens inseeende, märkas kommunala och statsunderstödda enskilda anstalter för yrkesundervisning, avseende husligt arbete. Då den utbildning, som bedrivs vid lantbruksskolorna, i väsentligt högre grad torde taga sikte på huslig undervisning i egentlig mening än på verklig jordbruksutbildning, vill det synas mindre följdriktigt, att dessa skolor äro undandragna överstyrelsens ledning. De sakkunniga torde därför böra undersöka möjligheterna för ett överförande av dessa anstalter från lantbruksstyrelsen till överstyrelsen för yrkesutbildning. Detsamma bör givetvis även gälla lantbruksseminarierna. Måhända kan det därvid visa sig lämpligt, att en överflyttning jämväl av vissa andra lantbruksstyrelsen underställda anstalter, vilka avse egentlig yrkesutbildning på jordbrukets område, t. ex. lantmannaskolorna, kommer till stånd. Därest de sakkunniga skulle finna detta vara fallet, böra de vara oförhindrade att framlägga förslag härom.

Hemkonsulenterna äro för närvarande anställda av hushållnings-sällskapen och därigenom underställda lantbruksstyrelsen, som dock icke tager någon närmare befattningsmed deras verksamhet. Åtgärder synas av de sakkunniga böra övervägas i syfte att fastare reglera hemkonsulenternas ställning och knyta desamma till överstyrelsen för yrkesutbildning.

Ett speciellt problem erbjuder hemslöjdsundervisningen, i det att vissa ärenden handläggas av överstyrelsen för yrkesutbildning och vissa av kommerskollegium. Starka skäl synas tala för att samtliga hithörande ärenden förläggas under överstyrelsen. — — —

Den omständigheten, att den husliga undervisningen i de allmänna skolorna alltjämt ansetts böra hemfalla under skolöverstyrelsen, synes icke nödvändigtvis behöva medföra, att jämväl handarbets- och skolköksseminarierna kvarbliva under nämnda myndighet, även om större delen av de lärarinnor, som där utbildas, komma att sysselsättas i de allmänna skolorna. Tvärtom kunna flera skäl anses tala för att även dessa anstalter underställas överstyrelsen för yrkesutbildning.

I det föregående ha endast de viktigaste formerna av huslig yrkesutbildning berörts. De sakkunniga böra givetvis låta utredningen omfatta även andra förefintliga former av sådan utbildning.

Utredningen, som hållit 13 sammanträden, har den 7 november 1946 avgivit utredning med förslag angående den husliga utbildningens centrala ledning (stencilerad).

Uppdraget är därmed slutfört.

11. *Sakkunnig för utredning av frågan om anordnande av medicinskt-klinisk undervisning vid allmänna sjukhuset i Malmö.*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 februari 1946 för att — i samråd med representanter för universitetet i Lund och Malmö stads

sjukhusdirektion samt med 1945 års universitetsberedning och de medicinska högskolornas organisationskommitté — inom departementet verkställa en allsidig utredning av frågan om samarbete mellan nämnda universitet och allmänna sjukhuset i Malmö i avsikt att genom en utökning av den praktiskt-kliniska undervisningen vid sagda sjukhus förbättra utbildningen i ämnena praktisk medicin, kirurgi samt obstetrik och gynekologi och avgiva de förslag, vartill utredningen må föranleda:

Thomson, A. N., landshövding.

Sekreterare:

Valentin, N. G., försäkringsdirektör (t. o. m. den 15 september 1946);

Johansson, J. A. H., borgmästare (fr. o. m. den 16 september 1946).

Förslag i ämnet har uppgjorts och kommer att avlämnas i början av år 1947.

Uppdraget är därmed slutfört.

12. *Sakkunnig för utredning angående möjligheterna att nedbringa studietiden för tandläkarexamen.*

Tillkallad den 29 juni 1946 för att såsom sakkunnig inom departementet verkställa av riksdagen i skrivelse den 29 juni 1946, nr 454, begärd ytterligare undersökning med avseende å möjligheterna att nedbringa studietiden för tandläkarexamen:

Jonsson, P. C., landshövding.

Sekreterare:

Romberg, N. W. A., aktuarie.

Den sakkunnige, som tidigare på departementschefens anmodan verkställt en överarbetning av de förslag till studieplan, som framlagts av 1944 års tandläkarutbildnings-sakkunniga, har såväl härvid som vid här ifrågasvarande utredningsuppdrag biträtts av tandläkarna T. Brandrup-Wognsen och B. Burman samt professorerna T. E. A. Petrén och G. E. N. Westin.

Den sakkunnige har i skrivelse den 12 oktober 1946 redovisat resultaten av sina undersökningar.

Utredningen är därmed slutförd.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1947.

13. *Chalmerska byggnadskommittén* (1944: I 8; 1945: I 13; 1946: I 7).

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 14 augusti 1936 och den 15 januari 1937 tillsattes en särskild byggnadskommitté för uppförande av byggnad för fackavdelningen för skeppsbyggeri m. m. vid Chalmers tekniska institut.

Genom beslut den 18 november 1938 förordnade Kungl. Maj:t, att Chalmerska skeppsbyggeriinstitutionens byggnadskommitté icke vidare skulle äga bestånd samt att i stället skulle inrättas en kommitté, benämnd Chalmerska byggnadskommittén.

Byggnadskommitténs sammansättning under år 1946:

Hammar, H. G. E., fil. d:r, direktör, *ordförande*;

Steen, S. O., arkitekt, *vice ordförande*;

Hultin, S., professor, *kassaförvaltare*;

I E: 13 Friberger, E. G., länsarkitekt;

ledamöter av kommitténs sektion för väg- och vattenbyggnad:

Granholm, J. H., professor;

Huggert, E. W., speciallärare;

ledamöter av kommitténs sektion för maskinteknik:

Karlson, K. G., professor;

Lundberg, S. G. E., professor (t. o. m. den 29 mars 1946);

ledamöter av kommitténs sektion för elektroteknik:

Dahr, K., professor;

Ekelöf, J. A. A. S., professor;

Rydbeck, O. E. H., professor.

Sekreterare:

Nordwall, K. E., kamrer.

Kommitténs arkitekt:

Wernstedt, C. M., professor.

Därjämte arbetar sedan år 1944 en särskild sektion för textilteknik och sedan år 1946 för om- och tillbyggnad av silikatkemiska institutionen vid högskolan en sektion för silikat kemi, båda med samma ledamöter som i huvudkommittén.

Lokal: Chalmers tekniska högskola, Storgatan 43, Göteborg; tel. 13 85 85 (kamrer Nordwall); arkitektkontor, Gibraltargatan 5, Göteborg, tel. 13 34 34 (prof. Wernstedt).

Chalmers tekniska högskolas rektor har deltagit i de flesta av kommitténs under år 1946 hållna sammanträden.

Vid handläggning av ärenden i samband med silikatkemiska institutionens om- och tillbyggnad har kommittén med sig adjungerat professorn J. A. Hedvall.

Som byggnadskontrollant har kommittén anställt ingenjören G. Löfgren.

Lokaler för arkitektkontor ha inrymts i en byggnad på högskolans område vid Gibraltargatan.

Sektionen för väg- och vattenbyggnad har under år 1946 icke hållit något eget sammanträde. Byggnadskommitténs arbete för uppförande av nybyggnader (hörsalsbyggnad och laboratoriebyggnad) för Chalmers tekniska högskolas avdelningar för väg- och vattenbyggnad och arkitektur är i huvudsak avslutat. Anskaffandet av utrustning till laboratoriebyggnaden har försenats genom rådande leveranssvårigheter.

Sektionen för textilteknik har under år 1946 icke hållit något eget sammanträde. Arbetena å byggnaden för svenska textilforskningsinstitutet äro att anse som slutförda.

Byggnadsarbetena för fysikinstitutionen igångsattes i februari 1946. Byggnaden kan beräknas färdig att tagas i bruk sommaren 1947. I byggnaden har, utöver de tidigare fastställda ritningarna, beretts utrymme för bl. a. filmarkiv och filmmaskinrum.

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1946 har kommittén fått i uppdrag att omhänderhava med utförandet av om- och tillbyggnad av institutionen för silikatkemisk forskning förenade arbeten. För behandling av frågor

sammanhängande med uppförandet av nämnda byggnad samt nybyggnader för avdelningarna för maskinteknik och elektroteknik jämte tillbyggnad av fysikinstitutionen, har kommittén sammanträtt 12 gånger. I E: 14

Nybyggnaden för elektroteknik: Professorerna Wernstedt, Ekelöf och Rydbeck ha under år 1946 företagit en studieresa i Amerika för att studera byggnadsföretag och laboratorieutrustning i anslutning till planerade byggnader vid högskolan. Under resan gjordes inköp och beställningar av elektriska instrument och apparater. En del av den sålunda i Amerika inköpta materielen förstördes genom eld i Göteborgs frihamn den 27 juli 1946, men större delen därav hade hunnit upptrasporteras till högskolan. — Nybyggnaden för institutionens för radioteknik och elektronik sändarstation är i det närmaste färdig. Övriga byggnadsdelar för avdelningen för elektroteknik äro i huvudsak utformade på ritningarna. Entreprenaderna beräknas kunna utlämnas under år 1947.

Nybyggnaden för maskinteknik: Det föreslagna nybyggnadskomplexet för Chalmers tekniska högskolas avdelning för maskinteknik skulle bland annat innehålla en för högskolans samtliga byggnader å Gibraltarområdet gemensam kraft- och värmecentral. Såsom sakkunniga för ångcentralens inredning och utrustning ha anlitats professorn L. Malm och civilingenjören D. Lorentzon. Vidare ha högskolans professorer inom avdelningarna för maskinteknik och elektroteknik biträtt vid utformningen av programhandlingarna. Sedan anbud infordrats har kommittén uppdragit åt en huvudentreprenör att svara för leverans av ångpannor och värmeteknisk utrustning m. m. Leveransen i sin helhet skall vara fullt färdig den 1 november 1948. Avtal om den elektriska utrustningen (motorer, transformatorer, ställverk, belysning m. m.) har träffats. Byggnaden för pannhuset är ännu icke definitivt utformad i detaljerna. Pannhusbyggnaden liksom hörsalsbyggnaden torde vara färdiga att utlysas på entreprenad i början av år 1947.

Om- och tillbyggnad av silikatkemiska institutionen: Kommittén har uppdragit åt arkitekten V. Mattsson i Göteborg att utföra konstruktionsritningarna och uppgöra program.

14. 1940 års arkivsakkunniga (1944: I 11; 1945: I 16; 1946: I 8).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 februari 1940 att biträda med utredning och avgiva förslag angående gallring av statsmyndigheternas arkivalier m. m.:

Knös, B. A. O., statssekreterare, *ordförande*;

Arvidsson, K. A. V., byråchef;

Boëthius, S. B., riksarkivarie;

Staf, N. O. B., förste arkivarie vid Stockholms stadsarkiv.

Sekreterare:

Samzelius, P. P. M., förste arkivarie (t. o. m. den 31 december 1946);

Holm, N. F., e. o. arkivarie (fr. o. m. den 1 januari 1947).

Lokal: Ecklesiastikdepartementet; tel.: Kanslihuset 225 (ordf.).

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1941: I E 19.

I E: 14 De sakkunniga ha under år 1946 hållit 23 plenisammanträden. Mellan sammanträdena har utredningsarbetet bedrivits av ordföranden och sekreteraren, delvis tillsammans med olika ledamöter. Överläggningar och samråd ha vid skilda tillfällen ägt rum med representanter för olika förvaltningsområden.

De sakkunniga ha under år 1946 avgivit följande framställningar och utlåtanden: den 3 januari angående jämkning av vissa bestämmelser om gallring av marinens verifikationer; den 11 januari angående viss gallring i karolinska sjukhusets och serafimerlasarettets arkiv; den 30 januari och den 20 december angående gallring i statens industrikommissions arkiv; den 29 mars angående gallring i statens livsmedelskommissions och kristidsstyrelsernas arkiv; den 29 april och den 9 september angående utgallring av handlingar i statens bränslekommissions arkiv; den 15 maj angående utrymmesbehoven för de statliga arkivinstitutionerna; den 17 juni angående gallring i clearingnämndens och clearingkontorets arkiv; den 17 juni och den 21 oktober angående gallring i statens trafikkommissions arkiv; den 26 augusti angående utgallring av handlingar ur kristidsstyrelsernas arkiv vid en kommande avveckling av kristidsstyrelserna; den 9 september angående ytterligare gallring i statens livsmedelskommissions arkiv; den 14 september angående gallring i statens reservförrådsnämnds arkiv; den 21 november angående gallring i statens krigsförsäkringsnämnds arkiv; den 21 november angående gallring i statens priskontrollnämnds arkiv; den 21 november angående utgallring av talonger till jaktkort och jaktpass; samt den 21 november angående gallring i domkapitels och stiftsnämnders arkiv.

Därjämte ha de sakkunniga varit sysselsatta med utarbetande av förslag till gallringsföreskrifter för länsstyrelsernas arkiv (jfr 1946: I E 8).

De sakkunniga ämna att, sedan sistnämnda gallringsfråga slutbehandlats, övergå till ytterligare några mera skrymmande ämbetsverksarkiv, såsom arkiven hos byggnadsstyrelsen, generaltullstyrelsen, domänstyrelsen och statens arbetsmarknadskommission, varjämte avsikten är att utarbeta förslag till omarbetning av 1909 års allmänna gallringskungörelse.

15. *Kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande* (1944: I 24; 1945: I 21; 1946: I 13).

Genom beslut den 24 september 1943 tillsatte Kungl. Maj:t en särskild kommitté för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande med uppgift i första hand att — med ledning av vad chefen för ecklesiastikdepartementet enligt proposition nr 151 till 1943 års riksdag och riksdagen enligt dess skrivelse den 8 juni 1943, nr 280, i ämnet anfört — uppgöra och för Kungl. Maj:t framlägga förslag till karolinska sjukhusets utbyggande med en dermatosyfilidologisk och en pediatrik klinik.

Av Kungl. Maj:t den 24 september 1943 tillkallade ledamöter:

Björck, K. A. W., generaldirektör, *ordförande*;

Birke, G. E., grosshandlare, led. av II kamm.;

Bohmansson, G., professor;

Hellerström, S. C. A., professor (för den dermatosyfilidologiska kliniken);

Hellström, J. G. L., professor;
 Lichtenstein, A., professor (för den pediatrika kliniken);
 Nordström, A., byggnadsingenjör;
 Öman, I., f. d. borgarråd.

Sekreterare:

Ekbon, C. A. H., t. f. andre kanslisekreterare (tel. Kanslihuset).

Lokal: Karolinska institutets kollegierum, Hantverkargatan 3.

Beträffande kommitténs uppdrag, se 1944: I E 24.

Kommittén har under år 1946 hållit 4 sammanträden in pleno. Därjämte har ett särskilt arbetsutskott haft 10 sammanträden.

Kommittén har den 15 maj 1946 till Kungl. Maj:t överlämnat huvudritningar till den pediatrika kliniken, vilka ritningar av Kungl. Maj:t den 11 oktober 1946 fastställts att lända till huvudsaklig efterrättelse vid byggnadsföretagets utförande. Schaktnings- och sprängningsarbetena för denna klinik ha under hösten 1946 påbörjats.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 29 juni och den 25 oktober 1946 anbefallt kommittén att uppgöra ritningar samt utföra andra förberedande arbeten beträffande den reumatologiska kliniken samt klinikbyggnaden för den medicinska tuberkuloskliniken och den thoraxkirurgiska kliniken.

16. *Sakkunniga för andliga vården vid sjukhusen* (1944: I 28; 1945: I 22; 1946: I 14).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 17 december 1943 och den 10 november 1944 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande förbättrade betingelser för den andliga vården å sjukvårdsinrättningar jämte därmed sammanhängande frågor:

Hedlund, V. V., fattigvårdskonsulent, led. av II kamm., *ordförande*;

Bager, E. B. E., lasarettsläkare;

Bergsten, G., distriktsföreståndare, pastor;

Hillbom, Karin, sjuksköterska;

Skoglund, H. L., kammarråd;

Ysander, D. T., biskop.

Sekreterare:

Åberg, E. V. R., t. f. förste advokatfiskal (tel. 23 45 60).

Lokal: Kammarkollegiet.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1944: I E 28.

De sakkunniga ha under år 1946 sammanträtt 12 dagar.

Kommittén har under år 1946 fortsatt bearbetningen av infordrade uppgifter. Särskilt ha behandlats frågor om organisationen och finansieringen av den andliga vården vid sjukhusen samt möjligheten att vid sjukhus såsom assistent anställa frikyrkopastor.

De sakkunniga avse att under år 1947 slutbehandla inkommet material och taga definitiv ställning till samtliga de frågor, som sammanhånga med utredningsuppdraget.

I E: 17 17. 1944 års tandläkarutbildningssakkunniga (1945: I 26; 1946: I 16).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 18 februari och den 6 oktober 1944 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande tandläkarundervisningens organisation och därmed sammanhängande utbildnings- och lokalfrågor:

Engströmer, T., t. f. universitetskansler, *ordförande*;

von Hofsten, S. E. C., landstingsdirektör;

Kjellgren, B. S. T., övertandläkare;

Lindbärg, K. E., stadskamrerare;

Nordlander, O., generalfältläkare;

Petrén, T. E. A., professor;

Pålsson, F., chefstandläkare;

Strömbeck, J. P., professor;

Westin, G. E. N., professor;

Wikblad, Å. H., tandläkare.

Sekreterare:

Romberg, N. W. A., aktuarie.

Biträdande sekreterare:

Romberg, Karin, förste amanuens (fr. o. m. den 1 juni 1946).

Lokal: Tandläkarinstitutet; tel. 10 30 92, sekretariat tel. 52 68 73.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I E 26.

De sakkunniga ha under år 1946 sammanträtt in pleno 19 gånger under sammanlagt 34 dagar. Mellan sammanträdena har utredningsarbetet bedrivits av särskilda subkommittéer.

De sakkunniga, som under verksamhetsåret samrått med ett stort antal experter, ha den 2 februari 1946 avlämnat betänkande angående tandläkarutbildningens ordnande m. m. del I (SOU 1946: 12) samt den 4 mars 1946 en promemoria över ekonomiska och organisatoriska konsekvenser för tandläkarinstitutet i Stockholm vid ett genomförande av den föreslagna femåriga studieplanen ävensom den 21 december 1946 betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. del II. Hjälpkrafterna (SOU 1946: 87).

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1946 skall länsstyrelsen i Malmö i samråd med de sakkunniga upptaga förhandlingar med Malmö stad för träffande av överenskommelser rörande statens och stadens ekonomiska förpliktelser med avseende å inrättande av det nya tandläkarinstitutet i Malmö och därmed sammanhängande frågor. I anledning härav ha de sakkunniga von Hofsten, Petrén, Pålsson och Strömbeck samt sekreteraren deltagit i överläggningar med representanter för Malmö stad.

De sakkunniga beräkna avgiva betänkande angående tandläkarinstitutets organisation m. m. senast i februari 1947.

Därefter återstående arbetsuppgifter, bland vilka främst märkes en eventuell överenskommelse med Stockholms stad angående tandläkarinstitutets i Stockholm ställning vid ett ordnande av stadens folktandvård, beräknas vara slutförda senast den 1 juli 1947.

18. *Prisnämnden för granskning av tävlingsförslag till restaurering av Uppsala domkyrka* (1945: I 27; 1946: I 17). **I E: 19**

Tillkallade den 15 juli och den 8 december 1944 för granskning av tävlingsförslag vid den allmänna pristävling för svenska arkitekter rörande restaurering av Uppsala domkyrka, som enligt beslut förstnämnda dag skall anordnas:

Bagge, G., professor, led. av II kamm., *ordförande*;

Anderberg, A. H., domprost;

Boëthius, Gerda, professor;

Curman, J. S., f. d. riksantikvarie;

Eidem, E., ärkebiskop;

Hedqvist, P. G., professor;

Leo, H. V., generaldirektör;

Lundberg, E. J., professor;

Noreen, Å., intendent;

Thiis, H., domkyrkoarkitekt;

Zimdahl, H., arkitekt.

Sekreterare:

Tengelin, Å. E., byrådirektör.

Lokal och tel.: Byggnadsstyrelsen.

Beträffande nämndens uppdrag, se 1945: I E 27.

Vid tävlingstidens utgång den 1 november 1946 hade 25 tävlingsförslag inlämnats. Nämnden har därefter för granskning av förslagen hållit 2 sammanträden. Nämndens ledamöter ha vidare var för sig studerat förslagen.

Resultatet av granskningen beräknas kunna redovisas i början av år 1947.

19. *1944 års lönekommitté för privatläroverken* (1945: I 28; 1946: I 18).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 augusti 1944 för att inom departementet biträda med utredning i fråga om löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 22 augusti 1944):

Pauli, I. H. E., lektor, led. av I kamm., *ordförande*;

Aurivillius, Monica L., ämneslärare;

Lundh, H. T., rektor;

af Malmborg, N. M., kansliråd.

Sekreterare:

Blomberg, D. Ingeborg, byråsekreterare.

Lokal: Riksdagshuset; tel. 11 92 79.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1945: I E 28 och 1946: I E 18.

De sakkunniga ha under tiden den 1 december 1945 — den 30 november 1946 sammanträtt in pleno 12 dagar. Mellan sammanträdena har utredningsarbetet enligt kommitténs uppdrag bedrivits av enskilda medlemmar.

Kommittén har den 16 november 1946 avgivit förslag angående särskilt lönetillägg till befattningshavare vid privatläroverken och de privata handar-

I E: 19 bets- och skolköksseminarierna dels i skrivelse angående anslag för ändamålet å tilläggsstat för budgetåret 1946/47 och dels i skrivelse med utlåtande över skolöverstyrelsens förslag i riksdagspetita för budgetåret 1947/48 beträffande privatläroverken samt handarbets- och skolköksseminarierna.

Uppdraget kan beräknas bliva slutfört under år 1947.

20. *Naturvetenskapliga forskningskommittén* (1945: I 29; 1946: I 19).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 12 augusti 1944 och den 22 februari 1946 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande åtgärder för främjande av matematisk-naturvetenskaplig forskning jämte därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 5 september 1944):

Tunberg, S. A. D., professor, rektor vid Stockholms högskola, *ordförande*;
Edlén, B., professor;

Hadding, A. R., professor (fr. o. m. den 11 mars 1946);

Kahlson, G. S., professor;

Nannfeldt, J. A. F., professor (fr. o. m. den 25 februari 1946);

Runnström, J. A. M., professor (fr. o. m. den 25 februari 1946);

Siegbahn, K. M. G., professor, föreståndare för vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik (t. o. m. den 10 mars 1946);

Sundén, O. R., direktör i Sveriges industriförbund;

Tiselius, A. W. K., professor;

Westgren, A. F., professor, vetenskapsakademiens sekreterare.

Sekreterare:

Funke, G. W., lektor (adr.: Besmansvägen 10, Åkeslund; tel.: 25 23 15).

Angående direktiven för utredningen, se 1945: I E 29.

Under år 1946 ha vissa personer anlitats såsom experter.

Kommittén i sin helhet har under år 1946 haft 7 sammanträden och en del av kommittén dessutom 6 sammanträden.

Kommittén har den 26 november 1946 överlämnat betänkande »II. Förslag till reformer rörande doktorsavhandlingar och annan publiceringsverksamhet inom naturvetenskaperna. Den marinbiologiska forskningen. Utbildningen av laboratoriebiträden.» (SOU 1946: 77) samt den 19 december 1946 inkommit med hemställan att professuren i ärftlighetslära med husdjursförädling vid Stockholms högskola måtte omvandlas till ordinarie professur i genetik vid högskolan m. m.

Intim kontakt har uppehållits med 1945 års universitetsberedning vid behandling av gemensamma problem.

Kommittén anser sig i och med överlämnandet av andra delen av sitt betänkande ha i huvudsak slutfört sitt uppdrag. Beträffande vissa ännu icke färdigbehandlade frågor är det kommitténs avsikt att senare inkomma med kortfattade promemorior. Dessa avse ordnandet av den vetenskapliga verksamheten på det geofysiska området, kompletterande utredning angående frågan om genetikundervisningen i Uppsala och, i samband med ordnande

av den naturvetenskapliga avdelningens vid högskolan framtida status, frågan om samarbetet mellan de vetenskapliga institutionerna mera allmänt. **I E: 21**

21. *Tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté*
(1945: I 30; 1946: I 20).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 12 augusti 1944 för fortsatt beredning av byggnadsfrågor vid tekniska högskolan i Stockholm:

Kreüger, H., professor emeritus, *ordförande*;

Alexanderson, K. E., revisionssekreterare, t. f. byråchef (fr. o. m. den 29 juni 1946);

Dahl, D., byggnadsråd;

Hellström, B. M., professor;

Larsson, S. B., led. av I kamm.;

Sundahl, P. E., professor;

Woxén, R., professor, rektor vid tekniska högskolan i Stockholm.

Arkitekter:

Ahrbom, N. O., professor;

Zimdahl, H., arkitekt.

Sekreterare och kassaförvaltare:

Swedenborg, J. E., intendent.

Lokaler: Tekniska högskolan; tel. 23 28 20 (växel) till sekreteraren och kassaförvaltaren; 20 84 12, 20 85 12, 20 85 31, 20 85 32 till arkitektkontoret.

Beträffande kommitténs uppdrag, se 1945: I E 30.

Kungl. Maj:t har den 29 juni 1946 utfärdat särskild instruktion för kommittén.

Följande särskilda experter ha under år 1946 av departementschefen tillkallats att biträda kommittén, nämligen professorn G. Löfgren och professor emeritus S. Velander i frågor rörande högskolans elektriska anläggningar, Hugo Theorells ingenjörbyrå aktiebolag i frågor rörande uppvärmnings- och sanitetsanläggningar samt ingenjörfirman Jacobson och Widmark i statiska konstruktionsfrågor.

På kommitténs arkitektkontor ha under år 1946 varit anställda åtta arkitekter och ingenjörer.

Att biträda de särskilda experterna i frågor rörande högskolans elektriska anläggningar ha tre ingenjörer och en ritare varit anställda.

Under år 1946 har kommittén sammanträtt 10 gånger. Under året ha dels två av kommitténs ledamöter företagit resor för kommitténs räkning till Amerikas förenta stater, dels en ledamot en studieresa till England, Schweiz och Tjeckoslovakien.

Genom beslut den 29 juni 1946 har Kungl. Maj:t uppdragit åt kommittén att i enlighet med nyssnämnda instruktion och övriga av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser omhänderha följande till den första etappen av föreliggande generalplan för högskolans utbyggnad hörande arbeten, nämligen dels sprängning, terrassering, planering samt anläggning av utvändiga ledningar, dels ock uppförande av nybyggnader för personalbostäder. Sedan av

I E: 21 kommittén uppgjorda ritningar jämte beskrivningar och kostnadsberäkningar av Kungl. Maj:t godkänts ha ifrågavarande arbeten påbörjats. Den 22 november 1946 har Kungl. Maj:t uppdragit åt kommittén att ombesörja uppförandet av nybyggnader för de båda lägre årskurserna och för laboratorium för fysik med hörsal i huvudsaklig överensstämmelse med av kommittén företedda ritningar. Ifrågavarande arbeten beräknas kunna påbörjas i början av år 1947. Kommittén har underställt Kungl. Maj:ts prövning ritningar jämte beskrivningar och kostnadsberäkningar till byggnader för kemisk apparathall och kemiskt laboratorium.

Byggnadskommittén har i samråd med djurgårdsförvaltningen utarbetat förslag till nya gränser för högskolans område.

Kommittén har framlagt äskanden om anvisande av investeringsanslag för de om- och nybyggnader, som enligt generalplanen avses skola utföras under budgetåret 1947/48.

22. 1944 års folkbildningsutredning (1945: I 31; 1946: I 21).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 13 oktober och den 15 december 1944 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande grunderna för statens understödjande av det fria och frivilliga bildningsarbetet m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 20 oktober 1944):

Andersson, C. I., fil. d:r, *ordförande*;

Bolin, E. I., fil. lic.;

Hirdman, G. G., riksstudieledare;

Nilsson, B. A., egnahemsdirektör, led. av I kamm.;

Sefve, S. I., rektor, led. av II kamm. (fr. o. m. den 6 december 1946);

Sjöstrand, Helga, fru;

Sundqvist, E. G., studierektor, f. d. riksdagsman (t. o. m. den 17 maj 1946);

Wallentheim, A. V., sekreterare, led. av II kamm.;

Åberg, T. G., rektor.

Expert med sekreteraråligganden:

Wirgin, N. A. C., assessor.

Sekreterare:

Hjelmqvist, B. O., förste bibliotekskonsulent (adr. och tel.: Skolöverstyrelsen).

Biträdande sekreterare:

Adelsköld, Elise Sofie, stadsbibliotekarie (fr. o. m. den 1 mars t. o. m. den 30 juni 1946).

Beträffande utredningsuppdraget, se 1945: I E 31.

Utredningen har under år 1946 sammanträtt in pleno 37 dagar, varjämte ordföranden, sekreteraren och experten eller allenast de båda förstnämnda sammanträtt ytterligare likaledes 37 dagar.

Den 12 oktober 1946 avlämnade utredningen »Betänkande och förslag angående det fria och frivilliga folkbildningsarbetet. Del I. Allmänt folkbildningsarbete» (SOU 1946: 68).

Under år 1947 avser utredningen att behandla frågor rörande folkbildningsarbetet inom musikens, konstens och teaterns område. En andra del av betänkanudet, behandlande dessa frågor, beräknas kunna framläggas under början av år 1948. I E: 23

23. Nationalmuseiutredningen (1945: I 32; 1946: I 22).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 december 1944 för att verkställa utredning rörande frågan om beredande av ändamålsenliga lokaler för de av nationalmuseum förvaltade konstsamlingarna, varvid bland annat särskilt böra undersökas frågorna om lokalbehovet för samlingarna av konsthantverksprodukter och modern konst (se Post- och Inrikes tidn. den 2 december 1944):

Beskow, E. A., f. d. landshövding, *ordförande* (avliden den 16 december 1946);

Gauffin, A. W. R., f. d. överintendent;

Gustafson, K. H., lantbrukare, led. av II kamm.;

Markelius, S. G., stadsplanedirektör;

Wettergren, K. E. W. F., överintendent och chef för nationalmuseum;

Wiberg, J. Å. T., direktör, led. av II kamm.;

Althin, T. K. W., museiintendent;

Olson, H., direktör;

Romdahl, A. L., professor;

Sköld, J. A. J. O., f. d. professor.

Uppdraget åt Althin och Olson avser medverkan vid behandlingen av frågan om lokaler för konsthantverkssamlingarna samt uppdraget åt Romdahl och Sköld medverkan vid behandlingen av frågan om lokaler för samlingarna av modern konst.

Sekreterare:

von Malmborg, B. F., e. o. intendent.

Lokal: Nationalmusei sessionssal; tel. 10 51 10.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I E 32.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 16 augusti 1946 ställt medel till de sakkunnigas förfogande för anlitande av dels arkitekten P. O. Olsson för att biträda med utredning beträffande utbyggnad av nationalmuseum för beredande av utrymme åt samlingar av äldre konst och äldre konsthantverk, dels ock arkitekten S. I. Lind för att biträda med utredning beträffande förslag till nytt museum för nutida konst och museum för nutida konsthantverk.

Under år 1946 ha hållits 8 sammanträden in pleno och 6 sammanträden med ett inom utredningen tillsatt arbetsutskott.

De sakkunniga ha företagit en studieresa till Danmark och en av de sakkunniga en studieresa till Amerikas förenta stater.

Efter remissbehandling av det av de sakkunniga den 20 december 1945 avgivna utlåtandet ha förnyade utredningar börjats rörande den lämpligaste

I E: 23 platsen för vissa nybyggnader och programmet för dessa. Samtidigt behandla de sakkunniga frågan om den lämpligaste formen för statens konstsamlingsars framtida organisation.

Uppdraget beräknas bliva slutfört under år 1947.

24. 1945 års folkskolesakkunniga (1945: I 33; 1946: I 23).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 1 december 1944 och den 20 december 1946 för utredning rörande förhållandet mellan staten och skoldistriktet och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 16 december 1944):

Weijne, J. J. E., statsråd, *ordförande* (t. o. m. den 15 december 1946);

Andersson, D. E., undervisningsråd, *ordförande* (fr. o. m. den 16 december 1946);

Andersson, Jones Erik, hemmansägare, led. av I kamm.;

Dillner, H. J., kansliråd (t. o. m. den 15 december 1946);

Granér, P. E., folkskolinspektör;

Haage, E. H., folkskolinspektör (fr. o. m. den 20 december 1946);

Kyling, K. F. F., folkskollärare, led. av II kamm.;

Linder, Ruth Ingeborg Charlotta, småskollärrinna (fr. o. m. den 16 december 1946);

Lund, B. A., komminister.

Expert:

Ahlberg, G. A., överlärare.

Sekreterare:

Reuterswärd, B. E., e. o. förste kanslisekreterare.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet; tel. Kanslihuset.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1945: I E 33 och 1946: I E 23.

Genom beslut den 14 juni 1946 har Kungl. Maj:t vidare uppdragit åt de sakkunniga att verkställa utredning rörande frågan om beredande av förbättrade befordrings- och förflyttningsmöjligheter för folkskolans lärare därigenom att tillsättningen av ett antal lärartjänster undantoges från det i folkskolestadgan föreskrivna förfarandet och i stället förbehölles skolöverstyrelsen.

De sakkunniga ha under år 1946 hållit 10 sammanträden om sammanlagt 15 sammanträdesdagar samt företagit en studieresa.

De sakkunniga ha dels den 4 januari 1946 avgivit utlåtande över 1941 års befolkningsutrednings betänkande om skolmältiderna (SOU 1945: 47), dels den 14 mars 1946 avlämnat betänkande och förslag angående skoldistriktets reglementen m. m. (stencilerat) dels ock den 10 december 1946 avlämnat utredning och förslag angående statsbidrag till undervisningsmateriel vid folk- och småskolor (stencilerat).

De sakkunniga, vilka under år 1946 även sysslat med frågor som sammanhånga med den statliga inspektionen av folkskoleväsendet, avse att under år 1947 ägna sig åt dessa och andra organisatoriska och ekonomiska frågor rörande folkskoleväsendet.

25. *1945 års seminariesakkunniga* (1946: I 25).

I E: 26

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 februari 1945 för att verkställa skyndsamt utredning och avgiva förslag rörande elevintagningen vid folkskoleseminarierna under de närmaste åren jämte därav föranleda organisationsändringar m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 29 mars 1945):

Falek, K. R., undervisningsråd, *ordförande*;

Bergh, K. R., folkskolinspektör, led. av I kamm.;

Nygren, Hildur K., t. f. undervisningsråd, led. av II kamm.;

Rosberg, K. G., folkskollärare;

Wahlund, S. G. W., professor, led. av I kamm.

Sekreterare:

Wikberg, S., överlärare (adr. Adolf Fredriks torg 7; tel. 40 70 96).

Lokal: Skolöverstyrelsen.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I E 25.

De sakkunniga ha under tiden den 1 januari—den 30 november 1946 haft 13 sammanträden, varjämte ett antal konferenser mellan ordföranden och sekreteraren eller ordföranden och enskilda ledamöter ägt rum.

De sakkunniga ha under år 1946 avgivit två betänkanden, nämligen den 19 januari 1946 angående åtgärder för underlättande av lärarrekryteringen å avlägset belägna orter m. m. (stencilerat) samt den 11 februari 1946 angående folkskoleseminariernas organisation under budgetåret 1946/47 m. m. (stencilerat). Dessutom ha de sakkunniga den 15 november 1946 avlåtit en skrivelse till Kungl. Maj:t angående särskilda språktillägg för lärarpersonalen i finnbygdens skolor.

De arbetsuppgifter, som återstå, äro vissa utredningar, beräkningar och förslag huvudsakligen rörande seminarieorganisationen under tiden till och med budgetåret 1952/53.

De sakkunniga beräkna slutföra sitt arbete under första hälften av år 1947.

26. *Farmaceututbildningssakkunniga* (1946: I 26).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 februari 1945 för att inom departementet verkställa utredning och avgiva förslag rörande organisationen av den farmaceutiska utbildningen och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 29 mars 1945):

Nordström, J. H. M., kansliråd, *ordförande*;

Källström, E. J. E., apotekare;

Lönnngren, D. R., leg. apotekare, tillika *sekreterare*;

Ohlsson, C. E., professor, rektor för farmaceutiska institutet;

Wilund, A. O., byråchef.

Experter:

Liljestrand, G., professor;

Matérn, E. B. E., pol. mag.

Lokal: Farmaceutiska institutets styrelserum; tel. 32 90 60.

I E: 26 Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1946: I E 26.

De sakkunniga ha under 1946 intill den 1 december hållit 21 sammanträden in pleno. Därav ha 5 sammanträden med vederbörligt tillstånd varit förlagda till Köpenhamn, där de sakkunniga studerat den danska farmaceutiska högskolebyggnaden och samrått med olika företrädare för den danska farmaceutiska utbildningen. Mellan sammanträdena har utredningsarbete verkställts av ordföranden och sekreteraren samt i viss utsträckning av professorn Ohlsson. Överläggningar och samråd ha vid skilda tillfällen ägt rum med institutets lärare, med representanter för institutets studentkår, för apotekarsocieteten, Sveriges apotekareförbund och Sveriges farmaceutförbund samt med 1946 års läkemedelsutredning.

Utredningsuppdraget beräknas bliva avslutat under första kvartalet 1947.

27. 1945 års universitetsberedning (1946: I 28).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 juni 1945 och den 15 november 1945 för att biträda med utredning och avgiva förslag beträffande universitetsorganisationen och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juli 1945):

Andrén, G., professor, led. av I kamm., *ordförande*;

Löfstedt, H. E. H., professor emeritus, *vice ordförande*;

Agge, K. I., professor;

Aspelin, G., professor;

Blix, F. G., professor;

Gunnarsson, G. O. I., professor;

Hadding, A. R., professor;

Hult, W. P. A., professor;

Höjer, T. A. M., docent;

Kjällerström, S. G., professor;

Ohlon, S. J. E., rektor;

Pauli, I. H. E., lektor, led. av I kamm.;

Rodhe, C. O. W., förste amanuens, fil. lic. (fr. o. m. den 11 mars 1946, jämväl expert fr. o. m. den 1 april 1946);

Svensson, G. H., lantbrukare, led. av II kamm.;

Tiseliuss, A. W. K., professor (t. o. m. den 10 mars 1946);

Wistrand, K. K., direktör, led. av I kamm.;

Wolontis, S., med. lic.

Huvudsekreterare:

Lönnroth, N. E. M., professor.

Biträdande sekreterare:

Bruno, C. A., förste amanuens;

Ahlander, B. O., jur. och fil. kand.

Lokal: Utrikesutskottets lokal i riksdagshuset; tel. 11 39 68.

Beträffande beredningens uppdrag, se 1946: I E 28.

Under år 1946 har beredningen hållit 10 sammanträden in pleno om sammanlagt 46 dagar. Mellan sammanträdena har arbetet bedrivits på delega-

tioner och av enskilda ledamöter. Samarbete har ägt rum med bland annat I E: 28 1940 års skolutredning, naturvetenskapliga forskningskommittén, 1944 års folkbildningsutredning, socialvetenskapliga forskningskommittén, de medicinska högskolornas organisationskommitté och 1946 års skolkommision. Delegationer av beredningen ha företagit studieresor till Danmark och Norge.

Beredningen har avgivit ett den 31 oktober 1946 dagtecknat betänkande »II. Akademiska lärarbefattningar samt anslag till den vetenskapliga utbildningen m. m.» (SOU 1946: 81). Därjämte har beredningen avgivit utlåtanden i ett flertal till beredningen remitterade ärenden.

Under år 1947 avser beredningen att verkställa utredning och framlägga förslag rörande statligt stöd åt de enskilda högskolorna, examensväsendet, universitetens administrativa organisation, institutionsfrågor, universitetsbiblioteken m. m.

Beredningens arbete beräknas vara slutfört med utgången av år 1948.

28. Handelsutbildningskommittén (1946:I 29).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 29 juni och den 31 augusti 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juli 1945):

Törnqvist, K. G. G., professor, *ordförande*;

Andersson, G. O., rektor;

Elldin, H., rektor;

Larsson, G. I., rektor;

Lindblom, Edith M., försäkringstjänsteman;

Lindforss, K. B. R., ombudsman;

Olsson, S. S., auktoriserad revisor;

Rosenberg, G. D., direktör;

Wetterlind, Å. J., direktör;

Wiklund, H. W., rektor.

Sekreterare:

Lindblad, C. W., sekreterare.

Lokal: Statens arbetsmarknadskommision; tel. Arbetsmarknadskommisionen.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I E 29.

Förste aktuarien i statens arbetsmarknadskommision E. J. E. Bohlinder har biträtt med statistiskt utredningsarbete. Under år 1946 hava vidare ledamoten av riksdagens första kammare, kommunalborgmästaren i Karlskoga J. E. Ericson och rektorn vid Norrköpings handelsgymnasium J. G. Hedvall tillkallats att såsom experter biträda kommittén, Ericson vid handläggningen av frågor rörande handelsskolväsendets ekonomiska organisation och Hedvall vid behandlingen av spörsmål av pedagogisk och organisatorisk art.

Kommittén har den 2 maj 1946 beslutat uppdelat sitt arbete på fyra sektioner, nämligen:

1. sektion för allmän fullständig handelsundervisning på dagtid (handels-gymnasier, ettåriga handelsskolor m. m.); ledamöter: Törnqvist, *ordförande*, Andersson, Olsson, Rosenberg, Wetterlind och Wiklund;

- I E: 28** 2. sektion för specialiserad handelsundervisning (lärlings- och yrkesskolor, detaljhandelsundervisning, korttidskurser av skilda slag); ledamöter: Larsson, *ordförande*, Elldin, Lindforss, Wiklund och Edith Lindblom;
3. sektion för pedagogiska metoder m. m. (nämligen korrespondensundervisning, föreläsningar, studiecirkelverksamhet, undervisningsmateriel, läroböcker, lokaler och inredning); ledamöter: Elldin, *ordförande*, Larsson, Rosenberg och Wiklund; samt
4. sektion för ekonomiska frågor (medelsbehov, skolornas finansiering, elevstöd, skolformernas ekonomiska utbredning); ledamöter: Wetterlind, *ordförande*, Lindforss och Olsson.

Kommittén har under år 1946 intill den 1 december hållit 9 sammanträden in pleno. Sektion 1 har sammanträtt sex gånger, sektion 2 tre gånger och sektion 3 två gånger.

Under januari, februari och mars har kommittén i Stockholm, Göteborg, Hälsingborg, Malmö, Norrköping, Örebro, Västerås, Sundsvall och Luleå anordnat konferenser med representanter för olika företag inom handeln och inom handeln anställda ävensom med handelslärare.

Den 17 oktober 1946 avgav kommittén en framställning till Kungl. Maj:t angående anordnande av handelsgymnasieexamen för lärjungar från enskild undervisning. Samma dag avgav kommittén utlåtande över en framställning angående ställande av ett handelsgymnasium i Kalmar under överstyrelsens för yrkesutbildning inseende.

29. *Sakkunnig för utredning rörande avskaffande av den tvångsvisa anslutningen till de tyska församlingarna i Stockholm och Göteborg m. m.*
(1946: I 30).

Tillkallad den 13 juli 1945 för att verkställa den av 1945 års riksdag i skrivelse den 27 juni 1945, nr 470, gjorda hemställan om utredning av spørsmålet, huruvida åtgärder böra vidtagas, varigenom den tvångsvisa anslutningen till de tyska församlingarna i Stockholm och Göteborg samt församlingar av motsvarande art kan avskaffas:

Schalling, E. H., kammarråd.

Lokal: Kammarkollegiet; tel. 23 45 60.

Utredningen, som kunnat påbörjas först i april 1946, har ansetts böra avse den finska församlingen i Stockholm samt de tyska församlingarna i Stockholm och i Göteborg.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 31 december 1945 ha, för att tagas i övervägande vid fullgörande av utredningsuppdraget, överlämnats handlingarna till en år 1933 väckt fråga rörande tyska församlingens i Göteborg nuvarande ställning såväl inom den svenska kyrkoorganisationen som ock särskilt i förhållande till Göteborgs Kristine (territoriella) församling, med vilken den tyska delar dispositionen av Kristine kyrka, och den kyrkliga samfälligheten i Göteborg, i vilken församlingen på visst sätt är delaktig, samt rörande vad därmed i övrigt kan äga sammanhang, däribland äganderätten till Kristine kyrka.

Den sakkunnige har från vederbörande församlingar inhämtat vissa uppgifter rörande församlingarnas administrativa och ekonomiska förhållanden samt påbörjat undersökning av deras rättsliga ställning i samband varmed särskild uppmärksamhet ägnats frågan om rätten till Kristine kyrka.

Den sakkunnige beräknar, att sedan vissa förhandlingar ägt rum, utredningen skall vara avslutad före utgången av juni månad 1947.

30. Sakkunnig för utredning rörande organisationen av lärarinneutbildningen på det husliga området m. m. (1946: I 31).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts beslut den 31 juli 1945 för att såsom sakkunnig inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande organisationen av lärarinneutbildningen på det husliga området och därmed sammanhängande utbildnings- och lokalfrågor (se Post- och Inrikes tidn. den 10 september 1945):

Osvald, Ingrid M., inspektris för lanthushållsskolorna.

Särskilda sakkunniga för överläggningar och samråd (ämnesrepresentanter):

Virgin, Ebba, konsulent;

Davidsson, Greta, konsulent;

Smedberg, Anna-Lisa, inspektris;

Norup, Ruth, rektor;

Wiklund, Signild, vävlärlarinna;

Jonzon, Ester, hemkonsulent;

Lundberg, Bertha, yrkeslärlarinna;

Brodén, Märta, e. hemslöjds-konsulent;

Carlson, Ann-Beat, vävlärlarinna.

Lokal: Riksdagshuset; tel. 10 72 71.

Sammanträden med ämnesrepresentanter ha under år 1946 hållits sammanlagt 4 dagar.

Studieresor ha företagits till Norge, Finland och Danmark.

Överläggningar ha ägt rum med styrelserna eller enskilda representanter för samtliga seminarier, vilka utbildade lärarinnor inom det husliga arbetsområdet, samt med representanter för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, hemmens forskningsinstitut, 1946 års skolkommision, kommittén för halvöppen barnavård, yrkesvägledningen och ekonomiföreståndarinorna.

Med byggnadsstyrelsen har samarbete inletts beträffande utformningen av en byggnad, inrymmande ett statens seminarium för utbildning av samtliga här berörda lärarinnekategorier. En preliminär plan för detta seminarium har överlämnats till byggnadsstyrelsen.

I samband härmed har planen för övriga seminarier i landet diskuterats. Remissvar rörande 1941 års befolkningsutrednings betänkande angående den husliga utbildningen (SOU 1945: 4) samt vissa enquêtesvar ha bearbetats. Arbetet med uppgörande av förslag till förutbildning samt planläggning av kurserna för olika lärarinneinjer pågår.

I E: 31 31. *Utredning beträffande kommuns rätt att anslå medel för underlättande av studier (1946: I 32).*

Tillkallad den 31 juli 1945 för att inom departementet verkställa utredning och avgiva förslag beträffande kommuns rätt att anslå medel för underlättande av studier:

Wejle, C. G., avdelningschef i skolöverstyrelsen, kansliråd.

Experter:

Eriksson, E. G. E., riksgäldsfullmäktig, led. av II kamm.;

Lundgren, P. G., färtläkare, drätselkammarens i Umeå ordförande.

Lokal och tel.: Skolöverstyrelsen.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I E 32.

Ett sammanträde har hållits i december 1946.

Utredningsarbetet har omfattat fortsatt insamlande och bearbetande av för uppdragets fullgörande erforderligt material.

Den sakkunnige har trätt i förbindelse med sakkunniga för översyn av den kommunala lagstiftningen.

Utredningen beräknas kunna avslutas i början av år 1947.

32. *Kollektutredningen (1946: I 35).*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 oktober 1945 för att inom departementet verkställa den av riksdagen i skrivelse den 19 maj 1945, nr 235, begärda utredningen angående ändrade bestämmelser för det kyrkliga kollektivväsendet i syfte att rimligen tillgodose den enskilda församlingens rätt och behov (se Post- och Inrikes tidn. den 11 oktober 1945):

Cullberg, J. O., biskop, *ordförande*;

Mogård, J. A. B., kyrkoherde;

Andersson, Jones Erik, hemmansägare, led. av I kamm.;

Ericson, J. E., kommunalborgmästare, led. av I kamm.

Tillkallad att såsom sakkunnig deltaga i granskningen av de ändamål, för vilka rikskollekterna till lutherska världskonventets svenska landskommitté och allmänna svenska prästföreningens evangeliska utskott hittills använts: Ljunggren, Å. V., fil. stud.

Sekreterare:

Sunnerfelt, B. G., stiftsnotarie (tel. Västerås 302 64).

Lokal: Diakonistyrelsens sessionsrum.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I E 35.

Genom beslut den 29 oktober 1946 har statsrådet Quensel tillkallat professor H. G. F. Sundberg att såsom särskild expert biträda de sakkunniga vid utredning av frågan om de rättsliga grunderna för den inskränkning i fråga om församlingarnas självstyrelse, som senare tiders förfogande över kollekt-rätten i allt större utsträckning kommit att innebära.

Utredningen har under år 1946 sammanträtt 6 gånger.

En historik över kollektivväsendet föreligger i preliminärt skick och en sammanställning rörande det aktuella kollektbeståndet har upprättats. Undersök-

ning har verkställts rörande de kollektmottagande institutionernas organisa- **I E: 34**
tion, hur revisionen rörande kollektmedlen är ordnad, hur kollektmedlen
användas m. m. Av den sakkunnige Ljunggren utförd särskild undersökning
rörande vissa kollekt är i huvudsak slutförd.

Utredningsarbetet beräknas kunna avslutas under första hälften av år
1947.

33. *De medicinska högskolornas organisationskommitté* (1946: I 36).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 12 oktober 1945 och
den 22 mars 1946 för att inom departementet biträda med utredning och av-
giva förslag rörande de medicinska högskoleinstitutionernas arbetsförhållan-
den och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 22
oktober 1945):

Bergstrand, K. J. H., professor, rektor vid karolinska mediko-kirurgiska in-
stitutet, *ordförande*;

Hammarsten, E., professor;

Westman, A. E., professor;

Blix, F. G., professor;

Strömbeck, J. P., professor;

Wolontis, S., med. lic.;

Hultén, J. O., professor (fr. o. m. den 22 mars 1946);

Vahlquist, B. C., docent (fr. o. m. den 7 maj 1946).

Expert:

Wahlund, S. G. W., professor, led. av I kamm.

Sekreterare:

Funke, G. W., lektor (adr. Besmansvägen 10, Åkeslund; tel. 25 23 15).

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I E 36.

Kommittén har under år 1946 hållit 28 sammanträden.

Kommittén har den 15 november 1946 avlämnat första delen av sitt betän-
kande med titeln »I. Organisatoriska åtgärder till främjande av medicinsk
forskning» (SOU 1946: 76).

Under år 1947 planerar kommittén att fullfölja sitt arbete beträffande
ytterligare upprustning av klinikernas resurser, främst beträffande under-
ordnade läkarkrafter.

Kommittén väntas kunna avsluta sitt arbete i slutet av år 1947.

34. *1945 års lärobokskommitté* (1946: I 37).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 oktober 1945 för att
verkställa utredning och avgiva förslag rörande åtgärder för förbättring av
läroböcker m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 24 oktober 1945):

Jonsson, P. C., landshövding, *ordförande*;

Elmgren, B. F., överlärare, led. av I kamm.;

Mattsson, J. G. A., f. d. rektor, sekreterare i målsmännens riksförbund;

I E: 34 Rönn-Christiansson, Solveig A. O., fru, led. av II kamm.;
Sefve, S. I., rektor, led. av II kamm.;
Wikström, N. K., redaktör.

Sekreterare:

Sundfeldt, S.-A., fil. kand. (tel. 25 11 78).

Lokal: Statens läroboksnämnd, Vasagatan 52; tel. 20 55 04.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I E 37.

Under år 1946 har såsom expert anlitats sekreteraren i läroboksnämnden, läroverksadjunkten J. G. Berg, varjämte vissa andra experter anlitats kortare tider.

Kommittén har under tiden den 1 december 1945—den 30 november 1946 sammanträtt in pleno 15 dagar. Dessutom har ett antal sammanträden ägt rum med utskott inom kommittén. Överläggningar ha också ägt rum med representanter för skolöverstyrelsen, lärar-, målsmanna- och folkbildningsorganisationer samt med svenska bokhandlareföreningen.

Under år 1946 ha huvudsakligen behandlats frågorna om läroboksgranskningen samt distributionen av läroböcker. Den förra frågan är väsentligen färdigbehandlad, varför kommitténs huvudsakliga arbete under år 1947 kommer att inriktas på frågorna om produktion och distribution av läroböcker.

Kommittén beräknar att slutföra sitt uppdrag under år 1947.

35. 1945 års dövstumutredning (1946: I 38).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 oktober 1945 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande dövstumskolväsendet och därmed sammanhängande frågor:

Wagnsson, R., undervisningsråd, led. av I kamm., *ordförande*;

Larsson, S. B., led. av I kamm.;

Malmberg, O. J. N., folkskollärare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Malm, N. T. B., dövstumlärare.

Lokal: Skolöverstyrelsen; tel. ordf. Skolöverstyrelsen.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1946: I E 38.

Under år 1946 hava följande personer anlitats såsom experter, nämligen docenten L. K. A. Holmgren, rektorn I. M. Ingvarsson, förra föreståndarinnan Annie Koch, dövstumkonsulenten K. J. Ek och t. f. dövstumkonsulenten H. G. Lundell.

Under år 1946 ha hållits 48 sammanträden med samtliga sakkunniga, varjämte ordföranden och sekreteraren haft ett stort antal sammanträden. Studieresor ha företagits till dövstumskolor inom landet och i Danmark.

Till chefen för ecklesiastikdepartementet har utredningen avgivit framställning den 6 februari 1946 med förslag till provisoriska restaureringsarbeten vid Manilla dövstumskola samt vissa yttranden i anledning av remisser.

Utredningen har under året behandlat frågor rörande förskolor för döv-

stumma barn, förstärkning av undervisningen genom anställande av biträdande lärare, elevantalet i klasserna, hörövningar och erforderlig apparatur för dessa, dagordning och timplaner, internatets anordning, uppfostran inom skolhemmet, den fortsatta utbildningen efter avgång från barndomsskolor, lärarutbildningen, förläggningen av östra dövstumskoldistriktets upptagningskola samt vissa byggnadsfrågor. **I E: 36**

Det återstående arbetet avser vissa ytterligare problem rörande organisationen av den fortsatta utbildningen efter avgång från barndomsskola, filmundervisningen i dövstumskolan, vissa byggnadsfrågor samt förslag till stadgeändringar och nya undervisningsplaner i anslutning till av utredningen avgivna förslag.

Utredningen beräknar att kunna slutföra sitt uppdrag under första hälften av år 1947.

36. Atomkommittén (1946: I 39).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 23 november 1945 och den 9 augusti 1946 för att inom departementet biträda med utredning rörande planläggningen av forskningsarbetet för atomenergiens tillgodogörande (se Post- och Inrikes tidn. den 5 december 1945):

Jacobsson, M. F., landshövding, *ordförande*;

Alfvén, H. O. G., professor;

Björkeson, G. A. G., överdirektör;

Gustafson, T. V., professor;

Kalling, B. M. S., greve, f. d. professor;

Liljeblad, K. R., direktör;

Schmidt, T. A., överstelöjtnant;

Siegbahn, K. M. G., professor, föreståndare för vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik;

Sterky, H. K. A., generaldirektör;

Svedberg, T., professor (fr. o. m. den 12 augusti 1946);

Tiseliuss, A. W. K., professor.

Expert:

Lindskog, B. V., hovrättsråd, t. f. kommerseråd.

Sekreterare:

Funke, G. W., lektor (adr. Besmansvägen 10, Åkeslund; tel. 25 23 15).

Beträffande kommitténs uppdrag, se 1946: I E 39.

Kommittén i sin helhet har under år 1946 haft 13 sammanträden, varjämte en del av kommittén haft 3 sammanträden.

Kommittén har den 13 mars 1946 överlämnat ett betänkande rörande preliminära organisatoriska åtgärder för atomenergiforskningens främjande (stencilerat). Kommittén har vidare med hjälp av medel, som på kommitténs förslag av Kungl. Maj:t beviljats ur anslaget till atomenergiforskning, främjat genomförandet av forskningsprogram såväl av grundforskningsnatur som av målinriktad karaktär, stött utbildningen av forskare (bland annat

I E: 36 genom resestipendier) samt genomfört andra åtgärder avsedda att förbereda det tekniska utnyttjandet av atomenergien.

Vid en tidpunkt, som bestämmes av den tekniska utvecklingen, kommer atomkommittén att ingiva förslag om något organ, som kan övertaga de funktioner kommittén nu har.

Under år 1947 avser kommittén att fullfölja det pågående arbetet att samordna och leda forskning och andra arbeten, vilkas mål är atomenergiens utnyttjande.

37. Sakkunniga för utredning rörande omorganisation av utbildningen av gymnastiklärare och sjukgymnaster m. m. (1946: I 40).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 december 1945 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande omorganisation av utbildningen av gymnastiklärare och sjukgymnaster m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 10 december 1945):

Larsson, O. E., f. d. borgarråd, *ordförande*;

Abramson, E. L., professor;

Allard, K. Å. H., annonschef, led. av II kamm.;

Blomquist, K. S., överlärare;

Christensen, H. E., professor;

Fischer, Ingrid, gymnastiklärare;

Holmdahl, D. E., professor;

Råberg, E., major (fr. o. m. den 7 januari 1946);

Thorson, G. A., gymnastiklärare.

Sekreterare:

Sandberg, G. T. B., t. f. förste kanslisekreterare.

Lokal: Gymnastiska centralinstitutet.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I E 40.

De sakkunniga hava under år 1946 hållit 4 sammanträden.

38. 1946 års skolkommision.

Genom beslut den 12 januari 1946 uppdrog Kungl. Maj:t åt en kommission att verkställa fortsatt utredning rörande skolväsendets organisation m. m. och att framlägga därav föranledda förslag (se Post- och Inrikes tidn. den 23 januari 1946).

Sammansättning:

Ledamöter:

Erlander, T. F., statsminister, led. av I kamm., *ordförande* (t. o. m. den 31 oktober 1946);

Weijne, J. J. E., statsråd, *ordförande* fr. o. m. den 1 november 1946 (*vice ordförande* t. o. m. den 31 oktober 1946);

Düring, H. I., professor, *vice ordförande* fr. o. m. den 1 november 1946;

von Friesen, B., leg. läkare, led. av II kamm.;
 Färm, H. G. E. A., förbundssekreterare;
 de Laval, Märta, redaktör;
 Myrdal, Alva, studierektor;
 Nilsson, G. E., lantbrukare, led. av II kamm.;
 Näsström, E. E., fattigvårdsordförande, led. av I kamm.;
 Olsson, K. M. G., redaktör;
 Persson, I., agronom, led. av I kamm.;
 Sjöström-Bengtsson, Anna M., lärarinna, led. av I kamm.;
 Wallentheim, A. V., sekreterare, led. av II kamm.

Expertråd:

för läroverkens personalorganisation:

Arvidson, E. S. Å., rektor;
 Carlholm, E. G.-A., läroverksadjunkt;
 Söderlund, E. F., läroverksadjunkt, docent;
 Nordhult, A., rektor;
 Swedberg, E. A., rektor;

för folkskolans personalorganisationer:

Hillman, B. A., folkskollärare;
 Kyling, K. F. F., folkskollärare, led. av II kamm.;
 Malmborg, O. J. N., folkskollärare, led. av II kamm.;
 Nygren, Hildur Kristina, t. f. undervisningsråd, led. av II kamm.;
 Borrman, Maria Kristina (Stina) Olivia, småskollärlarinna;
 Linder, Ruth Ingeborg Charlotta, småskollärlarinna;

samt i övrigt:

Elmgren, J. K. G., professor;
 Lönnroth, N. E. M., professor;
 Falck, K. R., undervisningsråd;
 Lundblad, H. R., undervisningsråd;
 Herlitz, C. W., docent, skolöverläkare;
 Josephson, K. O., byråchef;
 Heimbürger, Karin, rektor;
 Sefve, S. I., rektor, led. av II kamm.;
 Åstrand, R. S., rektor;
 Wigforss, F. J. M., lektor;
 Olsson, O. U. B., f. d. lektor, led. av I kamm.;
 Pauli, I. H. E., lektor, led. av I kamm.;
 Sjödahl, H. L. E., lektor, led. av I kamm.;
 Bark, H., folkskollärare;
 Alm, Ulla G., fil. kand., led. av I kamm.;
 Andersson, K. O. W., inspektör för centrala verkstadsskolor m. m., rektor;
 Osvald, Ingrid M., inspektris;
 Hirdman, G. G., riksstudieledare;
 Karlbom, T. O., studierektor;
 Norman, N. G., e. o. adjunkt;

I E: 38 Blomberg, I. W., fil. kand.;
Ternström, O. A., studerande.

Sekreterare:

Arvidson, E. S. Å., rektor;

Åsbrink, P. V., pol. mag.

Lokal: Fredsgatan 2; tel. växel 10 22 01, 10 22 03, 10 32 02.

I anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda beslut erinrade departementschefen inledningsvis om Kungl. Maj:ts beslut den 22 november 1940 att uppdraga åt en kommitté (1940 års skolutredning) att verkställa utredning rörande skolväsendets organisation m. m. och om nämnda kommittés ditintills utförda arbete. Departementschefen anförde därefter bland annat följande.

I och med att 1940 års skolutredning den 29 december 1945 avlämnat sina betänkanden och förslag angående skolpliktstidens skolformer har skolutredningen slutfört sina arbetsuppgifter beträffande det kanske mest aktuella och med avseende på de organisatoriska frågorna mest svårbedömda spörsmålet inom vårt skolväsen, nämligen den allmänna skolundervisningen från första skolåret och fram till gymnasietadiet. Det torde kunna antagas, att skolutredningens återstående arbetsuppgifter skola kunna slutföras inom relativt kort tid.

Det synes råda en relativt stor enighet om att det svenska skolväsendet bör underkastas en genomgripande omgestaltning beträffande såväl målsättning och organisation som arbetsmetoder och kursplaner. De beslut, som komma att fattas i denna fråga, bli av grundläggande betydelse för vårt samhälles fortsatta framåtskridande och komma att under avsevärd tid sätta sin prägel på vårt samhällsliv. Besluten böra därför icke fattas utan djupgående prövning och moget övervägande. 1940 års skolutredning har i sina omfattande och om grundliga förberedelser vittnande betänkanden i enlighet med utredningsarbetets planläggning anlagt väsentligen fackmässiga synpunkter på de föreliggande arbetsuppgifterna. För att dessa skola bli allsidigt belysta böra de emellertid även skärskådas ur mera allmänna synpunkter. Det är givetvis av största vikt, att lekman- och föräldraintressena därvid få komma till tals och att allmänpolitiska synpunkter få göra sig gällande.

Tidpunkten synes nu vara inne att påbörja den överarbetning av de framlagda förslagen ur nämnda, mera allmänna synpunkter, som erfordras, innan skolproblemen kunna anses mogna för definitiva beslut. Visserligen har 1940 års skolutredning ännu icke avslutat sitt arbete, vilket i och för sig kunde vara ett skäl för uppskov med det fortsatta utredningsarbetet i skolfrågan. Mot ett sådant uppskov talar emellertid, att ett omfattande planlägningsarbete för kommande reformer på andra samhällsområden verkställts och att det synes önskligt att i ett sammanhang få pröva jämväl de krav, vilka skolväsendet kommer att ställa på statsfinanserna. Härtill kommer den starkt ökade nativiteten vilken nödvändiggör omfattande åtgärder beträffande lärutbildning, skolbyggande etc., som böra inpassas i en uppgjord plan för skolväsendets fortsatta utbyggande. Med hänsyn till dessa synpunkter och

då det väsentliga av 1940 års skolutrednings arbete är verkställt, torde hinder icke möta att nu påbörja den överarbetning, som jag alltså anser erforderlig och som synes böra anförtros åt en särskild skolkommision. I E: 38

Kommissionens huvuduppgift bör vara att uppgöra en plan för det allmänna skolväsendets framtida organisation och riktlinjer för dess genomförande. Enligt sakens natur måste emellertid åt mera genomgripande reformer inom detta område tillmätas en relativt lång övergångstid. Det bör därför vara kommissionen obetaget att även framlägga förslag till sådana omedelbart eller på kortare sikt genomförbara förbättringar av skolväsendet, som må finnas påkallade och som kunna åstadkommas utan föregripande av den framtida organisationen.

Bland de arbetsuppgifter, som hänskjutits till 1940 års skolutredning, ingå icke frågorna om utbildning av lärare för det allmänna skolväsendet samt om den lägre yrkesutbildningens ställning i skolsystemet. I båda dessa hänseenden synas åtgärder böra vidtagas i nära framtid. Då såväl lärarutbildningen som yrkesundervisningen ha ett påtagligt samband med övriga skolfrågor, torde den nya skolkommisionen i början av sitt arbete böra uppdraga vissa allmänna riktlinjer för dessa frågors lösning, varefter den fortsatta utredningen synes böra anförtros åt särskilda sakkunnigkommittéer. Kommissionen bör jämväl beakta vikten av att öka samhällets möjligheter att redan i förskoleåldern omhändertaga barnen i lekskolor. Då särskild utredning pågår i detta hänseende, bör samarbete ske mellan kommissionen och dessa sakkunniga.

— — —
Till kommissionens förfogande bör ställas en krets av experter med insikt och erfarenhet från olika områden av kulturlivet och skolväsendet. Med hänsyn till att det här gäller att få utrymme för olika åsikter, intressen och erfarenheter, synes antalet experter komma att bli betydande. Före viktiga ställningstaganden bör kommissionen bereda hela kretsen av experter tillfälle att framföra sina synpunkter, medan vid behandlingen av detaljfrågor samråd bör ske med i dessa frågor speciellt sakkunniga. Kretsen av experter torde icke böra givas en fast sammansättning utan bör kunna växla under utredningsarbetets fortgång.

Sedermera har departementschefen såsom experter tillkallat förbundssekreteraren L. Eliasson, gymnastikläraren J. N. Håkansson och lektorn E. G. I. Stenvinkel (fr. o. m. den 15 mars 1946), undervisningsrådet D. E. Andersson, landstingsmannen T. E. André, studierektorn J. H. Berglind, kansli-
rådet H. J. Dillner, överläraren H. L. Flinck, folkskollärarinnan Ester A. S. Hermansson, t. f. professorn A. R. A. Lindahl, direktören för statens biografbyrå J.-G. Lindström, sektionschefen i statens arbetsmarknadskommission N. G. E. Neymark, ledamoten av riksdagens andra kammare, hemmansägaren H. R. Nilson, t. f. förste kanslisekreteraren E. Skoglund, ledamoten av riksdagens första kammare, professorn S. G. W. Wahlund och arkitekten H. Zimdahl (fr. o. m. den 15 augusti 1946, Dillner t. o. m. den 15 december 1946),

E: 38 professorn F. K. G. Odqvist och studeranden T. Sundin (fr. o. m. den 1 november 1946) samt kontoristen Birgit Elvira Christiernin, folkhögskolinspektören, rektorn K. V. Hedlund, rektorn Honorine Louise Hermelin, ledamoten av riksdagens första kammare, undervisningsrådet R. Wagnsson och rektorn T. G. Åberg (fr. o. m. den 1 december 1946). Därjämte hava experter tillkallats för behandlingen av vissa frågor.

Kommissionen har i stor utsträckning fördelat sitt arbete på olika delegationer. Följande delegationer hava tillsatts:

För utredning av frågor rörande lärarutbildningen (*lärarutbildningsdelegationen*):

Düring, *ordförande*, von Friesen, Alva Myrdal, Näsström, Anna Sjöström-Bengtsson, Falck, Wahlund och Wigforss;

Sekreterare:

Carlbon och Hillman (Hillman t. o. m. den 19 oktober 1946).

För utredning av skolbyggnadsfrågor (*skolbyggnadsdelegationen*):

Andrée, *ordförande*, D. E. Andersson, Dillner (t. o. m. den 15 december 1946), Alva Myrdal, Näsström, Persson och Zimdahl;

Sekreterare:

Ekströmer, L. E. M., t. f. andre kanslisekreterare.

För utredning av frågor rörande skolväsendets lokala ledning (*delegationen rörande skolväsendets lokala ledning*):

Wallentheim, *ordförande*, Färm, Märta de Laval, G. Nilsson, H. R. Nilsson och Olsson;

Sekreterare:

Malmberg, P. G., t. f. e. o. förste kanslisekreterare.

För utredning av åtgärder för skolornas utrustning med sådana moderna hjälpmedel för undervisningen som film, radio etc. (*film- och radiodelegationen*):

Olsson, *ordförande*, Berglind, Flinck, Färm, Lindström, Alva Myrdal, G. Nilsson och Skoglund;

Sekreterare:

Flinck.

För inventering och granskning av vid in- och utländsk vetenskaplig forskning och pedagogisk försöksverksamhet framkommet material av betydelse vid utformning av kursplaner, scheman och de olika ämnenas inre metodik m. m. (*kursplanedelegationen*):

Alva Myrdal, *ordförande*, Stina Borrman, Ester Hermansson, Söderlund och Wigforss;

Sekreterare:

Blomberg, I. W. (se ovan).

För utredning av frågor sammanhängande med barnens psykologiska anpassning till skolan och skolarbetet, psykologisk rådgivning, testning och andra prövningsförfaranden samt utbildningen för dylikt arbete (*skolpsykologiska delegationen*):

von Friesen, *ordförande*, Märta de Laval, Lindahl, Neymark och Näsström;

Sekreterare:

Lindahl.

För utredning och framläggande av förslag till anpassning av kursplanerna i samband med kommande försök att på en sexårig folkskola bygga en treårig realskola (*delegationen för anpassning av kursplanerna för försöken med treårig realskola*):

Lundblad, *ordförande*, Carlholm och Hillman;

Sekreterare:

Carlholm.

För utredning rörande folkhögskolans ställning och uppgifter i skolväsendet (*folkhögskoledelegationen*):

Wagnsson, *ordförande*, Elvira Christiernin, Färm, Hedlund, Honorine Hermelin, Malmborg, Persson och Åberg;

Sekreterare:

Jönsson, Ella, fil. mag.

Därjämte har kommissionen för beredning av enstaka frågor i några fall inom sig utsett olika tillfälliga delegationer.

Kommissionen har intill den 1 december 1946 hållit sammanlagt 53 sammanträden, varav 15 sammanträden varit gemensamma med kommissionens expertråd och därjämte 2 sammanträden gemensamma med ledamöterna av kommissionens olika tillsatta delegationer. Därutöver ha delegationerna under året hållit sammanlagt 31 sammanträden och slutligen kommissionens presidium och sekretariat sammanträtt ett stort antal gånger.

Kommissionens arbete inleddes med föredragningar inför kommissionen och överläggningar rörande 1940 års skolutrednings dittills framlagda betänkanden och förslag samt rörande skolväsendet i vissa främmande länder. Därefter ägnades ett antal för kommissionens och expertrådet ledamöter gemensamma sammanträden åt en allmän principdebatt angående vissa huvudfrågor i det kommissionen förelagda uppdraget samt angående förslag till omedelbart genomförbara partiella reformer på skolans område. Vid sammanträden med kommissionen under tiden den 15—den 28 juli 1946 behandlades främst frågor rörande skolväsendets organisation, lärarutbildningen samt yrkesutbildningens plats i skolsystemet.

Kommissionen har beslutat genomföra en rad olika undersökningar eller ock medverkat vid tillkomsten av i annan ordning upptagna sådana rörande olika frågor av betydelse för det kommissionen meddelade utredningsuppdraget. Sålunda har på kommissionens framställning anvisats 84 000 kronor till genomförande av statens psykologiskt-pedagogiska institut i samarbete med kommissionen och under professorn J. Elmgrens ledning av vissa psykologiskt-pedagogiska undersökningar, avseende bland annat att giva en grundval för kursplanernas revision med hänsyn till de olika åldrarnas intellektuella mognad, att klarlägga språkmognaden med särskild hänsyn till den lämpliga åldern att påbörja undervisning i främmande språk samt att belysa utvecklingen av barnens intellektuella kapacitet och intresse-

I E: 38 inriktning. Kommissionen har vidare igångsatt en undersökning rörande pubertetens inverkan på arbetsresultaten i realskolan och gymnasiet. En inventering av den pedagogiska försöks- och experimentverksamheten i våra högre och lägre skolor har likaledes föranstaltats av kommissionen. I samråd med universitetsberedningen har kommissionen medverkat vid tillkomsten av en under professorn C.-E. Quensels ledning igångsatt statistisk undersökning avsedd att belysa de för olika år i studentexamen examinerades fördelning på olika efterföljande utbildningsvägar och levnadsbanor m. m. För att erhålla en grundval för en bedömning av frågan om en påyrkad förbättring av stipendier och understöd till eleverna vid de på olika håll i landet upprättade realskolorna med kombinerad muntlig och korrespondensundervisning har kommissionen slutligen igångsatt en undersökning rörande nämnda skolors elevrekrytering, uppnådda studieresultat, förutsättningar för fortsatt drift, elevernas stipendiebehov etc. — Utöver nu nämnda påbörjade undersökningar har kommissionen beslutat vissa andra, bland annat rörande tillgången på folkskollärare med behörighet att undervisa i engelska m. m. samt rörande möjligheterna att med provisoriska skollokaler avhjälpa den med barnantalens stegring och den rådande byggnadsmaterialknappheten sammanhängande lokalbristen inom skolväsendet.

På grundval av överläggningar och beslut inom kommissionen och i vissa fall efter föregående beredning inom dess olika delegationer har kommissionen vidare avlåtit ett flertal framställningar till Kungl. Maj:t, bland andra framställning om sådan ändring av § 35 mom. 2 i folkskolestadgan, att barns skolgång får begynna det kalenderår under vilket barnet fyller sex år, om föräldrar och målsman så önska och om barnet vid läkarundersökning och skolmognadsprövning befinnes vara väl skolmoget, samt att dessa bestämmelser skola tillämpas enhetligt och ej vara beroende av stadganden i lokala reglementen; framställning om vidtagande av vissa ändringar i stadgan för rikets läroverk och i övrigt åtgärder, som erfordras för genomförande av olika provisoriska reformer avseende studentexamen, nämligen införande av efterprovvningsinstitut, partiell studentexamen, sammanfattningsbetyg i samtliga skrivämnen etc.; framställning om revision av gällande villkor för intagning i gymnasiet och för flyttning till högre avdelning inom de allmänna läroverken; framställning om åtgärder för att till skolöverstyrelsen knyta ett visst antal lekmanrepresentanter; framställning om inrättande av särskilda stipendier för folkskollärare, som önska genomgå kurser för att vinna behörighet att undervisa i engelska; framställning om anordnande av frivilliga kurser i engelska vid folkskoleseminarierna, syftande till behörighet att undervisa i engelska i folkskolan, samt framställning om åtgärder för att möjliggöra utvidgade försök med kombinerad radio- och korrespondensundervisning i engelska.

Ett stort antal från myndigheter, institutioner, organisationer och enskilda ingivna framställningar i olika frågor har av Kungl. Maj:t överlämnats till kommissionen för utlåtande eller för beaktande vid fullgörandet av kommissionens uppdrag.

Under sitt hittills genomförda arbete har kommissionen vid olika tillfällen antingen genom gemensamma sammanträden eller genom sekreteriatet samrått med andra sakkunnigutredningar, verksamma på kommissionens uppdrag närallgande områden.

I samband med sammanträden med kommissionen eller eljest ha olika av kommissionens ledamöter i några fall beretts tillfälle till studiebesök vid skolor och andra institutioner. I samband med uppdrag att som observatör delta i en av United nations educational, scientific and cultural organisation (Unesco) anordnad generalkonferens i Paris har kommissionens ledamot Alva Myrdal företagit ett kortare studiebesök i Schweiz för studier av vissa med kommissionens arbete sammanhängande frågor. I enahanda syfte har ledamoten av kommissionens expertråd Söderlund likaledes företagit en studieresa till Belgien och England. Vissa ytterligare utländska studieresor planeras av kommissionen.

Kommissionen inriktar — samtidigt som olika långsiktigare arbetsuppgifter berörande lärarutbildning, kursplanefrågor, skolbyggnadsfrågor, frågor avseende skolväsendets lokala ledning m. m. fullföljas framför allt av kommissionens delegationer — sitt närmaste fortsatta arbete på att utarbeta och framlägga ett betänkande med principförslag till skolväsendets organisation, avsett att färdigställas i så god tid, att därpå grundade förslag hinna föreläggas 1948 års riksdag.

39. *Kommittén för yrkesutbildning åt varubud m. fl.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 januari 1946 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag angående yrkesutbildning för varubud m. fl. yrkesutövare med likartad anställning (se Post- och Inrikes tidn. den 22 januari 1946):

Åman, O. V., direktör, led. av I kamm., *ordförande* (t. o. m. den 7 maj 1946);

Green, E., ombudsman, *ordförande* (fr. o. m. den 8 maj 1946);

Johansson, B. R., sektionschef;

Söderqvist, C. G. F., byrådirektör.

Sekreterare:

Svenonius, K.-H. E., förste amanuens.

Lokal: Överstyrelsen för yrkesutbildning; tel. 20 69 00 (ordföranden), 67 09 50 (sekreteraren).

I anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande framhöll departementschefen, att hithörande förhållanden icke syntes tillfredsställande reglerade vare sig ur de berörda yrkesutövarnas eller ur samhällets synpunkt, varför frågan borde göras till föremål för en allsidig utredning, samt erinrade om att Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund i skrivelse till Kungl. Maj:t den 9 juni 1945 anhållit om föranstaltande av utredning i ämnet samt vidtagande av därav betingade åtgärder.

I skrivelsen hade förbundet anfört huvudsakligen följande. Enligt 1943 års beredskapsmönstring funnes i vårt land över 16 000 varubud, av vilka endast något hundratal genomgått skolmässig yrkesutbildning. De ringa förut-

I E: 39 sättningsarna för denna ungdom att erhålla yrkesutbildning hade bland annat sin grund i följande förhållanden. I huvudsak rekryterades ungdom till dessa sysselsättningar från familjer med mindre god ekonomi, vilka så tidigt som möjligt behövde ett tillskott till den gemensamma budgeten. I motsats till de unga arbetarna inom industrien kunde vidare varubuden endast i undantagsfall erhålla yrkesutbildning på arbetsplatsen, vilket i sin tur delvis berodde därpå, att endast en ringa del av dessa ungdomar stannade kvar inom respektive verksamhetsområden. Anställningen betraktades allmänt som en övergångstjänst, framför allt inom detaljhandeln, men vore därutöver till sin natur sådan, att den icke främjade ordnad yrkesundervisning. Följden bleve, att denna ungdom vid övergång till annat arbete finge svårt att hävda sig i konkurrensen om de bättre avlönade anställningarna. Under överskådlig tid torde man knappast kunna så rationalisera denna del av distributionen, att tjänsterna försvunne. Däremot kunde ifrågasättas huruvida inte rationaliseringen skulle kunna drivas så långt, att tjänsterna finge karaktären av deltidsarbete med möjligheter för de unga att samtidigt bedriva såväl praktiska som teoretiska yrkesstudier. En sådan ordning borde emellertid icke försämra ungdomens ekonomiska utbyte av sitt arbete.

Departementschefen erinrade vidare om att överstyrelsen för yrkesutbildning i den 12 oktober 1945 avgivet yttrande över ovannämnda framställning anfört bland annat följande. Formella förutsättningar för kommuner att anordna exempelvis lärlingskurser för utbildning inom industriella yrken, i vilka varubud, i cykelexpresser anställda och ungdomar med liknande sysselsättning kunde intagas, förelåge redan nu. För utbildning inom handelsyrkena kunde såväl formerna lärlingsskola som lärlingskurs komma i fråga. Lämpliga kurser för utbildning inom handel vore också flerstädes anordnade. Genom ett mellan bankernas förhandlingsorganisation och svenska bankmannaförbundet träffat kollektivavtal för bankbud hade bankerna förklarat sig i princip vara beredda att medverka till att kontorsbuden vid sidan av tjänsten erhöle viss yrkesutbildning genom deltagande i utbildningskurser och att i detta syfte bidra till kostnaderna för deltagande i dylika kurser samt för anskaffande av undervisningsmateriel. Även om således redan nu förutsättningar förelåge för de kommunala yrkesundervisningsanstalterna att anordna yrkesundervisning i lärlingsskolor och lärlingskurser för varubud m. fl. för utbildning till yrken inom handel och industri mötte det dock svårigheter att rekrytera dylika kurser, därest de uteslutande skulle bedrivas å kvällstid. Särskilt för utbildning till industriella yrken bleve nämligen kurserna relativt tidskrävande, då de förutom teori även måste omfatta yrkesarbete. Kunde tjänsterna erhålla karaktären av deltidsarbete med möjligheter att samtidigt bedriva såväl praktiska som teoretiska yrkesstudier skulle enligt överstyrelsens mening sannolikt större intresse för saken vara att förvänta hos de unga. Det kunde i detta sammanhang erinras därom, att man vid vissa skolor anordnat kurser för handelsutbildning med undervisningen förlagd till morgontid, varvid eleverna (inom handeln anställda varubud och andra) fått för utbildningen utan löneavdrag delvis utnyttja arbetstid. Även

hade en del större företag själva ordnat utbildningskurser med liknande villkor för kursdeltagarna. Det hade emellertid i nämnda fall gällt utbildning för fortsatt anställning inom de näringsområden, där vederbörande befunno sig vid tiden för utbildningen. Vid Stockholms stads yrkesskolor hade kurser för meddelande av grundläggande utbildning av bilmekaniker varit anordnade för varubud m. fl., ehuru i detta fall vederbörande icke beretts särskild ledighet av sina arbetsgivare. På grund av bristande tillslutning hade emellertid dessa kurser, från vilka erfarenheterna eljest bedömts såsom goda, måst nedläggas. Av det förut anförda exemplet på åtgärder avtalsvägen i syfte att underlätta för anställda bud att erhålla yrkesutbildning torde framgå, att åtskilligt skulle kunna åstadkommas genom att parterna på arbetsmarknaden träffade lämpliga överenskommelser på detta område. En utredning, som närmare belyste behovet av yrkesutbildning för berörda kategorier ävensom de sociala vådorna av frånvaron av sådan utbildning torde sannolikt bland annat också kunna underlätta tillkomsten av dylika överenskommelser. Samhällets eventuella medverkan i vidare mån än vad med nu gällande regler kunde ske för anordnande av yrkesutbildning för här berörda kategorier torde ävenledes böra förutsätta närmare utredning. Frågan vore utan tvivel värd den största uppmärksamhet.

De sakkunniga ha intill den 1 december 1946 sammanträtt 8 gånger. Uppdraget beräknas bliva slutfört under första halvåret 1947.

40. 1946 års sakkunniga för utbildningen av lantmätare och lantbruksingenjörer.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 januari 1946 för att inom departementet verkställa utredning och avgiva förslag rörande utbildningen av lantmätare och lantbruksingenjörer samt därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 5 mars 1946):

Johansson, F. L. H., byråchef, *ordförande*;

Myrbeck, K. D., professor;

Nilsson, N. R., professor, rektor vid lantbrukshögskolan;

Svensson, G. H., lantbrukare, led. av II kamm.;

Andersson, J. A., bankofullmäktig, led. av II kamm.;

Hägglund, J. M., byråchef;

Lindkvist, G. B., överlantmätare.

Sekreterare:

Lundgren, J. B., lantmätare.

Lokal: Skogsstyrelsen, Vasagatan 36; tel. 23 36 60.

I anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande anförde departementschefen, sedan en kort redogörelse lämnats för lantmätarnas och lantbruksingenjörernas nuvarande utbildning samt olika under senare tid framkomna förslag till reformering av utbildningen refererats, bland annat följande.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår ha frågorna om lantmätar-

I E: 40 nas och lantbruksingenjörernas utbildning under senare år vid skilda tillfällen och i olika sammanhang varit föremål för överväganden. Den dominerande frågeställningen har därvid varit, huru undervisningen lämpligen bör avvägas mellan olika ämnen för att tillgodose krav på såväl teknisk som jordbruks- och skogsekonomisk sakkunskap. Tämligen genomgående ha de sakkunnigutredningar, som behandlat dessa spörsmål ävensom de myndigheter och sammanslutningar, vilka äga särskild förtrogenhet därmed, hävdad den meningen, att utbildningen för närvarande ur jordbruks- och skogsekonomiska synpunkter icke kan anses tillfredsställande och att densamma allt för mycket inriktats på rent tekniska ämnen. I den mån de ekonomiska synpunkterna därvid tillmätts särskild vikt, har även en förläggning av utbildningen till annan läroanstalt än tekniska högskolan i Stockholm — i första hand lantbrukshögskolan — övervägts, varigenom jämväl önskemålet om en försöksgård för lantmäteriuundervisningen skulle kunna bli tillgodosett.

Hitills har någon samtidig prövning av spörsmålen om lantmäteri- och lantbruksingenjörutbildningens organisation icke ägt rum. Såväl 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen som 1942 års torrläggningssakkunniga ha emellertid förordad en utredning av dessa frågor i ett annat sammanhang. Samma uppfattning har också allmänt kommit till uttryck vid remissbehandlingen av berörda sakkunnigutredningars förslag ävensom uttalats vid riksdagsbehandlingen av hithörande frågor innevarande år.

Den sålunda ifrågasatta förnyade utredningen rörande frågorna om lantmätarnas och lantbruksingenjörernas utbildning torde nu böra komma till stånd. Utredningen torde böra omfatta dessa utbildningsfrågor i hela deras vidd. Beträffande de skilda problem, som därvid möta, hänvisar jag till den i det föregående lämnade redogörelsen för den tidigare behandlingen av utbildningsfrågorna. Enighet synes i stort sett råda därom, att den nuvarande utbildningen icke tar tillräckligt sikte på bibringandet av nödiga insikter i jordbruks- och skogsekonomiska ämnen. Utredningen lär sålunda i första hand böra inriktas på en undersökning av lämpliga åtgärder för förbättring av utbildningen i nämnda hänseende, dock utan att kravet på erforderlig teknisk sakkunskap eftersättes. Önskvärt är givetvis även, att utbildningstiden icke förlänges. I övrigt böra föreliggande frågor prövas förutsättningslöst, däribland den viktiga frågan om utbildningens förläggning, varvid de olika lösningar, som kunna tänkas, böra ingående övervägas. Utredningen bör i övrigt avse såväl den teoretiska som den praktiska utbildningen. Såvitt gäller ordnandet av undervisningen i geodesi, bör frågan därom upptagas till prövning jämväl för de ordinarie studerandena vid avdelningen för väg- och vattenbyggnad vid tekniska högskolan i Stockholm.

Utredningen bör givetvis även omfatta de ekonomiska sidorna av utbildningsfrågorna. Noggranna kostnadsberäkningar böra således uppgöras och organisationsproblemen bedömas med vederbörligt beaktande av kostnads-synpunkter.

De sakkunniga ha intill den 22 november 1946 hållit 7 sammanträden samt företagit studieresa i Västmanlands län för förberedande undersök-

ningar i syfte att anskaffa permanent övningsområde för lantmäteriundervisningen. I E: 41

Den 4 oktober 1946 avgåvo de sakkunniga utlåtande rörande framställning från tekniska högskolan i Stockholm angående inrättandet av speciallärarbefattning i geodesi II.

De sakkunniga ha upprättat förslag till en reformerad lantmäteriutbildning samt påbörjat utredning beträffande lantbruksingenjörsutbildningen. Sedan sistnämnda utredning slutförts, återstår dels att undersöka i vilken utsträckning utbildningen av lantmätare och lantbruksingenjörer kan kombineras, dels att taga ställning till frågan om utbildningens förläggning m. m.

Uppdraget beräknas bliva slutfört under första hälften av år 1947.

41. Sakkunniga för utredning rörande Stockholms högskolas ekonomiska förhållanden.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 februari 1946 för att inom departementet biträda med utredning rörande Stockholms högskolas ekonomiska förhållanden (se Post- och Inrikes tidn. den 25 februari 1946): Dillner, H. J., kansliråd;

Garpe, D. A. J., vice stadssekreterare.

Sekreterare:

Åkerberg, B., sekreterare.

I anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda beslut anförde departementschefen bland annat följande.

Naturvetenskapliga forskningskommittén avgav den 1 november 1945 ett betänkande om den naturvetenskapliga forskningens behov av personal, anslag och lokaler samt förslag om inrättande av ett naturvetenskapligt forskningsråd (SOU 1945: 48). I betänkandet har för varje behandlad institution avgivits förslag rörande åtgärder, som ansetts erforderliga. De sakkunniga ha därvid särskilt understrukt, att stödåtgärder äro speciellt behövliga vid Stockholms högskola, vilkens matematisk-naturvetenskapliga avdelning för närvarande otvivelaktigt befinner sig i det svåraste läget med avseende på såväl hjälpkrafter som anslag till forskningens bedrivande. Frågan om stödåtgärder borde emellertid ej betraktas enbart ur det närvarandes synvinkel utan måste ses även på mycket lång sikt. Vad det här gällde vore närmast, om den naturvetenskapliga forskningen även i framtiden skulle fördelas på tre lärosäten, eller om det ur ekonomisk eller effektivitetssynpunkter vore lämpligare att koncentrera sig på två av dem, väl då närmast på statsuniversitetet. De sakkunniga vore för sin del av den bestämda åsikten, att detta senare alternativ ej vore lyckligt. Risken för ensidighet vore särskilt stor i ett litet land och denna risk ökades givetvis, om forskningsinstitutioner genom sammanslagning skulle hindras från att utvecklas efter individuella linjer. Såsom sin förhoppning ha de sakkunniga därför och av andra skäl uttalat, att Stockholms högskolas matematisk-naturvetenskapliga avdelning skall i alla avseenden jämföras med universitetens motsvarande sektioner, då det gäller

I E: 41 åtgärder från statens sida till fromma för forskning och akademisk undervisning. De sakkunniga förutsätta emellertid, att Stockholms stad även i fortsättningen kommer att lämna frikostiga bidrag till högskolan. Med dessa utgångspunkter ha de sakkunniga utarbetat sina förslag. — — —

Den föreslagna utökningen av stadens åtaganden gent emot högskolan har ingivit stadens myndigheter betänkligheter. Staden har emellertid förklarat sig beredd att ingå i förhandlingar med staten.

Även ur statens synpunkt kunna enligt min mening de framlagda vittgående förslagen väcka betänkligheter. Högskolan har visserligen väl fyllt sin uppgift, men staten har icke deltagit i högskolans utbyggnad och har intet avgörande inflytande på högskolans angelägenheter. Någon avvägning ur statlig synpunkt mellan verksamheten vid universiteten och högskolan har därför ej ägt rum liksom ej heller någon prövning av frågan om högskolans framtida ställning i förhållande till staten, därest denna i större omfattning skulle lämna högskolan ekonomiskt stöd. Även statens och stadens inbördes förhållande i frågor, som beröra högskolan, synes behöva klarläggas.

För att möjliggöra ett ställningstagande till förutnämnda frågor synes det nödvändigt att till en början verkställa en ingående undersökning av högskolans ekonomiska förhållanden. Den nuvarande dispositionen av högskolans inkomster bör sålunda klarläggas, varvid särskild uppmärksamhet bör fästas vid fondmedlens användning och möjligheterna till en friare disposition av dessa medel. Vidare bör en utförlig redogörelse förebringas för de olika avdelningarnas och institutionernas utgifter och behov av medel. Därvid böra särskilt beaktas kostnaderna för en behöflig upprustning i avseende å arbetskrafter av olika slag, utrustning och lokaler. I viss mån giver väl sakkunnigas betänkande klarhet i dessa frågor. Jag anser emellertid erforderligt, att en väsentligt mer ingående utredning nu göres, som tillika omfattar högskolans samtliga avdelningar. Jag betraktar utredningen som en förberedelse till det slutliga ställningstagandet till förevarande spörsmål.

Utredningen väntas vara slutförd i början av år 1947.

42. 1946 års museisakkunnige.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 februari 1946 för att inom departementet verkställa överarbetning av det av 1935 års museisakkunniga avgivna betänkandet angående sammanförande och organisation av i Stockholm befintliga arkeologiska samlingar från medelhavsländerna och främre Orienten samt i samband därmed beakta den av de sakkunniga berörda frågan, huruvida inom en och samma museiinstitution lämpligen böra inrymmas, förutom nämnda samlingar, jämväl andra samlingar av övervägande arkeologisk karaktär:

Curman, J. S., f. d. riksantikvarie.

Sekreterare:

Westholm, D. A., docent.

Såsom expert har anlitats arkitekten N. Tesch.

Under år 1946 ha 27 sammanträden hållits, förutom vissa konferenser med chefer för de institutioner, som äro berörda av utredningen. **I E: 43**

Förslag har upprättats till ett sammanförande i framtiden av vissa samlingar samt till dessas museala organisation. Vidare ha ritningar upprättats till de museibyggnadsplaner, som den sakkunnige ämnar framlägga.

Utredningen beräknas vara färdig under första hälften av år 1947.

43. 1946 års prästlönekommitté.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 mars 1946 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag till revision av bestämmelserna om prästerskapets avlöning och vad därmed sammanhänger (se Post- och Inrikes tidn. den 1 mars 1946):

Westling, E. A., landshövding, *ordförande*;

Berger, Å. B. H., kyrkoherde;

Helander, D. A. V., professor;

Mårtensson, J. W., överrevisor, led. av II kamm.;

Rubbestad, A. L., lantbrukare, led. av II kamm.;

Wohlin, T. H., kammarråd.

Sekreterare:

Brolin, N.-E., förste kanslisekreterare.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet; tel. Kanslihuset.

I anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande lämnade statsrådet Quensel en redogörelse för gällande regler för församlingsprästernas avlöning och för tidigare förslag till en revision av det prästerliga avlöningsväsendet samt anförde därefter bland annat följande.

Särskilt under de gångna krigsåren har den antikverade regleringen på det prästerliga avlöningsområdet berett betydande olägenheter. Stora vanskligheter mötte exempelvis, när det gällde, att i det prästerliga avlöningssystemet infoga de erforderliga bestämmelserna för reglering av prästernas avlöningsförhållanden vid inkallelse till militär beredskapstjänstgöring. Det stod härvid icke att undvika, att de utfärdade föreskrifterna i detta ämne blevo högeligen omständliga, invecklade och för andra än experter svårtolkade. Sedan länge föreligger även ett starkt praktiskt behov av ett inarbetande i gällande avlöningsreglemente för prästerna av vissa allmänna stadganden beträffande löneavdrag vid tjänstledighet, varom Kungl. Maj:t enligt hittills tillämpad praxis plägar förordna från fall till fall. En dylik författningsmässig reglering på denna speciella punkt har dock icke ansetts i närvarande läge tillräddig. Ett revisionsarbete måste här först företagas från grunden.

I detta sammanhang bör även påpekas, att prästernas semestermöjligheter äro synnerligen otillfredsställande.

Den tjänstepensionsreglering, som finnes för prästerna genomförd, grundar sig på den samtidigt med prästlönerregleringslagen utfärdade lagen om emeritlöner för präster. Även denna reglering bygger på principer, som avsevärt avvika från dem, vilka vunnit tillämpning för flertalet övriga grupper av be-

I E: 43 fattningshavare i allmän tjänst. Möjlighet att erhålla tjänstepension (emeritilön) är icke ordnad för alla inom statskyrkan tjänstgörande präster. På grund av särskild bestämmelse i emeritilönelagen var finansieringen ur kyrkofonden av emeritilönerna från början förbunden med vissa såsom garantier för fondens bärighet uppställda förbehåll. Dessa förbehåll äro väl numera — från och med år 1938 — icke längre gällande, men lagstiftningen på detta område intager likväl alltjämt den ståndpunkten, att de ifrågavarande prästerliga befattningshavarna icke erhållit någon formell rätt till tjänstepension, på sätt som tillkommer de statliga befattningshavarna, t. ex. inom civilstaten enligt det allmänna tjänstepensionsreglementet. Därtill kommer, att emeritilöndern är för prästerna i förhållande till övriga befattningshavare exceptionellt hög.

Under senare hälften av 1930-talet yppade sig ett trängande behov att öka pensionerna för efterlevande till präster. — — — Åt särskilda sakkunniga uppdrogs att verkställa utredning och framlägga förslag rörande en förbättrad ordning på detta område. I sitt den 28 december 1940 avgivna betänkande anförde de sakkunniga, bland annat:

— — —
Då man sålunda icke har anledning till annat antagande än att en förestående nyordning beträffande de prästerliga avlöningsförhållandena skall komma att begränsas till en — må vara ingripande — omgestaltning av avlöningssystemets så att säga lönetekniska struktur och sålunda komma att, åtminstone i det hela, lämna den reala lönesättningen för här ifrågavarande befattningshavare orubbad, hava de sakkunniga ansett, att något avgörande hinder icke bör möta för en rationell lösning av familjepensioneringsfrågan redan på det gällande prästerliga avlöningssystemets grund. — — —

De sakkunnigas förslag blev år 1941 av statsmakterna godkänt. — — —

Av vad jag här anført torde vara tillräckligt klarlagt, att en reformering av det prästerliga avlönings- och pensioneringssystemet är i högsta grad påkallad. En sådan reformering kan dock numera icke begränsas till den rent lönetekniska sidan.

Jag får erinra om, att Kungl. Maj:t genom beslut den 29 juni 1945 tillsatt en under finansdepartementet lydande kommitté med uppdrag att verkställa revision av gällande avlöningsbestämmelser för befattningshavare vid den civila och militära statsförvaltningen och vid det statsunderstödda kommunala skolväsendet. Enligt direktiven för denna kommitté skall densamma främst ha att taga ställning till själva löneavvägningen (reallönestandarden) för befattningshavarna och därmed förbundna speciellare lönespörsmål (dyrortsgraderingen m. m.) men även ha att överväga vissa mera rent lönetekniska problem, såsom övergången till ett nettolönesystem med de särskilda pensionsavdragen frånräknade redan i löneplanen. Genom beslut den 26 oktober 1945 har Kungl. Maj:t uppdragit åt förenämnda lönekommitté att jämväl avgiva förslag rörande sådana ändringar i gällande tjänste- och familjepensionsförfattningar, som påkallas i samband med avlöningsrevisionen.

Det torde med hänsyn till direktiven för den sålunda igångsatta allmännare

löne- och pensionsutredningen ligga i sakens natur, att en utredning i närvarande läge rörande prästerskapets löne- och pensionsförhållanden likaså måste taga sikte på den reala löne- och pensionsutmätningen och härutinnan söka ernå en rättvis lösning. Tydligt är ock, att den definitiva utformningen av ett förslag till revision av de prästerliga avlönings- och pensionsbestämmelserna icke kan ske utan tillbörligt beaktande av 1945 års lönekommittés blivande arbetsresultat rörande även andra sådana principiella och praktiska spörsmål, som med hänsyn till ämnets natur äro för de båda utredningsuppgifterna gemensamma.

I E: 44

I detta sammanhang är även att beakta, hurusom de extra ordinarie prästerna för närvarande — organisatoriskt sett — intaga en rätt olikartad, i vissa hänseenden mindre tryggad ställning i förhållande till motsvarande kategori befattningshavare inom exempelvis den civila statsförvaltningen. Det torde vid en allmän utredning rörande de prästerliga avlöningsförhållandena visa sig ofrånkomligt, att frågan om de extra ordinarie prästernas tjänsteorganisatoriska ställning jämväl tages under omprövning.

Med hänsyn till naturen av de skiftande spörsmål, som vid den här ifrågasatta utredningen rörande de prästerliga avlönings- och pensionsförhållandena måste komma under bedömande, synes syftet med utredningen bäst främjas, om den i det huvudsakliga får bedrivas förutsättningslöst. Några bindande direktiv för utredningsarbetet — utöver vad jag härförut berört — lärer fördenskull lämpligen icke böra meddelas.

De sakkunniga, åt vilka utredningen kommer att anförtros, böra under densamma bereda vederbörande prästerliga sammanslutningar tillfälle att inför de sakkunniga göra sina synpunkter på hithörande spörsmål gällande.

Till kommittén har från ecklesiastikdepartementet överlämnats ett antal äldre framställningar, berörande prästerskapets avlöning och vad därmed nära sammanhör, för att av kommittén tagas i övervägande vid dess utredningsarbete. Sedermera har till kommittén av enskilda personer och organisationer gjorts ett flertal framställningar i frågor berörande den anbefallda utredningen, vilka kommittén beslutat taga i övervägande framdeles vid kommitténs arbete.

Under år 1946 hava de sakkunniga hållit sammanträden 3 dagar.

De sakkunniga ha i första hand upptagit till utredning frågan om extra ordinarie prästers anställningsförhållanden. En sammanställning häröver har utarbetats av två av de sakkunniga. Utredningsarbetet härutinnan och med övriga till ämnet hörande frågor avses komma att fullföljas under år 1947.

44. *Domkyrkosakkunniga av år 1946.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 april 1946 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande ordnande av de äldre domkyrkornas ekonomi och förvaltning (se Post- och Inrikes tidn. den 6 maj 1946):

I E: 44 Berglöf, L., f. d. generaldirektör, *ordförande*;
 Edling, N. G. S., häradshövding;
 Enochsson, E. A., domprost;
 Grönquist, E. A., kamrerare;
 Holmbäck, Å. E. V., professor, led. av I kamm.;
 Skoglund, H. L., kammarråd.

Sekreterare:

Häggqvist, L., t. f. kansliråd (tel. Kanslihuset).

I anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda be- myndigande hänvisade statsrådet Quensel till utlåtanden av kammarkolle- giet den 22 februari 1946 samt uttalade, att utredningen i stort sett torde böra avse de spörsmål, som av kollegiet angivits. I första hand borde alltså klarläggas huru kostnaderna för domkyrkornas underhåll och vård skulle bestridas samt formerna för domkyrkorna tillhöriga fastigheters förvaltning.

Kammarkollegiet hade anfört huvudsakligen följande: »— — — Dom- kyrkoförvaltningens viktigaste uppgift torde vara vården om själva kyrko- byggnaden och förvaltningen av domkyrkans fastigheter och kapital. Först- nämnda uppgift kräver — — — för dess behöriga fullgörande kvalifikationer av kulturhistorisk, konstnärlig och byggnadsteknisk art men även insikt i affärsuppställningar. — — — Sistnämnda uppgift fordrar kännedom om affärs- förhållanden rörande jordbruk och skogsbruk samt stadsfastigheter, om så- dana egendomar — såsom ofta är fallet — tillhöra domkyrkan.

Varken sysslomannen, som enligt kyrkolagen skall vara prästman, eller domkapitlets ledamöter, vilka utses med hänsikt till helt andra uppgifter, torde kunna förutsättas besitta kvalifikationer för vare sig den ena eller den andra uppgiften. Icke heller sammansättningen av de särskilda domkyrko- styrelser, som handha förvaltningen och vården av vissa domkyrkor, utgör borgen för förefintligheten av dylik kompetens. — — — Det torde vara för- tjänt att närmare undersökas, om icke förvaltningen av domkyrkornas fast- igheter och kapital och med domkyrkornas ekonomi förknippade göromål bör kunna övertagas av stiftsnämnderna.

Samtliga domkyrkor torde utgöra sådana byggnadsminnesmärken av kul- turhistoriskt värde, varom förmäles i sista stycket av § 18 i kungörelsen den 26 november 1920 (nr 744) med föreskrifter rörande det offentliga bygg- nadsväsendet. Inseendet över att domkyrkorna lämpligen underhållas och vårdas torde sålunda tillkomma byggnadsstyrelsen i samråd med riksanti- kvarien. Den högsta sakkunskap med avseende å vården av domkyrkobygg- naderna torde också förefinnas hos de nämnda myndigheterna. Det skulle därför kunna ifrågasättas om icke vården och tillsynen av domkyrkobygg- naderna helt bör övertagas av dessa myndigheter. — — — Vid fastställande av stater för domkyrkorna och eljest vid fråga om anvisande av medel till reparation av domkyrkor har fråga uppkommit, huruvida och i vad mån domkyrkoförsamlingarna borde bidra till domkyrkornas underhåll. — — — Kravet på bidrag från domkyrkoförsamlingarna till domkyrkas underhåll grundar sig å den omständigheten, att församlingarna äga disponera dom-

kyrkorna för sin gudstjänsthållning samt å otillräckligheten i de mycket begränsade tillgångar, som i allmänhet stå till buds för domkyrkornas underhåll. — — — I E: 44

Vid större reparationer hava efter framställning till riksdagen särskilda statsbidrag, ofta mycket betydande, esomoftast beviljats. — — — Jämväl från domkyrkoförsamlingarna hava vid dylika tillfällen bidrag lämnats liksom ock frivilliga enskilda bidrag från stiftens invånare. Eljest hava till domkyrkornas löpande årliga underhåll bidrag från församlingarna utgått i ringa omfattning och till obetydliga belopp. Från åtskilliga församlingar — — — hava inga som helst bidrag lämnats därtill.

— — —
Några generella bestämmelser om domkyrkoförsamlings bidragsskyldighet till domkyrkas underhåll hava icke utfärdats utan de bidrag som i vissa fall utgå äro grundade på frivillig överenskommelse mellan vederbörande domkyrkoförvaltning och församling. Icke heller fördelningen mellan domkyrka och församling av kostnaderna för själva gudstjänsthållningen och andra driftkostnader är rationellt och enhetligt ordnad. Då nu tillämpade ordning med avseende å församlingarnas bidrag till domkyrkorna i ifrågasvarande hänseenden icke synes motsvara krav på ordning, reda och skälighet, föreligger stort behov av ordnande av hithörande förhållanden. Härvid lärer hänsyn i varje särskilt fall få tagas till församlingens storlek och bärkraft.

Icke heller de nu utgående årliga statsanslagen till domkyrkornas underhåll äro bestämda efter rationella grunder. Det bör tagas under övervägande om icke — — — efter behovet och med beaktande av de bidrag, som böra utgå av församlingarna, bestämda årliga statsanslag böra utgå till varje domkyrka för det löpande underhållet.

Av domkyrkornas medel bestridas kostnaderna för vissa för domkyrkorna främmande ändamål. — — — Det har ansetts åligga domkyrkorna att tillhandahålla ämbetslokaler åt domkapitlet ävensom att lämna bidrag till underhåll av biskopsgården i stiftet — — —, allt givetvis i den omfattning domkyrkans tillgångar förslå därtill. Då övriga utgifter för domkapitlet bestridas medelst å riksstaten anvisade anslag samt biskoparnas avlöning och andra utgifter för biskopsgårdarna utgå av kyrkofondens medel, torde böra övervägas om icke, såsom bidragande till enkelhet och reda i förvaltningen, vid ett tidsenligt ordnande av domkyrkornas ekonomi domkyrkorna böra befrias från dessa utgifter.

Huru värden och tillsynen av de äldre domkyrkorna lämpligast skall ordnas torde tarva närmare utredning. En lokal styrelse för varje sådan domkyrka torde böra inrättas. I denna styrelse torde även domkyrkoförsamlingen, därest denna kommer att bidraga till domkyrkans underhåll, böra vara representerad. Av synnerlig vikt är ock, att styrelsen i sig inrymmer eller att till styrelsens förfogande ställes erforderlig sakkunskap på det byggnadstekniska och konstnärliga området. Domkyrkosysslomansinstitutionen såsom sådan torde böra upphöra och i stället en ledamot av styrelsen eller

I E: 44 hos styrelsen anställd sakkunnig befattningshavare vara föredragande och verkställande.

Under år 1946 hava de sakkunniga sammanträtt under 4 dagar samt under en sammanträdesdag företagit en resa till Uppsala för vissa överläggningar.

Inom kommittén har tillsatts en särskild redaktionskommitté, som sammanträtt under 8 dagar.

De sakkunniga, som ha för avsikt att verkställa särskild utredning beträffande varje domkyrkas förhållanden, ha från vederbörande domkyrkostyrelser och domkyrkoförsamlingar infordrat uppgifter rörande *dels* domkyrkornas ekonomiska förhållanden, *dels* domkyrkoförsamlingarnas ekonomiska ställning i förhållande till domkyrkorna, *dels ock* domkyrkosysslomännen.

Enär i avbidan på lösningen av frågan om domkyrkosysslomansinstitutionens upphörande, vilken fråga ingår under de sakkunnigas uppdrag, nya syssломän icke böra utses, ha de sakkunniga i skrivelse till statsrådet Quensel hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för vakanssättning tillsvidare av ledigblivande domkyrkosyssломansbefattningar.

45. *Sakkunniga för utredning av frågan om kvinnas behörighet till kyrkliga ämbeten och tjänster.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1946 för att inom departementet biträda med utredning av frågan om kvinnas behörighet till kyrkliga ämbeten och tjänster samt avgiva de förslag, vartill utredningen må föranleda (se Post- och Inrikes tidn. den 22 augusti 1946):

Bohlin, T. B., biskop, *ordförande*;

Bredberg, Greta, fru;

Göransson, H. P., överdirektör;

Hallén, H. M., prost, led. av II kamm.;

Hartman, C. O., komminister;

Helander, D. A. V., professor;

Junker, Eva-Gun, teol. och fil. kand.;

Leijon, Märta, författarinna;

Lemark, O. W. M., komminister;

Lutteman, Ester, teol. och fil. kand.;

Scheutz, Elsa, församlingsdiakonissa;

Sjöberg, E. K. T., lektor;

Ström, T. V., kyrkoherde;

Svedberg, Ellen, fru, led. av II kamm.

Sekreterare:

Svensson, T. V., förste amanuens.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet; tel. Kanslihuset.

I anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande den 28 juni 1946 anförde statsrådet Quensel — under erinran

att frågan om kvinnas behörighet till prästerlig tjänst vid olika tillfällen varit föremål för diskussion, att år 1923 avgivits betänkande och förslag i ämnet samt att 1946 års riksdag anhållit om utredning i ämnet — vidare i huvudsak följande. I E: 45

Vid en förnyad utredning böra de spörsmål, som ingående behandlats i det år 1923 avgivna betänkandet, särskilt uppmärksammas. Kommitterades mening, att hänsyn framför allt bör tagas till de samhällliga intressen, som beröras av denna fråga, ock icke till ett abstrakt likställighetssträvande, förtjänar att understrykas. I 1923 års betänkande framhölls, att »något skäl av principiell natur, varför icke den kvinna, som har håg och fallenhet för den prästerliga gärningen, skulle kunna intaga den plats, där hon har de rikaste möjligheterna att arbeta i kyrkans religiösa uppgift, icke torde kunna föreläggas».

Det motstånd, som dock finnes mot att giva kvinnan tillträde till prästämvet, synes framför allt grunda sig på tolkning av vissa bibelställen. Den kyrkliga traditionens betydelse på detta område kan man icke heller bortse ifrån. Den föreliggande frågan är uppenbarligen av ömtålig natur, och härtill måste den blivande utredningen taga hänsyn. Å andra sidan måste beaktas, att kvinnan ofta har en andlig utrustning, som gör henne speciellt disponerad för själavårdande uppgifter och kyrklig tjänst i allmänhet, och att ett genomförande av den ifrågavarande reformen därför kan förväntas gagna den kyrkliga verksamheten. Likaså bör beaktas, att brytandet av en urgammal tradition, även där det är berättigat och av behovet påkallat, alltid på många håll väcker motstånd och framkallar betänkligheter, som först tiden och erfarenheten kunna övervinna. På grund härav synes den eljest möjliga utvägen att invänta krav på kvinnliga präster från församlingarna själva icke vara den som bör beträdas.

Jag är av den uppfattningen, att man på ett eller annat sätt först måste giva kvinnan ett tillfälle att praktiskt visa vad hon kan uträtta i det kyrkliga arbetet, innan den helt naturligt konservativa opinionen i denna fråga kan påverkas. Jag ansluter mig sålunda helt till vad som framhölls av de sakkunniga 1923, nämligen att på samma sätt som motståndet mot diakonistjänsterna försvann i samma mån diakonissorerna finge tillfälle att utöva sin verksamhet, så kan församlingarnas ställning till föreliggande fråga endast i ringa grad påverkas genom principskäl och än mindre genom maktspråk, utan blott därigenom att kvinnan får tillfälle att visa vad hon duger till såsom präst. Vid en förnyad utredning böra därför övervägas olika möjligheter att försöksvis kunna pröva kvinnor i olika prästerliga uppgifter. Upplysningar som stå att finna från andra länder beträffande erfarenheterna av kvinnor i prästerlig tjänst böra likaså beaktas vid utredningen. Vid utredningen bör möjligheten att från kvinnligt håll rekrytera prästerliga tjänster undersökas. Lämpligheten av enkäter bland den studerande kvinnliga ungdomen vid universitet och gymnasier torde därför böra övervägas.

De sakkunniga ha under år 1946 hållit 1 sammanträde.

I E: 46 46. *Sakkunniga för utredning av vissa frågor rörande yrkesutbildningens utformning med hänsyn till befolkningsutvecklingen.*

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 juli 1946 för att inom departementet verkställa utredning rörande de frågor av betydelse för yrkesutbildningens utformning och anordnande, som sammanhånga med in-träffade och förestående, av befolkningsutvecklingen betingade förändringar i fråga om vårt lands arbetskraftstillgångars storlek och sammansättning (se Post- och Inrikes tidn. den 31 juli och den 19 augusti 1946):

Thomson, A. N., landshövding, *ordförande*;

Eriksson, G. E., ombudsman;

Hellman, O. A., överingenjör;

Johnsson, J. H., lantbrukare, led. av II kamm.;

Svennilson, S. I., professor.

I anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda be-myndigande anförde departementschefen bland annat följande.

Såsom på sistone i den allmänna ekonomiska debatten från olika håll på-pekats, står vårt land inför genomgripande, med befolkningsutvecklingen sammanhängande förändringar med avseende på näringslivets försörjning med arbetskraft. Efter att de arbetsföra åldrarna inom vår befolkning sedan en lång tid tillbaka undergått kontinuerlig och förhållandevis betydande stegring, vilken skapat ett underlag för den industriella expansion och därmed för den välståndsstegring, vårt land kunnat inregistrera, kommer till följd av den snabba nedgången av nativiteten under perioden efter det förra världskriget och fram till 1930-talets mitt denna utveckling nu och för en tid framåt att avlösas av en utveckling med en i stort sett stagnerande arbetsföra befolkning. — — —

Samtidigt som den totala arbetsföra befolkningen stagnerar, komma inom denna de yngre åldersgrupperna att kraftigt minska och den arbetsföra be-folkningens ålderssammansättning överhuvudtaget att undergå en stark för-skjutning mot högre ålder. — — —

Det är självfallet, att denna befolkningsutveckling kan komma att få ge-nomgripande konsekvenser för vårt näringslivs utvecklingsbetingelser och möjligheter till fortsatt expansion. — — —

De befarade olägenheterna och riskerna framstå ännu klarare mot bak-grunden av vad jag förut anført beträffande förändringarna i den arbets-föra befolkningens ålderssammansättning. Den omständigheten, att den ar-betsföra befolkningens stagnation beror på en minskning av de nytillträ-dande årgångarna av ung arbetskraft och att inom den produktiva befolk-ningen de yngre åldersgrupperna komma att bli absolut och relativt fåtali-gare än förut, kommer att innebära icke endast att näringslivet förlorar de arbetskraftstillskott, som det förut regelbundet kunnat förfoga över; den sy-nes därtill komma att innebära, att näringslivet förlorar den *rörligaste* ar-betskraften, den arbetskraft som är lättast tillgänglig för ny produktion och för att tillgodose de arbetskraftsbehov, som näringslivets önskvärda, ständigt fortgående strukturella nyanpassning och utveckling medföra. — — —

Eftersom den angivna befolkningsutvecklingen icke är enhetlig och lika för olika delar av vårt land utan uppvisar betydande variationer, är det anledning att antaga, att dess sannolika återverkningar på näringslivets arbetskraftsförsörjning också komma att framträda med olika styrka för olika delar av landet. — — —

På samma sätt som de av befolkningsutvecklingen betingade förändringarna av arbetskraftstillgången kunna väntas olika träffa olika landsdelar, synas deras verkningar komma att beröra även olika industrier och näringsgrenar i olika grad. — — —

Allmänt taget är det uppenbart, att det förändrade läget med avseende på de för näringslivet disponibla arbetskraftstillgångarnas storlek och sammansättning aktualiserar icke blott frågor om enskilda näringsgrenars och sysselsättningsområdets arbetskraftsförsörjning utan även det större problemet om de tillgängliga arbetskraftsresursernas fördelning på olika produktiva uppgifter i samhället. I ett läge, då en kontinuerligt framväxande ökning av dessa resurser icke längre står till buds och det ena behovet ej kan tillgodos ses annat än på bekostnad av det andra, kommer ovillkorligen den inbördes avvägningen mellan olika sysselsättnings- och produktionsuppgifter i syfte att tillförsäkra arbetskraften dess bästa användning att framstå såsom betydelsefullare än förut.

Det måste vara ett samhällsintresse av första ordningen, att de olika i det föregående berörda problem, som vårt näringsliv ställes inför, bli i god tid beaktade och att sådana åtgärder vidtagas, som kunna bidra till att motverka eller neutralisera de för näringslivet ogynnsamma återverkningar, som de inträffade eller förutsedda demografiska förändringarna kunna antagas medföra. — — —

Såsom jag i ett anförande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1946 i samband med mitt förslag om tillkallande av en kommission för fortsatt utredning rörande skolväsendets organisation m. m. framhöll, torde en särskild sakkunnigkommitté böra tillsättas för utredning av frågan om den lägre yrkesutbildningens ställning i skolsystemet, sedan dessförinnan nyssnämnda kommission (1946 års skolkommision) behandlat ärendet och uppdragit vissa riktlinjer för utredningen. Med hänsyn till de i det föregående upptagna frågornas vikt har jag emellertid funnit det önskvärt att vid sidan av nämnda utredning jämväl få till stånd en särskild inventering av de speciella, för yrkesutbildningens anordnande och utformning relevanta problem, som sammanhånga med de i det föregående berörda, av befolkningsutvecklingen betingade förändringarna i fråga om våra arbetskraftstillgångars storlek och sammansättning.

I samband med en sådan inventering böra de frågor, jag i det föregående berört, upptagas till närmare övervägande i syfte att nå fram till sådana praktiska slutsatser och förslag med avseende på yrkesutbildningsväsendets utformning, vartill de kunna befinnas böra föranleda. Dessa överväganden böra direkt taga sikte på de uppgifter, som i detta sammanhang synas kunna

I E: 46 ankomma på yrkesutbildningen, nämligen att i görligaste mån bidra till att öka arbetskraftens rörlighet och till att effektivisera tillvaratagandet och utnyttjandet av förefintliga arbetskraftsreserver.

I detta hänseende synes det erforderligt, att en översiktlig kartläggning av arbetskraftstillgångarnas nuvarande och för de närmaste 10—15 åren beräknliga »överskottsområden», näringsvis såväl som geografiskt, verkställas. En sådan kartläggning torde böra omfatta å ena sidan en analys av respektive geografiska områdets och näringars demografiska förhållanden och å andra sidan en bedömning av deras egna ekonomiska utvecklingsbetingelser och därav betingade sannolika framtida arbetskraftsbehov.

Därest det under arbetets gång visar sig, att behov föreligga av särskilda åtgärder i syfte att möjliggöra en fortlöpande planering och anpassning av yrkesutbildningsverksamheten med hänsyn till arbetsmarknadens krav, torde det böra ankomma på de sakkunniga att jämväl framlägga förslag härom. I sådant avseende synas böra övervägas möjligheterna att, eventuellt i samarbete med arbetsmarknadens fackliga organisationer, skapa förutsättningar för en statistisk redovisning av olika yrkeskategoriers demografiska förhållanden, åldersfördelning m. m., varigenom en säkrare grundval för en fortlöpande bedömning av arbetskraftsavgång och nyrekryteringsbehov för olika näringar och yrken kunde erhållas och därmed också en vägledning för yrkesutbildningsverksamhetens inriktning. — Överhuvudtaget torde de sakkunniga vidare böra uppmärksamma frågan om ett utbyggande av samhällets möjligheter till en prognostisk bedömning av arbetsmarknadsutvecklingen, arbetskrafts- och utbildningsbehov för olika yrken och näringar i syfte att förstärka grundvalen för en ändamålsenlig inriktning av yrkesutbildningsverksamheten. I detta sammanhang torde även ändamålsenligheten ur här anlagda synpunkter av de nuvarande formerna för yrkesväglednings- och yrkesorienteringsverksamheten böra underkastas en prövning.

Med hänsyn till de berörda arbetskraftsproblemens omedelbara aktualitet torde det kunna befinnas lämpligt, att de särskilda krav på yrkesutbildningens anordnande, de föranleda, beaktas redan vid övervägandena rörande den ordning, i vilken yrkesutbildningsväsendets fortsatta utbyggnad bör äga rum. Det synes sålunda böra övervägas, huruvida och i vad mån vid yrkesutbildningens utbyggnad sådana skolor och utbildningsanstalter, vilka i särskilt hög grad kunna tillgodose behovet att tillvarataga lokalt förefintliga arbetskraftsreserver, böra givas företräde framför skolor, vilka icke i samma mån kunna antagas tjäna detta syfte. I anknytning härtill synes vidare böra prövas frågan om den lämpliga förläggningen av skolor, för vilka nämnda syfte är särskilt framträdande, nämligen frågan huruvida skolorna böra förläggas till de orter eller områden, från vilka elevrekryteringen önskas, eller till orter, vilkas arbetskraftsbehov utbildningen direkt kan eller bör tillgodose. I samband därmed torde ävenledes böra undersökas ändamålsenligheten och omfattningen av näringslivets egna, i direkt anknytning till företagens drivna yrkesutbildningsanstalter. Slutligen synas, särskilt därest skäl tala för att yrkesutbildningen förläggas till elevrekryteringsområdena, jämväl böra

övervägas möjligheterna att anordna tillfälliga eller flyttande yrkesutbildningskurser för sådana orter eller områden, vilka uppvisa begränsade arbetskraftsoverskott men icke kunna uppbära permanenta skolor. **I E: 47**

Vissa andra frågor, som likaledes kunna ha betydelse för den ordning, i vilken yrkesutbildningsväsendet bör utbyggas, torde vidare böra bli föremål för de sakkunnigas prövning. Den minskade tillgången på yngre och därmed på rörligare arbetskraft kommer, som jag i det föregående framhållit, att särskilt aktualisera frågan om arbetskraftens rörlighet.

Å ena sidan kommer i samma mån, som tillgången på ung, s. a. s. normalt rörlig arbetskraft minskar, behovet att så långt möjligt vidmakthålla och öka den äldre arbetskraftens rörlighet att te sig allt mera angeläget.

— — —

Det förefaller sannolikt, att behovet av utbildningsmöjligheter för omskolning av äldre arbetskraft kommer att öka, och icke uteslutet, att detta behovs tillgodoseende kommer att kräva uppmärksamhet såsom en med yrkesutbildningen för de unga konkurrerande uppgift.

Å andra sidan torde på grund av den efter hand uppkommande ökade relativa knappheten på ung arbetskraft och de därmed följande möjligheterna för unga personer att lätt erhålla anställningar, att byta anställning och att betinga sig jämförelsevis goda löner även utan sådan yrkesutbildning, som eljest skulle erfordras, risk föreligga för uppkomsten av sådana förhållanden, som särskilt aktualisera behovet av yrkesutbildning för just de unga yrkesutövarna. — — —

Det framstår som angeläget, att den ordinarie yrkesutbildningsverksamheten för de unga icke otillbörligt eftersättes och att den så utformas, att den blir tillräckligt attraktiv. Den erfordras både för att hos de unga yrkesutövarna skapa den stabilitet i yrkesambitionen, som kan komma dem att motstå en gynnsam arbetsmarknadssituations frestelser till kortsiktigt lockande men i längden ofördelaktiga yrkesväxlingar och anställningsbyten, och för att på lång sikt uppehålla arbetskraftstillgångarnas kvalitet.

De sakkunniga torde böra ägna även dessa frågor beaktande och upptaga såväl omskolningsverksamheten som den ordinarie yrkesutbildningen för de unga till övervägande utifrån de synpunkter, som i det föregående berörts. De böra därvid jämväl överväga den förras inordnande och ställning inom yrkesutbildningsväsendet.

Vissa förberedande undersökningar rörande utredningsarbetets planläggning ha ägt rum.

47. *Utredning om arbetsförhållanden m. m. för de underordnade läkarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 augusti 1946 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag angående arbets-, anställnings- och löneförhållanden för de underordnade läkarna

I E: 47 vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet (se Post- och Inrikes tidn. den 22 augusti 1946):

Kjellman, G. H., landshövding, *ordförande*;

Johnsson, B. E., statskommissarie;

Ljungdahl, M. J. J., professor.

Sekreterare:

Kull, B., e. o. förste byråsekreterare.

Lokal och tel.: Statskontoret.

Departementschefen anförde vid meddelandet av nämnda bemyndigande bland annat följande.

Frågan om underläkarnas vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet anställnings- och löneförhållanden har varit underställd 1946 års riksdag (proposition nr 273). Förslaget innebar beträffande den stora gruppen av underläkare, bland annat, att i fråga om rätten till s. k. intyggersättning ingen ändring skulle ske i gällande förhållanden.

I mitt anförande till statsrådsprotokollet vid avlåtande av nyssnämnda proposition framhöll jag, att ett fortsatt provisorium i löne- och därmed sammanhängande frågor tedde sig ändamålsenligast i avvaktan på resultatet av ytterligare undersökningar rörande läkarnas arbetsförhållanden m. m. — — — En översyn av arbetsförhållandena vid nämnda sjukhus och en undersökning av möjligheterna att förbättra påtalade missförhållanden syntes påkallade. — — —

Riksdagen (skrivelse nr 456) godkände Kungl. Maj:ts förslag rörande reglering av anställnings- och löneförhållandena för de underordnade läkarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet m. m. Riksdagen anförde tillika, att den av mig ifrågasatta undersökningen rörande läkarnas arbetsförhållanden snarast borde komma till stånd. — — —

De sakkunniga böra taga upp frågan i hela dess vidd och därigenom skapa underlag för en mera definitiv lösning av de underordnade läkarnas anställnings- med flera spörsmål. En noggrann undersökning bör alltså ske av läkarnas nuvarande arbetsförhållanden samt — för den händelse undersökningen visar, att arbetsbördan är av onormal omfattning — rörande möjligheterna att åstadkomma erforderliga lättnader. På grundval av denna undersökning böra de sakkunniga till behandling upptaga frågan om läkarnas anställnings- och avlöningsförhållanden.

De sakkunniga ha utverkat bemyndigande, dels den 4 oktober 1946 att i första hand till behandling upptaga frågan om intyggersättningen samt att, därest utredningsmännen kunde komma fram till en acceptabel lösning av denna fråga, framlägga förslag i denna del oberoende av utredningen i övrigt, dels ock den 9 november 1946 att fullfölja utredningsuppdraget från den utgångspunkten att vederbörande läkare skulle erbjudas arvodesanställning med rätt att uppbära oavkortad ersättning för intyg, som utfärdades i samband med sjukvården.

De sakkunniga ha under år 1946 haft sammanträden 9 dagar.

Kommitténs återstående arbetsuppgifter beräknas kunna slutföras under våren 1947. **I E: 48**

48. *Kommittén för medicinsk högskola i Göteborg.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 september 1946 för att inom departementet verkställa utredning och avgiva förslag om en eventuell medicinsk undervisningsanstalt i Göteborg (se Post- och Inrikes tidn. den 27 september 1946):

Jacobsson, M. F., landshövding, *ordförande*;

Brännberg, C. M. L., sjukkassedirektör;

Byttner, J. T., medicinalråd;

von Friesen, O. B., leg. läkare, led. av II kamm.;

Fåhræus, R. S., professor;

Kahlson, G. S., professor;

Odin, M. O., professor, överläkare;

Rexed, B. A., docent;

Wallgren, A. J., professor;

Weibull, C. H. J., professor.

Expert:

Birch-Lindgren, G., arkitekt.

Sekreterare:

Ranäng, F. E. V., förste byråassistent (tel. Göteborg 11 80 04 eller 15 87 89).

Lokal: Länsstyrelsen i Göteborg.

I anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande den 20 september 1946 anförde departementschefen bland annat följande.

I skrivelse den 29 juni 1946, nr 463, har riksdagen anhållit, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning angående en utökning av de medicinska utbildningsmöjligheterna. — — —

I likhet med riksdagen anser jag, att starka skäl tala för att en utredning kommer till stånd angående utökning av de medicinska utbildningsmöjligheterna i vårt land. — — —

Det råder emellertid delade meningar om behovet av ett ökat antal läkare. — — —

Enighet synes däremot råda om att de nuvarande utbildningsanstalterna — de medicinska fakulteterna i Uppsala och Lund samt karolinska institutet i Stockholm — äro starkt betungade. Det är allmänt omvittnat, att trängseln vid de medicinska fakulteterna medfört olägenheter för de studerande och deras utbildning. Utbildningskurserna äro utan tvivel alltför överbelagda, för att de studerande rationellt skola kunna utnyttja studietiden. Det har därför länge varit ett önskemål, att deltagarantalet i kurserna skulle kunna minskas. Särskilt när det gäller klinisk undervisning är den direkta, personliga kontakten mellan lärare och elever betydelsefull. Undervisningen bör därför så långt möjligt vara individuell. Men ett mindre antal kursdeltagare förutsät-

I E: 48 ter anordnandet av flera kurser, och härför torde de nuvarande undervisningsklinikernas resurser i fråga om lärare, patienter och lokaler icke vara tillfyllest.

Det synes mig emellertid, som om de sakkunniga i första hand böra överväga möjligheterna att skapa en fullständig medicinsk fakultet i Göteborg. Det av karolinska institutets lärarkollegium åberopade förhållandet, att den kliniska forskningen numera i mycket stor utsträckning bedrives i samarbete med de teoretiska institutionerna, bör nämligen av de sakkunniga särskilt uppmärksammas när det gäller att taga ställning till frågan rörande omfattningen av en eventuell medicinsk utbildningsanstalt i Göteborg. En decentralisering av den medicinska undervisningen redan under de prekliniska studierna synes dessutom kunna medföra påtagliga fördelar.

Upprättandet av en fullständig medicinsk fakultet i Göteborg kan emellertid visa sig vara förenat med så stora kostnader eller möta svårigheter av sådant slag, att även andra lösningar av frågan böra övervägas. De sakkunniga böra därför undersöka möjligheten att anordna enbart praktisk medicinsk undervisning för medicine kandidater. Sjukvårdsinrättningarna i Göteborg erbjuda nämligen utan tvivel ett utomordentligt material just för klinisk undervisning, vilket även läkarutbildningssakkunniga framhållit. Enbart klinisk undervisning torde därför relativt lätt kunna komma till stånd där. De sakkunniga bör emellertid framlägga fullständiga kostnadsberäkningar för olika alternativa lösningar.

Jag vill i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på det förhållandet, att karolinska institutets lärarkollegium i sitt yttrande över förut nämnda motioner bestämt avstyrkt, att någon del av den kliniska undervisning, som bedrives vid institutet, överflyttas till Göteborg.

— — —
De sakkunniga böra begränsa sin utredning till att omfatta frågan om en eventuell medicinsk undervisningsanstalt i Göteborg. Härför talar även önskvärdheten av att utredningen bedrives med all skyndsamhet, medan man i Göteborg står inför utbyggandet av sina redan nu existerande sjukvårdsinrättningar.

Oavsett i vilken omfattning medicinsk undervisning må komma att anordnas i Göteborg, bör även frågan om samordnandet av den eventuella medicinska utbildningsanstalten med Göteborgs högskola upptagas till prövning.

Sammanträden ha under år 1946 hållits med kommittén 2 gånger och med ett arbetsutskott inom kommittén likaledes 2 gånger.

Kommitténs arbete under året har huvudsakligen omfattat granskning av i Göteborg tillgängliga resurser i fråga om studiematerial, lokaliteter etc., undersökning av möjligheterna att under ett provisorium använda vissa byggnader till teoretiska institutioner, varvid överläggningar ägt rum med representanter för Göteborgs stad, samt förberedande undersökningar angående utrymmesbehov m. m. för erforderliga teoretiska institutioner och angående

möjligheterna att erhålla lämpliga tomter för sådana institutioner. Ovan- **I E: 49**
nämnda undersökningar ha ännu ej avslutats.

Kommittén beräknas hava slutfört sitt arbete omkring den 1 mars 1947.

49. *Kommittén för utrustning av tandläkarinstitutet i Malmö.*

Genom beslut den 20 september 1946 tillsatte Kungl. Maj:t en särskild kommitté för att handhava frågan om utrustning av tandläkarinstitutet i Malmö och därmed sammanhängande spörsmål.

Av Kungl. Maj:t den 20 september 1946 förordnade ledamöter:

Andrée, T. E., landstingsman, *ordförande*;

Asker, N. E. P., sjukhusdirektör, tillika *sekreterare*;

Ehnbom, C. J. G., förste revisor;

Lönnerblad, T., tandläkare;

Pålsson, F., chefstandläkare;

Westin, G. E. N., professor.

Av byggnadsstyrelsen enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande förordnad ledamot:

Lindqvist, R., byggnadschef.

Lokal: Sjukhusdirektionens i Malmö konferensrum, Allmänna sjukhuset, Malmö; tel. namnanrop: »Allmänna sjukhuset».

I Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 20 september 1946 meddelades, förutom visst bemyndigande för kommittén i fråga om upphandling av utrustning, bland annat följande föreskrifter:

Kommittén skall ha att förbereda och verkställa upphandling av erforderlig utrustning för tandläkarinstitutet i Malmö samt för de provisoriska lokaler, vilka skola ställas till förfogande av Malmö stad för den undervisning motsvarande andra året av tandläkarutbildningens studieplan, som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1946 skall anordnas i Malmö för de studerande, som vårterminen 1946 antagits för undervisning till tandläkar-kandidatexamen vid medicinska fakulteten vid universitetet i Lund. Kommittén skall vid uppdragets fullgörande beakta, dels att omförmälda provisoriska lokaler och lokalerna för det nya tandläkarinstitutet äro avsedda att tagas i bruk för undervisning, de förra från och med vårterminen 1947 och de senare från och med vårterminen 1948, dels ock att utrustning, som anskaffas för de provisoriska lokalerna, såvitt möjligt kan komma till användning även i det nya institutet. Vidare uppdrager Kungl. Maj:t åt kommittén att i samband med byggnadsarbetena för tandläkarinstitutet i Malmö biträda byggnadsstyrelsen i frågor, som sammanhänga med den anskaffade utrustningens anbringande, och beträffande övriga förekommande spörsmål av beskaffenhet att kräva den speciella sakkunskap rörande odontologisk utbildning m. m., som kommittén innefattar. Det åligger kommittén att hålla chefen för ecklesiastikdepartementet underrättad om arbetets fortgång och ställa sig till efterrättelse de ytterligare direktiv för uppdragets fullgörande, som av departementschefen må komma att meddelas.

I E: 49 Kommittén har under år 1946 hållit 2 sammanträden. Därjämte har ett inom kommittén tillsatt arbetsutskott sammanträtt ett flertal gånger.

Efter granskning av ritningar och besök i de provisoriska lokalerna har behovsberäkning verkställts beträffande såväl möbler som dentalutrustning för dessa samt anbud för täckande av dessa behov infordrats. Inom kommittén och dess arbetsutskott har beräkningen av behovet för det nya tandläkarinstitutet påbörjats. Skrivelser hava avlåtits till svenska dentalföretag för att utvärdera lagertillgång och leveransmöjligheter inom landet samt till amerikanska firmor för infordrande av allmänna offerter.

Kommittén avser att under år 1947 fortsätta arbetet med behovsberäkningen för det nya tandläkarinstitutet, fastställandet av lämpliga typer för utrustning av olika slag samt infordrande av anbud.

50. *Sakkunnig för utredning rörande utarrendering av ecklesiastika löne-
boställen m. m.*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 november 1946 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag i fråga om de ändringar av gällande bestämmelser rörande utarrendering av ecklesiastika löneboställen, som erfordras för att bringa dessa bestämmelser i närmare överensstämmelse med den s. k. sociala arrendelagstiftningen:

Gynnerstedt, T. V. K., stiftssekreterare.

Sekreterare:

Bäck, G. H. H., e. o. andre kanslisekreterare.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet; tel. Kanslihuset.

Den sakkunnige har börjat sitt arbete med bearbetningen av vissa till honom överlämnade äldre förslag rörande ändring i de ecklesiastika arrendebestämmelserna, bland annat ett av f. d. domänintendenten Bernhard Nilsson i Landeryd på departementschefens uppdrag utarbetat betänkande av den 7 februari 1944 angående löneboställenas räntabilitet m. m. Därefter ämnar den sakkunnige utarbeta förslag till ändring av bestämmelserna om utarrendering av ifrågavarande ecklesiastika boställsjord och vad därmed äger samband.

Uppdraget beräknas bli slutfört under första hälften av år 1947.

51. *1946 års utredning om den högre utbildningens demokratisering
(studentsociala utredningen).*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 november 1946 för att verkställa utredning angående frågan om universitets- och högskolestudenternas ekonomiska och sociala förhållanden (se Post- och Inrikes tidn. den 2 december 1946):

Edenman, R. H. L., fil. d:r, *ordförande*;

Dahlström, H. A., med. kand.;

Eckerberg, P. A., sekreterare;

Ericson, J. E., kommunalborgmästare, led. av I kamm.;

Kjellman, L. F., fil. lic.;
Lönnroth, N. E. M., professor;
Nilson, Hj. R., hemmansägare, led. av II kamm.;
Norman, N. G., e. o. adjunkt;
Witting, N. O., pol. mag.

Sekreterare:

Forsström, E. G. A., amanuens (tel. 67 07 00).

Lokal: Ecklesiastikdepartementet; tel. Kanslihuset 202.

I anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda myndigande anförde departementschefen, efter en redogörelse för tidigare undersökningar angående den studerande ungdomens ekonomiska och sociala förhållanden samt för av statsmakterna vidtagna åtgärder för att ekonomiskt underlätta studier vid universitet och högskolor för obemedlade och mindre bemedlade studenter, bland annat följande.

De åtgärder statsmakterna hittills vidtagit måste enligt min mening anses otillräckliga. Alltjämt äro obemedlade och mindre bemedlade studiebegåvade ungdomar i stor utsträckning av ekonomiska hinder utestängda från möjligheten att skaffa sig högre utbildning och andra åter kunna icke bedriva universitets- eller högskolestudier utan att ådraga sig betydande och under många år kännbara skulder. Med hänsyn härtill och då en stark ökning av tillströmningen till våra universitet och högskolor är att vänta icke minst till följd av den genom 1945 och 1946 års stipendiereformer väsentligt vidgade rekryteringsbasen för dessa läroanstalter, synes det erforderligt att nu verkställa en allsidig utredning rörande den akademiska ungdomens ekonomiska och sociala problem. — — —

Utredningens mål bör vara att på grundvalen av gjorda undersökningar och överväganden avgiva förslag till åtgärder för att undanröja ännu kvarstående hinder av ekonomisk natur för studielämplig ungdom att genomgå utbildning vid våra universitet och högskolor. Detta syfte kan nås på en, eventuellt flera av tre olika vägar, nämligen *studielån, stipendier och lön under studietiden*. Studielån och stipendier äro tidigare prövade stödformer, medan däremot tanken på lön under studietiden framförts först under senare år och med en helt ny principiell motivering. Enligt denna äro högre studier och fackutbildning att betrakta som samhällsnyttigt arbete, som följaktligen borde betalas i förhållande till sin betydelse för samhället. Medan stipendier i princip endast tillfalla ekonomiskt behövande eller givas som belöning för särskilt framstående prestationer, måste studielön rent principiellt tillfalla alla utan behovsprövning. — — —

Studiekostnadsproblemet måste emellertid behandlas i nära samband med akademikernas arbetsmarknadsförhållanden. Särskilt aktuella äro frågorna om rationell yrkesvägledning och tillförlitliga arbetsmarknadsprognoser för de akademiska yrkena. Även åtgärder på det studentsociala området böra ses i sitt samband med studiekostnadsfrågorna. Hur studenternas bostadsfråga löses kan sålunda få stor betydelse även för utformningen av exempelvis den statliga stipendiegivningen.

I E: 51 De sakkunniga böra i största möjliga utsträckning utnyttja det utredningsmaterial, som redan föreligger, framför allt det som sammanbragts av 1945 års akademikerutredning. Genom samråd med statens studielånenämnd torde dess erfarenheter och synpunkter rörande låne- och stipendieverksamhet böra inhämtas. Kontakt bör vidare hållas med 1945 års universitetsberedning. Jag förutsätter härvid, att frågor rörande undervisning och studiernas organisation, såvitt gäller universiteten samt Stockholms och Göteborgs högskolor, utredas av den sistnämnda sakkunnigberedningen, men att denna däremot icke behandlar frågor rörande studenternas ekonomiska och sociala förhållanden.

De sakkunniga böra icke begränsa sin utredning till att avse endast statsuniversiteten, karolinska institutet och de s. k. fria högskolorna utan böra ingå på de studentsociala förhållandena även vid de s. k. fackhögskolorna.

När det gäller att finna lämpliga stödformer böra de sakkunniga i första hand undersöka möjligheten att medelst studielån giva varje studerande tillräckliga ekonomiska resurser för att under eget ansvar kunna bedriva studier. Olika kreditformer kunna härvid tänkas. Sannolikt torde de nyligen möjliggjorda statsgaranterade akademikerlånen kunna erbjuda en lämplig kreditform även för själva studietiden. — — —

Ur de studerandes egen synpunkt torde stipendieformen förefalla mest tilltalande. En sådan lösning av studiekostnadsproblemet är emellertid helt beroende av statsfinansiella förutsättningar. Finna de sakkunniga likväl denna stödform vara att föredraga framför ett system med studielån, torde böra beaktas, att stipendiesystemet bör konstrueras så, att åtminstone alla verkligt studiebegåvade och obemedlade studenter skola kunna erhålla effektivt stöd. De sakkunniga böra dessutom taga ställning till frågan, huruvida kontantstipendier eller naturastipendier äro att föredraga. Med hänsyn till att studiekostnadsproblemet väsentligen är ett problem om studenternas levnadskostnader vill det synas som om naturastipendier i någon form vore att rekommendera. Erfarenheterna av de nuvarande statsstipendierna i form av fri bostad och kost äro gynnsamma. Under alla förhållanden torde det vidare vara lämpligt att på något sätt kombinera en statlig stipendiegivning med stöd åt studentbostadsbyggandet. De sakkunniga böra därför pröva olika tänkbara former av sådant stöd, varvid i första hand direkta kapitalsubventioner och hyressubventioner torde ifrågakomma. Vidare bör inrättandet av särskilda studentmatsalar övervägas, eftersom avsevärda besparingar i levnadskostnaderna torde stå att vinna även på detta område.

I samband med bostadsfrågan böra även de gifta studenternas speciella problem uppmärksammas. Hyressubventioner i någon form torde sålunda kunna tänkas för s. k. studentfamiljer, oavsett om de bo i studentbostadshus eller hyra i öppna marknaden. Det i den allmänna diskussionen framförda förslaget om särskilda kollektivhus för studentfamiljer med barn torde likaledes böra bli föremål för prövning.

Ett radikalt och fullständigt utbyggande av det statliga stipendiesystemet skulle i realiteten innebära en form av studielön. — — — Det är därför an-

geläget, att de sakkunniga även taga ställning till själva principfrågan, nämligen huruvida ett statligt ekonomiskt stöd till de studerande vid universitet och högskolor bör givas med eller utan individuell behovsprövning.

Ett utbyggande av stipendiesystemet skulle komma att aktualisera även en rad andra frågor, som de sakkunniga böra taga ställning till. Härvid står spørsmålet om de akademiska studiernas frihet i förgrunden. En viss kontroll av stipendiaternas eller låntagarnas studieresultat måste nämligen under alla förhållanden komma till stånd. — — — Det gäller att söka undvika, att en större ekonomisk trygghet för de enskilda under studietiden vinnes på bekostnad av deras frihet i studierna.

— — — De sakkunniga torde icke böra förbigå den synnerligen komplicerade frågan om en reglerad tillströmning till universitet och högskolor. Jag förutsätter emellertid, att en vägledande synpunkt för de sakkunniga kommer att vara önskvärdheten av att såvitt möjligt undvika spärrar byggda på andra grunder än ett kvalitativt urval.

Av största betydelse i detta sammanhang är frågan om en rationell yrkesvägledning samt tillförlitliga arbetsmarknadsprognoser för de akademiska yrkena. Jag delar också de allmänna synpunkter, som i denna fråga framförts av Sveriges yngre akademikers centralorganisation i skrivelse till Kungl. Maj:t detta år. I nämnda skrivelse framhålles bland annat vikten av att tillströmningen till de intellektuella banorna från början ledes på sådant sätt, att arbetsmarknadens behov i största möjliga utsträckning bli tillgodosedda, samtidigt som felinvesteringar i utbildningshänseende undvikas. — — — Man föreslår inrättandet av ett permanent organ för utförande av prognoser rörande den intellektuella arbetsmarknaden. Även riksdagen har (skrivelsen 1943: 376) hos Kungl. Maj:t hemställt om åtgärder i syfte att åstadkomma bättre vägledning för den studerande ungdomen vid dess yrkesval samt framhållit, att en objektiv yrkesvägledning borde grunda sig på tillförlitliga arbetsmarknadsprognoser.

Tillskapandet av ett prognosinstitut för den intellektuella arbetsmarknaden bör följaktligen övervägas av utredningen. Man bör därvid i första hand eftersträva, att administrativt så nära som möjligt söka knyta ett sådant organ till redan nu existerande institutioner, såsom arbetsmarknadskommissionen eller statistiska centralbyrån. Beträffande frågan om en förbättrad universitetsstatistik förutsätter jag en nära samverkan mellan de sakkunniga och 1945 års universitetsberedning.

Till de studentsociala frågorna hör även studenthälsovården, och det är önskvärt, att de sakkunniga framlägga förslag syftande till en obligatorisk hälsokontroll av samt fri sjukvård för den vid universitet och högskolor studerande ungdomen. Frågan om studenternas fysiska fostran förtjänar jämväl att uppmärksammas i detta sammanhang. Slutligen vill jag framhålla, att de sakkunniga böra kunna upptaga även andra än i det föregående angivna studentekonomiska och studentsociala spørsmål till behandling.

Den vägledande synpunkten för de sakkunniga bör vara önskvärdheten av att framlägga positiva förslag till de högre utbildningsmöjligheternas de-

I E: 51 mokratisering genom undanröjande av de ekonomiska hindren för tillträdet till de högre utbildningsanstalterna. Utöver denna allmänna målsättning bör utredningen bedrivas förutsättningslöst. För att snabbt ernå praktiskt genomförbara resultat böra de sakkunniga — om så befinnes lämpligt — successivt framlägga avgränsade förslag.

52. *Sakkunniga för utredning rörande grunderna för statsunderstöd till folkbiblioteksväsendet.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 december 1946 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande grunderna för statsunderstöd till folkbiblioteksväsendet (se Post- och Inrikes tidn. den 7 december 1946):

Nilsson, G. V., stadsbibliotekarie, led. av II kamm., *ordförande*;

Hjelmqvist, B. O., förste bibliotekskonsulent;

Larson, C. L., överlärare.

I anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande anförde departementschefen bland annat följande.

Genom 1930 års biblioteksreform skapades ekonomiska förutsättningar för den betydande utveckling som folkbiblioteksväsendet sedan dess genomgått. I förening med en stark stegring av kommunernas insatser ledde de ökade statsunderstöden till en omfattande utbyggnad av verksamheten i såväl kvantitativt som kvalitativt hänseende. Denna kraftiga utveckling har å sin sida medfört, att 1930 års bestämmelser i flera avseenden inte längre svara mot sitt syfte. Samtidigt som utlåningsverksamheten ökat ha penningvärdets förändringar därjämte haft till resultat, att de i olika avseenden maximerade statsunderstöden undergått en reell värdeminskning.

De sakkunniga böra underkasta nu gällande bestämmelser angående statens understödande av folkbiblioteksväsendet och i samband därmed stående frågor en ingående granskning och framlägga de förslag, vartill granskningen kan föranleda. Granskningen bör ha till syfte att bringa nu gällande villkor för statsunderstöd i överensstämmelse med de krav, som biblioteksväsendets fortsatta utveckling har framkallat. Därjämte böra de sakkunniga uppmärksamma de möjligheter som finnas att i övrigt främja biblioteksverksamheten.

Som en brist hos folkbiblioteksväsendet har ansetts vara, att biblioteksverksamheten icke når ut till landets alla delar. Många kommuner sakna ännu statsunderstödd biblioteksverksamhet och i åtskilliga kommuner, där folkbibliotek äro upprättade, är biblioteksverksamheten av obetydlig omfattning. Den beslutade nya kommunindelningen kan i detta avseende komma att medföra ett förbättrat utgångsläge. De sakkunniga synas emellertid böra undersöka, huruvida några ytterligare åtgärder kunna vidtagas för att skapa en biblioteksorganisation av sådan omfattning, att landets samtliga medborgare beredas så vitt möjligt lika möjligheter till lån av litteratur för såväl studier som förströelse.

För närvarande utgår statsunderstöd dels till kommunala och med dem likställda folkbibliotek och dels till folkbiblioteksverksamhet i sammanhang med studiecirkelarbeta. — — — De sakkunniga böra överväga, om och på vad sätt det är möjligt att samordna biblioteksverksamheten inom vederbörande ort utan att därigenom bildningsarbetets krav på tillgång till för studiecirkelverksamheten erforderlig litteratur åsidosättes.

En av orsakerna till den bristande räckvidden hos de nuvarande understödsbestämmelserna ligger däri, att statsunderstödet till biblioteksverksamheten inom en och samma kommun är maximerat — — — Då bestämmelsen ursprungligen tillkom, voro endast ett fåtal kommuner berättigade till erhållande av maximibeloppet. Med penningvärdets fall och biblioteksväsendets utveckling ha förhållandena i detta avseende blivit annorlunda. Under sådana omständigheter är en omprövning av maximeringsbestämmelsen oundgänglig. Det synes därvid angeläget, att understödsvillkoren formuleras så, att kommunerna stimuleras till ökade insatser för biblioteksväsendets utveckling. Även vissa andra i bibliotekskungörelsen fastställda maximi- och minimibelopp torde böra underkastas revision.

Vid utformningen av nu gällande statsunderstödsbestämmelser har man på olika sätt sökt främja en kvalitetsmässigt tillfredsställande biblioteksverksamhet. I detta syfte äro statsunderstöden, så snart det gäller större förhållanden, uppdelade på grundunderstöd och två olika tilläggsunderstöd, så avpassade, att statsunderstöd jämte tilläggsunderstöd icke överstiga det belopp, som biblioteket erhåller från andra håll än staten. Tilläggsunderstöden avse att premiera bibliotek med å ena sidan läsrum och handbokssamling och å andra sidan kvalificerad personal. Till följd av statsunderstödens maximering äro bestämmelsernas möjligheter att främja det med dem avsedda syftet numera förhållandevis begränsade. Det har även ifrågasatts, om en premiering av denna typ alltjämt är önskvärd eller om det icke nu torde vara möjligt att av samtliga bibliotek, som erhålla statsunderstöd över ett visst belopp, kräva såväl handbokssamling som på visst sätt utbildad personal. Vid sin översyn av bibliotekskungörelsens bestämmelser böra de sakkunniga uppmärksamma denna fråga.

I detta sammanhang bör även till behandling upptagas frågan om de kompetenskrav, som böra ställas på bibliotekspersonalen. — — — Med den omfattning, folkbiblioteksverksamheten erhållit, och med den betydelse, som biblioteken äga för folkbildningsarbetet, torde det böra övervägas, om icke mera preciserade kompetenskrav, främst för den heltidsanställda personalen, böra uppställas.

I nära samband med kompetensfrågan står bibliotekspersonalens lönefråga. Av folkbibliotekens personalorganisation har framhållits, att den nuvarande låga lönesättningen inom folkbiblioteken utgör ett hinder för en kvalitativt god rekrytering till bibliotekarieyrket. Med utgångspunkt härifrån böra de sakkunniga pröva, huruvida några åtgärder från statens sida äro behöfliga för att tillförsäkra bibliotekspersonalen en mot den erforderliga

I E: 52 kompetensen svarande avlöning. Även frågan om bibliotekarieutbildningen bör prövas av de sakkunniga.

I fråga om centralbiblioteken har 1944 års folkbildningsutredning framlagt ett förslag om omedelbar ökning av det särskilda statsunderstödet till dessa bibliotek för att möjliggöra en effektiviserad biblioteksverksamhet på landsbygden. De sakkunniga böra undersöka, huruvida några ytterligare åtgärder äro nödvändiga för att främja centralbibliotekens arbete.

— — — Beträffande av staten ägda sjukvårdsinrättningar finnas inga föreskrifter angående biblioteksverksamhet. De sakkunniga böra uppmärksamma möjligheterna att få till stånd en ordnad biblioteksverksamhet även vid dessa sjukhus. Frågan om biblioteksverksamhet vid fångvårdsinrättningar och liknande anstalter bör likaledes göras till föremål för prövning.

— — — I sitt förslag till undervisningsplaner för folkskolan (SOU 1946: 15) har 1940 års skolutredning starkt understrukit, att varje skola bör äga ett så vitt möjligt välförsett skolbibliotek. Någon föreskrift härom föreligger för närvarande icke, och ett stort antal skoldistrikt saknar alltjämt biblioteksverksamhet. Med skolbibliotekets centrala betydelse för skolarbetet kan detta förhållande icke betraktas som tillfredsställande. Det torde kunna ifrågasättas, huruvida inrättande av skolbibliotek skall vara avhängigt av de lokala myndigheternas intresse. Med hänsyn härtill bör övervägas, huruvida statens understöd till skolbiblioteken icke bör utformas annorlunda än vad som nu är fallet och göras beroende av omfattningen av den undervisningsverksamhet, som skolan bedriver.

I fråga om understöden till andra skoltyper böra de sakkunniga överväga, huruvida statsunderstöd jämväl bör utgå till vissa nu icke statsunderstödsberättigade skolformer.

Slutligen böra de sakkunniga uppmärksamma möjligheterna till rationalisering av det bibliotekstekniska arbetet. Eftersom biblioteken i stort sett arbeta med samma bokmaterial är det möjligt att genom någon central organisation låta utföra t. ex. vissa katalogiseringsarbeten. En rationaliseringsverksamhet av detta slag har påbörjats av de olika biblioteksorganisationerna. De sakkunniga böra pröva, på vad sätt verksamheten kan främjas och utvecklas.

Jordbruksdepartementet.

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1946.

1. 1937 års riksskogstaxeringsnämnd (1944: I 12; 1945: I 14; 1946: I 10).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 september 1937:

Nyblom, A. E., länsjägmästare, *ordförande*;

Jonson, T. W., f. d. professor, *vice ordförande*;

Lindeberg, E. F. L., landshövding;

Nordquist, M., jägmästare;
Näslund, H. M. E., professor.

I Jo: 4

Sekreterare, överledare för fältarbetena samt föreståndare för räknekonto-
ret hos nämnden:

Hagberg, A. E., biträdande jägmästare.

Beträffande de för nämnden givna direktiven, se 1938: Jo 32.

Nämnden har den 13 december 1946 avgivit en redogörelse för riksskogs-
taxeringens tekniska utförande samt därvid använda metoder och vunna
erfarenheter.

Uppdraget är därmed slutfört.

2. Undersökning av frågor berörande lantbruksakademiens nyttjanderätt till område å Djurgården (1944: I 13; 1945: I 15; 1946: I 11).

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 14 september 1944 för att verkställa utred-
ning rörande lantbruksakademiens nyttjanderätt till område å Djurgården,
därvid även förefintliga mellanhavanden mellan akademien och staten i av-
seende å byggnader m. m. skola utredas:

Näsgård, B., f. d. statssekreterare, led. av I kamm.

Efter att i skrivelse med promemoria den 4 juli 1946 ha framhållit att ut-
redningsuppdraget på grund av ändrade förhållanden icke syntes böra full-
följas, har utredningsmannen den 5 juli 1946 blivit entledigad från uppdra-
get.

3. 1942 års björnutredning (1944: I 20; 1945: I 19; 1946: I 15).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 januari 1942 (se
Post- och Inrikes tidn. den 12 januari 1942):

Sundberg, R. A., landssekreterare, *ordförande*;

Johansson, H., lappfogde;

Dahlbeck, N., fil. d:r, tillika *sekreterare*.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1943: I Jo 29.

Utredningen har avvaktat verkningarna av de bestämmelser angående
jakt å björn och lo, som finnas intagna i kungörelsen den 17 juni 1943
(SFS nr 519) angående tillfälliga ändringar i fridlysningstiderna för vissa
djurslag.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 29 november 1946 har utredningens verk-
samhet upphört från den 1 december 1946.

4. Utredning rörande ny lagstiftning om uppsikt å jordbruk (1945: I 30; 1946: I 21).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 12 maj och den 21
juli 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 17 maj 1944):

Wihlborg, N., f. d. häradshövding, *ordförande*;

Andersson, J. A., bankofullmäktig, led. av II kamm.;

Andersson, K. A. M., lantbrukare, led. av II kamm.;

Falk, N. J., hypoteksdirektör;

I Jo: 4 Janson, S., agronom, led. av II kamm.;
 Nilsson, A., lantbrukare;
 Hellbacken, G. K., hemmansägare, led. av II kamm.;
 Tjällgren, O. L., överrevisor, led. av I kamm.

Sekreterare:

Andersson, H. G., hovrättsassessor.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I Jo 30.

Utredningen, som under år 1946 hållit 5 sammanträden, har den 30 september 1946 avgivit ett betänkande med förslag till ny lagstiftning om uppsikt å jordbruk (SOU 1946: 64).

Vidare har utredningen den 29 oktober 1946 avgivit yttrande över ett av 1942 års jordbrukskommitté avgivet betänkande angående riktlinjer för den framtida jordbrukspolitiken.

Utredningens uppdrag har därmed slutförts.

5. *Utredning för verkställandet av överarbetning av statens hästexportberednings utredning rörande användningen av å beredningens verksamhet uppkommen behållning* (1945: I 31; 1946: I 22).

Tillkallad genom Kungl. Maj:ts beslut den 19 maj 1944:

Bouveng, G. A., expeditiöschef.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 29 november 1946 har utredningsmannens verksamhet upphört från den 1 december 1946.

6. *1945 års lantmäteriutredning* (1946: I 24).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 april 1945 för att verkställa utredning rörande lantmäteripersonalens organisation och avlösningsförhållanden (se Post- och Inrikes tidn. den 18 april 1945):

Näsgård, B., f. d. statssekreterare, led. av I kamm., *ordförande*;

Andersson, J. A., bankofullmäktig, led. av II kamm.;

Arvidsson, K. A. V. byråchef;

Lindblom, E. A., direktör, led. av I kamm.;

Ljungberg, M. S., civilingenjör, led. av II kamm.;

Sandberg, A. G. N., byråchef.

Experter:

Carlsson, A., kansliråd (fr. o. m. den 23 augusti 1946);

Elmhed, E. V., byrådirektör (fr. o. m. den 30 september 1946).

Förordnade att biträda utredningen med vissa utredningsuppgifter:

Bysjö, Å. S., amanuens (fr. o. m. den 24 april 1946);

Charpentier, J. R. H., amanuens (fr. o. m. den 20 maj 1946).

Sekreterare:

Sollander, E. R., förste amanuens.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I Jo 24.

Utredningen, som under år 1946 sammanträtt under 14 dagar ävensom företagit vissa studieresor, har den 19 december 1946 avgivit betänkande med

förslag angående lantmäteripersonalens organisation samt avlöningsförhållanden m. m. **I Jo: 8**

Utredningsuppdraget är därmed slutfört.

7. *Utredning rörande lagstiftning om föreningar för gemensamt ägande och gemensam drift av jordbruk (1946: I 28).*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 juli 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 14 augusti 1945)

dels såsom utredningsman:

Nordfelt, Hj., revisionssekreterare;

dels ock såsom sakkunniga att med utredningsmannen deltaga i överläggningar i ämnet:

Andersson, J. A., bankofullmäktig, led. av II kamm.;

Jansson, F., lantbrukare, landstingsman;

Olsson, K. H., byråchef;

Örborn, K. A., agronom.

Sekreterare:

Lundgren, Å. V., hovrättsassessor (fr. o. m. den 1 februari 1946).

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I Jo 28.

Utredningsmannen har den 21 oktober 1946 avgivit betänkande med förslag till lag om sambruksföreningar (SOU 1946: 70).

Uppdraget är därmed slutfört.

8. *1946 års kommitté för planläggning av täckdikningsförsök.*

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1946 för att verkställa utredning och avgiva förslag till planläggningen av försök m. m. rörande täckdikning (se Post- och Inrikes tidn. den 1 juli 1946):

Hägglund, J. M., byråchef, *ordförande*;

Gustafsson, Y. H., professor;

Hallin, S. G. V., lantbruksingenjör;

Perman, O. T., försöksgårdsföreståndare;

Torssell, B. R. M., professor.

Experter:

Adolfsson, T., jordbrukskonsulent;

Almlöf, E. V., jordbrukskonsulent;

Ekström, P. G. J., statsgeolog;

Sjölund, E. O., jordbrukskonsulent.

Sekreterare:

Hessel, N. O., agronom.

Direktiven för utredningsarbetet framgå av föredragandens, statsrådet Sträng, anförande vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Statsrådet Sträng anförde härvid bland annat följande.

Stora besparingar stå givetvis att vinna i fråga om arbetskraften vid täckdikning, därest förbättrade maskinella hjälpmedel för dikningar kunna er-

I Jo: 8 hållas. Emellertid är det även av största betydelse att själva dikningen sker på mest ändamålsenliga och lämpliga sätt och mot minsta möjliga kostnader. Ur ekonomisk synpunkt är denna fråga uppenbarligen av stor betydelse för jordbrukarna. Sålunda skulle högst avsevärda besparingar i kostnaderna för täckdikningen kunna ske, för den händelse genom försök kunde utrönas, att samma resultat uppnåddes, därest dikena lades mindre tätt eller till mindre djup än nu vanligen sker. Tidigare ha vissa försök och undersökningar beträffande nu berörda spörsmål företagits. Dessa försök och undersökningar ha icke varit tillräckligt omfattande för att man av desamma skall kunna få några mera allmängiltiga svar på de föreliggande problemen.

Med hänsyn till den stora ekonomiska betydelse förevarande spörsmål äga för jordbrukarna synes mig mera omfattande försök och undersökningar böra komma till stånd på detta område. Försöken torde för att lämna ett så vitt möjligt säkert underlag för problemens bedömande böra förläggas på olika jordar inom landet. Det synes tillika ändamålsenligt, att dessa anordnas såväl såsom mera ingående försök och då anslutas till statens försöksgårdar eller andra lämpliga gårdar, vilka kunna stå till förfogande, som ock såsom enkla försök, som göras vid lämpliga försöksgårdar i olika delar av landet. De rent vetenskapliga försök, vilka kunna finnas påkallade, torde böra utföras under lantbrukshögskolans ledning. För att dessa försök och undersökningar, vilka sannolikt komma att draga icke obetydliga kostnader, skola nå sitt ändamål är det nödvändigt att desamma noga planläggas och föregås av bland annat vissa markundersökningar beträffande de platser dit de böra förläggas. Det synes därför lämpligast, att planläggningen av försöken och undersökningarna ske genom särskilda sakkunniga efter samråd med lantbrukshögskolan.

Kommittén, som intill den 1 december 1946 hållit 5 sammanträden, varjämte vissa studieresor företagits, har den 30 november 1946 avgivit utredning med förslag angående planläggningen av försök m. m. rörande täckdikning.

Utredningsuppdraget är därmed avslutat.

9. 1946 års utredning angående central fiskeristyreelse.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1946 för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande inrättande av central fiskeristyreelse (se Post- och Inrikes tidn. den 10 juli 1946):

Söderström, O. A. V., hovrättsråd, *ordförande*;

Corneliusson, S., ombudsman;

Hessle, C. W., byrådirektör;

Murray, C. A., byråchef;

Skoglund, G. T., folkskollärare, led. av II kamm.

Expert:

Alm, G. O., byråchef.

Sekreterare:

I Jo: 10

Ossmark, J. O. L., t. f. förste byråsekreterare.

Direktiven för utredningen framgå av föredragandens, statsrådet Sträng, anförande vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Efter att ha redogjort för innehållet i en av 1945 års fiskeriutredning den 17 maj 1946 avgiven skrivelse, vari hemställts att Kungl. Maj:t ville låta utarbeta förslag till central administration för fiskerinäringen, anförde statsrådet bland annat följande.

Det är troligt, att den centrala förvaltningsapparaten på jordbrukets område kommer att ställas inför delvis nya och i varje fall mera omfattande uppgifter i framtiden, vilket kommer att erfordra vissa organisatoriska omläggningar och förändringar. I ett sådant läge skulle det kunna befinnas lämpligt att hänskjuta de åtgärder, som avse fiskerinäringens befrämjande, till ett från den övriga jordbruksförvaltningen fristående organ. Ett ställningstagande skulle då i hög grad underlättas, om en organisationsplan för en fiskeristyrelse förelåge. Det är icke minst med hänsyn härtill, som jag ansett en utredning om ett centralorgan för fiskeriärenden ej längre böra uppskjutas utan omedelbart igångsättas.

Då onekligen vissa skäl tala för att fiskets pris- och avsättningsfrågor böra hänföras till samma organ, som kan komma att handha övriga prisregleringsåtgärder på jordbrukets område, synes den av mig här förordade utredningen i första hand böra undersöka, huruvida redan de uppgifter till befrämjande av fiskerinäringen, som åvila lantbruksstyrelsens fiskeribyrå, kunna bilda tillräckligt underlag såsom verksamhetsfält för en självständig fiskeristyrelse. Därest denna fråga besvaras jakande, bör en organisationsplan för en styrelse med här avsedda uppgifter utarbetas. Därjämte torde emellertid en organisationsplan böra upprättas jämväl i enlighet med det alternativ, som 1945 års fiskeriutredning närmast förordat och som innebär att samtliga fiskerifrågor få handhavas av samma myndighet. Detta alternativ torde få en alldeles särskild betydelse, därest de sakkunniga finna att ett avskiljande av pris- och avsättningsärenden från övriga fiskerifrågor skulle giva otillräckligt arbetsfält för ett fristående statligt organ.

Utredningen, som intill den 25 november 1946 sammanträtt under 10 dagar, har den 30 december 1946 avgivit betänkande med förslag angående inrättande av en central fiskeristyrelse m. m.

Utredningsuppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1947.

10. *Statens sockernämnd* (1944: I 9; 1945: I 11; 1946: I 7).

Tillsatt den 22 februari 1932. Gällande instruktion utfärdad den 10 maj 1940 (SFS nr 377), ändrad den 30 augusti 1941 (SFS nr 710) och den 28 juni 1946 (SFS nr 515).

I Jo: 10 Ledamöter:

Mannerfelt, C. E. A., landshövding, *ordförande*;

Carlborn, Hj., direktör;

Degerstedt, Hj., direktör;

Backman, H. R., hovrättsråd.

Extra ledamöter vid behandling av frågor rörande betarbetal löner:

Christoffersson, O., agronom;

Lovén, P., landstingsman.

Föredragande för tvister angående betarbetal löner m. m.:

Jacobsson, G., jur. kand.

Föredragande i frågor rörande ekonomisk-teknisk granskning av svenska sockerfabriksaktiebolagets verksamhet:

Ljunggren, A. A., auktoriserad revisor.

Föredragande och kontrollant i frågor rörande anslag och lån för lastnings- och lossningsanordningar för sockerbeter:

von Friesen, E., f. d. distriktschef (avliden den 3 oktober 1946).

Lokal: Handelskammaren, Malmö; tel.: 710 97.

Nämnden har under år 1946 sammanträtt 17 dagar.

Jämlikt sin instruktion har nämnden utövat fortlöpande kontroll över svenska sockerfabriksaktiebolagets verksamhet. Nämnden har t. o. m. skördeåret 1945/46 kontrollerat den betodlare åliggande skyldigheten att jämlikt till nämnden avlämnad förbindelse erlagga viss minsta ersättning för utfört betarbete. Sistnämnda funktion har numera inskränkts till viss upplysningsverksamhet beträffande betarbetal löner. Nämnden har uppburit den avgift, som betodlarna enligt till nämnden avgiven förbindelse haft att erlagga, och efter av Kungl. Maj:t lämnade föreskrifter fördelat influtna avgiftsmedel. Vidare har nämnden haft att handlägga inkomna ansökningar om bidrag och lån av statsmedel till lastnings- och lossningsanordningar för sockerbeter.

Kungl. Maj:t har den 24 maj 1946 i anledning av riksdagens skrivelse den 22 maj 1946, nr 259, uppdragit åt nämnden att i samråd med statens pris-kontrollnämnd verkställa utredning rörande detaljhandelspriset å socker.

11. *Lånenämnden för sekundär jordbrukskredit* (1944: I 10; 1945: I 12; 1946: I 8).

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 7 juni 1935 för handhavande av ärenden angående statens sekundärlånefond för jordbrukare. Instruktion utfärdad den 2 april 1937.

Ledamöter,

utsedda av Kungl. Maj:t:

Mannerfelt, C. E. A., landshövding, *ordförande*;

Andersson, K. A. M., lantbrukare, led. av II kamm.;

utsedd av fullmäktige i riksgäldskontoret:

Magnusson, K. H., riksgäldsfullmäktig, led. av II kamm.;

utsedd av styrelsen för Sveriges allmänna hypoteksbank:
 Allstrin, B., bankdirektör;
 utsedd av styrelsen för svenska jordbrukskreditkassan:
 Waller, T., revisor.

Suppleanter, resp.:
 Berger, O. A., kansliråd;
 Hallagård, G. A., lantbrukare, led. av II kamm.;
 Strand, A. W., riksgäldsfullmäktig, led. av I kamm.;
 von Hofsten, E. G. N., bankdirektör;
 Cederström, A., friherre, godsägare.

Verkställande tjänsteman:
 Stjernberg, S. T., jur. kand.

Lokal: Näckströmsgatan 1; tel.: 20 02 80.

Nämnden har under år 1946 sammanträtt 9 gånger. För besiktning av belånade eller till belåning ifrågasatta egendomar ha vissa resor företagits av nämnsens ledamöter och verkställande tjänsteman.

Verksamheten, vari ett flertal kreditinrättningar medverka såsom låneförmedlare, har under året fortgått i huvudsaklig överensstämmelse med tidigare tillämpade riktlinjer. De anvisningar till låneförmedlarna, som visat sig erforderliga, ha genom cirkulärskrivelser lämnats dessa.

Under året ha i anledning av från låneförmedlare inkomna medelsrekvisitioner till dessa utanordnats sammanlagt 1 869 200 kronor för bestridande av beviljade lån till ett antal av 464 stycken.

12. Lyckebyåutredningen (1944: I 11; 1945: I 13; 1946: I 9).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 oktober 1936:
 Lindeberg, E. F. L., landshövding, *ordförande*;
 Fröberg, J., f. d. landssekreterare, tillika *sekreterare*;
 Herbe, G. H., egnahemsdirektör;
 Larsson, L. G. E., egnahemsdirektör.

Förordnade att såsom adjungerade ledamöter av utredningen delta vid behandlingen av frågor rörande utarbetande av fastighetsbildningsplaner inom Lyckebyområdet:

Arnberg, K. G. T., överlantmätare;
 Edstam, B. F. O., överlantmätare.

Lokal: Hushållningssällskapet, Karlskrona; tel.: 24 eller 825.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1938: Jo 29.

Under tiden den 6 november 1945—den 21 november 1946 har utredningen hållit 5 sammanträden.

Arbetet med årännans uppgrävning har försenats ytterligare, så att slutbesiktning av detsamma icke kan förväntas ske förrän i början av år 1947. Arbetet med upptagning av småkanalerna, vilket arbete enligt entreprenadavtal skulle slutföras till 1947 års utgång, har även på grund av åtskilliga svårigheter blivit avsevärt försenat.

I Jo: 12 Kolonisationsverksamheten har fortgått i huvudsaklig överensstämmelse med tidigare tillämpade riktlinjer. Efter överläggningar med utredningen har statens sakrevision den 14 oktober 1946 framlagt förslag rörande kolonisationen. Enligt detta skall utredningen fullfölja den egentliga torrlägningsverksamheten, anlägga det lokala vägnätet och bemyndigas att för underlättande av fastighetsbildningen förvärva viss mark intill den 1 juli 1947, då handhavandet av kolonisationsverksamheten föreslås skola omhändertagas av egnahemsorganen.

13. *Epizootisakkunniga* (1944: I 15; 1945: I 16; 1946: I 12).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 februari 1939 (se Post- och Inrikes tidn. den 11 februari 1939):

Beskow, E. A., f. d. landshövding, *ordförande* (avliden den 16 december 1946);

Fallenius, B. A., statssekreterare, *ordförande* (fr. o. m. den 17 december 1946);

Höjer, J. A., generaldirektör;

Magnusson, H. G., professor;

Jerlov, S., chefveterinär;

Lanke, B. T., sekreterare;

Nilsson, M. Hj., lantbrukare.

Experter:

Askelöf, I. T., försäkringsdirektör;

Börjesson, A., disponent;

Jeppsson, H. Hj., distriktsveterinär;

Svegart, H. L., landskanslist;

Wingborg, A. H. B., förste aktuarie.

Lokal och tel.: Kanslihuset.

Angående de sakkunnigas uppdrag, se 1940: Jo 21.

Under år 1946 ha de sakkunniga hållit 4 sammanträden.

De sakkunniga ha för avsikt att i början av år 1947 framlägga förslag angående den statsunderstödda försäkringsverksamheten mot förluster på grund av smittsamma husdjursjukdomar, varmed de sakkunnigas uppdrag kommer att vara slutfört.

14. *Statens linnämnd* (1944: I 17; 1945: I 17; 1946: I 13).

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 24 maj 1940. Instruktion för nämnden utfärdades den 31 maj 1940 (SFS nr 448).

Ledamöter:

Nilsson, Joh., f. d. landshövding, led. av I kamm., *ordförande*;

Larsson, N., hemmansägare;

Leman, A., disponent;

Paues, E. W., direktör;

Svensson, D., lantbrukare;

Åkerman, E. Å., professor.

Sekreterare:

Heidendahl, N. M., direktör.

Lokal: Artillerigatan 42; tel.: Livsmedelskommissionen.

Under år 1946 har nämnden hållit 11 sammanträden.

Linnämnden har följt den ekonomiska utvecklingen vid lin- och hampberedningsföretagen och företagit undersökningar rörande produktionskostnaderna för olika detaljer i lin- och hampberedningen. Genom jämförelser av produktionskostnaderna inom olika beredningsverk har rationalisering kunnat företagas. Nämnden har vidare utsänt en studiedelegation till Belgien för att taga del av erfarenheterna därstädes av odling och beredning av lin. Förhandlingar ha förts med linne- och hampindustrierna rörande avsättning av svensk spånadsväxtfiber.

15. *Elektrifieringsberedningen* (1944: I 19; 1945: I 18; 1946: I 14).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 24 oktober 1941, den 29 januari 1943 samt den 9 mars och den 26 oktober 1945:

Berggren, B. E. L., kommerseråd, *ordförande*;

Granström, E. A., byråchef;

Helleberg, N., byråchef;

Upmark, E. G. J., civilingenjör.

Sekreterare:

Lund, R. N., civilingenjör.

Lokal: Birger Jarls torg 5; tel.: Kommerskollegium.

Angående de sakkunnigas uppdrag, se 1942: I Jo 32.

Under tiden den 25 november 1945—den 25 november 1946 har beredningen hållit 22 sammanträden samt avgivit utlåtande i 445 ärenden rörande elektrifieringsbidrag eller därmed sammanhängande förhållanden.

16. *1942 års jordbrukskommitté* (1944: I 21; 1945: I 20; 1946: I 16).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 15 maj 1942 och den 12 februari 1943 (se Post- och Inrikes tidn. den 16 maj 1942)

dels såsom sakkunniga:

Hammarskjöld, B. G. Hj., landshövding, *ordförande*;

Sjögren, K. E., direktör, *vice ordförande*;

Andersson, K. A. M., lantbrukare, led. av II kamm.;

Blomkvist, B., lantbrukare;

Bonow, K. D. M., fil. lic., organisationschef;

Ekström, B., lantbrukare;

Eriksson, G., ombudsman;

Fallenius, B. A., statssekreterare;

Fredgardh, F., lantbrukare;

Gullander, Å., lantbrukare;

I Jo: 16 Gustafsson, E. A., lantbrukare, led. av II kamm.;
 Johansson, A. L., förbundsordförande;
 Johansson, R., landshövding;
 Johansson, J. H., lantbrukare, led. av II kamm.;
 Jönsson, N. O., hemmansägare, led. av II kamm.;
 Lange, N. G., bitr. statssekreterare;
 Larsson, K., sekreterare;
 Liedberg, C. G., godsägare, led. av II kamm.;
 Lundberg, E. F., professor;
 Norrman, E., ombudsman;
 Ringborg, H., lantbrukare;
 Sahlin, G., direktör;
 Själander, E., lantbrukare;
 Stensgård, A. A. H., direktör;
 Svenilsson, S. I., professor;
 Svensson, W., agronom, led. av II kamm.;
 Söderström, O. A. V., hovrättsråd;
 Wehtje, E. J., direktör, led. av I kamm.;
 Ytterborn, G. R., överdirektör;

dels ock såsom särskilda sakkunniga att biträda vid verkställandet av vissa specialutredningar:

Axelsson, J., professor;
 Berglund, N. H., ingenjör;
 Bonnier, G., professor;
 Carlheim-Gyllensköld, H., arkitekt;
 Fröjer, K., fil. d:r;
 Heidendahl, N. M., direktör;
 Hyrenius, H., docent;
 Johansson, K. I., professor;
 Lagerlöf, N. P., professor;
 Lindahl, E., professor;
 Lindkvist, G. B., överlantmätare (fr. o. m. den 18 februari 1946);
 Nannesson, L., professor;
 Nilsson-Leissner, G., professor;
 Nordengren, S., direktör;
 Osvald, H., professor;
 Ringborg, G., docent;
 Rodhe, S. O., sekreterare;
 Rolander, E., landssekreterare;
 Ryde, B. H., byrådirektör;
 Streyffert, K. T., professor;
 Sundström, E. V., byråchef;
 Vieweg, O. V. K., rektor;
 Wintzell, T., överingenjör;
 Zetterberg, O., byråchef;

Zotterman, G. Y., professor;

Åkerberg, E., docent;

Åkerman, E. Å., professor.

Sekreterare:

Nordlander, C. H., rättsavdelningschef.

Biträdande sekreterare:

Juréen, L., förste aktuarie (t. o. m. den 31 augusti 1946);

Olsson, K. H., byråchef (t. o. m. den 21 juli 1946).

Tjänstemän:

Grundström, S., amanuens (t. o. m. den 13 augusti 1946);

Sjöborg, N. E., byråagronom (t. o. m. den 15 april 1946).

Lokal: Artillerigatan 42; sekreterarens tel.: Kanslihuset.

Angående jordbrukskommitténs uppdrag, se 1943: I Jo 30.

Under år 1946 intill den 20 november har kommittén sammanträtt in pleno 20 dagar. Delegationer och särskilda utskott inom kommittén ha under samma tid haft tillhoppa 26 sammanträden.

Jordbrukskommittén har den 29 juni 1946 till departementschefen överlämnat ett den 1 juni 1946 dagtecknat principbetänkande angående riktlinjer för den framtida jordbrukspolitiken (SOU 1946: 42). I samband härmed har kommittén även överlämnat två av särskilda sakkunniga efter samråd med kommittén verkställda specialutredningar, nämligen dels en av professor Å. Åkerman verkställd utredning angående den svenska växtodlingens utvecklingstendenser samt dess inriktande efter kriget (SOU 1946: 39), dels en av professorn L. Nannesson utförd utredning rörande rationalitetsvariationerna inom det svenska jordbruket (SOU 1946: 47). Ytterligare tre av kommittén igångsatta specialutredningar äro under tryckning, nämligen

utredning av direktören A. H. Stensgård och agronomen S. Holmström angående metoden för beräkning av priser, som giva jordbruk av en viss rationaliseringsgrad full lönsamhet;

utredning av förste aktuarien L. Juréen angående jordbruksproduktionen och Sveriges försörjning med livsmedel; samt

utredning av amanuensen S. Grundström angående sysselsättningsmöjligheterna för jordbruksbefolkningen vid sidan av jordbruket m. m.

Av jordbrukskommittén påbörjade utredningar äro därmed avslutade med undantag för en utredning angående organisationen av tillverkningen av potatismjöl och glykos samt en utredning angående stöd åt ullproduktionen.

Kommittén har vidare under året besvarat ett flertal remisser i olika ärenden. I januari och mars 1946 har kommittén granskat de kalkyler angående jordbrukets inkomster och utgifter, vilka skolat läggas till grund för prissättningen å jordbrukets produkter under regleringsåret 1945/46 respektive 1946/47.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 25 oktober 1946 föreskrivit *dels* att jordbrukskommitténs arbete skall upphöra, utom såvitt gäller frågorna om utformningen av det statliga stödet åt odlingen av fabrikspotatis och om åtgärder till stödande av ullproduktionen, *dels* ock att utredningsarbetet be-

I Jo: 16 träffande dessa frågor skall omhändervhas av en delegation inom kommittén, bestående av kommitténs ordförande och vice ordförande samt ledamöterna av kommittén direktören A. H. Stensgård och ordföranden i statens livsmedelskommission, hovrättsrådet O. A. V. Söderström, med rätt för delegationen att till deltagande i dess arbete kalla andra ledamöter av kommittén.

17. *Utredning rörande skogsvårdslagstiftningen m. m.* (1944: I 23; 1945: I 21; 1946: I 17).

Genom beslut den 5 juni 1942 har Kungl. Maj:t uppdragit åt skogsstyrelsen att verkställa utredning rörande vissa skogsvårdslagstiftningsfrågor m. m. Samtidigt har Kungl. Maj:t förordnat att de arbetsuppgifter, som åvilade 1936 års skogsutredning, skulle sedan denna avslutat den inom utredningen pågående undersökningen rörande skogsbrukets transporter på vägar och järnvägar, övertagas av skogsstyrelsen (jfr 1943: I Jo 16).

Med stöd av Kungl. Maj:ts i förenämnda beslut lämnade bemyndigande tillkallade att såsom särskilda sakkunniga biträda skogsstyrelsen med ovan nämnda utredningsuppgifter:

Bogren, G. H., revisionssekreterare, tillika *sekreterare*;
Ekdahl, N. F. G., häradshövding.

Tillkallade såsom särskilda sakkunniga vid utredningen rörande skogsvårdslagstiftningen:

Beck-Friis, C. S., friherre, bruksägare, led. av I kamm.;
Chöler, C. G., länsjägmästare;
Ekman, G. I., skogschef;
Fallenius, B. A., statssekreterare;
Jansson, A., jägmästare.
Näsgård, B., f. d. statssekreterare, led. av I kamm.;
Näslund, P. J., hemmansägare, led. av I kamm.;
Petterson, C. H., professor;
von Seth, T. G. A., greve, godsägare, led. av II kamm.;
Sten, H., redaktör, led. av I kamm.;
Tjällgren, O. L., överrevisor, led. av I kamm.

Tillkallade att såsom särskilda sakkunniga biträda vid utredningen rörande flottningsväsendet och flottningslagstiftningen:

Appelberg, K. F., vattenrättsdomare;
Boberg, S., försäljningschef;
Englund, A., ombudsman;
Essén, G., flottningschef;
Hedlund, G., jur. d:r, led. av II kamm.;
Kempe, F. O. E., fil. d:r;
Lundén, P., flottningschef;
Nordqvist, M., jägmästare;
Sten, H., redaktör, led. av I kamm.;
Strömbäck, C., direktör;

Thygesen, R. Ch., förste kanslisekreterare;
Wärn, G., disponent.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 24 november 1944 och den 4 maj 1945 tillkallade att inom skogsstyrelsen biträda vid överarbetning av vissa föreskrifter rörande virkesmätning och därmed sammanhängande frågor

dels såsom särskild utredningsman:

Palmquist, L. P. O., hovrättsråd;

dels såsom särskilda sakkunniga:

Boberg, S., försäljningschef;

Edström, Th. G. F., direktör;

Englund, A., ombudsman;

Hellström, A., disponent;

Herlitz, N. A., direktör;

Jonsson, L. J., skogsarbetare, led. av II kamm.;

Magnusson, M., disponent;

Nordqvist, M., jägmästare;

Strömbäck, C., direktör;

Wesslén, G., skogschef;

Winbladh, A. Th., jägmästare.

Av skogsstyrelsen tillkallade att såsom särskilda experter inom styrelsen biträda vid viss del av utredningen rörande virkesmätningen:

Ahnlund, B., disponent;

Bäcklund, O., jägmästare;

Djurberg, G., disponent;

Nordqvist, M., jägmästare;

Ålund, H., forstmästare.

Lokal: Skogsstyrelsen; tel.: 23 36 60.

Beträffande direktiven för utredningarna, se 1943: I Jo 32 rörande skogsvårdslagstiftningen samt flottningsväsendet och flottningslagstiftningen och 1946: I Jo 17 rörande virkesmätningsslagstiftningen m. m.

Under år 1946 ha 2 sammanträden hållits med de sakkunniga för skogsvårdslagstiftningen. Styrelsen har den 27 maj 1946 framlagt betänkande med förslag till skogsvårdslag m. m. (SOU 1946: 41), varmed utredningsarbetet i denna del är avslutat.

Utredningen rörande flottningsväsendet och flottningslagstiftningen har under året avslutats genom att styrelsen den 10 januari 1946 avgivit betänkande med förslag till ändrade grunder för flottningslagstiftningen m. m. (SOU 1946: 3).

Vad angår utredningen rörande virkesmätningen m. m. har den bedrivits efter två linjer, dels beträffande ifrågasatt lagstiftning å området, dels ock för åstadkommande av enhetliga mätningföreskrifter avseende i huvudsak sågtimmer och massaved. I lagstiftningsfrågan har utredningsarbetet avslutats genom att styrelsen den 30 augusti 1946 avgivit betänkande med förslag till lag om virkesmätning m. m. (SOU 1946: 63).

I Jo: 17 Beträffande frågan om enhetliga mätningsföreskrifter ha ett flertal sammanträden hållits med experterna. Upprättade förslag till instruktioner för mätning av massaved i fast mått ha gjorts till föremål för omfattande provmätningar. Specialundersökningar ha verkställts av statens skogsforskningsinstitut och vid några skogsindustriers laboratorier. Resultaten av dessa provmätningar och specialundersökningar komma att färdigställas i början av år 1947. Förarbeten till ny instruktion för mätning av sågtimmer av barrträd beräknas fortskrida i sådan takt, att erforderliga provmätningar kunna ske under vintern 1946—47. Utredningsarbetet i denna del beräknas vara avslutat före utgången av år 1947.

18. *Fiskerättskommittén* (1944: I 28; 1945: I 23; 1946: I 18).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 oktober 1943 för att verkställa utredning och avgiva förslag till lagstiftning angående rätt till fiske m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 12 oktober 1943):

Romberg, A. C. T., expeditionschef, *ordförande*;

Alm, G. O., byråchef;

Andersson, P. V., lantbrukare;

Levin, H. S., fiskare;

Magnusson, K. H., riksgäldsfullmäktig, led. av II kamm.;

Palmquist, L. P. O., hovrättsråd;

Skoglund, G. T., folkskollärare, led. av II kamm.;

Widerberg, H. E. O., fiskerikonstulent.

Särskilda experter:

Dahr, E., fiskeriintendent;

Hessle, C. W., byrådirektör.

Sekreterare:

Thulin, G. G., revisionssekreterare.

Lokal: Rosenbad 2; tel. 11 77 96.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1944: I Jo 28.

Under år 1946 har kommittén hållit 5 plenisammanträden. Dessutom ha överläggningar ägt rum med vissa ledamöter av kommittén och med de tillkallade experterna. Kommittén har under tiden mars—maj hållit sammanlagt 7 offentliga möten i fiskerifrågor med representanter för olika intressegrupper bland befolkningen vid Väneren, Vättern, Hjälmarén och Storsjön i Jämtland.

Med ledning av den utredning som erhållits vid dessa offentliga möten och vid liknande möten, som under år 1945 hållits med kustbefolkningen, har frågan om nya lagbestämmelser beträffande den allmänna frifiskegränsen i saltsjön och i de nämnda insjöarna slutbehandlats inom kommittén. Överläggningarna med lagberedningen rörande vissa spörsmål om gränsdragning i vatten ha fullföljts. Därjämte ha till behandling upptagits frågor om fiskevårdsområde, fiskådra, skattlagda fisken samt fast och rörlig fiske-redskap. Beträffande det enskilda hummerfisket i norra Bohuslän har kom-

mittén företagit undersökningar till belysande av dess ekonomiska betydelse **I Jo: 19** för strandägarna.

Efter förslag av kommittén har Kungl. Maj:t den 1 november 1946 förordnat särskild utredningsman att verkställa utredning och avgiva förslag rörande vissa fiskerättsliga spørsmål inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker (se I Jo 40).

Kommitténs utredning beräknas bliva slutförd under första halvåret 1947.

19. *Norrlandskommittén* (1945: I 25; 1946: I 19).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 17 december 1943 och den 18 februari 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 4 februari 1944):

Malmfors, N. A. E., generaldirektör, *ordförande*;

Strindlund, G., överdirektör, *vice ordförande*;

Andersson, L. E., hemmansägare, led. av II kamm.;

Collin, Karin, fröken;

Degerstedt, Hj., direktör;

Enström, A., direktör;

Fjällström, H., lantbrukare;

Granström, E. A., byråchef;

Hedlund, V. V., fattigvårdskonsulent, led. av II kamm.;

Holmbäck, M. B., direktör;

Johansson, A., disponent;

Jonsson, J. N., hemmansägare, led. av I kamm.;

Kempe, F. O. E., fil. d:r;

Lövgren, O. W., redaktör, led. av II kamm.;

Mäler, K. M., redaktör, led. av II kamm.;

Nyström, P. E., förbundsordförande;

Pålsson, P. O., landstingsman;

Sandberg, O. E., hemmansägare, led. av II kamm.;

Sten, H., redaktör, led. av I kamm.;

Svennilson, S. I., professor;

Tillander, T., biträdande länsjägmästare;

Tjällgren, O. L., överrevisor, led. av I kamm.;

Velander, C. G., rådman, led. av I kamm.;

Westerlund, P. O., kronojägare;

Wigren, G., landstingsdirektör;

Åman, Aggan, fru.

Särskilda sakkunniga och utredningsmän, tillkallade att biträda vid vissa specialutredningar:

Berger, T., byråchef;

Braunstein, Å. G. V., häradshövding (t. o. m. den 30 juni 1946);

Edlund, F. G. A., f. d. hamndirektör (fr. o. m. den 22 februari 1946);

Eliasson, P., lantbrukare (t. o. m. den 30 juni 1946);

Eneborg, H. G. E., förste aktuarie (t. o. m. den 21 februari 1946);

- I Jo: 19** Forsberg, A., med. lic., t. f. laborator (fr. o. m. den 7 mars 1946);
 Jung, E. S., överlantmätare (t. o. m. den 30 juni 1946);
 Källström, K. M., direktör;
 Lindskog, B. V., hovrättsråd, t. f. kommerseråd;
 Ljungdahl, K.-G., f. d. överdirektör;
 Odelberg, A., överläkare (fr. o. m. den 5 april 1946);
 Sandström, B., direktör;
 Sjöholm, K. Hj., kommerseråd;
 Sundberg, H., lantbrukare (t. o. m. den 30 juni 1946);
 Åhmansson, N. C. E., direktör.
- Sekreterare och kanslichef:
 Ericsson, Y. A. R., byråchef.
- Biträdande sekreterare:
 Bouvin, S. E. H., aktuarie (t. o. m. den 31 juli 1946);
 Collinder, S. T., jägmästare;
 Höjer, I., byråsekreterare;
 Nyström, E. A. R., jägmästare (fr. o. m. den 1 september 1946);
 Sjölund, E. O., jordbrukskonsulent;
 Velander, J., jur. kand.;
 Westerberg, M. O., civilingenjör;
 Åkerberg, P. E. H., docent.

Tjänsteman:

Swedborg, E., pol. mag. (fr. o. m. den 16 april 1946).

Lokal: Riddargatan 12; tel.: 61 53 79.

Angående kommitténs uppdrag, se 1945: I Jo 25 och 1946: I Jo 19.

Sammanträden ha under år 1946 intill den 1 december hållits med kommittén i dess helhet under 2 dagar, med arbetsutskott under omkring 20 dagar samt med sektioner eller delegationer under omkring 35 dagar. Studieresor ha företagits av vissa sektioner och delegationer.

Kommittén har under året avlåtit följande utlåtanden eller betänkanden till Kungl. Maj:t eller departementschef, nämligen den 16 januari angående stipendier för blivande distriktstandläkare, samma dag angående befolkningsutredningens betänkande om förlossningsvården, den 4 februari angående befolkningsutredningens betänkande om skolmåltiderna, samma dag angående skogs-vårdsåtgärder på allmänningsskogar, samma dag angående forsknings- och försöksverksamheten på jordbrukets område i Norrland (SOU 1946: 16), den 22 februari angående skogsstyrelsens förslag om ändrade grunder för flottningsslågstiftningen m. m., samma dag angående upprättande av en superfosfatfabrik i Norrbotten, den 28 mars angående befolkningsutredningens betänkande om barnkostnadernas fördelning, samma dag angående åtgärder till befrämjande av linodlingen i Norrbotten, samma dag angående befolkningsfördelningen mellan landsbygd och stadsbygd m. m., den 7 maj angående utbyggnad av Norrbottens järnverk, den 11 maj angående vissa undersökningar rörande jordbruket inom Nedertorneå kommun, den 4 juni angående viss ändring i jorddelningslagen, den 3 juni angående skogstill-

delning åt Salt- och Fetmyrans jordförmedlingsföretag, samma dag angående bostadsförhållandena för helårsarbetande skogsarbetare m. m., den 15 juni angående småföretagsutredningens förslag om kreditgivnings- och rådgivningsverksamhet för hantverk och småindustri samt bildande av företagsnämnder, den 24 juli angående tidsbegränsade skogsservitut, den 11 september angående statsbidrag till skogligt växtförädlingsarbete i Gävleborgs län, den 16 september angående småföretagsutredningens betänkande angående hantverkets och småindustriens befrämjande, den 18 november angående skogsstyrelsens betänkande angående ny skogsvårdslag m. m., den 5 december angående vissa åtgärder till förbättrande av transportförhållandena i Norrland (SOU 1946: 84), samma dag angående synpunkter på den norrländska jordbrukspolitiken samt likaledes samma dag angående distrikts-sköterskornas verksamhet.

Härjämte har kommittén avgivit ett 30-tal andra utlåtanden över olika till kommittén remitterade betänkanden eller i andra ärenden. Kommitténs uppdrag att övervaka den verksamhet, som bedrivs av de lokala jordnämnderna i Västernorrlands och Norrbottens län, har föranlett vissa åtgärder från kommitténs sida.

Kommittén har för avsikt att under de första månaderna av år 1947 avgiva betänkanden angående sågverksdriften i Norrland, angående vissa norrländska befolknings- och arbetskraftsproblem samt angående hälso- och sjukvården i Norrland.

20. *Utredning av vissa frågor beträffande lapparna m. m.* (1945: I 27; 1946: I 20).

Tillkallad enligt beslut av Kungl. Maj:t den 28 januari 1944 att enligt föredragande statsrådets närmare bestämmande verkställa utredning och avgiva förslag rörande vissa frågor beträffande lapparna m. m.:

Berglöf, L., f. d. generaldirektör.

Lokal: Engelbrektsgatan 13; tel. 11 46 99.

Angående utredningsmannens uppdrag, se 1945: I Jo 27.

Utredningsmannen har under år 1946 avlämnat utredning med förslag angående vissa lägenhetsupplåtelser å kronomark i Norrlands fjälltrakter (SOU 1946: 80). Vidare ha avgivits remissutlåtanden i ett flertal ärenden. En resa har företagits till fjälltrakterna i Lappland.

Utredningsmannen har under behandling remisser i åtskilliga ärenden, delvis av betydande omfattning.

21. *Kommittén för maskinell täckdikning* (1945: I 32; 1946: I 23).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 juni 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 30 juni 1944):

Berglund, N. H., ingenjör, *ordförande*;

Almlöf, E. V., jordbrukskonsulent;

Moberg, H. A:son, agronom.

I Jo: 21 Experter:

Weibull, N. R. M., civilingenjör;

Andersson, E. Y., agronom.

Sekreterare:

Larsen, H. R., agronom.

Lokal: Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut; tel.: Malmö 46 40 19 (sekreteraren).

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I Jo 32.

Kommittén har under år 1946 hållit ett sammanträde. Kommitténs ordförande har företagit en studieresa till U. S. A. Preliminära avtal om inköp av täckdikesskrävmaskiner till Sverige ha därvid träffats. Några av kommitténs ledamöter och experter ha dessutom studerat vissa i Sverige förekommande täckdikesskrävmaskiner och nykonstruktioner av sådana.

22. Utredning rörande organisationen av forsknings- och försöksverksamheten samt undervisningen på mejerinäringens område (1946: I 25).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 17 juli 1945)

dels såsom utredningsman:

Bouveng, G. A., expeditjonschef;

dels ock såsom sakkunniga att med utredningsmannen deltaga i överläggningar i ämnet:

Aaröe, V. M. L., direktör;

Anderberg, H. R., stationsmästare, led. av I kamm.;

Arnegren, O. A. P:son, byråchef;

Hakelius, A., agronom;

Norup, B. S. B:son, lantbrukare, led. av II kamm.;

Olsson, N., professor;

Söderqvist, J., direktör;

Theorell, A. H. T., professor;

Thomé, K. E., professor.

Sekreterare:

Sjöborg, N. E., byråagronom.

Lokal: Jordbruksdepartementet; tel.: 25 45 60 (utredningsmannen).

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I Jo 25.

Utredningsmannen har under år 1946 hållit 2 sammanträden med de sakkunniga samt företagit resor till olika orter för överläggningar med representanter för mejerinäringen m. fl.

Utredningsarbetet beräknas bliva avslutat under första hälften av år 1947.

23. 1945 års jordbruksförsöksutredning (1946: I 26).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 för att verkställa utredning och avgiva förslag angående organisationen av försöksverksamheten på jordbrukets område (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juli 1945):

Mannerfelt, C. E. A., landshövding, *ordförande*;
Carlström, O. L., lantbrukare, led. av II kamm.;
Eriksson, C. E., möbelhandlare, led. av I kamm.;
Giöbel, G., phil. d:r;
Jonsson, J. N., hemmansägare, led. av I kamm.;
Karlsson, B. E. A., redaktör, led. av II kamm.;
Nilsson, G. E., lantbrukare, led. av II kamm.;
Olsson, N., professor;
Stenberg, J. E., föreståndare för Gisselås försöksgård (avliden den 19 april 1946);
Svensson, P. G. A., lantbrukare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Wixell, N. F., jur. kand.

Lokal: Kommendörsgatan 30; tel.: Livsmedelskommissionen.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I Jo 26.

Kungl. Maj:t har den 26 april 1946 uppdragit åt de sakkunniga att verkställa utredning och avgiva förslag angående den vid institutet för husdjursförädling vid Wiad bedrivna verksamheten. Direktiven för denna utredning framgå av departementschefens anförande vid meddelandet av förenämnda utredningsuppdrag. Departementschefen yttrade därvid bland annat följande:

I första hand bör undersökas, om staten bör upptaga en försöksverksamhet av det slag som bedrivs vid institutet för husdjursförädling vid Wiad. Skulle så anses vara förhållandet, bör förslag framläggas rörande verksamhetens organisation. Uppenbarligen kunna ett flertal olika organisationsformer vara tänkbara. Valet mellan dessa kan givetvis påverkas av det stöd för den fortsatta verksamheten, som den för institutet för närvarande ekonomiskt intresserade Wallenbergiska stiftelsen eventuellt kan erbjuda. Denna fråga synes på ett tidigt stadium av utredningen böra klargöras genom förhandlingar.

Under år 1946 intill den 1 december ha 14 sammanträden om tillhoppa 32 arbetsdagar hållits med utredningen i dess helhet samt 13 sammanträden om sammanlagt 15 arbetsdagar med delegationer inom utredningen. För studium av försöksverksamhetens organisation i Danmark och Finland ha vissa av de sakkunniga företagit resor till dessa länder.

Vad angår utredningen rörande jordbruksförsöksverksamhetens allmänna organisation ha fortsatta undersökningar bedrivits rörande vissa för utredningen grundläggande frågor. Härvid ha ett flertal överläggningar ägt rum med i forsknings- och försöksverksamheten på jordbrukets område arbetande krafter. Överläggningar ha vidare i skilda frågor hållits med styrelsen för svenska vall- och mosskulturföreningen, jordbrukssektionen inom norrlandskommittén och 1946 års trädgårdsundervisningskommitté. Utredningsarbetet i förevarande del beräknas vara avslutat under första hälften av år 1947.

I Jo: 23 Vidkommande utredningen om institutet för husdjursförädling vid Wiad ha överläggningar hållits med institutets styrelse och med styrelsen för Knut och Alice Wallenbergs stiftelse. Med sistnämnda styrelse ha jämväl förhandlingar förts, vilka resulterat i att styrelsen — i avvaktan på utredningens kommande förslag rörande den vid institutet bedrivna verksamheten och statsmakternas ställning till denna fråga — förklarar sig villig att som hitills finansiera verksamheten vid institutet till den 1 januari 1950.

Utredningen har vidare i anledning av remisser avgivit ett flertal utlåtanden under året, bland annat över norrlandskommitténs betänkande angående forsknings- och försöksverksamheten på jordbrukets område i Norrland, lantbruksstyrelsens utredning med förslag angående svinstamkontrollens organisation m. m., och lantbrukshögskolans framställning rörande inrättandet av en försöksgård på Gotland.

24. 1945 års fiskeriutredning (1946: I 27).

Riksdagen har i skrivelse den 19 maj 1945, nr 266, under åberopande av vad jordbruksutskottet vid 1945 års riksdag i utlåtande nr 46 anfört, hemställt om utredning och förslag angående fiskerinäringens efterkrigsproblem.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 juli 1945 för att verkställa den sålunda påyrkade utredningen och avgiva förslag i ämnet samt därjämte utreda frågan om den prisreglerande verksamheten på fiskets område (se Post- och Inrikes tidn. den 4 augusti 1945):

Hessle, C. W., byrådirektör, fil. d:r, *ordförande*;

Corneliusson, S., ombudsman;

Häller, L., direktör;

Högström, G., ombudsman;

Johansson, H., direktör;

Kewenter, A., direktör;

Molin, E., grosshandlare;

Myrgren, H., kontrollör;

Nilsson, G., fiskare;

Stidner, M., direktör;

Ståhle, A. N. O. K., utrikesråd (fr. o. m. den 13 februari 1946).

Experter:

Tolstoy, N., greve, sektionschef i statens livsmedelskommission;

Fredholm, H., fil. d:r;

Sjöholm, S., byråchef.

Sekreterare:

Gerhard, I., fil. lic.

Förordnad att biträda utredningen:

Swedborg, E., pol. mag.

Lokal: Lantbruksstyrelsen; tel.: 23 46 20 (ordföranden) och 26 52 25 (sekreteraren).

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I Jo 27.

Utredningsmännen ha under år 1946 intill den 1 december sammanträtt **I Jo: 26** 16 dagar.

Utredningsarbetet har i huvudsak slutförts och utredningen beräknas kunna avgiva betänkande under januari 1947.

25. *Utredning rörande yrkesutbildningen inom jordbruket och skogshandlingen (1946: I 29).*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 december 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 21 december 1945):

Lindberg, E. H., landshövding, *ordförande*;

Eklundh, B. E. H., förvaltare;

Held, G., ombudsman;

Mattsson Mårn, L. H., docent;

Persson, I., agronom, led. av I kamm.;

Winroth, Ch., studiesekreterare.

Sekreterare:

Söderqvist, C. G. F., byrådirektör.

Lokal: Riddargatan 9; tel.: 67 47 00.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1946: I Jo 29.

Under år 1946 intill den 1 december ha de sakkunniga sammanträtt in pleno 8 gånger.

De sakkunniga ha vidare under sammanlagt 14 dagar företagit studieresor till olika skolor inom jordbrukets och skogshandlingens område.

De sakkunniga ha den 18 oktober 1946 avgivit förslag angående viss ändring av bidragsgrunderna till jordbrukets yrkesskolor.

Utredningsarbetet beräknas vara avslutat före utgången av år 1947.

26. *1946 års sakkunniga för utarbetande av bestämmelser m. m. för fortbildningskurser rörande jordbrukets rationalisering.*

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 januari 1946 för att utarbeta program och vidtaga i övrigt erforderliga anordningar för igångsättande av fortbildningskurser rörande jordbrukets rationalisering:

Söderström, O. A. V., hovrättsråd, *ordförande*;

Lange, N. G., bitr. statssekreterare.

Myrbeck, K. D., professor;

Sekreterare:

Lundgren, J. B., amanuens.

Lokal: Artillerigatan 42; tel.: Livsmedelskommissionen.

De närmare riktlinjerna för de sakkunnigas uppdrag framgå av Kungl. Maj:ts proposition nr 334 till 1945 års riksdag (bil. 8 p. 4) samt jordbruksutskottets utlåtande nr 82 rörande samma proposition.

Under år 1946 ha sammanlagt 4 fortbildningskurser rörande jordbrukets rationalisering anordnats med sammanlagt 440 kursdeltagare från lantmäteristaten, lantbruksingenjörorganisationen, egnahemsväsendet, hushållningssällskapen, den lägre lantbruksundervisningen, skogsvårdsstyrelserna

I Jo: 26 samt de ekonomiska organisationerna på jordbrukets och skogsbrukets områden. Varje kurs har omfattat föreläsningar och diskussioner under 6 dagar.

Under januari och februari månader 1947 komma ytterligare två kurser att anordnas med sammanlagt omkring 230 deltagare.

De sakkunniga ha avgivit utlåtande över en framställning från Sveriges allmänna lantbrukstjänstemannaförbund angående statsbidrag till anordnande av fortbildningskurser berörande jordbrukets rationaliseringsproblem förushållningssällskapens vandringsrättare.

27. 1946 års köttbesiktningskommitté.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 januari 1946 (se Post- och Inrikes tidn. den 24 januari 1946):

Andersson, K. A. M., lantbrukare, led. av II kamm., *ordförande*;

Aaby-Ericsson, R. B., major;

Andersson, B. O. L., länsveterinär;

Jönsson, N. O., hemmansägare, led. av II kamm.;

Karlsson, G., direktör;

Thorbjörnsson, G., fabrikschef.

Särskild expert:

Schirén, G. U., revisionssekreterare.

Lokal: Skogsstyrelsen, Vasagatan 36; tel. 23 36 60.

Direktiven för utredningen framgå av föredragandens, statsrådet Sträng, anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Statsrådet lämnade därvid en redogörelse för gällande bestämmelser om köttkontrollen och för gjorda framställningar om ändringar däri samt anförde vidare bland annat följande.

Under de gångna krisåren har det uppenbarligen icke varit lämpligt att till närmare övervägande upptaga frågan om införande av obligatorisk köttbesiktning inom större delar av riket. Sedan normalare förhållanden åter inträtt, torde emellertid stora förutsättningar förefinnas att få till stånd en mera allmän köttkontroll. I första hand ha möjligheterna härtill ökats genom den utbyggnad av slakteriorganisationerna som under senare år ägt rum samt genom tillkomsten av nya slakterier. De förbättringar av kommunikationerna på landsbygden, som bliva en följd av motortrafikens igångsättande i större omfattning, torde även underlätta denna verksamhet. Otvivelaktigt skulle ett obligatoriskt köttbesiktningstvång ur näringshygieniska synpunkter vara önskvärt. Å andra sidan skulle införandet härav föranleda icke obetydliga kostnader och besvär, framför allt i mera glest bebyggda trakter. En ökad besiktningsskyldighet torde sålunda nödvändiggöra inrättandet av ett betydligt antal nya besiktningsbyråer och kan även förväntas försvåra handelen med köttvaror samt medföra vissa fördyringar av dessa varor förutom de anspråk som komma att ställas på veterinärväsendet. Emellertid finner jag frågan om införande av ett mera allmänt köttbesiktningstvång numera ha kommit i det läge, att densamma bör underkastas en närmare utredning.

Vid denna utredning bör undersökas i vad mån köttbesiktningstvånget bör

utvidgas utöver vad nu i detta avseende gäller. Härvid synes då främst vara att överväga införandet av obligatoriskt köttbesiktningstvång för hela riket eller vissa delar därav. Det bör självfallet beaktas, att en sådan allmän skyldighet, såsom nyss berörts, kunde komma att bliva ekonomiskt betungande eller förorsaka andra betydande olägenheter inom vissa landsdelar och områden med bristfälliga kommunikationer. I följd härav bör övervägas i vad mån från ett allmänt besiktningstvång böra göras undantag eller medgivnas lättnader i fråga om sättet eller anordningarna för besiktningens utförande.

Om vid utredningen befinnes, att köttbesiktningens verksamheten bör erhålla större omfattning än hittills, synas vidare böra undersökas möjligheterna att genomföra den önskvärda utbyggnaden med minsta möjliga ökning av antalet besiktningebyråer och besiktningsveterinärer. Noggranna beräkningar böra verkställas rörande kostnaderna för stat och kommuner av den utvidgning som kan komma att föreslås samt av det eventuellt ökade behovet av veterinärer. Med hänsyn till kostnaderna torde i detta sammanhang böra undersökas möjligheterna av att anordna ambulatorisk köttkontroll genom anlita av sådana vid den statliga veterinärorganisationen anställda befattningshavare, som anses kunna vid sidan av sina hittillsvarande åligganden även fullgöra uppgiften som besiktningmän i nu förevarande hänseende. Tillika bör övervägas vilka anordningar som kunna erfordras med avseende å tillfälliga besiktningsslokaler och kontrollen över hygien och ordning i dessa ävensom rörande kostnader för en ambulatorisk besiktning och sättet för dessas bestridande.

De särskilda svårigheter, som möta vid det praktiska genomförandet av ett besiktningstvång för kött av ren, torde ha varit anledningen till att detta slag av kött hittills icke blivit underkastat bestämmelserna om köttbesiktning. Emellertid synas i samband med förevarande utredning böra övervägas lämpliga åtgärder för att, utan väsentligt betungande av renskötseln, befordra en bättre hygien vid slakten och den därefter följande behandlingen av renköttet.

Vid utredningen torde även böra upptagas andra frågor, som äga samband med de nu berörda.

Kommittén, som intill den 1 december 1946 hållit 8 sammanträden och företagit 3 studieresor, har den 18 december 1946 avgivit betänkande med förslag till en utökad köttkontroll m. m. Kommittén avser att avgiva särskilt utlåtande rörande frågorna om besiktningstvång för kött av ren samt bättre hygien vid renslakt och vid behandlingen av renkött ävensom om åtgärder mot sjukdomen trikinos.

Uppdraget beräknas bliva slutfört under år 1947.

28. 1946 års tryckeriutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 januari 1946 att verkställa utredning och avgiva förslag angående organisationen av statens reproduktionsanstalt m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 1 februari 1946):

I Jo: 28 Sverne, E. V., generaldirektör, *ordförande*;
Hernlund, C. A. V., överdirektör;
Leche, H. J., major;
Murray, C. A., byråchef;
Sandberg, A. G. N., byråchef;
Thunborg, T. F., direktör.

Experter:

Drewitz, R., disponent;
Lindholm, G. A., tryckerikonstulent.

Sekreterare:

Edling, N. P. J., förste amanuens.

Lokal: Kammarkollegiet; tel. 23 45 60.

Direktiven för utredningen framgå av föredragandens, statsrådet Sträng, anförande vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Statsrådet anförde därvid bland annat följande.

Reproduktionsanstalten har under de senaste årtiondena genomgått en högst betydande utveckling och bedriver numera en omfattande tryckeriverksamhet. Med hänsyn härtill synes böra företagas en utredning av frågan, huruvida den för mer än tjugu år sedan tillskapade organisationsformen för anstaltens verksamhet allttjämt kan anses ändamålsenlig. Härvid torde möjligen kunna övervägas om icke en koncentration av statens tryckeriverksamhet vid anstalten och postens tryckeri kan komma till stånd. Närmast till hands synes dock ligga att undersöka lämpligheten av att anstalten organiseras såsom ett självständigt affärsdrivande verk på samma sätt som exempelvis försvarets fabriksstyrelse. Däremot ställer jag mig mera tveksam till bolagsformen som den mest ändamålsenliga för den av anstalten nu bedrivna verksamheten. Emellertid torde även denna organisationsform kunna övervägas under utredningen.

I samband med den av mig nu förordade utredningen bör även upptagas till övervägande spörsmålet angående karttryckets ordnande. För denna frågas lösning synas flera utvägar tänkbara. En undersökning torde således böra verkställas om icke möjligheter förefinnas att revidera avtalet angående karttrycket i en för staten förmånligare riktning. Emellertid synes även förtjänt att övervägas att överflytta karttrycket till statens reproduktionsanstalt, vilken anstalt sedan densamma erhållit nya lokaler torde äga förutsättningar för att övertaga denna verksamhet. Slutligen torde jämväl den möjligheten förefinnas, att ett bolag bildades med staten såsom delägare för bedrivande av ifrågavarande verksamhet. Den blivande utredningen torde få giva svar på frågan vilken av nu berörda organisationsformer, som ur statens synpunkt är den fördelaktigaste för karttryckets ordnande.

Utredningen har intill den 25 november 1946 hållit 11 sammanträden.
Uppdraget beräknas bliva slutfört under år 1947.

29. Utredning rörande indragning av ströängar å kronomark ovan odlingsgränsen inom Norrbottens län, m. m. I Jo: 31

Tillkallad genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 februari 1946 att verkställa utredning och avgiva förslag rörande indragning av ströängar å kronomark ovan odlingsgränsen inom Norrbottens län, m. m.:

Berglöf, L., f. d. generaldirektör.

Lokal: Engelbrektskatan 13; tel.: 11 46 99.

Under år 1946 har genomgång påbörjats av det omfattande utredningsmaterialet, bland annat för planläggning av erforderliga resor nästa år för sammanträden med jordbruksbefolkningen på orten.

30. Utredning rörande fiskredskapsförsäkring.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 april 1946 för att verkställa utredning och avgiva förslag angående fiskredskapsförsäkring (se Post- och Inrikes tidn. den 15 april 1946):

Apelqvist, S., direktör, *ordförande*;

Henriksson, N. T., direktör, led. av II kamm.;

Levin, H. S., fiskare;

Skoglund, G. T., folkskollärare, led. av II kamm.;

Utbult, K. B., affärsföreståndare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Pernell, G. A., direktionssekreterare.

Lokal: Kungsgatan 5; tel.: Folket-Samarbete.

Direktiven för utredningen framgå av föredragandens, statsrådet Sträng, anförande vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Statsrådet yttrade därvid bland annat.

Det råder delade meningar om på vilket sätt en fiskredskapsförsäkring lämpligast bör ordnas. De hittills framkomna förslagen ha i allmänhet icke ansetts tillfredsställande. Med hänsyn till den betydelse frågan om redskapsförsäkring har för fiskarena anser jag en förnyad utredning i ämnet böra igångsättas. För att få till stånd en ändamålsenlig försäkringsform torde det vara nödvändigt att statsmakterna lämna visst ekonomiskt stöd åt verksamheten. Vid utredningen bör emellertid eftersträvas att så avväga det statliga stödet att statsmedel icke tages i anspråk i större omfattning än som är oundgängligen nödvändigt för att verksamheten skall kunna bedrivas utan att i allt för hög grad betunga fiskerinäringen. Utredningen bör i övrigt vara förutsättningslös.

Uppdraget beräknas bliva slutfört under år 1947.

31. Bogesundsutredningen.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 maj 1946 för att verkställa utredning rörande dispositionen av fideikomisseegendomen Bogesund (se Post- och Inrikes tidn. den 27 maj 1946):

I Jo: 31 von Stockenström, B. H., generaldirektör, *ordförande*;
 Gustafson, K. Hj., lantbrukare, led. av II kamm.;
 Åkesson, N. O. T., arkitekt;
 Örborn, K. A., agronom.

Sekreterare:

Holmstedt, S. A., byråsekreterare.

Lokal: Domänstyrelsen; tel.: 23 10 90 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Departementschefen yttrade därvid bland annat följande.

Det är uppenbart, att dispositionen av en egendom av denna storleksordning, belägen så nära Stockholm, måste erbjuda ett flertal svårlösta och betydelsefulla problem med avseende å såväl bebyggelsens som kommunikationernas ordnande som ock i fråga om jordbrukets och skogsbrukets planläggning. Många sinsemellan konkurrerande intressen måste här avvägas och samordnas på ett ur sociala och ekonomiska synpunkter tillfredsställande sätt. Med hänsyn härtill måste planläggningen ske med en klar blick för möjligheterna att lösa de skilda problemen vid egendomens disposition. Enligt min mening synes mest ändamålsenligt, att planläggningen sker genom statens försorg.

Vid planläggningen bör i stora drag klargöras på vad sätt olika delar av egendomen böra användas. Sålunda torde böra övervägas vilka delar av egendomen som böra disponeras för jordbruk och skogsbruk samt vilka områden som lämpa sig för permanent bebyggelse samt i vad mån områden böra disponeras för fritidsändamål såsom camping, bad- och landningsplatser samt naturreservat. Jordbruksdriften och skogsbruket böra ordnas efter vad som ur sociala och ekonomiska synpunkter befinnes mest ändamålsenligt. Då bebyggelsen å de olika brukningsdelarna är i högsta grad förfallen, måste denna så gott som helt förnyas, vilket kräver en omsorgsfull planläggning. Detta förhållande synes å andra sidan möjliggöra ett helt fördomsfritt bedömande av de driftsformer, som kunna ifrågakomma. Vid uppgörandet av planerna för skogsbruket synas böra beaktas de modifikationer, som böra göras däri med hänsyn till att vissa delar av skogsmarken kunna komma att disponeras för fritidsändamål. Särskild uppmärksamhet bör även ägnas frågan om skogsarbetarnas arbets- och bostadsförhållanden, varvid likaledes stor frihet torde vara för handen vid uppgörande av förslag.

Därest kommunikationerna med staden kunna ordnas på ett tillfredsställande sätt, synes icke uteslutet att vissa områden med tiden kunna komma i fråga för bebyggelse av den typ, som finnes inom ett flertal av Stor-Stockholms villasamhällen. Å andra sidan torde delar av egendomen med fördel kunna nyttjas för bebyggelse med sportstugor eller sommarvillor. Bebyggelse av sistnämnda slag finnes redan inom egendomen. Vid planläggningen torde noga beaktas, att stränderna i möjligaste mån undantagas från bebyggelse och att hänsyn tages till det säregna i området naturtyp. Likaledes bör kulturminnesmärkens bevarande ägnas uppmärksamhet.

Planläggningen av bebyggelsen liksom av fritidsområdena torde böra äga rum under samverkan med representanter för Östra Ryds kommun samt Stockholm och Vaxholm för att i den mån så finnes ändamålsenligt möjliggöra ett tillgodoseende av kommunala önskemål och intressen i dessa hänseenden. Vid egendomens användning för nu avsedda ändamål synes man icke i första hand böra utgå från att de områden, som nu äro i fråga, med äganderätt överlåtas till vederbörande intressent. Det torde snarast böra övervägas att upplåtelsen sker i tomträttens form eller på annat för innehavaren betryggande sätt.

Utredningen har intill den 22 november 1946 hållit 2 sammanträden och företagit en resa till egendomen. Vid ett sammanträde ha representanter för Östra Ryds kommun samt Stockholm och Vaxholm närvarit.

Utredningsarbetet bar under året huvudsakligen omfattat insamlande av material för uppdragets fullgörande. Utredningen har vidare avgivit utlåtande i ett ärende.

32. Utredning rörande planering av jordbruket och skogsbruket i Nedertorneå kommun.

Tillkallad jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 maj 1946 att i samråd med hushållningssällskapet och skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län företaga en planering av jordbruket och skogsbruket i Nedertorneå kommun samt avgiva förslag angående lämpliga förbättringsåtgärder (se Post- och Inrikes tidn. den 6 juni 1946):

Wetterhall, H. C. B., biträdande överlantmätare.

Experter:

Kivijärvi, O. A., jordbrukskonsulent;

Sandström, K. E. O., extra lantmätare.

Förordnade att biträda vid vissa specialundersökningar:

Ahlström, B., konsulent hos svenska vall- och mosskulturföreningen;

Niva, J. O., länsskogvaktare.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Departementschefen anförde därvid bland annat följande.

Jag anser det synnerligen angeläget, att klarhet vinnes om möjligheterna att bereda befolkningen i Nedertorneå tryggad sysselsättning och bättre bärning i jordbruket och skogsbruket samt om vilka åtgärder som i detta syfte kunna bli erforderliga. En planering utifrån dessa utgångspunkter av nu berörda områden av näringslivet inom sagda kommun synes därför snarast böra igångsättas. Givetvis äro motsvarande problem för handen även på andra håll. En dylik planering torde emellertid åtminstone tillsvidare böra begränsas till Nedertorneå kommun. Där vunna erfarenheter kunna sedermera bli av betydelse för planering jämväl på andra håll. Vid planeringen torde i första hand böra närmare klargöras vilken jordbrukstyp med hänsyn till storlek och ägosammansättning som i framtiden bör eftersträvas. På

I Jo: 32 grund av den talrika förekomsten av ofullständiga jordbruk synes vidare böra utredas vilka åtgärder som lämpligen böra vidtagas för att genom arealkompletteringar skapa bärkraftiga brukningsdelar. Möjligheterna att genom nyodling och sammanläggning av ofullständiga jordbruk åstadkomma brukningsdelar tillräckligt stora för att tjäna såsom underlag för en tryggad försörjning och jämn sysselsättning för innehavarna och deras familjer böra sålunda undersökas såsom ett led i den här förordade jordbruksplaneringen. Även om det förvisso icke skulle vara tillrådligt att uppmuntra en mera omfattande nyodlingsverksamhet inom landet i dess helhet, synes emellertid inga berättigade invändningar kunna resas mot att inom de nordligaste delarna av landet och där andra kompletteringsmöjligheter saknas nyodling företages såsom ett medel att förstärka befintliga jordbruksfastigheter. Eftersom tillräcklig inkomst av enbart jordbruk i dessa delar av landet endast mera undantagsvis kan vinnas, torde de förtjänstmöjligheter och arbetstillfällen skogen kan erbjuda beaktas. Frågan om förstärkning av ofullständiga jordbruk genom anskaffande av skogsmark från statens domäner, från bolagsskogar eller från större skogsbruk i enskild ägo torde i detta sammanhang böra tagas under övervägande. Vid planläggningen av jordbruket bör man vidare eftersträva en förbättring av nuvarande arronderingsförhållanden och nedbringande av transporterna genom sammanförande av ägorna i lämpliga brukningsfigurer och genom utformning av rationella väg- och dikesnät. Möjligheterna att höja standarden i jordbruket genom förbättringsåtgärder av olika slag såsom täckdikning, betesförbättring och stenröjning samt förbättring av byggnadsbeståndet böra också uppmärksammas. Härjämte synes det närmare böra utredas huruvida och i vilken utsträckning nya dikningsföretag böra igångsättas och kultiveringsåtgärder vidtagas i skogsvårdsbefrämjande syfte. Härigenom skulle ju icke endast en stegring av produktiviteten inom skogsbruket kunna vinnas utan dessutom ökad sysselsättning kunna beredas befolkningen inom kommunen. I den mån så erfordras för bedömande av stödjordbrukets existensmöjligheter torde betingelserna för den framtida utvecklingen inom övriga områden av ekonomisk verksamhet, däribland småindustri och hemslöjd, böra klarläggas. I övrigt synes vid den här förordade planeringsverksamheten av 1942 års jordbrukskommitté avgivna P. M. angående utvecklingsplanering på jordbrukets område (SOU 1946: 18) böra beaktas och i tillämpliga delar kunna tjäna till vägledning.

Ett tiotal sammanträden ha hållits med ortsbefolkningen. Utredningsmannen har även deltagit i sammanträde på orten med norrlandskommittén. Ett stort antal överläggningar ha hållits med representanter för olika myndigheter och sammanslutningar samt med enskilda personer.

Fältarbetena äro avslutade och bearbetning av det erhållna materialet pågår.

Utredningsmannen har för avsikt att framlägga ett betänkande i början av år 1947.

33. 1946 års kommitté för jordbrukets maskinhållning.

I Jo: 33

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 juni 1946 för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande ordnandet av maskinhållarverksamheten (se Post- och Inrikes tidn. den 14 juni 1946):

Janson, S., agronom, led. av II kamm., *ordförande*;

Berglund, N. H., ingenjör;

Jonsson, J. N., hemmansägare, led. av I kamm.;

Karlsson, B. E. A., redaktör, led. av II kamm.;

Lindberg, R., förman;

Nilson, Hj. R., hemmansägare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Lönnemark, K. H., agronom.

Lokal: Jordbrukstekniska institutet, Uppsala 7; tel.: Uppsala 25090 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Departementschefen yttrade därvid bland annat följande.

Ett av de mest framträdande och betydelsefulla spörsmål på jordbrukets område som för närvarande står på dagordningen är frågan om en tillfredsställande och snabb rationalisering av landets jordbruk. Härvid åsyftas bland annat att förbättra jordbrukets arbetsbetingelser. Såsom ett viktigt led i dessa strävanden ingår även att utöka och underlätta användningen av maskinella hjälpmedel i jordbruket. — — — För närvarande torde maskinhållarverksamheten huvudsakligen bedrivas i två former, nämligen dels genom sammanslutning av jordbrukare, vilka hålla en maskinpark för gemensam användning, och dels genom s. k. maskinhållare, enskilda personer eller bolag, vilka mot ersättning tillhandahålla maskiner för jordbrukare i trakten. Erfarenheten synes emellertid giva vid handen att båda dessa former för gemensam maskin användning icke i allo lämnat tillfredsställande resultat. Det har sålunda visat sig svårt att få till stånd sammanslutningar av enskilda jordbrukare för gemensam maskin användning på grund av att jordbrukarna ofta icke kunna uppnå enighet rörande maskinernas användning. Å andra sidan ha maskinstationerna, drivna av enskilda eller bolag, icke givit jordbrukarna den känsla av trygghet att få sina behov av maskinarbeten tillfredsställda i tillräcklig omfattning och å lämpliga tider som är nödvändig för att jordbrukarna skola våga inskränka på sina egna maskiner och dragare. Nu berörda förhållanden ha följaktligen medfört att ifrågavarande verksamhet icke fått den omfattning som ur jordbrukets synpunkt är önskvärd. Med hänsyn härtill torde det vara påkallat att även få fram och utveckla andra mera livskraftiga former för maskinhållarverksamhetens bedrivande. I betraktande av den betydelse denna fråga har för jordbruket torde en utredning i ämnet snarast böra komma till stånd.

Givet är att vissa fördelar kunde vinnas, därest maskinhållarstationer upprättades i statlig regi. Emellertid anser jag att i första hand bör övervägas om icke denna verksamhet lämpligast kan omhänderhavas av jordbrukarna

I Jo: 33 själva. Under senare år har Kooperationen inom olika grenar av jordbruket vunnit allt större utbredning. Starka skäl synas tala för att även maskinhållarverksamheten bör ordnas efter kooperativa linjer. Vid utredningen torde därför denna möjlighet först böra undersökas. Jag vill erinra där- om att sörmländska lantmännens centralförening nyligen startat två ma- skinhållarstationer. Dessa försök, vilka dock upplagts i förhållandevis liten skala, ha, såvitt hittills kunnat bedömas, slagit väl ut. Jordbrukarna som betjänas av stationerna synas — då stationerna drivas av deras egen för- ening — känna trygghet för att i tid och på tillfredsställande sätt få sina behov av maskiner tillgodosedda. Det torde emellertid knappast vara möj- ligt att centralföreningar i någon större omfattning skola kunna ta hand om ifrågavarande arbetsuppgifter utan även andra vägar för denna koopera- tiva verksamhet synas böra undersökas.

En annan utväg som därjämte synes böra prövas för den gemensamma maskinanvändningens ordnande är att dylik verksamhet knytes till jord- brukets undervisningsanstalter. Dessa böra nämligen vara intresserade av att hålla en stor och modern maskinpark för undervisningen och att maski- nerna samtidigt kunna ekonomiskt utnyttjas. Även andra former, som kun- na erbjuda ökade möjligheter till gemensam maskinanvändning, böra emel- lertid prövas.

Under utredningen bör vidare undersökas om och i vad mån ytterligare stöd från statens sida kan vara av behovet påkallat för att maskinhållar- verksamheten skall få en önskvärd omfattning. Utvägar böra sökas för att under den tid, då exempelvis traktorerna icke kunna sysselsättas i jordbru- ket, dessa kunna användas på annat håll såsom vid landsvägstransporter, skogsbruk, vägarbeten eller dylikt.

Kommittén har före den 1 december 1946 hållit 2 sammanträden samt företagit 2 studieresor. Dessutom har en delegation av kommittén hållit 4 sammanträden.

Kommiténs arbete beräknas bliva slutfört tidigast hösten 1947.

34. *Utredning rörande frågan om rationaliseringens inverkan på jordbruk- kets arbetskostnader m. m.*

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 maj 1946 att verkställa utredning rörande frågan om rationaliseringens inverkan på jord- brukets arbetskostnader jämte de spörsmål, som äga samband därmed:

Söderström, O. A. V., hovrättsråd, *ordförande*;

Andersson, A., sekreterare;

Bonow, K. D. M., fil. lic., organisationschef;

Meidner, R., fil. kand.;

Stensgård, A. A. H., direktör.

Experter vid vissa undersökningar:

Svärdström, K. F., docent;

Holmström, S. J. R., agron. lic.

Sekreterare:

Olsson, K. H., byråchef.

Lokal: Artillerigatan 42; tel.: Livsmedelskommissionen.

De sakkunniga ha intill den 1 december 1946 hållit 9 sammanträden.

Efter gemensam framställning av de sakkunniga samt statens forskningskommitté för lantmannabyggnader har Kungl. Maj:t genom beslut den 1 november 1946 bemyndigat statens livsmedelskommission att genom statens forskningskommitté för lantmannabyggnader företaga en undersökning av jordbrukets byggnadsbestånd.

35. 1946 års lantbruksmötesutredning.

Tilikallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 maj 1946 för att verkställa utredning och avgiva förslag angående organiserandet av lantbruksmöten m. m.:

Hammarskjöld, B. G. Hj., landshövding, *ordförande*;

Alwerud, S., direktör;

Ericsson, A. G. E., agronom;

Franzén, Karin, skolkökslärarinna;

Wassberg, N. F. P., husdjurskonsulent;

Åkesson, N. O. T., arkitekt.

Sekreterare:

Mellquist, K.-E., agronom.

Lokal: Artillerigatan 42; tel.: Livsmedelskommissionen.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Departementschefen anförde därvid bland annat följande.

Den nuvarande ordningen med distriktslantbruksmöten torde icke ha medfört de fördelar för jordbruksnäringen som förväntats vid dess tillkomst. Med hänsyn härtill torde en förändring beträffande lantbruksmötenas anordnande böra genomföras. — — — Det torde böra övervägas om icke smärre möten för mindre områden, t. ex. län eller vissa delar därav, äro mera ändamålsenliga och mera givande för jordbrukarna än distriktslantbruksmötena. I samband härmed bör även undersökas möjligheterna att iordningställa mera permanenta utställningsarrangement, vilka belysa olika områden av jordbruksnäringen och förutsättningarna för dess rationalisering och vilka kunna förflyttas mellan skilda utställningar. Spörsmålet om det kan anses lämpligt att bibehålla de nuvarande rikslantbruksmötena synes likaså böra närmare undersökas. Den organisation som handhar lantbruksmötenas anordnande synes icke vara tillfredsställande. Även denna fråga torde därför böra upptagas till övervägande. En på en gång mera fast och smidig organisation än den nuvarande bör därvid eftersträvas. Härvid torde det lokala initiativet och intresset böra lämnas fritt spelrum och sålunda den centrala ledningen begränsas till att i huvudsak vara av rådgivande natur.

I Jo: 35 De sakkunniga ha intill den 16 november 1946 hållit 2 sammanträden. Utredningsarbetet har huvudsakligen omfattat insamling och bearbetning av för uppdragets fullgörande erforderligt material samt undersökning av de för utredningen grundläggande frågorna.

Uppdraget beräknas bliva slutfört under första hälften av år 1947.

36. Utredning rörande ladugårdskontroll m. m.

Riksdagen har i skrivelser den 11 maj 1946, nr 226, och den 18 juni 1946, nr 372, under åberopande av vad jordbruksutskottet vid 1946 års riksdag i utlåtanden nr 37 och 63 anfört, hemställt dels om utredning och förslag rörande möjligheterna att effektivisera och vidga den nuvarande kontrollföreningsverksamheten, dels ock om utredning rörande behovet av och sättet för att främja den verksamhet, som bedrivs av landets seminföreningar för nötboskap.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1946 för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande kontrollföreningsverksamheten m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juli 1946):

Liedberg, C. G., godsägare, led. av II kamm., *ordförande*;

Bengtsson, B. N., kontrollassistent;

Borg, A. W., länsveterinär;

Johansson, N. I., lantbrukare, led. av II kamm.;

Lagerlöf, N. P., professor;

Ryde, B. H., byrådirektör.

Sekreterare:

Rodhe, S. O., sekreterare.

Lokal: Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap, Uddevalla; tel.: Uddevalla 12150 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Departementschefen anförde därvid bland annat följande.

Sedan länge ha åtgärder från statsmakternas sida vidtagits för att främja husdjursskötselns utveckling. Det råder icke heller någon meningsskiljaktighet därom att detta är av synnerlig vikt att så sker med hänsyn till den ställning husdjursskötseln har inom det svenska jordbruket. Emellertid synas de vidtagna åtgärderna i nu förevarande hänseende icke i allo ha medfört eftersträvat resultat. Framförallt torde detta gälla kontrollföreningsverksamheten. Denna torde sålunda icke ha fått tillräckligt stor utbredning bland innehavarna av mindre jordbruk. Anledningen till detta förhållande synes närmast vara att söka däri, att innehavarna av de mindre jordbruken icke anse sig ha mot kostnaderna svarande nytta av kontrollföreningsverksamheten. Det synes vidare råda brist på tillräckligt kvalificerade befattningshavare inom ifrågavarande gren av avelsverksamheten. Lönerna och anställningsförhållandena torde icke anses nog lockande, liksom arbetet icke synes helt utfylla befattningshavarens arbetstid. Även i andra avseenden torde

förhållandena på förevarande område vara i behov av en reformering. Under utredningen bör undersökas möjligheterna att mejerihanteringen bidra till verksamhetens finansiering. Även befattningshavarnas avlönings- och anställningsförhållanden böra underkastas en närmare utredning. I Jo: 37

En annan fråga, som är av betydelse för avelsarbetet inom landet, är organisationen av seminaveln. I samband med utredningen av kontrollföreningsverksamheten bör även utredning av denna fråga komma till stånd. Härvid torde böra undersökas på vilket sätt en effektiv avkommebedömning av tjurar kan anordnas, liksom ock i vilken omfattning statligt stöd för ändamålet kan anses påkallat. Under utredningen torde även böra upptagas frågan om statsbidrag för att underlätta särskilt för innehavare av mindre jordbruk att ansluta sig till seminöreningarna. Emellertid synes en viss försiktighet böra iakttagas, då det gäller att med stöd av statliga medel utbygga inseminationsverksamheten. Denna verksamhet har nämligen ännu icke pågått så länge, att man har hunnit bilda sig en fullt klar uppfattning om dess framtida förutsättningar. För närvarande råder dessutom brist på veterinärt utbildad arbetskraft, som kan sättas in på detta område. Möjligheter torde dock förefinnas att överföra vissa arbetsuppgifter i fråga om inseminationsverksamheten på lämpligt utbildade lekmän. I detta sammanhang synes lämpligt verkställa en mera allmän undersökning om icke vissa uppgifter — icke enbart i samband med seminaveln — vilka nu handhas av veterinärer, utan olägenhet kunde under vederbörande veterinärs kontroll övertagas av personal med mindre utbildning. Det synes icke uteslutet, att de inom kontrollverksamheten arbetande befattningshavarna efter lämplig utbildning här skulle i viss utsträckning kunna få arbetsuppgifter vid sidan av dem de ha inom kontrollverksamheten. Denna fråga synes under utredningen förtjänt av närmare övervägande.

Under år 1946 intill den 25 november har utredningen hållit 2 sammanträden om tillhoppa 4 sammanträdesdagar.

Utredningsarbetet har under år 1946 huvudsakligen omfattat insamling och bearbetning av för uppdragets fullgörande erforderligt material samt undersökning av de för utredningen grundläggande frågorna. Utredningen har därjämte avgivit utlåtanden i vissa ärenden.

37. Utredning rörande ordnandet av statens lantbrukskemiska kontrollanstalts lokalfråga.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juli 1946:
Leo, H. W., generaldirektör, *ordförande*;
Carlström, O. L., lantbrukare, led. av II kamm.;
Sebelius, H. L., professor.

Sekreterare:

Henriksson, E. V., förste byråsekreterare.

Lokal och tel.: Byggnadsstyrelsen.

I Jo: 37 Utredningsmännen ha i uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag rörande ordnandet av statens lantbrukskemiska kontrollanstalts lokalfråga, därvid även bör undersökas möjligheten att förlägga anstalten å annan plats än Stockholm.

Utredningsarbetet beräknas bliva slutfört under år 1947.

38. 1946 års trädgårdsundervisningskommitté.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1946 för att verkställa utredning och avgiva förslag angående trädgårdsundervisningens ordnande (se Post- och Inrikes tidn. den 10 juli 1946):

Thomson, A. N., landshövding, *ordförande*;

Björck, J. T., trädgårdsodlare, led. av I kamm.;

Gréen, S. G., trädgårdsdirektör;

Jansson, E., sekreterare i svenska lantarbetareförbundet;

Nilsson, F. W., professor;

Wetterberg, S., redaktör.

Sekreterare:

Kämpe, Y., fil. kand.

Lokal: Kommendörsgatan 30; tel.: Livsmedelskommissionen (sekreteraren).

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Departementschefen anförde därvid bland annat följande.

Vid utredningen bör i första hand undersökas hur undervisningen vid lantbruksakademiens trädgårdsskola vid Experimentalfältet i framtiden bör ordnas och vilka åtgärder som kunna befinnas lämpliga för att få till stånd en ändamålsenlig utrustning vid denna utbildningsanstalt. Man torde kunna utgå ifrån att erforderliga markområden komma att finnas tillgängliga vid skolans nuvarande förläggningsplats under de närmaste 20 till 25 åren. Huruvida dessa markområden även härefter kunna disponeras för nuvarande ändamål synes emellertid med hänsyn till huvudstadens framtida utveckling i hög grad ovisst. Under dessa omständigheter synes en utvidgning av lantbruksakademiens skola knappast kunna ifrågakomma. Däremot bör man givetvis eftersträva att åstadkomma en trädgårdsskola som under nyssnämnda tidrymd och inom i huvudsak den nuvarande ramen på ett så effektivt sätt som möjligt fyller de anspråk både i fråga om kursplaner och utrustning som rimligen kunna ställas på en modern anstalt för yrkesutbildning i trädgårdsfacket.

I samband härmed torde också böra övervägas huruvida skäl föreligga att inrätta ytterligare en trädgårdsskola i Mälardalen, som successivt skulle kunna utbyggas och till vilken i sinom tid, och om så erfordrades den verksamhet, som bedrivs vid lantbruksakademiens trädgårdsskola, skulle kunna överflyttas. Redan i föregående utredningar har man i viss mån varit inne på denna tanke, varvid bland annat förslag framförts om förflyttning av lantbruksakademiens skola till Nyckelby egendom på Ekerö i Stockholms

län. Då emellertid å andra sidan starka skäl anförts mot detta förslag, synes frågan om lämplig förläggningsplats för en ny trädgårdsskola i Mälardalen böra upptagas till förnyad, förutsättningslös prövning. Härutöver bör mera allmänt övervägas trädgårdsundervisningens ytterligare utvidgning, därvid av naturliga skäl frågan om förläggningsplats för en trädgårdsskola för västra Sverige träder i förgrunden.

Det synes vidare motiverat att i detta sammanhang underkasta nu tillämpade kursplaner i den lägre trädgårdsundervisningen en allmän översyn, som äsyftar en reformering av undervisningen och utbildningen i riktning mot en ökad specialisering. Frågan om anordnande av särskild utbildning i trädgårdsanläggning och trädgårdskonst torde ånyo böra övervägas, varvid förslag om lämplig förläggningsplats för dylik utbildningskurs bör utarbetas. Med hänsyn till de önskemål, som uttalats om inrättande av ytterligare en fruktodlingsskola förlagd till Rånna i Sätters socken av Skaraborgs län, torde jämväl denna fråga böra upptagas till prövning i förevarande sammanhang.

Behovet och lämpligheten av en viss samorganisation av den lägre och den högre trädgårdsundervisningen torde vidare förtjäna uppmärksammas liksom även spørsmålet om inrättande av lokala försöksstationer. I och för begränsning av kostnaderna torde försöksstationernas förläggning i anslutning till trädgårdsskolor, fruktodlingsskolor o. d. böra allvarligt prövas. Icke minst med hänsyn till sistnämnda önskemål torde närmare böra undersökas hur Alnarpsinstitutets trädgårdsavdelning och statens trädgårdsförsök kunna infogas i den framtida organisationen av undervisningen och försöksväsendet på trädgårdsnäringens område.

Till den 21 november 1946 har kommittén haft 5 sammanträden samt för studier och överläggningar företagit vissa resor.

Utredningsarbetet har under 1946 huvudsakligen omfattat insamlande och bearbetande av för uppdragets fullgörande erforderligt material.

Uppdraget beräknas bliva slutfört under år 1947.

39. Utredning rörande lagstiftning angående naturskyddet m. m.

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 september 1946 för att verkställa utredning rörande lagstiftning angående naturskyddet m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 15 oktober 1946):

Elliot, K. E., häradshövding, *ordförande*;

Dahlbeck, N., fil. d:r;

Florin, C. R., professor;

Gustafsson, K. Hj., lantbrukare, led. av II kamm.;

Lindström, S. A., arkitekt;

Nilsson, G. H., kraftverksdirektör;

Westman, K. J. A., byråchef.

Sekreterare:

Spens, E. W., greve, hovrättsassessor.

I Jo: 39 Direktiven för utredningen framgå av föredragandens, statsrådet Sträng, anförande vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Statsrådet yttrade därvid bland annat följande.

Att den snabbt fortgående utvecklingen inom skilda områden medför stora förändringar i naturen är oundvikligt. Härvid kan understundom icke förhindras, att ingrepp måste vidtagas vilka förorsaka förstörelse av skönhetsvärden eller eljest medför förflockning av landskapsbilden. Givet är att naturskyddet har en betydelsefull uppgift att fylla då det kan bli fråga om dylika ingrepp i naturen. Enligt min mening bör målsättningen för det framtida naturskyddet vara att, i den mån så är praktiskt möjligt och med rimliga uppoffringar kan ske, söka undanröja nämnda olägenheter dels genom modifikationer och begränsningar i ingreppen och dels genom positiva åtgärder, som skapa nya skönhetsvärden i stället för dem som gått förlorade. — — — Erfarenheten har visat att när representanter för olika intressen på ett tillräckligt tidigt stadium nått kontakt med varandra, företagen kunna planeras på sådant sätt att naturskyddet blir tillgodosett i tillbörlig omfattning. Det synes sålunda böra eftersträvas att vid lagstiftning på ifrågavarande område giva naturskyddssintressena möjligheter att i anslutning till arbeten av förut omfördämd art, liksom vid planering av bebyggelse eller andra åtgärder som medföra märkbara ingrepp i naturen eller landskapsbilden göra sig gällande för att förhindra onödiga skövlingar av naturen eller för att skapa nya skönhetsvärden. Tillåtligheten av olika slags företag, som likväl vålla avsevärd skada ur naturskyddssynpunkt, bör helt naturligt bedömas med hänsyn jämväl till nämnda skada. Härvid bör dock enligt min mening såsom regel ekonomiska samt social- och näringspolitiska synpunkter ha företräde i förhållande till naturskyddssynpunkter.

Skulle det ur vetenskapliga eller kulturella synpunkter visa sig önskvärt att speciellt intressanta naturförhållanden bevarades eller särskilt skyddades, synes man böra föranstalta om sådant områdes inlösande, i den mån medel kunna ställas till förfogande för ändamålet. Under vissa förhållanden torde det emellertid — liksom beträffande kulturminnesmärken — ofta vara möjligt att på frivillighetens väg uppnå att ägaren av området, eventuellt mot viss ersättning, underkastar sig erforderliga begränsningar i utövning av sin rätt att begagna området. Det synes önskvärt, att dessa begränsningar i utövning av äganderätten kunna göras bindande för en kommande ägare. Å andra sidan bör det dock finnas möjligheter att vid ändrade förhållanden kunna jämka på föreskrivna inskränkningar i äganderätten. I detta sammanhang torde även böra undersökas om icke de nuvarande bestämmelserna i lagen angående nationalparker rörande vården och förvaltningen av avsatta områden kunna göras smidigare och mindre omständliga. Liksom hittills synes möjligheten böra hållas öppen för ägare av naturminnesmärke att få detta fridlyst.

Den formella gestaltningen av lagstiftningen i ämnet kan naturligtvis tänkas ske på olika sätt. Flera skäl tala för att i möjligaste mån sammanföra samtliga bestämmelser till en författning. Genom bestämmelsernas samman-

förande skulle en bättre överblick över lagstiftningsområdet skapas. Huruvida den nu antydda vägen är framkomlig, torde den kommande utredningen få avgöra. **I Jo: 41**

Det synes nödvändigt att en särskild organisation finnes för tillvaratagande av naturskyddsintresset. Denna bör dock icke göras onödigt omfattande. De förslag, som i detta hänseende tidigare framlagts, synas innebära en avsevärd överorganisation. Det synes kunna övervägas om icke åtminstone till en början det kan anses tillräckligt, att endast en befattningshavare anställs, som har att handlägga dessa frågor och även i övrigt bevakar naturskyddsintressena. Det bör tillses, att befattningshavaren underrättas i god tid, innan ingripande med konsekvenser ur naturskyddssynpunkt företagas. Det synes önskvärt att under den tid frågan om ingreppet behandlas ett tillfälligt skydd för naturskyddsintresset kan åstadkommas.

Utredningen har under år 1946 hållit ett förberedande sammanträde.

40. *Utredning rörande vissa fiskerättsliga förhållanden inom Västerbottens och Norrbottens län.*

Tillkallad jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 1 november 1946 för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande vissa fiskerättsliga förhållanden i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker (jfr I Jo 18):

Berglöf, L., f. d. generaldirektör.

Lokal: Engelbrektskatan 13; tel.: 11 46 99.

41. *Utredning rörande den framtida utvecklingen och omfattningen av högskolorna på jordbrukets och skogsbrukets område.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 november 1946 (se Post- och Inrikes tidn. den 19 december 1946):

Fallenius, B. A., statssekreterare, *ordförande*;

Hjärre, A., professor;

Höijer, E. W., överjägmästare;

Jonsson, J. S., skogsarbetare, led. av II kamm.;

Melin, J. B. E., professor;

Norup, B. S. B:son, lantbrukare, led. av II kamm.;

Åkerman, E. Å., professor.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Departementschefen yttrade därvid bland annat.

Under de senaste krigsåren har av olika skäl en viss återhållsamhet måst iakttagas, då det gällt att tillgodose många av de berättigade krav, som från vetenskapsmännens sida rests på förbättringar i skilda hänseenden. Jag finner emellertid tiden nu vara inne för att få till stånd en mera allmän upprustning av ifrågavarande högskolors vetenskapliga resurser. För detta ändamål synes böra igångsättas en allsidig utredning rörande högskolornas behov, liksom ock en plan för deras vidare utveckling bör upprättas.

I Jo: 41 Vid utredningen bör undersökas i vad mån ytterligare professurer kunna vara behöfliga. Det föreligger redan nu ett flertal framställningar om nya lärostolar vid högskolorna. Jag vill emellertid framhålla att vid prövningen av de förefintliga behoven i detta hänseende även måste beaktas de möjligheter till forskning och utbildning som inom motsvarande ämnesområden finnas vid universiteten och andra högskolor. Sålunda bör exempelvis vid prövningen av frågan om uppdelningen av professuren i lantbruksekonomi vid lantbrukshögskolan tagas i betraktande de möjligheter till forskning och undervisning som inom den nationalekonomiska vetenskapen finnas på annat håll. Å andra sidan måste dock tillses att, i den mån speciella behov av vetenskaplig forskning på jordbrukets eller skogsbrukets område förefinnas, dessa bliva tillgodosedda. Det synes också angeläget att den högre undervisningen rörande maskintekniken och därmed sammanhängande problem liksom undervisningen i arbetslära utvidgas. Emellertid vill jag understryka vikten av att — även om nya lärostolar upprättas och undervisningsmöjligheterna vidgas — det är av stor betydelse att studietiderna för ungdomen vid högskolorna icke förlängas.

Det synes under utredningen även böra undersökas i vad mån de forskare, som anknytas till exempelvis statens skogsforskningsinstitut och veterinärmedicinska anstalten kunna anlitas för undervisning vid motsvarande högskolor. Erinras må att vid lantbrukshögskolan och försöksanstalterna föreligger en viss växelverkan, vilken varit till gagn för såväl forskningen som undervisningen. Det förefaller därför icke uteslutet att vissa arrangement kunna göras, vilka kunna möjliggöra ett fruktbringande utbyte även vid förstnämnda institutioner. Särskilt torde detta gälla skogshögskolan och skogsforskningsinstitutet, vilka båda institutioner framställt önskemål om utvidgade forskningsmöjligheter inom närliggande områden.

Utredningen synes även böra upptaga till övervägande om och på vad sätt från professorerna skulle kunna avlyftas vissa mera elementära delar av undervisningen, vilka skulle överflyttas på andra lärarkrafter, för att möjliggöra för professorerna att mera odelat kunna ägna sig åt vetenskaplig forskning. I anslutning härtill bör även undersökas på vad sätt man kan underlätta för studerande med vetenskaplig begåvning och fallenhet för sådan forskning att kunna vidare utbilda sig till professorer och forskare. Härvid bör upptagas till behandling frågan, huruvida en utbyggnad av docentinstitutionen vid högskolorna är påkallad. De problem, som sammanhänga med publicering av de vetenskapliga forskningsresultaten synas även böra närmare utredas.

Av vad jag tidigare anfört framgår att en utbyggnad av lantbrukshögskolan är nödvändig för att tillgodose det stegrade behovet av agronomer. Utredningen bör undersöka, i vilken utsträckning det blir erforderligt att i anledning härav mera permanent förse högskolor med ytterligare lärarkrafter och lokaler. Härvid bör kontakt sökas med den utredning som för närvarande arbetar inom ecklesiastikdepartementet för att utreda lantmäteriuundervisningens ordnande. Skulle denna utredning komma till det resultatet, att lant-

materiutbildningen i större eller mindre omfattning bör förläggas till lantbrukshögskolan, bör detta vid den av mig nu förordade utredningen beaktas för att rätt avväga högskolans behov. Det synes även lämpligt att frågan om en utökning av antalet elever vid de övriga högskolorna närmare utredes samt att, därest en dylik utökning skulle befinnas behöfelig, förslag framläggas om de i anledning därav påkallade utbyggnader av högskolorna. Givet är att utredningen skall beakta i vad mån de resultat, till vilka utredningen i övrigt kommer, påkalla utökning av personal samt utrustning och lokaler. Utredningen synes även böra överväga i vad mån de av universitetsutredningen, naturvetenskapliga forskningskommittén och de medicinska högskolornas organisationskommitté vunna resultaten kunna få tillämpning vid nu ifrågasvarande högskolor. Det torde vara ändamålsenligt att under utredningsarbetet kontakt upprätthålles med jordbruksförsöksutredningen, så att planerna i fråga om utbyggnaderna av lantbrukshögskolan och försöksverksamheten i erforderlig omfattning samordnas.

I H: 2

Handelsdepartementet.

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1946.

1. *Traktatberedningen* (1944: I 5; 1945: I 4; 1946: I 4).

Enligt Kungl. Maj:ts brev den 21 oktober 1932 har traktatberedningen till uppgift att stå till vederbörande departementschefers förfogande för beredande av handelsavtalsförhandlingar med främmande makter samt av andra handelspolitiska spörsmål av större betydelse.

Sammansättning under år 1946:

Gjöres, A., statsråd, led. av I kamm., *ordförande*;

Lundvik, V. G., landshövding, *vice ordförande*;

Elliot, K. E., häradshövding;

von Heland, K. E. H., kapten, led. av I kamm.;

Hägglöf, B. G., envoyé;

Nylander, O. E., landshövding.

Sekreterare:

von Horn, K. R. L. R., kansliråd.

Beredningen har under år 1946 icke hållit några sammanträden.

Genom beslut den 20 december 1946 har Kungl. Maj:t förordnat, att beredningens verksamhet skulle upphöra med utgången av år 1946.

2. *Försäkringsutredningen* (1944: I 8; 1945: I 7; 1946: I 7).

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 januari 1937 tillkallade chefen för handelsdepartementet dels genom beslut samma dag tre utredningsmän, av vilka en skulle vara ordförande, att inom departementet verkställa utredning och avgiva förslag angående försäkringsverksamheten dels ock

I H: 2 genom senare beslut tio särskilda sakkunniga att, på kallelse av ordföranden för utredningsmännen, med dessa deltaga i överläggningar i ämnet.

Beträffande de tillkallade utredningsmännen och de särskilda sakkunniga ävensom försäkringsutredningens ursprungliga uppdrag, se 1938: H 12.

Enligt departementschefens beslut den 12 januari 1940 skulle arbetet inom försäkringsutredningen tills vidare anstå och återupptagas först efter departementschefens bestämmande.

Kungl. Maj:t bemyndigade den 20 november 1942 departementschefen att dels tillkalla högst sex utredningsmän för att, med vissa ändringar i direktiven, återupptaga försäkringsutredningens arbete, dels uppdraga åt en av utredningsmännen att i egenskap av ordförande leda utredningsarbetet, dels ock i mån av behov ställa sekreterare och experter till utredningsmännens förfogande (se Post- och Inrikes tidn. den 7 december 1942).

Tilkallade jämlikt sistnämnda bemyndigande:

Åkesson, O. A., överdirektör, *ordförande*;

Cramér, C. H., professor;

Ekwall, N. J., försäkringsdirektör;

Eriksson, K., f. d. försäkringsdirektör;

Hermansson, J. A., hemmansägare, led. av II kamm.;

Lundberg, E. F. O., fil. d:r, f. d. försäkringsdirektör.

Expert vid behandlingen av frågor rörande försäkringsbolag med lokalt begränsade verksamhetsområden:

Bylund, J. G., försäkringsdirektör.

Den 3 december 1943 bemyndigade Kungl. Maj:t departementschefen *dels* att anmoda försäkringsutredningen att vid fullgörandet av sitt uppdrag till behandling upptaga jämväl frågan om ändring — i viss omfattning — av gällande skattebestämmelser rörande livförsäkringsväsendet, *dels ock* tillkalla en särskild utredningsman att biträda utredningen vid behandlingen av nämnda fråga (se Post- och Inrikes tidn. den 6 december 1943).

Tilkallad jämlikt sistberörda bemyndigande:

Stern, E., kammarrättsråd.

Kungl. Maj:t bemyndigade därjämte den 22 september 1944 departementschefen att anmoda försäkringsutredningen att vid fullgörandet av sitt uppdrag underkasta lagen om försäkringsrörelse jämväl den omarbetning som erfordrades för att bringa nämnda lag i överensstämmelse med den av 1944 års riksdag antagna lagen om aktiebolag (se Post- och Inrikes tidn. den 22 september 1944).

Sekreterare:

Appeltofft, O. H., hovrättsassessor.

Beträffande direktiven för utredningens slutliga uppdrag, se vidare 1943: I H 9.

Utredningen har den 1 april 1946 avlämnat betänkande med förslag till lag om försäkringsrörelse m. m. (SOU 1946: 33 och 34).

Uppdraget är därmed slutfört.

3. 1937 års granitutredning (1944: I 9; 1945: I 8; 1946: I 8).

I H: 5

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 mars 1937 (se Post- och Inrikes tidn. den 8 mars 1937):

Jacobsson, M. F., landshövding, *ordförande*;

Matz, K. S., kommerseråd;

Petersen, K., direktör;

Royen, N. T., f. d. byrådirektör.

Tillkallade sakkunniga och experter:

Bilde, T., civilingenjör;

Gyllenberg, C. E., vägdirektör;

Hultman, A., f. d. gatuchof;

Mannerfelt, A. T. W. A., vägdirektör;

von Matern, N. A., överingenjör;

Ploman, P. F., f. d. väginspektör;

Schlyter, R. O. O., doktoringenjör, direktör;

Södergren, J. R. A., vägdirektör.

Sekreterare:

Springer, T. T. G., förste byråsekreterare.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1938: H 13.

Utredningen har under år 1946, i likhet med föregående år, handhaft överinseendet över de genom försorg av statens väginstitut pågående provningarna av bergarter, som lämpa sig för tillverkning av gatsten. Provningarna och bearbetandet av resultaten pågå hos väginstitutet, sedan Sveriges geologiska undersökning och statens provningsanstalt slutfört de på dessa myndigheter ankommande provningarna.

Genom beslut den 29 november 1946 har Kungl. Maj:t förordnat, att kommitténs verksamhet skulle upphöra med utgången av november 1946.

4. 1938 års sjöfartskommitté (1939: 14; 1941: I 14; 1946: I 9).

Kommitténs arbete har vilat tills vidare enligt departementschefens beslut den 12 januari 1940.

Genom beslut den 29 november 1946 har Kungl. Maj:t förordnat, att kommitténs verksamhet skulle upphöra med utgången av november 1946.

5. Tjänstepensionsutredningen (1945: I 16; 1946: I 13).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 september 1944 för att verkställa utredning rörande riktlinjerna för ett framtida ordnande av tjänstepensionsförsäkringen och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 22 september 1944):

Ekblom, O., landshövding, *ordförande*;

Ahlberg, C. E. N., ombudsman;

Kjellén, T. B., direktör, tillika *sekreterare*;

Kugelberg, W. B., direktör;

Lundberg, E. F. O., fil. d:r, f. d. försäkringsdirektör.

I H: 5

Beträffande utredningens uppdrag, se 1945: I H 16.

Utredningen har den 9 februari 1946 avlämnat betänkande angående tjänstepensionsförsäkringens organisation (SOU 1946: 26).

Uppdraget är därmed slutfört.

6. *Småföretagsutredningen* (1946: I 15).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 15 juni och den 19 september 1945 för att verkställa utredning rörande möjligheterna att främja hantverkets och småindustriens utveckling (se Post- och Inrikes tidn. den 16 juli 1945):

Lundquist, R., överdirektör, *ordförande*;

Berggren, H., målarvärd;

Bosaeus, E., civilingenjör (t. o. m. den 4 februari 1946);

Iveroth, A., sekreterare;

Johansson, A., verkst. direktör i svensk industriförening (t. o. m. den 29 mars 1946);

Larsson, I., ordförande i svenska beklädnadsarbetareförbundet;

Modig, J.-O., verkst. direktör i Sveriges hantverks- och småindustriorganisation;

Mäler, K. M., redaktör, led. av II kamm.;

Pettersson, L., fabrikör;

Wahlgren, G., disponent;

Wickman, K. A., kommerseråd.

Sekreterare:

Arvas, C. G. B., byråchef.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1946: I H 15.

Utredningen har avlämnat *dels* den 4 februari 1946 betänkande med förslag till ordnande av kreditgivnings- och rådgivningsverksamhet för hantverk och småindustri samt bildande av företagarnämnder (SOU 1946: 22), *dels ock* den 27 maj 1946 betänkande angående hantverkets och småindustriens befrämjande (SOU 1946: 40).

Uppdraget är därmed slutfört.

7. *Utredning av frågan om reglerande föreskrifter beträffande fastighetsmäklaryrket* (1946: I 17).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 oktober 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 22 oktober 1945):

Öhman, F., t. f. assessor.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1946: I H 17.

Utredningsmannen har den 30 november 1946 avlämnat promemoria med författningsförslag i ämnet (stencilerad).

Uppdraget är därmed slutfört.

8. *Utredning rörande frågan om den statliga provningsverksamhetens organisation (1946: I 20).* **I H: 9**

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 oktober 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 6 november 1945):

Royen, N. T., f. d. byrådirektör.

Sekreterare:

Tengvik, N. R., e. o. byråingenjör.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1946: I H 20.

Utredningen har den 28 augusti 1946 avlämnat betänkande med förslag i ämnet (stencilerat).

Uppdraget är därmed slutfört.

9. *Utredning angående den fortsatta driften av vissa företag, vari finnas tyska intressen.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 januari 1946 för att ur allmänt ekonomiska synpunkter utreda frågan i vad mån och på vilket sätt verksamheten vid företag, i vilka finnas tyska intressen, — gruv- och försäkringsföretag dock undantagna — skall fortsätta efter en avveckling av nämnda intressen, samt därvid särskilt beakta spörsmålet om det kan anses ändamålsenligt att svenska staten övertager vissa av företagen och i så fall hur detta lämpligen bör ske

dels såsom utredningsman:

Lindahl, A., advokat;

dels ock såsom experter:

Adamsson, H., ombudsman;

Kock, Karin, professor;

Lindberg, A., ordförande i landsorganisationen i Sverige;

Lundberg, S., direktör.

Sekreterare:

Dahlin, E. H., hovrättsråd.

Utredningsarbetet har i huvudsak avsett den elektriska industrien, enkanerligen sådana företag, som satts under administration eller vilkas aktiestock helt eller delvis belagts med kvarstad. Övriga av utredningen berörda företag ha i regel behandlats endast summariskt, varvid de med stöd av uppgifter från flytkapitalbyrån förtecknats och systematiserats. De särskilt undersökta företagen inom den elektriska industrien äro Elektriska aktiebolaget Siemens, Elektriska aktiebolaget AEG, Aktiebolaget Tudor och Aktiebolaget Osram-Elektraverken, samtliga jämte dotterföretag. Angående desamma ha promemorior avgivits. Dessutom har Aktiebolaget Elema blivit föremål för särskild utredning med hänsyn till vissa äganderättsförhållanden.

Uppdraget är därmed slutfört.

I H: 10

10. 1946 års utredning angående hantverksinstitutet.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 januari 1946 för att utarbeta en plan för den fortsatta utbyggnaden av statens hantverksinstitut (se Post- och Inrikes tidn. den 20 februari 1946):

Svensson, S. P., boktryckare, led. av II kamm., *ordförande*;

Lindbergson, K. A., statskommissarie;

Modig, J.-O., verkst. direktör i Sveriges hantverks- och småindustriorganisation;

Schlyter, R. O. O., doktoringenjör, direktör.

Sekreterare:

Stiernstedt, L. J. T., byråsekreterare.

I direktiven för utredningen hänvisas till vad som anförts vid anmälan av anslagsbehovet till statens hantverksinstitut i 1946 års statsverksproposition.

Utredningen har den 30 september 1946 avgivit *dels* betänkande rörande den fortsatta utbyggnaden av statens hantverksinstitut (stencilerat), *dels ock yttrande* över småföretagsutredningens den 27 maj 1946 avgivna betänkande angående hantverkets och småindustriens befrämjande (SOU 1946: 40).

Uppdraget är därmed slutfört.

11. *Utredning rörande statens uppfinnarnämnds fortsatta bestånd och därmed sammanhängande spörsmål.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 april 1946 (se Post- och Inrikes tidn. den 11 april 1946):

Fransén, H., regeringsråd, *ordförande*;

von Zweigbergk, Å. C., byråchef.

Sekreterare:

Bergius, E. V., byrådirektör.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Departementchefen anförde därvid i huvudsak följande.

Statens uppfinnarnämnd, som inrättades år 1940, skall enligt sin instruktion väsentligen arbeta med uppgifter av krisbetonad natur. Fråga har därför uppkommit om nämnden nu, då mera normala förhållanden börja inträda, bör fortsätta sin verksamhet, eventuellt efter lämplig omorganisation, eller om den, såsom flertalet andra i anledning av krisen inrättade statsorgan, bör avvecklas.

En utredning rörande frågan om nämndens fortsatta verksamhet och därmed sammanhängande spörsmål synes nu böra komma till stånd — — —.

Skulle utredningen giva vid handen att uppfinnarnämnden bör bestå, bör också övervägas, huruvida nämnden såsom hittills skall ha till sitt förfogande medel för undersöknings- och försökskostnader. Skulle utredningsmännen däremot komma till den uppfattningen att uppfinnarnämnden icke

bör bibehållas, torde även böra utredas, om nämndens arbetsuppgifter helt eller delvis skola överföras på annat eller andra organ. I H: 13

I detta sammanhang må erinras om att riksdagen i samband med inrättandet av uppfinnarnämnden anvisade ett anslag av 3 miljoner kronor att efter prövning från fall till fall av Kungl. Maj:t användas för lån och bidrag till exploatering av uppfinningar av betydelse för försvarsberedskapen och folkförsörjningen. Detta anslag har tagits i anspråk i mycket begränsad omfattning. Utredningsmännen böra i anslutning till sina undersökningar beträffande uppfinnarnämnden även överväga, huruvida denna form för statens stöd åt exploatering av uppfinningar är den mest lämpliga eller om annan form bör väljas.

Utredningsmännen ha den 20 september 1946 avlämnat betänkande med utredning och förslag rörande frågan om statens uppfinnarnämnds fortsatta bestånd och därmed sammanhängande spörsmål (stencilerat).

Uppdraget är därmed slutfört.

12. 1946 års utredning angående säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1946 (se Post- och Inrikes tidn. den 22 juli 1946):

von Horn, K. R. L. R., kansliråd, *ordförande*;

Frost, R. V., överfyringenjör;

Hessle, Ch. W., byrådirektör;

Utbult, K. B., handelsföreståndare, led. av II kamm.;

Persson, R. V., läderarbetare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Bergstedt, L. P. V., t. f. byråsekreterare.

Uppdraget var föranlett av riksdagens i skrivelse den 4 juni 1946, nr 286, gjorda hemställan om en utredning i ämnet.

Utredningsmännen ha den 14 oktober 1946 avgivit betänkande med utredning och förslag angående säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg (stencilerat).

Uppdraget är därmed slutfört.

13. 1946 års torvutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 september 1946 för att verkställa förberedande utredning om formerna för en praktiskt inriktad forsknings- och försöksverksamhet på torvområdet samt hur en lämplig krigsberedskap inom torvhanteringen bör åstadkommas och en inventering av landets torvförekomster bör organiseras (se Post- och Inrikes tidn. den 26 september 1946):

Wintzell, T., överingenjör;

Werner, D., överingenjör;

I H: 13 André, S., disponent;
Kåreby, E., direktör;
Malm, L., professor;
Rendahl, E., byråchef.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Efter att ha redogjort för vissa framställningar om utredning i frågan om det framtida utnyttjandet av landets torvtillgångar anförde departementschefen bland annat:

Vårt land har omfattande mossförekomster. Deras sammanlagda areal uppgår till ca 6 miljoner hektar, och torvmängden uppgår till hundratal miljoner ton. Ur beredskapssynpunkt är denna naturtillgång av stor vikt, och den skulle redan ur denna synpunkt kunna bli ännu mycket mer betydelsefull om den tekniska utvecklingen på området kunde möjliggöra en rationell lösning av i första hand avvattningsproblemet. Kan en ekonomiskt tillfredsställande lösning av detta problem uppnås, erhållas många fördelar.

Fortsatta tekniska förbättringar inom torvhanteringen skulle, åtminstone i större utsträckning än hittills, kunna möjliggöra en ekonomiskt bärkraftig torvhantering också under fredliga förhållanden. Kommer en mera omfattande torvhantering att bedrivas än vad som hittills varit vanligt i fredstid, skulle detta även kunna få viss betydelse ur jordbrukets och skogsbrukets synpunkt. Därjämte kunna möjligheterna ökas att med utgångspunkt från torven utveckla en bärkraftig kemisk industri.

För torvhanteringsens fredsmässiga utveckling äro statliga insatser ofrånkomliga. Det synes mig som om den praktiska forskningsverksamheten i första hand borde anknytas till Aktiebolaget Svensk torvförädling, som just tillkommit för ändamålet att, i samband med industriell produktion, bedriva forsknings- och försöksverksamhet på torvområdet. Särskilt synas bolagets fabriksanläggningar vid Sösdala och en eller flera för ändamålet lämpliga statsmossar böra utnyttjas för här ifrågavarande syfte. Detta utesluter emellertid icke, att det kan befinnas lämpligt att staten finansiellt och organisatoriskt samverkar med enskilda företagen vid en försöksverksamhet även på andra platser, där lämpliga mossförekomster i enskild ägo förekomma. Det torde även böra undersökas huruvida och på vad sätt den mera teoretiskt inriktade torvkemiska forskning, som bedrivs vid ingenjörsvetenskapsakademiens laboratorier i Stockholm, bör samordnas med den praktiska försöksverksamheten. Om en sådan mera intim samordning anses böra komma till stånd, bör övervägas, huruvida ifrågavarande laboratoriearbete fortfarande bör bedrivas i ingenjörsvetenskapsakademiens regi eller om det exempelvis i stället bör direkt anslutas till Aktiebolaget Svensk torvförädlings verksamhet. Slutligen bör i samarbete med Sveriges geologiska undersökning utarbetas en plan för en inventering av landets torvmossar. Utredningen bör även i övriga hänseenden utforma ett program för vidmakthållande av lämplig krigsberedskap inom torvhanteringen. För det fall, att utredningen icke skulle ha avslutat sitt arbete, innan det nya centralorganet för

ekonomisk försvarsberedskap, varom förslag framlagts (SOU 1946: 19), blir **I H: 14** tillsatt, bör givetvis samarbete komma till stånd med nämnda organ. Även med representanter för den av aktiebolaget Svensk torvförädling sysselsatta personalen bör samråd äga rum.

Utredningen synes böra företagas i två etapper. Den första utrednings-etappen, som i huvudsak bör slutföras till början av november, bör väsentligen vara av tekniskt förberedande natur och i främsta rummet inriktad på hur långt den produktionstekniska utvecklingen hunnit och hur det fortsatta tekniska forsknings- och försöksarbetet bör planeras.

Utredningen har den 30 november 1946 avgivit betänkande med förslag till åtgärder för utveckling av den svenska torvindustrien (stencilerat).

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1947.

14. Exportkreditnämnden (1944: I 6; 1945: I 5; 1946: I 5).

Nämnden tillsattes av Kungl. Maj:t den 26 juni 1933. På densamma ankommer prövning och avgörande av frågor om statsgaranti för exportkredit m. m. jämlikt kungörelsen den 26 maj 1939 (SFS nr 214), vilken senast genom kungörelsen den 28 juni 1946 (SFS nr 453) förordnats skola äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1947.

Exportkreditnämndens sammansättning under år 1946.

a) ledamöter:

Björck, K. A. W., generaldirektör, *ordförande*;

Sohlman, R., envoyé, *vice ordförande*;

Eckerberg, E. L., statssekreterare;

Lilja, C. B., bankdirektör;

Vinell, K. T., handelsråd, verkst. direktör i Sveriges allmänna exportförening;

Forsman, K. H. G., verkst. direktör i svenska lantmännens riksförbund;

Böök, K. E., vice riksbankschef;

Frick, B. R., verkst. direktör i aktiebolaget industrikredit (fr. o. m. den 21 september 1946);

b) suppleanter:

Frick, B. R., verkst. direktör i aktiebolaget industrikredit (t. o. m. den 20 september 1946);

Ljungberger, B. G., vice verkst. direktör i Sveriges allmänna exportförening;

Holmberg, G. A., verkst. direktör i Sveriges slakteriförbund;

Brusewitz, S. I., direktör i statens handelskommission.

Under år 1946 ha tjänstgjort såsom verkställande direktör ledamoten i nämnden B. R. Frick, som biträdande direktör till och med den 30 juni 1946 direktören O. W. Lindström och som sekreterare från och med den 6 maj 1946 förste kammarskrivaren i Sveriges riksbank Å. G. V. Zander. I nämndens kansli hava därutöver varit anställda 9 personer.

I H: 14 Lokal: Västra Trädgårdsgatan 15; tel.: 23 58 30.
Nämnden har i regel sammanträtt minst två gånger i månaden.

15. *Clearingnämnden* (1944: I 7; 1945: I 6; 1946: I 6).

Enligt kungörelserna den 28 augusti 1934 om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till Tyska riket (SFS nr 464), den 28 juni 1935 om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till Italien m. m. (SFS nr 381), den 28 juni 1940 om fullgörande av betalningsskyldighet i förhållande till Belgien och Luxemburg (SFS nr 633), den 23 juli 1940 om fullgörande av betalningsskyldighet i förhållande till Danmark (SFS nr 720), den 9 september 1940 om fullgörande av betalningsskyldighet i förhållande till De Socialistiska Rådsrepublikernas Union (SFS nr 811) och den 13 juni 1941 om fullgörande av betalningsskyldighet i förhållande till de till De Socialistiska Rådsrepublikernas Union anslutna republikerna Litauen, Lettland och Estland (SFS nr 375) ankommer handläggningen av frågor rörande tillämpningen av nämnda kungörelser samt utövandet av den närmaste tillsynen över desammas efterlevnad på en av Kungl. Maj:t för ändamålet utsedd nämnd (clearingnämnden).

Instruktion för clearingnämnden utfärdades av Kungl. Maj:t den 28 augusti 1934 (SFS nr 465).

Clearingnämndens sammansättning under år 1946:

a) ledamöter:

Dahlberg, K., f. d. häradshövding, f. d. verkst. direktör i svenska bankföreningen, *ordförande*;

Engzell, G., utrikesråd, *vice ordförande*;

Brusewitz, S. I., verkst. direktör i statens handelskommission;

Magnusson, H., bankdirektör;

Sauber, K., generalkonsul, verkst. direktör i aktiebolaget Rylander & Asp-lund;

Vinell, K. T., handelsråd, verkst. direktör i Sveriges allmänna exportförening;

Wallberg, F., vice verkst. direktör i aktiebolaget svenska handelsbanken.

b) suppleanter:

Böök, K. E., vice riksbankschef;

Frick, B. R., verkst. direktör i aktiebolaget industrikredit och i exportkreditnämnden;

Larsson, L., direktör;

Ljungberger, B. G., vice verkst. direktör i Sveriges allmänna exportförening;

Utterström, C., direktör.

Jämlikt beslut av clearingnämnden utgöres nämndens arbetsutskott av följande ledamöter: ordföranden, vice ordföranden samt herrar Magnusson och Brusewitz.

Verkst. direktör: jur. kand. C. Eberstein.

Ställföreträdare: bankdirektören G. R. Palm.

Sekreterare: jur. kand. greve F. W. F. C.-G. B. R. E. von Rosen.

Lokal: Västra Trädgårdsgatan 15; tel.: Clearingnämnden.

16. 1942 års sakkunniga för revision av förordningen angående explosiva I H: 17
varor (1944: I: 12; 1945: I 11; 1946: 1 10).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 september 1942 (se Post- och Inrikes tidn. den 9 oktober 1942):

Nauckhoff, S. A. G., fil. d:r, *ordförande*;
Andersson, J., järnhandlare;
Jonsson, C. A. D., lantbrukare, led. av II kamm.;
Thulin, G. Å. L., statspolisintendent;
Westrell, C. F., sprängämnesinspektör;
Nordzell, C. O. J., major.

Sekreterare:

Nilsson, S. J., landssekreterare.

Biträdande sekreterare:

Persson, S., t. f. andre kanslisekreterare.

Lokal: Sprängämnesinspektionen, Birger Jarlstorg 5; tel.: 21 24 00.

Angående de sakkunnigas uppdrag, se 1943: I H 15.

Under år 1946 ha hållits sammanlagt 27 sammanträden inom arbetsutskottet och med de sakkunniga in pleno, varjämte 2 konferenser hållits med representanter för sprängämnesindustrien och sprängämneshandeln.

Arbetsprogrammets fullföljande har även under år 1946 förskjutits. Betänkande med förslag till ny förordning angående explosiva varor samt tillämpningsbestämmelser beräknas kunna avlämnas i början av år 1947.

17. *Elkraftutredningen av år 1943* (1944: I 13; 1945: I 12; 1946: I 11).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 december 1942 för att verkställa utredning rörande möjligheterna att genom statens medverkan mera planmässigt än hittills trygga landets och särskilt den svenska landsbygdens försörjning med elektrisk kraft (Se Post- och Inrikes tidn. den 25 januari 1943):

Lindeberg, E. F. L., landshövding, *ordförande*;
Malm, N. P., f. d. kommerseråd;
Persson, P. H. Y., civilingenjör, belyningschef i Örebro;
Svensson, D., lantbrukare;
Sylwan, N. E., f. d. överdirektör;
Upmark, E. G. J., civilingenjör, sekreterare i svenska vattenkraftföreningen;
Zickerman, S. O. G., vattenrättsingenjör.

Kanslichef:

Rusck, Å., överdirektör.

Biträdande kanslichef:

Nilsson, G., kraftverksdirektör.

Sekreterare:

Carle, B., e. o. länsnotarie.

Särskilda biträden:

Meiton, S., civilingenjör;

I H: 17 Hedefalk, B., ingenjör;
Lindqvist, J., ingenjör;
Törnqvist, G. B., ingenjör.

Lokal: Vattenfallsstyrelsen; tel.: Vattenfall.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1944: I H 13.

Utredningen har under år 1946 sammanträtt 8 gånger.

Undersökningen av den nuvarande organisationen av detaljdistributionen samt av de villkor, på vilka distributionsföretagen anskaffa och avsätta elektrisk kraft, har under år 1946 fortsatt på samma sätt som tidigare genom insamling och statistisk bearbetning av uppgifter från landets omkring 3 700 distributionsföretag. Resultatet av denna inventering har sammanställts i särskilda länsredogörelser. Vid 1946 års slut förelägo dylika länsredogörelser för sammanlagt 22 län. Jämsides härmed ha verkställts dels kompletterande undersökning angående företagens råkraftinköp och i samband därmed förekommande kedjehandel, dels särskild granskning av de distributionsföretag, som uppvisa höga medelpriser (topprisföretag). Tilläggsredogörelser i dessa ämnen ha vid 1946 års slut färdigställts för omkring 15 län. — Undersökningen av landsbygdselektrifieringens omfattning har under året slutförts. En översiktlig redogörelse häröver har utarbetats. — Frågan om åstadkommande av standardtariffer vid detaljdistribution av elektrisk kraft har slutbehandlats. — En på elkraftutredningens initiativ tillkommen kommitté, benämnd Jordbrukets elinventering, som handhaft undersökningen av orsakerna till att elkraften icke i större utsträckning kommit till användning för att underlätta arbetet inom jordbruket, har framlagt det slutliga resultatet av sitt arbete. — Landsbygdselektrifieringens system- och standardiseringsfrågor ha liksom under år 1945 varit föremål för bearbetning inom en särskild kommitté, Samarbetsskommittén för landsbygdsnätens standardisering.

Utredningsarbetet beräknas icke kunna avslutas under år 1947.

18. *1943 års sjöbefälssakkunniga* (1944: I 15; 1945: I 14; 1946: I 12).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden *dels* den 30 juni 1943 för att verkställa utredning rörande utbildningen av fartygsbefäl (nautiska utredningen) och maskinbefäl (maskintekniska utredningen) för handelsflottan och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 7 juli 1943), *dels ock* den 1 februari 1946 för att verkställa utredning rörande sådana med sjöbefälsutbildningen sammanhängande frågor, som angå utbildningens organisation (organisationsutredningen) (se Post- och Inrikes tidn. den 13 februari 1946):

Nautiska utredningen:

Löwbeer, N. T., generaldirektör, *ordförande*;

Böös, G. M. E., kommerseråd;

Gorthon, S., skeppsredare;

Osvald, G. S. hamndirektör.

Maskintekniska utredningen:

Löwbeer, N. T. generaldirektör, *ordförande*;

Böös, G. M. E., kommerseråd;

Gorthon, S., skeppsredare;
Söre, A., förbundsordförande.

Organisationsutredningen:

Löwbeer, N. T. generaldirektör, *ordförande*;
Böös, G. M. E., kommerseråd;
Gorthon, S., skeppsredare;
Osvald, G. S., hamndirektör;
Söre, A., förbundsordförande;
Bergström, C. A., rektor för navigationsskolan i Stockholm.

Sekreterare:

Harland, E., jur. kand.

Biträdande sekreterare:

Asplund, T., t. f. byråsekreterare.

Lokal och tel.: Patentverket (*ordförande*): Kommerskollegium (*bitr. sekreterare*).

Beträffande de sakkunnigas ursprungliga uppdrag, se 1944: I H 15.

De sakkunniga ha under år 1946 intill den 1 december hållit sammanlagt 36 sammanträden, varav 15 med nautiska utredningen, 12 med maskintekniska utredningen och 9 med organisationsutredningen.

Arbetet har huvudsakligen avsett organisationsfrågan samt utarbetande av de sakkunnigas betänkande i manuskript, som till större delen justerats.

Uppdraget torde komma att slutföras under första kvartalet av år 1947.

19. *Sakkunniga för utredning av frågan om revision av förordningen angående handel med vissa begagnade föremål m. m.* (1946: I 14).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juni 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juli 1945):

Alexanderson, K. E., revisionssekreterare, t. f. byråchef, *ordförande*;
Behrman, B. W., hovrättsråd;
Carlsson, B. A. B., fattigvårdsinspektör;
Landahl, B., advokat;
Lewenhaupt, G., greve, advokat;
Lindberg, B. R., grosshandlare;
Zetterquist, A. F., polisintendent.

Sekreterare:

Vogel, L. V., sekreterare.

Lokal: Socialstyrelsen, Birger Jarls torg nr 2. Sekreterarens adress: Birger Jarls torg nr 5; tel.: 20 46 67.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1946: I H 14.

De sakkunniga ha under år 1946 intill den 1 december hållit sammanlagt 10 sammanträden.

De sakkunniga ha utarbetat utkast till betänkande med förslag till ändrad lagstiftning angående handel med skrot, lump och begagnat gods.

Utredningsuppdraget kan beräknas bliva slutfört i början av år 1947.

I H: 20

20. Handelspolitiska rådet (1946: I 16).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 oktober 1945.

a) Ledamöter:

Myrdal, K. G., statsråd, led. av I kamm., *ordförande*;
 Lundblad, N. W., f. d. hovrättsassessor, för handelskamrarnas nämnd;
 Clemedtson, E., direktör, för inköpscentralernas aktiebolag;
 Johnsson, W., direktör, för jernkontoret (t. o. m. den 27 april 1946);
 Frisell, G., direktör, för jernkontoret (fr. o. m. den 28 april 1946);
 Johansson, A., direktör, för kooperativa förbundet;
 Strand, A., kassör, för landsorganisationen i Sverige;
 Vahlberg, G., sekreterare, för landsorganisationen i Sverige;
 Gullander, Å., agronom, för riksförbundet landsbygdens folk;
 Söderlund, G., direktör, för svenska arbetsgivareföreningen;
 Herslow, C., bankdirektör, för svenska bankföreningen;
 Lundgren, T., konsul, för svenska cellulosaaföreningen;
 Landberg, E., direktör, för svenska pappersbruksföreningen;
 Ekman, J. L., direktör, för svenska trävaruexportföreningen;
 von Heidenstam, R., kabinettskammarherre, för Sveriges allmänna exportförening;
 Vinell, K. T., handelsråd, för Sveriges allmänna exportförening;
 Wetterlind, Å., direktör, för Sveriges grossistförbund;
 Lundberg, S., direktör, för Sveriges industriförbund;
 Sjögren, E., direktör, för Sveriges lantbruksförbund;
 Carlsson, G., generalkonsul, för Sveriges redareförening;
 Nordenskiöld, O., sekreterare, för tjänstemännens centralorganisation;
 Borgström, G., direktör, för Sveriges köpmannaförbund;
 Florenius, G. A., direktör, för svenska handelsagenters förening;
 von Sydow, Chr., disponent, för textiltrådet;
 Persson, O. A., handelsträdgårdsmästare, för frukt- och trädgårdsodlarnas
 samarbetsnämnd;
 Modig, J.-O., direktör, för Sveriges hantverks- och småindustriorganisation;
 Rogberg, N., direktör, för sjöassuradörernas förening.

b) Suppleanter:

Sachs, R., direktör, för handelskamrarnas nämnd;
 Liwendahl, J. R., direktör, för inköpscentralernas aktiebolag;
 Degerstedt, Hj., direktör, för kooperativa förbundet;
 Adiels, Hj., ordförande i svenska pappersindustriarbetareförbundet, för
 landsorganisationen i Sverige;
 Wilhelmsson, E., ombudsman i svenska metallindustriarbetareförbundet, för
 landsorganisationen i Sverige;
 Nilsson, N. E., agronom, för riksförbundet landsbygdens folk;
 Söderbäck, C. F., direktör, för svenska arbetsgivareföreningen;
 Browaldh, E., bankdirektör, för svenska bankföreningen;
 Kördel, E., direktör, för Sveriges grossistförbund;
 Settergren, G., direktör, för Sveriges industriförbund;

Stensgård, A. H., för Sveriges lantbruksförbund;
 Johnson, Axel Ax:son, generalkonsul, för Sveriges redareförening;
 Lindfors, R., ombudsman i handelstjänstemannaförbundet, för tjänstemännens centralorganisation;
 Schroff, R., direktör, för Sveriges köpmannaförbund;
 Henriksson, T., direktör, för sjöassuradörernas förening.

Sekreterare:

Bohm, S., fil. lic.

Lokal och tel.: Kanslihuset.

Beträffande rådets uppdrag, se 1946: I H 16.

Handelspolitiska rådet har under år 1946 hållit 13 sammanträden.

21. 1945 års skoutredning (1946: I 18).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 oktober 1945 för att verkställa utredning rörande sko- och garveriindustriernas samt sko- och läderhandelns sysselsättnings- och effektivitetsproblem (se Post- och Inrikes tidn. den 29 oktober 1945):

Frendin, T., t. f. överingenjör;

Allard, H., annonschef, led. av II kamm.;

Bahrke, W., direktör;

Byhlén, G., direktör;

Hansson, G., sekreterare i svenska sko- och läderindustriarbetareförbundet;

Lans, S., ombudsman i de förenade förbunden;

Älmeby, H., direktör, ordförande i statens priskontrollnämnd.

Sekreterare:

Sandström, C., jur. kand.

Lokal: Jakobsgatan 30; tel.: 20 42 73.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1946: I H 18.

Under året har utredningen haft 12 sammanträden, varjämte utredningen företagit studieresor bl. a. till Danmark.

På initiativ av utredningen har under år 1946 förhandlingar ägt rum mellan svenska sko- och läderindustriarbetareförbundet och svenska skofabrikantföreningen. Förhandlingarna ha resulterat i ett avtal om tillägg till gällande kollektivavtal för skoindustrien, syftande till att bereda skoarbetarna full sysselsättning. Vidare ha utredningar igångsatts eller förberetts rörande skoindustrien, skohandeln, läderindustrien samt läder- och hudhandeln. Undersökning av garveriindustrien har förberetts i samarbete med Industriens utredningsinstitut. De pågående undersökningarna ske i samtliga fall under samverkan med näringsorganisationerna och med anlitande av till dessa organ knutna utredningsinstitut.

Utredningen beräknas kunna slutföras under år 1947.

22. 1945 års försäkringsutredning (1946: I 19).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 oktober 1945 för att verkställa utredning och avgiva förslag i frågan om en rationalisering och

I H: 22 eventuell centralisering av försäkringsväsendet (se Post- och Inrikes tidn. den 3 november 1945):

Olsson, K. J., ordförande i statens arbetsmarknadskommission, led. av I kamm., *ordförande* (t. o. m. den 31 maj 1946);

Åman, O. V., direktör, led. av I kamm., *ordförande* (fr. o. m. den 1 juni 1946);

Ahlkvist, K. E., cementgjutare, led. av I kamm.;

Holmberg, N. G., redaktör, led. av I kamm.;

Hermansson, J. A., hemmansägare, led. av II kamm.;

Kristensson, G. F. N., järnhandlare, led. av II kamm.;

Johansson, N. I., lantbrukare, led. av II kamm.;

Ljungqvist, G. N., försäkringsdirektör, led. av II kamm.

Experter:

Prawitz, H. A., byråchef;

Brundin, G. G., byråinspektör.

Sekreterare:

Appeltofft, O. H., hovrättsassessor.

Biträdande sekreterare:

Grabe, A. G., vice assessor.

Lokal: Sveavägen 42, Stockholm, tel.: 10 28 43 (sekr.) och 10 28 44 (bitr. sekr.).

Beträffande utredningens uppdrag, se 1946: I H 19.

Utredningen har intill den 1 december 1946 sammanträtt 42 gånger och företagit en studieresa till Danmark.

Utredningen har börjat sitt arbete med att till behandling upptaga frågor rörande obligatorisk försäkring. Genom förberedande undersökningar har utredningen sökt skaffa underlag för det fortsatta utredningsarbetet, I anledning av remisser har utredningen avgivit utlåtanden över betänkanden av 1942 års försäkringsutredning och tjänstepensionsutredningen.

23. 1945 års gruvutredning (1946: I 21).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 november 1945 för att verkställa utredning rörande frågan om ett särskilt statligt organ för tillvaratagande av statens gruvintressen m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 17 november 1945):

Sterner, R., statssekreterare, *ordförande*;

Mattson, E., ordförande i svenska gruvindustriarbetareförbundet;

Geijer, P. A., överdirektör;

Abenius, H., direktör;

Lindahl, A., advokat;

Lindskog, B. V., hovrättsråd, t. f. kommerseråd;

Lövgren, O. W., chefredaktör, led. av II kamm.

Sekreterare:

Grabe, A. G., vice assessor.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1946: I H 21.

Utredningen har under år 1946 sammanträtt 3 gånger.

I avvaktan på viss utredning angående svenska gruvaktiebolag med tyska intressenter samt statsmakternas ställningstagande till frågan om de förutvarande tyska tillgodohavandena i Sverige har gruvutredningens arbete sedan juni 1946 i huvudsak legat nere.

Utredningen har avgivit yttranden i anledning av vissa remisser.

24. 1946 års stenindustriutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 januari 1946 för att verkställa utredning rörande rationalisering av gat- och kantstensindustrierna (se Post- och Inrikes tidn. den 17 januari 1946):

Hjort, K. G. M., överdirektör, *ordförande*;

Andreen, N., förste inspektör, agronom;

Mattsson, S. A., civilingenjör;

Andersson, K. H., stenhuggare, led. av I kamm.;

Ljungberg, M. S., civilingenjör, led. av II kamm.;

Karlsson, O. W., förtroendeman;

Skoglund, G. T., folkskollärare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Hall, G. V., byråchef.

Lokal och tel.: Kanslihuset.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet den 4 januari 1946. Efter att ha erinrat om riksdagens i skrivelse den 7 juni 1945, nr 326, gjorda hemställan om en allsidig och förutsättningslös utredning rörande rationalisering av den svenska gat- och kantstensindustrin med beaktande därvid huruvida ett förstatligande av den samma kunde vara påkallat, anförde departementschefen bland annat följande.

Läget inom gat- och kantstensindustrierna har länge varit synnerligen otillfredsställande och har ytterligare förvärrats genom att exporten under kriget praktiskt taget upphört.

Framtidsutsikterna för gat- och kantstensindustrierna te sig synnerligen ovissa. De inhemska avsättningsmöjligheterna äro begränsade. Under goda år har tidigare så mycket som 90 procent av gatstenen exporterats.

Exportkonjunkturerna ha under tidigare årtionden varit synnerligen varierande. Det kan i varje fall befaras, att en export, som till väsentlig del betingas av återuppbyggnadsbehov i krigshärjade länder, kan komma att mycket starkt gå tillbaka efter ett begränsat antal år. Skulle så ske, komme stenindustrin att först undergå en ny expansion för att sedan återigen utsättas för en måhända lika plågsam sammandragning som den — med kortare uppehåll — genomgått under de senaste femton åren.

Det synes angeläget, att en sådan utveckling i görligaste mån förhindras. Den nya utredningen torde icke kunna gå förbi detta grundproblem om hur

I H: 24 variationerna i produktionens omfattning skola kunna begränsas. Vid sidan av handelspolitiska åtgärder böra härvidlag övervägas även andra ingrepp av olika slag. Sålunda bör prövas, huruvida icke export från statens gatstenslager bör tillgripas, när totalexporten uppnått en viss nivå och en ytterligare stegring i produktionen kan förutses bliva av särskilt oviss varaktighet. Lagerhållningen skulle i så fall planmässigt kunna utnyttjas såsom en produktionsstabiliserande buffert. Vidare bör övervägas, om icke under enahanda förhållanden skall iakttagas större restriktivitet i fråga om sådan användning av sten för inhemska gatu- och vägbyggnader, som icke är betingad av rent teknisk-ekonomiska motiv.

Det ter sig överhuvud taget föga önskvärt att i längden bibehålla de nuvarande avsättningssubventionerna. Det torde därför böra ankomma på det nya utredningsorganet att undersöka möjligheterna för en successiv avveckling av avsättningssubventionerna och — i den mån dylika möjligheter befinnas föreligga — även framlägga plan för en sådan avveckling. Härvid skall emellertid stenarbetarnas och stenkommunernas sociala behov noga beaktas.

Under alla förhållanden ter sig en rationalisering av stenindustrins struktur såsom synnerligen önskvärd.

Det får ankomma på utredningen att överväga, huruvida en erforderlig rationalisering bör genomföras genom förstatligande eller på annat sätt. Det finns otvivelaktigt vissa skäl, som kunna tala för ett förstatligande. Det viktiga är emellertid, att industrin ur samhällsekonomiska och sociala synpunkter blir mera effektivt organiserad än för närvarande. Om det vid närmare granskning visar sig, att detta syfte bäst kan nås på andra vägar, som icke innebära förstatligande, böra dessa vägar också föredragas.

Skulle utredningen emellertid föreslå förstatligande av stenindustrin, bör den även ta ställning till frågan, vilka grenar av denna industri, som ett förstatligande bör omfatta. Utredningen bör enligt riksdagens skrivelse i ämnet beröra gat- och kantstensindustrierna. Företag som arbeta inom dessa branscher äro emellertid i många fall verksamma även inom andra stenindustribranscher. Det kan då ifrågasättas, huruvida ett förstatligande bör inbegripa alla de stenindustrigrenar, som i många fall äro förenade inom samma företag eller endast de nyssnämnda båda grenarna.

Utredningen torde även böra pröva vissa frågor av närmast socialpolitisk natur. Den bör sålunda söka taga vara på ett uppslag som lämnas i granitutredningens betänkande, enligt vilket arbetare över 60 år borde kunna erhålla tjänstepension. En dylik pensionering skulle göra det ur social synpunkt lättare att lägga ned mindre arbetsplatser med övervägande äldre arbetare. Skulle utredningen förutse, att det finansiella läget i skattetyngda kommuner ytterligare komme att försvåras genom att vissa arbetare på grund av sådana rationaliseringsåtgärder som här avses bringas att flytta till en annan kommun, bör därjämte övervägas, huruvida icke staten borde vidtaga särskilda anordningar för att lätta bördan i sådana kommuner.

De sakkunniga ha under året sammanträtt 3 gånger samt företagit en studieresa till gat- och kantstenshuggerier i Bohuslän. **I H: 25**

Utredningen beräknas kunna slutföras under år 1947.

25. 1946 års sjömanskommitté.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 18 januari och den 1 februari 1946 för att verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om sjöfolkets levnads- och arbetsförhållanden (se Post- och Inrikes tidn. den 25 januari 1946):

Björnberg, A., fil. d:r, *ordförande*;
Blomgren, E. J., förbundsombudsman;
Böös, G. M. E., kommerseråd;
Reuterskiöld, H. F., direktör;
Strömberg, Å., sjökapten;
Svensson, J., förbundsordförande;
Söre, A., förbundsordförande.

Expert:

Öbrink, H., byrådirektör.

Sekreterare:

Gerentz, S. T., civilekonom.

Lokal: Vasagatan 52; tel. 10 78 97, 21 01 55 och 10 99 81 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet den 18 januari 1946. Efter att ha erinrat om de från svenska sjöfolksförbundet, Sveriges fartygsbefälsförening och svenska maskinbefälsförbundet under de senaste åren framförda önskemålen om utredning för genomförande av en allmän översyn av bestämmelser, som reglera sjöfolkets arbets- och levnadsvillkor m. m., anförde departementschefen bland annat, att utredningens allmänna syfte borde vara att skyndsamt undersöka möjligheterna till förbättringar för sjöfolkets del i berörda avseenden. Därvid borde de synpunkter komma i betraktande, som anförts under de senaste årens riksdagsbehandling av hithörande frågor, ävensom de påpekanden, som gjorts i sjöfolksförbundets m. fl. organisationers förut nämnda framställningar.

Kommittén har under år 1946 intill den 1 december hållit 20 sammanträden.

Kommittén förberedde under våren 1946 Sveriges deltagande i den internationella arbetskonferensen i Seattle. Arbetet med revision av sjömanslagen har påbörjats, varvid initiativ tagits till nordiskt samarbete.

Kommitténs huvudfråga har under året varit välfärdsanordningarna för sjöfolk i hamn, i vilken fråga omfattande utredningar företagits. Två av kommitténs ledamöter och dess expert ha studerat välfärdsanordningarna för sjöfolk i Liverpool, Boston, New York, Philadelphia och San Francisco. Ledamöter av kommittén samt dess expert och sekreterare ha även besökt en rad svenska hamnar, varvid överläggningar i flertalet fall ägt rum bland annat

I H: 25 med de kommunala myndigheterna. Kommitténs ordförande och expert ha vidare i Oslo deltagit i överläggningar rörande nordiskt samarbete i fråga om välfärdsanordningar för sjöfolk i utländska hamnar. Representanter för de organisationer, vilka redan bedriva välfärdsarbete bland sjöfolk, ha i flera fall beretts tillfälle framföra sina synpunkter. Ett särskilt betänkande rörande välfärdsanordningar för sjöfolk i hamn m. m. avses att avlämnas i början av år 1947.

Kommittén har i några fall avgivit yttranden rörande olika framställningar till Kungl. Maj:t om bidrag till välfärdsanordningar för sjöfolk. Den 12 april 1946 har kommittén till chefen för finansdepartementet överlämnat en V. P. M. rörande beskattning av sjömän.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 26 april 1946 erhöll kommittén i uppdrag att i samråd med socialstyrelsen verkställa utredning angående åtgärder för motverkande av arbetslöshet bland svenskt sjöfolk vid vistelse i utländsk hamn m. m. I anledning härav voro svensk-norska överläggningar anordnade i Oslo den 12—15 juni 1946, varvid bland annat möjligheterna att arrangera arbetslöshetskontroll för svenskt sjöfolk i Norge diskuterades och vissa preliminära överenskommelser träffades.

Kommitténs arbete beräknas bliva slutfört under år 1947.

26. *Utredning rörande utvidgning av verksamheten vid handelshögskolan i Göteborg.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 januari 1946 (se Post- och Inrikes tidn. den 4 februari 1946):

Wijkander, Th., direktör, *ordförande*;

Adler, A., direktör;

Bengtsson, Th., bankdirektör;

Boman, H., direktör;

Carlsson, G., generalkonsul;

Dahlström, A., överförmyndare;

Ekman, C., konsul;

Gabrielson, A., direktör;

Karlsson, G., redaktör, led. av I kamm.;

Petri, B., expeditionschef;

Wetter, E., konteramiral, led. av I kamm.

Expert:

Carlson, S. L., professor.

Sekreterare:

Uddenberg, R. F., sekreterare.

Lokal: Handelskammaren i Göteborg; tel.: 13 11 78.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Efter att ha framhållit att styrelsen för handelshögskolan i Göteborg i en den 21 december 1945 dagtecknad skrift framlagt en plan för utvidgningen av verk-

samheten vid handelshögskolan, anförde departementschefen bland annat **I H: 27** följande.

Utredningen bör främst ägna uppmärksamheten åt frågan om finansieringen av utvidgningsprogrammet. Det torde därvid kunna förväntas att, såsom även nu är fallet, huvuddelen av utgifterna såväl engångsutgifter som löpande kostnader skall kunna bestridas av medel, som tillskjutits från enskilt håll. Utredningen bör vidare utarbeta detaljerade planer för högskolans utvidgning, därvid vad i styrelsens nyssnämnda skrivelse anförts bör kunna tjäna till grund. Utredningsarbetet bör ske i kontakt med ej blott de olika facklärarna vid högskolan utan även studentkåren och svenska ekonomföreningen.

Utredningen har hållit 2 och ett inom utredningen tillsatt särskilt arbetsutskott 12 sammanträden.

Utredningsarbetet har försiggått i två etapper. Den första, vilken avsåg att säkerställa finansieringen av en nybyggnad för handelshögskolan, har i huvudsak avslutats. Från enskilda företag har sålunda efter framställning från utredningen antingen redan inbetalats eller utlovats bidrag till en nybyggnad för handelshögskolan med ett sammanlagt belopp av kronor 2 043 500. Den planerade nybyggnaden har beräknats draga en kostnad av omkring 2 000 000 kronor. — Från Göteborgs stads sida har en lämplig tomt för nybyggnaden ställts till förfogande. — Den andra etappen avser utvidgningen av verksamheten vid handelshögskolan. Det arbetsutskott utredningen tillsatt för denna fråga har efter samråd med representanter för svenska ekonomföreningen och handelshögskolans studentkår samt efter överläggningar med utredningens expert utarbetat ett preliminärt förslag rörande planläggningen av undervisningen vid högskolan och i samband därmed dispositionen av den nya byggnaden.

Uppdraget beräknas bliva slutfört i början av år 1947.

27. 1946 års stuveriutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 mars 1946 för att verkställa utredning rörande stuverirörelsens sysselsättnings- och effektivitetsproblem (se Post- och Inrikes tidn. den 20 mars 1946):

Björnberg, A., fil. d:r, *ordförande*;

Ericsson, C. E., direktör, led. av I kamm.;

Hagberg, G., d:r phil.;

Jungen, E., överlärare;

Norrbloom, J. W., ombudsman;

Pettersson, A. H., ombudsman;

Svennberg, T., civilingenjör.

Expert:

Collett, J., fil. lic.

I H: 27 Sekreterare:

Gårdstedt, B., notarie.

Lokal: Vasagatan 52^{III}; tel. 10 78 97, 21 01 55.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet den 15 mars 1946. Departementschefen anförde därvid bland annat följande.

Huvuduppgiften för den blivande utredningen bör vara att söka finna sådana organisations- och arbetsformer för stuverirörelsens bedrivande, varigenom nu förefintliga sociala och tekniska brister hos ifrågavarande näringsgren kunna i möjligaste mån avlägsnas. Till beskaffenheten av de åtgärder, vilka för ändamålet kunna befinnas lämpliga, vill jag icke för närvarande taga ställning utan överlämnar åt utredningen att allsidigt och fördomsfritt pröva olika tänkbara utvägar. Därest en godtagbar lösning av de föreliggande frågorna icke skulle visa sig möjlig inom den fria företagsamhetens ram, böra olika former för och grader av statlig eller kommunal medverkan övervägas.

Oavsett hur en ändamålsenlig lösning av dessa organisationsfrågor kan komma att ställa sig, böra möjligheterna till en allmän förbättring av sysselsättningsförhållandena för stuveriarbetarna ingående undersökas.

Jag vill understryka vikten av att alla olika möjligheter för tillgodoseende av arbetarnas berättigade krav på ändamålsenliga välfärdsanordningar på arbetsplatserna samt bättre skydd mot olycksfall i arbetet tagas under noggrant övervägande av den blivande utredningen.

Vad angår de rent tekniska frågorna inom stuverirörelsen, synes i första hand böra undersökas, huruvida icke en ökad grad av mekanisering skulle kunna medföra avsevärd tidsbesparing i lossnings- och lastningsarbetet. Det är vidare tänkbart, att en bättre avvägning mellan kajarbetet och verksamheten ombord på fartygen kan leda till liknande fördelar. För den händelse löne- och övriga avtalsbestämmelser skulle vara så utformade, att de försvårade genomförandet av ur allmänna synpunkter önskvärda rationaliseringsåtgärder, torde även detta böra belysas i utredningen. Till effektivitetsproblemen hör slutligen även frågan om utbildning av arbetsledare.

Utredningen har intill den 15 november 1946 hållit 10 sammanträden samt företagit resor till vissa svenska hamnar. Utredningen har därjämte företagit en studieresa till London, Liverpool, Antwerpen, Rotterdam och Köpenhamn.

Utredningsarbetet har hittills huvudsakligen omfattat insamling och bearbetande av för uppdragets fullgörande erforderligt material. På utredningens initiativ ha vederbörande arbetsgivarorganisationer beslutat rekommendera stuveriföretagen att samverka med den offentliga arbetsförmedlingen vid anställning av arbetskraft. Efter överläggningar med statens arbetsmarknadskommission har kommissionen förklarat sig beredd att vidtaga de åtgärder, som i anledning av en samverkan mellan stuveriföretagen och arbetsförmed-

lingen kunna erfordras i fråga om arbetsförmedlingens expeditionstider, lokaler och personal. I H: 28

Utredningen beräknas bliva slutförd under år 1947.

28. 1946 års möbelutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 mars 1946 för att verkställa utredning om en effektivisering av produktion och distribution inom möbelbranschen (se Post- och Inrikes tidn. den 4 april 1946):

Alm, Ulla, redaktör, led. av I kamm., *ordförande*;

Edstam, H., direktör;

Engstrand, A., ombudsman;

Martins, J., disponent;

StAAF, S., arkitekt;

Svedberg, E., arkitekt.

Experter:

Andersson, Kaj, redaktör;

Huldt, Å., arkitekt;

Johansson, Hertha, fru;

Johansson, Karin, fröken;

Kalderén, R., direktör;

Larsson, Lena, arkitekt;

Lewén-Eliason, Anna-Lisa, fru;

Lilliehöök, Eleonore, fru;

Ljung, E., direktör;

Löfving, J., fabrikör;

Mellberg, O., ombudsman;

Möller, J., disponent;

Tegvall, O., kalkylator.

Sekreterare:

Ragnå, N., amanuens.

Lokal: Jakobsgatan 30^{III}, t. h.; tel. 20 87 92.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet den 29 mars 1946. Efter att därvid ha erinrat om möbelindustriens icke oväsentliga plats i vår hushållning, samt om vissa förhållanden inom branschen, vilka måste beaktas vid en diskussion, anförde departementschefen bland annat följande.

För en lösning av möbelbranschens problem torde också viss statlig medverkan vara erforderlig. I huvudsak gäller det emellertid att söka sporra till intensivare enskilda ansträngningar och söka göra det bästa möjliga av den reformvilja, som redan finns på olika håll, genom att befrämja gemensamma överläggningar mellan representanter för skilda grupper.

Vad gäller offentliga åtgärder, kommer det sannolikt att visa sig vara olämpligt eller i varje fall obehövt att rekommendera någon form av för-

I H: 28 statligande. Däremot torde statlig medverkan erfordras för fortsatt utveckling av upplysningsverksamheten liksom för bedrivande av forskning avseende teknisk-ekonomiska problem inom möbelbranschen samt för yrkesutbildning. I den mån enskilda insatser icke förslå för åstadkommande av nödig samverkan inom branschen med planmässig specialisering, torde kompletterande offentliga åtgärder i en eller annan form få övervägas. Sålunda bör exempelvis undersökas, om det icke i samband med bosättningslåneverksamheten eller eljest är möjligt att med statens hjälp organisera storbeställningar av goda serieproducerade nyttomöbler, som till låga priser eventuellt kunna levereras direkt från fabrikerna till konsumenterna. Det torde därjämte böra prövas, om icke konsumenterna också mera allmänt kunde komma i direkt kontakt med fabrikörerna, i den mån de icke själva föredraga att utnyttja den ofta betydelsefulla men dock kostnadskrävande service som detaljhandeln ger.

Utredningen har under år 1946 hållit 10 sammanträden. Dessutom ha vid två sammanträden utredningen och expertrådet sammanträtt tillsammans. Vid ett av utredningens sammanträden ha experter utanför expertrådet deltagit. Ordföranden och sekreteraren ha vidare företagit flera studieresor till möbelfabriker.

Utredningsarbetet har hittills huvudsakligen bestått i insamling av utredningsmaterial, bl. a. genom utsändande av frågeformulär till samtliga företag som äro medlemmar av branschorganisationerna. Svaren på dessa formulär ha också i stort sett bearbetats.

Utredningen beräknas bliva slutförd under år 1947.

29. Handelspolitiska beredningen.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 april 1946 för att utgöra en beredning med uppgift att under departementschefens ordförandeskap förbereda ett ståndpunktstagande från statsmakternas sida rörande den långsiktiga planeringen av vår handelspolitik (se Post- och Inrikes tidn. den 30 april 1946):

Myrdal, K. G., statsråd, led. av I kamm., *ordförande*;

Sahlin, S., envoyé, *ställföreträdande ordförande*;

Browaldh, E., bankdirektör;

Carlsson, G., generalkonsul;

Ekman, J. L., direktör;

von Heidenstam, R., kabinettskammarherre;

Johansson, A., direktör;

Lundberg, S., direktör;

Modig, J.-O., direktör;

Sjögren, E., direktör;

Vahlberg, G., sekreterare;

Wetterlind, Å., direktör;

Vinell, K. T., handelsråd